

Societatis

IESV.

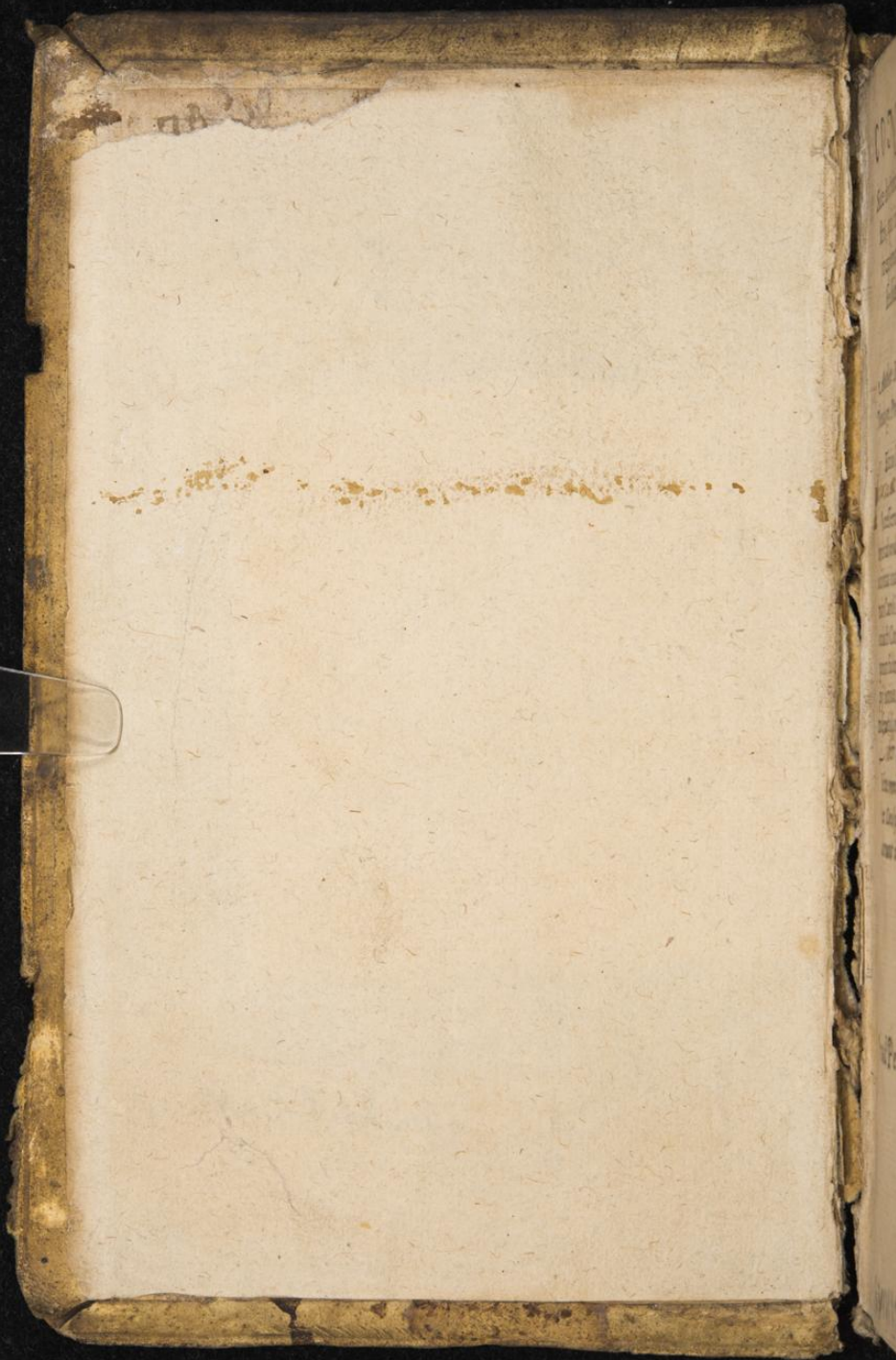
386.

Ex liberalitate Reuerendissimi & Illustrissimi
Principis ac Domini D. DANIEL IS, Sancta Se-
dis Moguntina Archiepiscopi, Sacri Romani Imperij
per Germaniam Archicancellarij, Principis E-
lectoris, Primi Fundatoris huius Collegij Moguntini,
&c. DEVS Opt. Max. retribuat.

Petri's Bartholomaeus
flattlohn

CONFESSIO NIS

Sive doctrinæ, quæ nuper edita est à Mini-
stris, qui in Ecclesiam Antwerpiensem
irreperunt, & Augustanæ Confessioni
se assentiri profitentur, succincta
Confutatio.

*Authore Iudoco Rauesteyn Tiletano, Sacræ
Theologiæ Professore in Academia Louaniensi.*

Editio secunda, auctior & castigatior.

Canonica Superiora
Accesserunt duæ Orationes in Scholis Theo-
logicis ab eodem authore habitæ, in quarum altera
cõfutat inanes cauillationes quorundã, & nomi-
natim Caroli Molinæi, aduersus authoritatẽ sa-
crofancti Concilij Trid. In altera verò demontrat
portum fidum & tutũ, in quo acquiescere possint
pij homines, & de sua salute æterna solliciti, in
miserabili præsentis Ecclesiæ dissidio.

Liber
Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus
si ex Deo sunt, quoniam multi pseudopropheta
exierunt in mundum. 1. Ioan. 4.

*Arnoldus Theodorus
ab Rodemis Pastor in
Mullheim et Boesern*

LOVANIÏ,

Apud Petrum Zangrium, Sub Fonte. 9. Aug. 1653.

1567: XX

P R I V I L E G I V M.

CAUTVM est Regiæ Maiest. Priuilegio, ne quis intra sex proximos annos, præter Petrum Zangrium imprimat, aut alibi impressum vendat librum: cui titulus est: Confessionis & doctrinæ, quæ nuper edita est à ministris in ecclesia Antverpiensi, &c. succincta Confutatio: Authore Domino Iudoco Rauesteyn à Tileto, in Academia Louaniensi, publico sacræ Theologiæ professore. Sub pœna in Priuilegio contenta.

Datum Bruxel. 18. Februarij 1566.

Subsig.

Mesdach.

AMPLISS. SENATVI

celeberrimi & nobilissimi Belgarum
Emporij Antwerpiensis, pacem
& salutem eternam
precatur

Iudocus Rauesteyn Tiletanus.

HE Magistratus officio in ijs quæ ad di-
uinam religionem pertinent, non hæc
tantum tempestate, sed & olim in Ec-
clesia Christi agitata est ab hæreticis quæstio.
Cum enim olim aduersus insolentissimorum Do-
natistarum iniquitudinem tumultus & furo-
res Ecclesiam Christi grauissimè perturbatum,
catholici Episcopi à religiosis Principibus auxi-
lium implorarent, id non rectè, neque secundum
Apostolorum exemplum fieri, neque Regibus
atque Principibus potestatem aliquam à Deo
datam esse, in religionis causa leges aliquas statu-
endi, causati sunt Donatistæ. Quos eruditus Do-
ctor Ecclesie Augustinus in suis aduersus eos August.
scriptis validissimè confutat. Quod dicunt, in- epist. 50.
quit, qui contra suas impietates leges iustas con-
stitui nolunt, non petisse à Regibus terra Apo-
stolos talia, non considerant aliud fuisse tunc
A ij tempus

AD SENATVM ANTWERP.

tempus, & omnia suis tēporibus agi. Quis enim tunc in Christum crediderat imperator, qui ei proprietate contra impietatem leges serūdo seruiret, quando adhuc illud Prophetiū implebatur: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt Reges terra, & Principes conuenerunt in vnum, aduersus Dominum, & aduersus Christum eius? Nondum enim agebatur, quod paulo post in eodē Psalmo dicitur. Et nūc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Quomodo ergo domino Reges seruiunt in timore, nisi ea quæ contra Domini iussa sunt, religiosa scueritate prohibendo & plectendo? Aliter enim seruit quia homo est, aliter quia rex est. Quia homo est, seruit ei, viuendo fideliter. Quia verò etiā rex est, seruit, leges iusta præcipientes, & cōtraria prohibentes conuenienti vigore sancien-

Psal. 2.

Psal. 2.

4. Reg. 18

4. Reg. 23

Ionæ. 3.

Daniel. 3.

& 6.

Eadem

epistola.

do. Sicut seruiuit Ezechias, Lucos & templa idolorum, & illa excelsa quæ contra præcepta Dei extructa erant, destruendo. Sicut seruiuit Iosias, talia & ipse faciendo. Sicut seruiuit rex Ninuitarum, rex Darius, & rex Nabuchodonosor.

Et rursus: Posteaquam cæpit impleri quod scriptum est: Et adorent eum omnes Reges

ter-

P R A E F A T I O. 2

terra: Quis mente sobrius regibus dicat: Nolite curare in regno vestro à quo tueatur, vel oppugnetur Ecclesia Domini vestri: non ad vos pertineat, in regno vestro quis velit esse sine religiosus, sine sacrilegus? à quibus dici non potest: Non ad vos pertineat, in regno vestro quis velit pudicus esse, quis impudicus? Et libro secundo contra Gaudentij epistolam palam dicit: Reges rectissime indicare ad suam curam pertinere, ne heretici aduersus Ecclesiam Dei rebellet impunè. Et disertissime contra Cresconium Grammaticum: In hoc Reges, sicut eis diuinitus precipitur, Deo seruiunt, in quantum Reges, si in suo regna bona iubcant, mala prohibeant: non solum quae pertinent ad humanam societatem, verum etiam quae ad diuinam religionem.

Sacra denique literae disertè docent, magistratum debere esse custodem diuinarum legum: non solum quae ad secundam tabulam, scilicet ad humanae societatis pacem & tranquillitatem pertinent: sed etiam earum quae ad primam Decalogi tabulam, & ad diuinam religionem pertinent. Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore. & Erunt Reges nutriciae tuae, & Regina nutricia.

Cap. 26.

Lib. 3. c.

Psal. 20

Elai 5. 49.

A iij Qua

AD SENATVM ANTWERP.

Quæ cum ita sint, haudquaquam suo muneri faciunt satis Principes & magistratus, qui ad alios reiecta cura omni religionis conservanda, tuenda ac propaganda, humana tantum societatis curam suscipiunt: atque id unum student, ut pacem ac tranquillitatem politicam procurent & tueantur. Quanquam (si celeberrimi illi Pontifici Leoni credamus) etiam in eo falluntur, quod existimant politicam tranquillitatem, cum dissipata religione posse unquam constare.

Epist. 24.
ad Theodosium.
Et epist.
23. ad Pulcheriam
Augustinam.

Sicut autem non recte sentiunt de magistratus officio, qui ad illum nullam curam divina religionis & Ecclesie pertinere existimant: Ita perniciosè sentiunt, qui ad Magistratus munus pertinere docent cognitionem & iudicium de causis religionis, inspectionem & emendationem Ecclesiarum, curam doctrina qua in Ecclesia tradatur, ministrorum vocationem, & (ut summatim dicam) Ecclesie gubernationem. Quæ doctrina, præterquam quod turpiter commiscet potestatem Ecclesiasticam & civilem, earumque functiones confundit, atque Ecclesiam, quæ pulcherrimo ordine, tanquam instructam quandam castrorum aciem, Christus instituit, confusam quandam multitudinem facit: doctrina etiam Spiritus Sancti tam in prophetis, quam in Apostolicis literis tradita adversatur: quæ disertè docet, doctrina de

Cantic. 6.

nae de religione causam ad sacerdotes pertinere.
 In Leuitico scribit Moyses: Praeceptum sempiternum est in generationes vestras, ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum & profanum, pollutum & mundum, doceatisq; filios Israël. Cap. 10.
 Rursus in Deuteronomio: Si difficile & ambiguum iudicium per spexeris, surge, & ascende in locum quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quare scilicet ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcumque dixerint qui praesunt loco quem elegerit Dominus: Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israël. Quo loco etiam praescribit Moyses constituendo super filios Israël regi, ut cum sederit in solio regni sui, describat Deuteronomium legis in volumine, accipiens exemplar à sacerdotibus Leuitica tribus: subindicans in Leuitico ordine & codicum veritatem & emendationem conseruari, & ab eo intelligentiam esse petendam. Rursus: Accedent, inquit Moyses, filij Leui, quos elegerit Dominus Deus tuus, ut ministrarent ei, & benedicant in nomine eius: & ad verbum eorum omne iudicium pendet, & quicquid mundum vel immundum est, iudice-

AD SENATVM ANTWERP.

tur. Vides ad ordinem sacerdotum Leuiticorum omne iudicium pertinere. Quam Moyſi doctrinam rectè intelligens, & ſtudioſè obſeruans religioſus ille rex Ioſaphat, dum à cultu idolorum renocaret filios tribus Iudæ ad veram veri Dei religionem, conſtituit quidem in ſingulis ciuitatibus Iudicæ terræ: at in Ieruſalem Leuitas & ſacerdotes, & Principes familiarum ex Iſraël: præcipiens, vt vbicunq; queſtio eſſet de lege, de mandato, de ceremonijs, de iuſtificationibus, oſtenderent filijs Iſraël, vt non peccent in Dominum. Et additur eodem loco: Amarias autem ſacerdos & Pontifex veſter, in his que ad Deum pertinent, præſidebit: Porro Sabadias filius Iſmael, qui eſt dux in domo Iudæ, ſuper ea opera que ad regis officium pertinent: habetis que magiſtros, Leuitas, coram vobis: confortamini, & agite diligenter. Conſentit Ezechiel, ſcribens in hunc modum: Sacerdotes populum meum docebunt, quid ſit inter ſanctum & pollutum, & inter mundum & immundum oſtendent eis. Et cum fuerit controuerſia, ſtabunt in iudicijs meis, & iudicabunt leges meas. Similiter Aggeus: Interroga ſacerdotes legem. Poſtremo Malachias quoque Propheta: Labia ſacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirunt

2. Paralip.
17. & 19.

Cap: 44.

Cap: 20.

Cap: 20.

rent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.

Idem docetè disertè etiam Apostolica litera: ^{1. Cor. 12.}
 Vos autè estis, inquit Paulus, corpus Christi, & membra de membro. Et quosdam quidè posuit Deus in Ecclesia, primùm Apostolos, secundò prophetas, tertio doctores, & cetera. Et alibi: Ipse ^{Ephes. 4.}
 dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autè prophetas, alios verò Euangelistas, alios autè pastores & doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerij, & in edificationem corporis Christi. Et in Actis Paulus ad Episcopos: ^{Act. 20.}
 Attendite vobis & uniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere ecclesiã Dei, quã acquisiuit sanguine suo. Postremo ipsa prima Synodus, quæ tempore Apostolorum habita est Hierosolymis, idem liquidissimè ^{Act. 15.}
 docet. Facta, inquit Lucas, seditione non minima, Paulo & Barnabæ aduersus quosdam Iudeos, docentes, quòd nisi circumciderentur gentes secundum morem Moysi, non possent saluari: Statuerunt, ut ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alij ex illis ad Apostolos et presbyteros in Hierusalem, super hac questione. Et audita sententia Petri & Iacobi, placuit Apostolis & senioribus fratribus, ut desinita sententia super proposita hac questione
 transcri-

AD SENATVM AMTWERP.

transcriberetur fratribus, qui erant Antiochia, & Syria, & Cilicia ex gentibus. Porro quinquam sint presbyterorū & seniorum nomine intelligendi, ex cap. 20. satis intelligi potest, ubi nomine presbyterorum & maiorum natu, siue seniorum Ecclesie, manifestissimè constat designari Episcopos, hoc est, gubernatores Ecclesie, non A^{ct}or. 20. autem ciuiles magistratus. A Mileto, inquit Lucas, mittens Ephesum vocauit maiores natu Ecclesie, qui cum venissent ad eum, & simul essent, dixit eis: Attēdite vobis & vniuerso regi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo.

N. Hac testimonia Spiritus sancti in literis tam prophetiis quàm Apostolicis probe intelligētes vetustissimi, sanctissimi, et eruditissimi patres, disertè et incunctanter definierunt: Nō ad Regum, Principum, aut Magistratum officium pertinere cognitionem, iudicium & inspectionem siue curam doctrinae de religione: sed ad solos Presbyteros, Episcopos et gubernatores ecclesie. Ex quorū magna multitudine, vnius Ambrosii illustre admodum testimonium proposuisse suffecerit. Cum Valentinianus Imperator iunior, Iustinae matris impulsu, puer adhuc admodum, sibi de fide iudicium usurpare conaretur, scripsit ad

Lib. 5. epi.
fol. 32.

eum præstati animi fiducia, & fortitudine planè
 Episcopo digna: Dalmatius, inquit, me tribunus
 & Notarius, mandato, ut allegavit, clementie
 tue cōuenit postulās ut & ipse iudices eligerē,
 sicut elegisset Auxentius, nec tamen expressit
 eorum nomina qui fuerant postulati: sed id ad-
 didit, quòd in consistorio esset futura contentio,
 arbitro pietatis iudicio tue. Cui rei respōdeo (ut
 arbitror) competenter: nec quisquam contuma-
 cem iudicare me debet, cū hoc adseram, quòd
 Augusta memoria pater tuus nō solum sermone
 respōdit, sed etiā legibus sanxit suis: In causa fi-
 dei, vel Ecclesiastici alicuius ordinis iudicare eū
 debere, q̄ nec munere impar sit, nec iure dissimi-
 lis. Hæc enim verba rescripti sunt, hoc est, sacer-
 dotes de sacerdotibus voluit iudicare. Quin etiā
 si aliās quoque argueretur Episcopus, et morum
 esset examinanda causa, etiam hæc voluit ad E-
 piscopale iudicium pertinere. Quis igitur contu-
 maciter respondit clementie tue: Ille qui te pa-
 tri similem esse desiderat, an qui vult esse dissi-
 milem? Nisi fortè vilis quibusdam existimatur
 tanti imperatoris sententia, cuius & fides, con-
 fessionis cōstantia probata est, & sapientia me-
 liorata reipub. profectibus prædicatur. Quando
 audisti, clementissime Imperator, in causa fidei
 laicos de Episcopis iudicasse? Ita ergo quadam
 adula-

AD SENATVM ANTWERP.

adulatione curuamur, ut sacerdotalis iuris firmus immemores. Et quod Deus donauit mihi, hoc ipsum alijs putem esse cedendum. Certè si vel scripturarum seriem diuinarum, vel vetera tēpora retractemus, quis est qui abnuat, in causa fidei, in causa, inquam, fidei, Episcopus solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis iudicare? Eris, Deo fauente, etiam senectutis maturitate prouectior, & tunc de hoc censebis, qualis ille Episcopus sit, qui laicis ius sacerdotale substernit. Pater tuus vir maturioris aui dicebat: Non est meū iudicare inter Episcopos. Tua nunc dicit clementia: Ego debeo iudicare. Et rursus in epistola ad sororem: Noli te grauare (inquit) Imperator, ut putes te in ea quæ diuina sunt, imperiale aliquod ius habere: noli te extollere, sed si vis diutius imperare, esto DEO subiectus. Scriptum est: Quæ Dei Deo: quæ Cesaris Cesari. Ad Imperatorem palatia pertinent: ad sacerdotem Ecclesiæ. Publicorum tibi manium ius commissum est, non sacrorum. &c.

Epist. 33.

AB

Ergo cum nec illi rectè sentiant, qui nullam religionis diuinæ, sed tantum politica societatis curam, ad magistratum pertinere existimantes, magistratus munus nimis astringunt: Nec isti qui cognitionem, & iudicium de reli-

gio-

gionis doctrina, ad magistratus functionē per-
 tinere contendentes, nimis illud amplificant.
 Illi soli rectē sentire de magistratus officio cen-
 sendi sunt, qui temperata & moderata senten-
 tia nō solius humanae societatis & trāquillita-
 tis, sed etiā diuinæ religionis curam hactenus
 magistratibus tribuunt, ut rectam & sincerā
 de religione doctrinam religiosē suscipiētes &
 venerātes studiosē defendāt, tueātur, & propa-
 gent: leges ad eā conseruandā & stabiliendam
 sanciendo, & quæ cōtra eā sūt seuerē prohiben-
 do & vindicando. Porrò quanā sit sincera &
 recta pietatis siue religionis doctrina, id ab ijs
 sollicitē perquirāt, quos Christus vsq; ad cōsum-
 mationē seculorū prapōsuit pastores et doctores,
 gubernatores et rectores ecclesie, quā acquisiuit
 sanguine suo: quib⁹ se per suū spiritū semper ad
 futurū pollicitus est, cuius ductu & magisterio
 in omnē inducātur veritatē. Si igitur suo quæq;
 potestas munere cōtenta, Ecclesiastica quidē re-
 gat Ecclesiā verbo sincera doctrina, sacramēto-
 rū administratione, idoneorū ministrorū insti-
 tutione, legū ad ordinis publici in ecclesia cōser-
 uationē, et ad charitatis adificationē sanctione,
 & deniq; pœnis spiritualibus, utpote excōica-
 tione cōtumaces coercēdo: Potestas verò politi-
 ca, pacē et trāquillitatem in societate humana,
 legiti-

Ephel. 4°
 Actū 20

Math. 28;
 Ioan. 16°

AD SENATVM ANTWERP.

legitimis sanctionibus procurando, idq; potissimum eo fine, ut doctrina religionis doceri & propagari commodè possit in Ecclesia, & perturbatores tranquillitatis aut societatis humanæ seuerè puniendo, denique religionis diuina doctrinam, religiosè & studiosè tuendo, constabis in Ecclesia Christi pulcherrimus ille ordo, quem in ea Christus ipse instituit. Verùm si utraque suis limitibus non cõtenta alterius officium inuadat & usurpet, in multitudine confusa, & ordine destituta, hereses & schismata in religione, & perturbatio grauis in societate humana existant necesse est: & facilè eueniet, ut pro vera religione falsa introducatur: & pro legitimis doctrinæ magistris siue doctoribus, nothi & spurij ministri, hoc est, pseudopropheta irrepant in ouile Christi. Memorabile admodũ est quod de Ioa Rege Iuda commemorat sacra historia: Cũctis diebus, quibus Ioiada summi sacerdotis consilijs & institutione gubernabatur, acceptũ eum fuisse Deo: at post mortẽ pontificis, cũ aulicorum suorum consilijs deliniretur, sacerdotum consilio neglecto, ad idolorũ cultum lapsus esse. Salutare hũc & pulcherrimum ordinem, quàm studiosè religiosus ille Imperator Theodosius obseruauit, docet sanctio illa celeberrima: Cũctos populos, quos clemetia nostræ regit imperium;

4. Regũ
cap. 12.
2. Paralip
24. a.

Lib. 9. c. 7
historiæ
tripartitæ

rium, in tali volumus religione versari, quam
 D. Apostolum Petrum tradidisse Romanis, religio
 usque adhuc ab ipso insinuata declarat, quamq;
 pontificem Damasum sequi claret: & Petrum
 Alexandria Episcopum, virum Apostolica san-
 ctitatis. In qua lege sancienda, cum secutum esse
 Magni Constantini exemplum constat. Et pra-
 eclare scripsit Martianus Augustus: Nos ad confir-
 mandam fidem, non ad ostendendam virtutem
 exemplo Imperatoris Constantini, adesse synodo
 cogitamus, ne in posterum multitudo populi, in-
 stitutionibus pravis attracta inueniatur dissen-
 tiens. Et postea: Nemo itaque vel clericus, vel
 militaris, vel alterius cuiuslibet conditionis, de
 fide Christiana publicè turbis adunatis tractare
 conetur in posterum. Nam iniuriam facit reli-
 giosissima Synodi iudicio, si quis semel iudicatus
 & rectè disposita reuoluere, & publicè disputare
 contendit. Et in contemptoribus huius legis pœ-
 na non deerit, qui contra fidem bene dispositam
 veniunt. Sapientissimè quoque & verissimè
 scripsit magnus ille Leo Pontifex ad Pulcheriã
 Augustam: Res humanas aliter tutas esse non
 posse, nisi quæ ad diuinã cõfessionem pertinent,
 & regia & sacerdotalis defendat auctoritas.

Sed iam quã ob causam ad vos, Amplissimos
 celeberrimi Emporij Senatores, de legitimo ma-
 gistra-

Codice de
 Sãcta rel.
 & fide ca-
 tholica:
 In syno-
 do Chal.
 Actio. 1.

Actio. 30

AD SENATVM ANTWERP.

gistratum officio, scribendum existimauerim,
 paucis accipite. Scribunt magna cōsidētia Mi-
 nistri quidam, qui nuper in Ecclesijs Emporij
 vestri nouam Confessionem cū Augustana (ut
 aiunt) consentientem, ediderunt, isthuc legiti-
 mē à Magistratu se accitos aduenisse, & publi-
 cam religionis tractationē, nō nisi à magistra-
 tu approbatos, & per clementem magistratus
 concessionem, auspicatos esse; idq; etiam factō
 per publicum diploma, solenni inter ipsorū cō-
 tum & gubernatores contractu. Quanta cum
 ignominia tum nominis vestri, tum gloria cele-
 berrimi Emporij hoc scribant, consido vestras
 amplissimas Dominationes ex discrimine po-
 testatis Ecclesiastica & politica; officiorumq;
 utriusque potestatis distinctione iā probē per-
 spicere. Cum enim meridiana luce clarius sit,
 confessionē & doctrinā, quā celeberrimo Em-
 porio obtrudūt, catholica doctrina per vniver-
 sum Christianum orbē recepta, nō in subtilibus
 quibusdam dogmatibus, quæ popularē captū ex-
 cedunt, sed in principis, usq; omnibus notissi-
 mis religionis capitibus, ex diametro contrariā
 esse, quis non iure optimo in grauem fluctuatio-
 nem adducatur, quidnam de amplissimo illo &
 nobilissimo Senatu statuere debeat, cuius nō so-
 lum dissimulatione, & toleratione, sed etiā ma-
 nifesta

nifesta voluntate, imò vocatione & approbatione, noua doctrina importata scribitur, et noua doctrinae noui Ministri acciti? Grauisimè scripsit Ad Patres machinans
 olim Hieronymus, nolle se quenquam in hereseos suspitione esse patientem. Quare vestri muneris est, Celeberrimi Senatores, ediuerso inuerecundum & impudens de vobis mendacium, quod etiam cum multorum scandalo est coniunctum, publica aliqua & manifesta declaratione refellere, & constantem vestram erga religionem & catholicam doctrinam voluntatem, toti orbi testatam facere. Nouationem etiam doctrinae, qua pro temporum calamitate dolis & fraudibus improborum hominum, sub praetextu negotiationis exercenda in celeberrimum Emporium irrepfit, contra vestram voluntatem importatam esse palam ostendere.

Pergite ergo, Amplissimi Senatores, more maiorum vestrorum catholicam religionem sedulo tueri, & considerate quæso attentè, quod in illa Confessione scribunt de Calvinistis Martinistis & Calvinistarum, inquit, Liturgia, non vno sacrilegio vitata, contaminataq; est, eoque proli dolor, passim innumeras animas eterno exitio inuoluit. Videtis, Amplissimi Senatores, populū vestrum, qui Caluini doctrinam sectatur, eiusq; Liturgia vitur, in æternum exitiū iudicio Mar-

AD SENATVM ANTVVERP.

Ministarum precipitari. An hoc autem patienter ferre potest Christianus magistratus, populū, cui regendo praefectus est, in eam doctrinam crudiri, quae in aeternum barathrum instabilem possum precipitari? At qui quod Martinista scribunt de Calvinistis, id nos Catholici de Martinistis pariter & Calvinistis verissime scribere possumus: Quisquis siue Martinistarum, siue Calvinistarū, siue Anabaptistarum, aut aliorum quorumvis sectariorum doctrinam sequitur, spreta ecclesiastica & Catholica doctrina, aeterno eum exitio inuolui, & tanquam Ethnicum & publicanum, etiā in hac vita à cœtu verae Christi Ecclesiae esse exclusum.

Attendite, obsecro, qualem fidei suae confessionem, quamq̄, diuersam ab ea, quae nunc vobis & vestro populo obruditur, olim cum variis haereses scinderent Christi Ecclesiam, sanctissimus ille & celeberrimus Ecclesiae doctor Hieronymus ediderit: Ego, inquit, interim dum vnaquaeque haeresis rapere me ad se festinat, clamito: Si quis Cathedra Petri iungitur, meus est. Rursum: Quoniam, inquit, Christi vineam per Orientem exterminant vulpes, ut inter lacus contritos, difficile ubi fons signatus, & hortus ille conclusus, hoc est, Ecclesiae veritas sit, possit intelligi, ideo mihi cathedram Petri, & fidem Apostolico

ore

Epist. ad
Damascū.

ore laudatum censui consulendā: inde nunc anima mea postulans cibum, unde olim Christi vestimenta suscepi. Ego nullū nisi Christum sequens, beatitudini tuae, id est, Cathedrae Petri cōmunionē consocior. Super illā petram adificatā ecclesiā scio. Quicumq; extra hanc domū agnum comederit, prophanus est. Si quis in arca Noe nō fuerit, peribit regnante diluuiō. non noui Vitalem, Melitium respūo, ignoro Paulinum. Quicumq; tecū non colligit spargit; hoc est, qui Christi non est, Antichristi est. Et rursus: Breuem tibi, o haereticę, apertamq; animi mei sententiā proferam: In illa esse Ecclesia permanendum, quae ab Apostolis fundata usq; ad hanc diē durat. Sicubi audieris eos, qui dicuntur Christi, non à Domino nostro Iesu Christo, sed à quodquā alio nūncupari, utputa Marcionitas, Valentinianos, Montenses siue Campates (adde Martinistas, Lutheranos, Calvinistas) scito, non Ecclesiam Christi, sed Antichristi esse synagogam. Ex hoc enim ipso, quod postea instituti sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus praeannūciat.

Nec sibi blandiantur, si de scripturarum capitulis videntur sibi affirmare quod dicunt, cum & diabolus de scripturis aliqua sit loquutus: & scripturae non in legendo, sed in intelligendo consistant.

Aduersus
Luciferianos
nos.

Vide Cyprianum
tract. 3. de
simplicitate
praesulorum.

AD SENATVM ANTVERP.

Christus suo spiritu vestra consilia gubernet, ut
in hac Ecclesia tempestate, & ipsi vos, & populus
vobis concreditus, stabiles & immobiles perman-
neatis in communionem Cathedrae Apostolicae, et
in ea Ecclesia, quam super illam edificatam solā
verā Christi Ecclesiā esse, in qua salus cōtingere
possit, celeberrimus ille & sanctissimus Ecclesia
Doctor libera voce confessus est.

Pariter igitur omnes libera voce cū sanctis-
simo Hieronymo dicamus: Usque ad hunc diem si-
ne ista doctrina (Martini scilicet aut Caluini)
mundus Christianus fuit: Illam senes tenebimus
fidem, in qua pueri nati sumus. Valete.

Ampliss. V. D.

Deditissimus.

Judocus Rauesteyn
Tiletanus.

CON

CONFESSIO NIS ¹⁰

sive doctrinae, quae nuper edita est à Ministris, qui in Ecclesiā Antwerpensem irrepserunt, & Augustanae Confessioni se assentiri profitentur, succincta Consuetatio.

Authore Iudoco Rauesteyn Tiletano. Cap. I^m

CH R I S T V S Dominus, & Saluator noster, diuino suo spiritu praenidens graues tentationes, pericula, & graua, quae nouissimis potissimum temporibus Ecclesiam exercerent & perturbarent, monuit Apostolos suos, ut attēderēt à falsis prophetis, qui veniūt in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, eos verò ex fructibus dignosci posse. Cū verò multi & varij sint fructus, ex quibus pseudoprophetarum dijudicatio fieri potest: imprimis doctrinae & confessionis forma quam adserunt, certissimus est et manifestissimus fructus, ex quo ea dijudicatio fieri potest. Quotiens, inquit Origenes, Ecclesiarum Magistri canonicas proferūt scripturas, quibus omnis Christianus consentit, videntur dicere: Ecce in domibus est verbum veritatis, non in deserto, aut solitudine: Sed nos illis credere non debemus, nec exire à paterna

Math. 7.

Romi 29
in Mat
thēum.

B iij   terna

Confessionis Ministrorum

terna & ecclesiastica traditione, neque aliter
unquam credere, nisi quemadmodum per succes-
sionem Ecclesia Dei tradiderunt nobis. Quin-
imò & hereticum etiam eum habendum censeat,
qui aliud credit, aut docet, quam habeat definitio
ecclesiastica traditionis. Hæreticus, inquit, est,
qui Christo se credere profitetur, & aliud de ve-
ritate Christiana fidei credit, quam habet defini-
tio traditionis ecclesiastica. Eandem sententiam
studiosè admodum inculcat & commendat Vin-
centius ille Lirinensis in doctissimo suo libro,
quem scripsit contra hæresin nouationes. Is, in-
quit, verus & germanus Catholicus est, qui in fi-
de fixus & stabilis permanens, quicquid uniuersaliter
& antiquitus Ecclesiam Catholicam ten-
nisse cognouerit, id solum sibi credendum, tenen-
dumque decernit: Quicquid verò ab aliquo de-
inceps vno (veluti à Luthero, vel Caluino) præ-
ter omnes, & contra omnes Sanctos, nouum aut
inauditum, induci senserit, id nõ ad religionem,
sed ad tentationem potius pertinere, non dubi-
tat. Quod enim nouum, quod particulare, id ca-
tholicum nõ esse, quisquis diligenter aduerterit,
facile intelligit.

Ex hoc igitur fructu, seu certissima nota, illi-
co agnoscitur falsus propheta: quod catholica, &
vniuersali totius Ecclesie antiqua doctrina re-
iecta,

Origines
in Com-
mentariũ
epistolæ
ad Titum

Vincens-
ius. Liri-
neasis.

secta, nouam doctrinæ formam Ecclesie inferre conatur. Qui pellibus quidem ouium se obtegere studet, dum scripturarum sanctarum eloquia in confirmationem doctrinæ crebrò adfert: sed feritatem lupinam conuincitur occultare, dum sensum & intelligentiam falsam, catholicæq; traditioni contrariam inducere deprehenditur. Quæ cum audis profitentem, se ministrum esse Christi Iesu, & soli fratrum salutem consulere, recordari debes eiu: quod dicit Paulus de Pseudoapostolis: Sunt, inquit, operarij subdoli, transfigurantes se in Apostolos Christi. & non mirum: ipse enim Sathanas transfigurat se in Angelum lucis. Non est ergo magnum, si ministri eius transfigurentur, veluti ministri iustitiæ, & iactent se Christi Iesu ministros.

2. ad Co
rinth. 26.

Subintroierunt non ita dudum in Ecclesiam celeberrimi illius totius Europæ Emporij, oppidi Antwerpensis, Magistri quidam, siue (ut Apostolus loquitur) Prophetæ: quorum alteri se Confessionis Augustanæ, alteri Calvinianæ doctrinæ sectatores profitentur.

Quas doctrinæ sectas, in præcipuis religionis capitibus (quale est imprimis doctrinæ de cæna Domini) sibi inuicem prorsus aduersari, notissimum toto orbe est: nec ipsi quoque Magistri differunt. Dum autem suam utraq;

Confessionis Ministrorum

pars doctrinam in eo Emporio magno studio & contentione disseminare studet, ac exterorum & corruptorum hominum, qui pridem sub pretextu mercatus, in florentissimum Emporium gregatim confluxerunt, fauore & prasidio adiuuatur, miserandè labefactata est & discerpta nobilis illa Ecclesia. Quoniam itaque Magistri illi, qui se Confessioni Augustanae assentiri profitentur, suam confessionem & doctrinam etiam scripto ediderunt, ut nō tantum voce, sed etiam scripto, Ecclesia tenera, et ab ipsis nuper (ut aiunt) plantata, commodius informari possit: necessarium existimauimus, ut ad confirmationem piorum Catholicorum, instructionem vacillantium, aut etiam reductionem deceptarum animarum, Antidotum aduersus hoc scriptum ederemus: ex quo facile intelligi possit, quo pacto Catholica, antiqua, ac vniuersalis Ecclesie doctrina rectè aduersus Pseudomagistrorum inanes argutias, et malitiosas calumnias defendatur. Hortamur autem, & cum Apostolo Paulo in Domino rogamus vniuersos Antwerpensis Ecclesie fratres, atque adeo omnes Christianos, ut obseruent eos qui dissensiones & offendicula, præter doctrinā quā didicerunt, inuehant: & declinent ab illis, atque in doctrina Catholica semel tradita immobiles permaneant.

Ad Ro
manos 16

Quid

Quid de subintrogressis istis Magistris, eorumque doctrina sentiendum sit, ex eo quoque cognoscere fideles Christi discipuli possunt, quod sine ulla legitima vocatione ac missione, docedi munus in Ecclesia Antwerpiensi inuasert, & usurpauerint, contra Apostoli doctrinam. Quo-
 modo predicabunt, nisi mittantur? & Nemo sibi sumit honorem, nisi qui vocatus est. Et in Actis scribit Lucas, Presbyteros ecclesiarum, per spiritum Sanctum ministerio Apostoli Pauli constitutos. Et Paulus Tito mandat, ut per ciuitates constituat presbyteros & Episcopos. Scribit quidem, se legitime accersitos venisse ad Antwerpiensem Ecclesiam, & non nisi a Magistratu approbatos, publicam religionis tractationem auspicatos (quod de celeberrimo illo senatu scribi posse sine ingenti contumelia non putamus) sed hoc asserimus, Magistratus secularis vocationem & approbationem non agnosci ab Apost. Paulo, tanquam legitimam vocationem: qui palam docet, presbyterorum Ecclesie ministrorum, ac magistrorum vocationem & ordinationem ad Apostolorum & Episcoporum munus pertinere, non ad secularis magistratus munus. Actorum 15. & 20. 2. ad Timotheum 1. ad Titum 1. & ad Ephesios 4.

Ad Rom
 manos 19
 Ad Hebr
 breos 5.
 Actuū 20.

Ad Tit. 1.

§ Norma veritatis. Cap. 2.

Regulam veritatis, eius qua ad religionem diuinā pertinet, non esse solum verbum Dei, in sacris literis veteris & noui testamenti comprehensum cum tribus symbolis, Apostolico, Nicano, & Athanasiano, & tribus sequentibus & principalibus Concilijs (quod hic tanquam caput & basis totius Confessionis constituitur) id liquido demonstratur: primum ex eo, quod non nisi Ecclesiastica traditione, sine vilo scripto agnoscitur, quod sit verum Dei verbum: Deinde ex eo, quod de verbi in libris veteris & noui Testamenti scripti vera intelligentia, non raro in quaestionibus ad religionem pertinentibus controuersia incidere consuevit: in qua controuersia ad rectam intelligentiam statuendam, aliam certē regulam, quā verbum scriptū consulere necesse est. Recte igitur Patres tradiderunt, verbo scripto addendam catholicam & ecclesiasticam traditionem, ex eaq̄, certam intelligentiam sumendam, quoties scripturae verba in varias sententias ab impijs & imperitis hominibus distraherentur. Qua de re extat memorabilis doctrina Apud S. Irenaeū Martyrem, & Vincentium Lirinensem, & celebratur merito illa D. Clementis sententia: Sunt, inquit, in scripturis

Lib. 3. ca.
3. & li. 4.
cap. 42.
li. 1. reco.
gnitionū.

pruris diuinis multa, quæ trahi possunt ad sensum
 quem sibi quisq; præsumit, & ideo oportet intel-
 ligentiam scripturarum ab eo discere, qui eam à
 maioribus sibi traditam seruat. Vides regulam &
 amussim veritatis circa religionis dogmata, non
 tam scriptum verbum, quam traditionem à ma-
 ioribus acceptam esse. Celebratur & illa Tertul-
 liani sententia: Non ad scripturas prouocandum
 esse, nec in ijs aduersus hæreticos constituendum
 certamen, in quibus aut incerta, aut parum certa
 est victoria: sed ad traditionem Apostolicarum
 Ecclesiarum confugiendum. Deinde & hoc quo-
 que manifestum est, quod non hoc Apostolorum
 in Epistolis conscribendis institutum fuit, vt to-
 tam fidei doctrinam in eis exponerent, cum cer-
 ta tantum quadam dogmata pro oblata scriben-
 di occasione in singulis epistolis tractata, liquido
 cernantur. Sed hoc eis studio fuit, vt questiones
 in ecclesijs, ad quas scribebant, subortas explica-
 rent, aut vitæ rationem præscriberent, denique
 ad patientiam & stabilitatem in accepta semel
 doctrina eos exhortarentur. Quod liquido Apo-
 stolus ipse testatur, scribens Thessalonicensibus:
 Tenete (inquiens) traditiones quas didicistis siue
 per sermonem, siue per Epistolam nostram. 2. Thef. 2.
 item: Cetera cum venero, disponam. i. Cor. 11.
 Quæ audisti per multos testes à me, hæc 2. Tim. 2.
 com-

Tertullianus de
 præscrip.
 hereticorum.

Confessionis Ministrorum

*commenda fidelibus hominibus, qui idonei erūt
 2. Tim. 3. & alios docere. & : Tu verò permane in his que
 didicisti, & credita sunt tibi. Celebratur meritò
 Cap. 27. illa magni Basily sententia: Dogmata, inquietis,
 de spirit. que in Ecclesia seruantur & predicantur, partim
 sancto. ex conscripta doctrina habemus, partim ex Apo-
 stolorum traditione ad nos delata, in mysterio
 recepimus. Que vtraq; eadem ad pietatem vim
 habent, & nemo his contradicit, qui vel modicā
 saltem ecclesiasticorum iurium experiētiam ha-
 bet. Si enim aggredieremur, non scripto proditas
 consuetudines, velut non magnam vim habens
 tes reijcere, imprudentes etiam ipsis principalibus
 Euangelij partibus damnū inferremus: imo
 potius ipsam Euāgelij predicationem ad nudum
 nomen contraheremus. velut verbi gratia: ut
 eius quod primum & communissimum est, primā
 mentionem faciam: figura crucis signare eos, qui
 in nomine Domini nostri Iesu Christi spem ha-
 bent, quis scripto docuit? Ad Orientem conuersos
 esse nos dum oramus, qua figura nos docuit? In-
 uocationis verba, dum ostenditur Eucharistia, &
 poculum benedictionis, quis Sanctorū scripto no-
 bis reliquit? Non enim his contenti sumus, quo-
 rum Apostolus aut Euangelium mētionem fecit,
 sed & antè & post, alia quedam dicimus, velut
 magnum robur ad mysteriū habentia, ex doctris
 na scripto*

Eucharis-
 tia ostēda
 ad adorā-
 dum.

na scripto non prodita assumpta. Benedicimus
 aquam baptismatis, & oleū unctionis, insuper q̄
 ipsum qui baptizatur: ex quibus scriptus? nonne à
 tacita & arcana eruditione? ipsam verò olei illi-
 tionem que doctrina scripta docuit? At ter im-
 mergi hominem, unde est? Reliqua item que cir-
 ca baptismum fiunt, Renunciare Sathane & an-
 gelis eius, ex qua sunt scriptura? nonne ex hac
 non publicata & arcana doctrina, quam in mi-
 nimè curioso ac sollicito silentio patres nostri con-
 seruârunt? Rectè illi, utpote edocti mysteriorum
 reuerentiam ac authoritatem silentio custodiri.
 Cum Basilio prorsus consentit doctissimus ille Io-
 annes Chrysostomus, interpretans illa Pauli ver-
 ba: Tenete traditiones, quas didicistis, siue per ser-
 monem, siue per epistolam Hinc patet, inquit,
 quòd non omnia per epistolam tradiderunt Ap-
 ostoli, sed multa etiam sine literis. Eadem verò
 fide digna sunt tam ista, quàm illa. Itaque tradi-
 tionem quoque Ecclesia fide dignam putamus.
 Traditio est, nihil quæras amplius. Quam senten-
 tiam apud Dionysium quoque Arcopagitam, Apo-
 stoli Pauli discipulum, in fine Ecclesiastica Hie-
 rarchie videre licet. Et illustris admodum est il-
 la eiusdem sententia in primo capite eiusdè libri:
 Substantia sacerdotij, scriptura sacra est nobis
 diuinitus tradita. Porro huiusmodi plena vene-

rations

2. Theff. z

In epist. z
 ad Theff.

2. Rom. z

Dionysij
 Arcopa-
 gita.

Confessionis Ministrorum

rationis eloquia dicimus, qua à beatissimis patribus nostris, à quibus sacris mysterijs imbuti sumus, in sanctis ac theologicis commendata sunt libris. & qua ab iisdem sanctissimis viris, sacratione & purgatione, & propinqua quodammodo cœlesti Hierarchia doctrina, sancti duces et preceptores nostri didicerunt, & ex animo in animum sine literis transfusa sunt. Eodem pertinet

insignis illa D. Aug. sententia: Sequimur sanè in hac re (hoc est, in questione & dogmate de nō baptizandis ijs qui ab hereticis semel baptizati sunt, de quo dogmate nihil disertè expressit scriptura canonica) canonicarum auctoritatem certissimam scripturarum, cum hoc facimus quod uniuersa iam placuit ecclesia, quam ipsarum scripturarum commendat auctoritas, ut quando sancta scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit huius obscuritate questionis, eandem ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate sancta scriptura demonstrat. Sicut igitur ipsa diuina scriptura non agnoscitur sacra esse & diuina, nisi quia ita traditum est ipsi ecclesie per Apostolos: ita non pauca dogmata, præsertim que ad sacramentorum mysteria pertinet, nō scripto, sed Apostolica traditione per successionē Episcoporum retinet ecclesia, & retinēda fidelibus tradit. Ad quod genus pertinet Chrismatis vsus, quem verius-
iustis-

Augustinus lib. 4
cōtra do-
natistas.
cap. 24.
l. ib. 2. cō-
tra Cres-
cōnium
cap. 31. &
sequenti-
bus, & lib.
de vnita-
tē Eccle-
siæ.

rustissimum esse, & per omnes totius orbis ecclesias summa consensione & religione obseruatum esse constat: sicut & exorcismum & exufflationem, & abrenuntiationē diaboli in baptismo. De quibus mysticis obseruationibus nihil traditū legitur in scriptura Apostolica.

Quod verò Paulus dicit: Scripturam diuinam inspiratam, vtilem esse ad arguendum, ad docendum, ad corripiendū, ad erudiendum in iustitia, vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus: nō eō pertinet, vt doceat, omnē de religione doctrinam esse in sacris literis plenē cōprehensam: et enim Paulo ita ad Timotheū scribēte, nulla alia scriptura sacra extabat quā prophetarum. quare non potuit sanē Paulus scribere, quōd in eorum literis omnia religionis dogmata disertè continerentur, ab eisq; desumi possent: alioqui cur & Timotheum, & Ecclesias ad quas scribit, hortaretur, vt immobiles perstarent in eo quod ab ipso didicissent & audissent, non autem quod ab eo scriptum accepissent. Sententia itaque Pauli est: Quod etiam prophetica scriptura, ei qui fide recta, de Christiana religione imbutus est, utilis est, ad docendum, ad arguendum, ad erudiendum in iustitia, vt tandem perfici possit homo, & ad omne opus bonum instrui, non harum scripturarum solo presidio, sed

2. Tim. 3.

1. Ad Tim.
2. Ad
Theff. 2.
Act. 16.

presidio

Confelsionis Ministrorum

a. Ad Timoth. 3. *presidio fidei, qua religionis doctrina iam probe & disertè teneretur. Vnde dicit Paulus: Tu verò permane in his quæ didicisti, & quæ credita sunt tibi: sciens à quo didicisti, & quòd ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere ad salutem per fidem. Vides Apostolum coniungere cū sacris literis Prophetis etiam ea quæ didicerat Timotheus à Paulo præceptore.*

Trium Conciliorum primorum, Nicæni, Constantinopolitani, & Ephesini auctoritas recipiunt: at reliquis Concilijs postea in Ecclesia habitis fidem indubitatam adhibendam non putat.

D. Greg. primus li. 1. ep. c. 24. lib. 2. c. 49. lib. 3. c. 33. *Certè D. ille Gregorius magnus disertè protestatur, & cum eo vniuersa Christi Ecclesia, se quatuor Concilia tanquam sacrum euangelium venerari & suspicere. Et sanctissimus ille & do-*

Epist. 78. *ctissimus Leo primus, ad Leonem Augustum de Chalcedonensi concilio (quod isti repudiant) disertè pronunciat: Non sunt, inquit, omnino inter Catholicos computandi, qui definitiones venerabilis Synodi Nicæne, vel sancti Chalcedonensis Concilij regulas non sequuntur, cum utrorumque sancta decreta ex Euangelio & Apostolico sit manifestum fonte prodire. Et profectò quæ ratione prima illa tria Concilia fidem merentur, eadem compellit, ut & reliquis legitimis generalibus Synodis fides adhibeatur. Promissio enim*

illa

illa Christi: *Alium paracletum dabo vobis, &* Ioan. 14:3
manebit vobiscum in eternum. Item: Ego vo- Math. 28:
biscum sum usque ad consummationem seculi. Math. 16:
 Item: *Super hanc petram edificabo Ecclesiam*
meam, & porta inferi non praevalent aduersus
eam. Non minus pertinent ad alia quaeuis legiti-
ma concilia quam ad prima illa.

Porro dubium non est, quin à Spiritus sancti
 perpetua gubernatione & certa directione au-
 thoritas Conciliorum dependeat. Sed facile est
 aduertere, quam ob causam quarto illi Concilio
 Chalcedonensi auctoritatem non tribuant: ne vi-
 delicet eius auctoritate compellantur agnoscere
 Ecclesia Romana Episcopi prerogatiuam digni-
 tatem, & supra alios Episcopos praeminentiam,
 qua disertissimè in eo Concilio agnita fuit, & cõ-
 probata.

Quòd postremò ingēs & ineffabile Dei bene-
 ficium in eo agnoscunt & deprædicant, quòd hoc
 tēpore per ultimū Heliam Lutherum, verā reli-
 gionem instaurauit, horrēda cæcitas est, & ma-
 nifestū reprobis sensus, iræq; Dei iudicium, quo se- 2. Thes. 1:
 cundū Apostoli sententiā, ijs qui veritatē recipere
 pertinaciter nolūt, ut salui fiant, mittit Deus
 operationē erroris, ut credant mendacio, & in
 tantam tādē precipitentur cæcitatē, ut decep-
 tionem pro summo Dei beneficio amplectantur.

¶ In quos

Confessionis Ministrorum

Esaia 6. *In quos illud Prophetæ competere videmus: Excæcâ cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, ne fortè videat oculus suus, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & cõuertatur, & sanem eum. Eiusmodi cæcitatem olim etiam Cyprianus deplorauit in sui temporis hereticis: Vidēs, inquit, diabolus idola derelicta, sedes suas aut templa deserta, excogitauit nouam fraudem, vt sub ipso Christiani nominis titulo fallat incautos, hereses inuenit et schismata, quibus subuerteret fidem, veritatem corrumpere, scinderet vnitatem. Rapit de ipsa Ecclesia homines, & dum sibi approquinuasse iam lumini, atque euasisse seculi noctem videntur, alias ne scientibus tenebras rursus infundit, vt cum Evangelio non stantes, Christianos se vocent: & ambulantes in tenebris, habere se lumen existimēt: blandiente aduersario atq; fallente, qui secundū Apostoli vocem transfiguratur se velut Angelum Lucis & ministros subornat suos, velut ministros iustitiæ, asserentes noctem pro die, interitum pro salute, Antichristum pro vocabulo Christi.*

In lib. de
simp pre
lat. siue de
vnitate ec
clesiæ.

Malach. 4.
Lucæ 1. *Porrò Magistrum suum Lutherum, quàm rectè & verè Heliam esse prædicant, eumque vltimum, per quem restituenda prædicta sunt omnia, vel ex eo solo cognosci clarissimè potest, quòd*

quod cum Helia officium in scripturis describitur esse, conuertere corda patrū ad filios, & corda filiorum ad patres, quod est interprete D. Hieronymo, aberrantium filiorum corda, ad prudentiū, & fidelium patrum fidem & iustitiam reuocare: Lutherus contra comperitur id unico studio egisse, ut sanctorum & antiquorum patrum institutionē posteri negligant, reijciant, contemnant, atq; ad suam solius nouitiam doctrinam attentū sint. quod non est cor filiorum ad patrum prudentiam conuertere, sed magis auertere & auocare.

Quare hac appellatione magis fixatum esse nomen Lutheri, quā ornatum, liberè scribit Calvinus: Et si maximè, inquit, esset concedendum Luthero nomen Helia, sacrilega tamen temeritatis est, asserere vltimum Heliam: quasi non possit Deus vel parem, vel præstantiorem post eum mittere. Intelligis facillè, prudens lector, quid Calvinum quoque vrat. Sed de his prolixius in capite vltimo de Antichristo.

D. Hieronymus in commēntario in Malachiā

II. De Deo.

HOC cap. quo unicam in Deo essentiam, ac tres personas, ac personarum consubstantialitatem, & coeternitatem confitentur: tanquam catholica fidei consentaneum, libenter approbamus.

C ij   III. De

Confessionis Ministrorum
III. De peccato originali, &
libero arbitrio.

Quod de vitio in renatis permanente hic
scribitur: Quin etiã in renatis, quic-
quid adhuc de veteri Adam super-
est, id totum esse Deo inimicum, ac contra
Deum militans, cum Pauli sententia congrue-
re consistemur: *Ad Ro. 7.* Video aliam legem in membris
meis, repugnantem legi mentis meae, & captiuã-
Ad Gal. 5. tem me in lege peccati. Item: Caro concupiscit
aduersus spiritum. Verum virum hæc pugna vi-
tiosa carnis aduersus spiritum, habeat in renatis
veram peccati rationem, id taceri miramur, cum
vniuersa Confessionistarum schola doceat, vitio-
sam concupiscentiam in renatis reliquam, veram
habere peccati rationem, quamuis propter gra-
tiam in baptismo factam non imputetur. Quam
sententiam Catholici constantè confutant, ex
eo quod baptismus confertur in veram remissio-
nem & expurgationem peccatorum, & non tan-
tum ad non imputationem, auctore Apostolo:
Ad Ro. 8. Nihil igitur dampnationis est in renatis, qui non
secundum carnem ambulant: hoc est, non solum
nihil, quod eos damnet, per imputationem pecca-
ti ad dampnationem: sed etiam nihil in eis rema-
net, ob quod damnabiles in veritate sint, aut dã-
rari possint per Dei iustitiam.

Dam-

Damnant quoque impiam (ut dicunt) Synergiam, hoc est, cooperationem liberi arbitrii. Et ut intelligi possit, quid sub tribus illis verbis velint, dicunt se dānare eam Synergiam, quae est in Concilio Tridentino confirmata. Canon verò Concilij Tridentini sic habet: Si quis dixerit hominis liberum arbitrium à Deo motum & excitatum, nihil cooperari, assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinendam iustificationis gratiam se disponat ac praparet, neque posse dissentire si velit, sed velut inanime quiddam nihil posse agere, merèque passivè se habere, Anathematis sit.

Sessio. 6
Canon. 4.

Primum, hic Lector admonendus est, quā bonae fidei sint isti Magistri, qui cum passim in sua Confessione profueantur, se Augustanae Confessioni assentiri, doctrinam tradunt de libero arbitrio prorsus diversam, imò Confessioni Augustanae contrariam. Sic enim habet Confessionis articulus de cimus octavus: De libero arbitrio docent quod humana voluntas habeat aliquā libertatem ad efficiendam civiile iustitiam, & deligendas res rationi subiectas: sed non habet vim sine Spiritu sancto efficiendae iustitiae spiritualis, quia Paulus dicit: Animalis homo non percipit ea quae sunt spiritus Dei. Et Christus: Sine me nihil potestis facere. Effi-

Dissenti-
unt in ar.
13. ab Au-
gustana
confessio-
ne.

1. Cor. 2.
Ioan. 15.

Confessionis Ministrorum

citur autem spiritualis iustitia in nobis, cum adiuuamur à Spiritu sancto. *An non ijs verbis, quibus dicitur, ad efficiendam spirituales iustitiam nos adiuuari à Spiritu sancto, palam docetur, liberi arbitrii in efficienda iustitia, Synergia & cooperatio? Non enim verè adiuuari dicitur ab alio, nisi qui ipse aliquid operatur, ut rectè alicubi argumentatur Augustinus.*

Aug. de gratia & lib. arbit. cap. 18.

Vides, lector, diuersam esse in hoc articulo confessionem horum Magistrorum à Confessione Augustana, & eos, vbi eis visum fuerit, propriam substituere. Quin & ipse Paulus disertè nomine Synergia utitur: Nam vbi nos legimus ad Corinthios, Dei adiutores sumus: Gracis est

i. Cor. 3.

Aug. de gratia & lib. arbit. cap. 18. Psal. 49. Ezech. 18.

συνεργοι. Ne, inquit Augustinus, putetur ipsos homines nihil in operibus ad pietatem & religionem pertinentibus per liberum arbitrium facere, ideo in Psalmo dicitur: Nolite obdurare corda vestra. Et per Ezechielem: Projicite à vobis omnes impietates vestras, quas impie egistis in me, & facite vobis cor nouum, & spiritum nouum: conuertimini, & viuetis. Meminerimus (inquit Augustinus) Deum dicere hominibus: Conuertimini, & viuetis: sed cui dicitur vicissim ab hominibus: conuerte nos Deus, meminerimus Deum dicere: Projicite à vobis impietates vestras, cum ipse iustificet impium,

ibidem.

& ca.

& cetera que in eandem sententiam sequuntur.

Catholica igitur est & sincera Concilij Tridentini doctrina in cap. 5. sextæ Sessionis: In sacris literis cum dicitur: conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos libertatis nostre, hoc est, libera cooperationis admonemur. Cum respondemus: Conuerte nos Domine, & conuertemur, Dei nos gratia præueniri consistemur.

Quod postremo scribunt à Pelagio & Pelagij sectatoribus doctrinam de cooperatione liberi arbitrij excogitaram: aut ignorant, aut verius ignorare se simulant, quanam fuerit Pelagij doctrina de cooperatione liberi arbitrij. Quam discernere licet ex Augustino, libro de gratia & libero arbitrio. Metuendum est (inquit) ne ista omnia diuina testimonia, quibus ipsa conuenitur humana voluntas, in defensionem liberi arbitrij sic intelligantur, ut ad vitampiam, & bonam conuersationem, cui merces æterna debetur, adiutorio & gratie Dei locus non relinquatur. Talis est hæresis Pelagiana, non antiqua, sed ante non multum tempus exorta.

Hoc igitur est quod docebat Pelagius: gratiam Dei, secundum merita nostra dari: hoc est, secundum operationem liberi arbitrij sine gratia Dei, & Spiritus sancti adiutorio, per vi-

Zacha. 1.

Psal. 84.

Aug. lib.
de lib. ar.
bit. cap. 49

Confessionis Ministrorum

res liberi arbitrij: & liberi arbitrij operationem propriam ad salutem concurrere, simul cum propria gratie operatione. Atque ideo duas causas separatas in opere salutis constituebat, liberum arbitrium, & gratiam Dei. Quae doctrina merito damnata est. Atque hoc est quod docet

Prosper de ingratis. lib. de vocatio-
ne gentium. li. 7. c. 7.
Prosper: In lapsa homine manere voluntatem, quae amet semper aliquid, sed eam ad vana semper ferri, nisi gratia Dei sanet liberum arbitrium, per quod sanatum (simul iam cum gratia) operetur ea quae ad salutem conducant.

Hic, obsecro, expendat prudens lector, an tutum sit, aeternae suae salutis causam nouis istis Magistris committere. Qui, quum Apostolus Paulus clarissime scribat, ut cum timore & tremore fideles operentur suam salutem docere audent, cooperationem liberi arbitrij, sine humana voluntatis, in opere salutis, pertinere ad Pelagij haesim: & in opere salutis, hominis nullam esse cooperationem.

III. De incarnatione filij Dei, & redemptione hominis.

Quod hic dicitur de unico capite & unico sacerdote, à patre in Ecclesia constituto, de quo unico sacrificio, infra discutiendum erit. De sessione quoque Christi ad dexteram patris:

*tris: Item de ascensione Christi in cælum, infra
prolixè scribitur. Ibi ergo examinabitur noua &
commentitia doctrina de ascensione Christi in
cælum, & sessione ad dexteram patris.*

De fide iustificante.

Q*ua de fide iustificante docentur in hoc ca-
pitate, excutientur commodius in sequenti
cap. de Iustificatione. Verùm quòd cum A-
nabaptistis, & Swenckfeldianis, & Enthusiastis
damnant Catholicos, quos odiose appellant Papi-
stas, quasi doceant homines credere in Deum si-
ne verbo Dei per humanas doctrinas, mera ca-
lumnia est. Sciunt enim Catholici scriptum esse:
Quoniam cum accepissetis à nobis verbum audi-
tus Dei, accepistis illud non ut verbum hominũ,
sed sicuti est, verè verbum Dei, qui operatur in
vobis. Item: Fides ex auditu est, auditus autè per
verbum Dei: sed hoc ingenuè consentitur Catho-
lici, verbum Dei, quo fides nititur, non esse solum
verbum scriptum literis, sed generaliter verbũ
Dei predicatum, aut reuelatum, siue scriptum sit,
siue sine scripto traditum.*

1. Theff. 2.

Rom. 10.

*Similis quoque calumnia est in eo, quòd dicũt
Papistas docere homines colere Deum sine ver-
bo Dei, secundum doctrinas & mandata homi-
num. Constantè enim docent catholici, omnem
cultum*

Confessionis Ministrorum

- cultum Dei qui ab hominibus excogitatus est contra verbum Dei, aut qui ad pietatem inutilis est, nec verbo Dei consentaneus, esse improbandum: atque talem cultum à Christo improbari, dum dixit: Frustra colitis me mandatis & doctrinis hominum. Verùm hoc quoque ingenuè profitentur, se agnoscere cultum Dei, & approbare pro Dei cultu, non solum illum, qui verbo Dei scripto disertè exprimitur, sed etiã eum qui non est scriptus, modo verbo scripto sit consentaneus.
- Math. 15. *Quod de cultu, quo Abel Deum coluit. Item, quo Rechabita Deo seruierunt, & similibus, postea ostendetur in capite de Ceremonijs.*
- Gen. 4.
Hierc. 35

VI. De Iustificatione.

Doctrina hoc cap. prolixè tradita, duobus capitibus comprehendi potest.

1. *Quid sit iustitia, qua coram Deo iustificamur.*

2. *Qua ratione iustificamur coram Deo.*

Quorum postremum tribus sententijs absoluunt.
Prima, Sola imputatione iustitiæ Christi iustificamur coram Deo.

Secunda, Sola Christi iustitia, iustificamur coram Deo, nec iustitiæ admiscendæ sunt aliquæ aliæ virtutes.

Tertia,

Tertia, Per solam fidem Christi iustitiam imputatitiam apprehendimus.

Quod ad prius igitur caput pertinet, quanam sit illa iustitia, qua coram Deo iusti sumus, docet Confessio iustitiam nostram, qua coram Deo iusti sumus, esse obedientiam Christi, qua patri suo cælesti usque ad mortem obediens fuit. Item passionem, mortem, ac resurrectionem Christi, secundum scripturas. Ioannis. 16. Ad Galathas 2. ad Romanos 3. 4. 5. & 8. Hoc prius examine- mus, ac diligenter propositas scripturas excutiamus.

Primum igitur confitemur nos quoque, illam promptissimam Christi obedientiam esse verissimam, perfectissimam, & absolutissimam iustitiã, secundum illud Apostoli: Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem: sic & per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per unius obeditionem iusti constituentur multi. Eandem enim rem, modo iustitiam, modo obedientiam Christi vocat. Confitemur & illud ex eadem Apostoli sententia, per iustitiam siue obedientiam Christi, iustos constitui multos, hoc est, iustificatos multos: hoc est, omnes quotquot iustificantur, non nisi

Confessionis Ministrorum

nisi per obediētiā & iustitiā Christi iustificari: sicut per unius inobediētiā, peccatores constituti sunt multi. Verū illud negamus, iustitiā & obediētiā Christi, esse causam qua formaliter iusti sumus. Sicut manifestum est, delictum & inobediētiā Adæ non esse formalem causam, qua posterī ab eo secundū carnem propagati sunt peccatores. Non enim inobediētiā Adæ, qua intra voluntatem Adæ continetur, & eius personam non egreditur: sed prava concupiscentia, & depravatio nature, ab eo per carnalem propagationem, in posterōs transfusa, eos formaliter, verè, & intrinsecè peccatores constituit. Collatio igitur illa valde illustris, quam

Apost. in cap. 5. ad Romanos facit inter primum Adam, corruptionis & iniustitiæ authorem, & propagatorem: & secundum Adam Christum iustitiæ authorem: perspicuè docet, quòd eo modo Christus per suam iustitiā, & obediētiā ex se renatos iustificat, quo modo primus Adam per suam iniustitiā, & inobediētiā, peccatores fecit omnes ex se per carnis generationem propagatos. Sicut igitur primus Adam, per suam iniustitiā & inobediētiā, causa tantū fuit, per quam qui originem ab eo ducunt, contrahūt propriū quisque peccatū, quo formaliter iniustus est & peccator: ita intelligendū est, Christi iu-

Collatio
illustris
admodū:

Vide Aug.
gust. lib. 1.
de peccat.
to. merit.
& remis.
cap. 9.

sti iustitiam & obedientiam, causam esse meritorem, ut qui per fidem & fidei sacramenta ex Christo renascitur, à patre iustitiam accipiat, suã quisque propriam & internam, qua formaliter iustus sit, & iustitiam legis deinceps obedienter impleat.

2. Idem ex eo quoque intelligi potest quod in eodem cap. scribitur: Gratiã Dei & donum, per gratiam vnius hominis Iesu Christi in plures abundasse, hoc est, gratuitum donum iustitiæ secundum quod iusti constituuntur, per iustitiam vnius Iesu Christi in plures abundasse.

Ad Ro.
man. 5.

3. August. hoc, quod Paulus dicit: iustitiam Dei per fidem Iesu Christi, esse in omnes, & super omnes, exponit, cum sexcētis locis alijs, tum eximie in lib. de spiritu & litera: Non dixit, inquit, iustitia hominis, vel iustitia propria voluntatis: sed iustitia Dei, non qua Deus iustus est, sed qua induit hominem, cum hominem iustificat. Et rursum: Sicut (inquit) ista fides, Christi dicta est, non qua credit Christus, sed qua creditur in Christum: Sic & iustitia Dei, non qua iustus est Deus (utrumque enim nostrũ est) sed ideo Dei & Christi dicitur, quod eius nobis largitate donatur. Et ut intelligas, quomodo nobis eius largitate donatur: quam (inquit) Deus per spiritum gratiæ credenti confert. Et cap. 19. Nemo, inquit, Christia-

Ad Ro.
man. 3.

De spiri
tu & lite
ra cap. 9.

Confessionis Ministrorum

Christianorum ab hac fide, qua sola Christiana est, recedat: neque vereatur dicere, non per nos ipsos nos fieri iustos, sed in nobis, hoc operante Dei gratia.

Vides disertè docere Augustinum, Christianam esse confessionem, nos fieri iustos coram Deo, per gratiã Dei operantem in nobis, propter Christi meritum & iustitiam: operantem, inquam, donũ iustitiã. Et rursus cap. 27. Iustificamur gratis per gratiã ipsius. Qua gratia in interiori homine renouato iustitia scribitur, quam culpa deleuerat.

Lib. i. ca. 9 Et clarissimè de peccatorũ meritis astruit, quòd gratia Christi, illuminationem, iustificationemq, nostram etiam intrinsecus operatur: quòdque dat sui spiritus occultissimam gratiam fidelibus, quos iustificat. Et rursus: Iustificantur, inquit, in Christo qui credunt in eum, propter occultam cõmunicationem, & inspirationem gratia spiritalis, qua quisquis heret Domino, vnus spiritus est. Hanc quoque gratiam latenter infundit & parulis, dum baptizantur, qui nondum credere possunt.

Ex quibus testimonijs manifestissimũ est, catholicum doctorem August. intellexisse, p Christi iustitiam fideles iustificari, quia propter eius meritum donatur fidelibus donum gratia spiritalis, quo in semetipsis formaliter iusti sunt.

4. *Cum inobedientia Adæ constituerit nos intrinsecus iniustos, & morti æternæ obnoxios, qui prius in eo eramus iusti, recti, & filij Dei, intelligendum est, quod è diuerso iustificator & reparator noster Christus constituat nos per suæ obedientiæ meritum, intrinsecus rectos & iustos, saltem secundum mentem & spiritum, etiamsi secundum corpus permaneamus corrupti, & mortales simus mortis, obnoxij. Quò sit, ut non solum reputemur, & habeamur iusti, cum tamè iusti in veritate non simus: sed reuera simus recti & iusti.*

5. *Est igitur iustitia, qua iustificamur per meritum Christi, internum gratiæ spiritualis donum, quod nos faciat iustos & rectos coram Deo, & mente promptos ad præstandam obedientiam mandati eius. Quòdam autè illud tandem sit, ex opposita Adæ iniustitia, qua mandato Dei sui inobediens, verè & in se intrinsecus factus est iniustus, & ex iustitia in qua creatus fuit potissimum secundum mentem, facile intelligi potest. Sicut igitur Adam iustus & rectus creatus fuit, quia bonam & rectam voluntatem à Deo acceperat, qua secundum sinceram charitatem Deo adherere, atque eius mandatis obedire poterat, quam bonam voluntatem sinceramque charitatem, per inobedientiam amisit. Ita iustitia qua reparatur in homine, dum per Christum iustificatur, est donum gratiæ*

Aug. l. 14.
de ciuitate
c. Deic 7.

per

Confessionis Ministrorum

per S. sanctum, quo iterum eius voluntas efficitur subdita Deo, & ei per syncerum amorem adherens, & ad mandatorum eius obedientiam prompta & valida: quod donum scriptura vocat

De gratia
Christi ca
pite 30.

Lib. 1. de
peccato.
merit. c. 9

De natur.
& gratia
cap. vlti.
mo.

Epist. 120

Lib. 2. de
peccato
rum me
ritis c. 23.

charitatem. Admodum clarè id testatur Augustinus, dum scribit: gratiam qua iustificamur, esse qua charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum S. Item dum scripsit: gratiam illam qua occultè & intrinsecus communicatur & inspiratur credentibus dum iustificantur, esse gratia donum, quo quis adherens Deo vnus spiritus cum eo efficitur. Et apertissimè de natura & gratia: Charitas inchoata, inchoata iustitia est. Charitas prouecta prouecta iustitia est. Charitas magna, magna iustitia est. Charitas perfecta, perfecta iustitia est. Et ad Honoratum: Iustitia, inquit, Dei est, Charitas sincera & casto timore timens ne à gratia excidat. Hoc est quod Deus donat homini, cum iustificat impium. Et rursus lib. 2. de peccatorum meritis: Illorum, inquit, primorum hominum iustitia fuit odedire Deo.

6. Quia autem per inobedientiam Adæ factus est homo non solum in se prauus, & Deo contrarius, sed etiam iræ Dei & aeternæ damnationi obnoxius, ex quibus malis sola misericordia Dei per gratiam Christi liberari & saluari potest:

test: Hoc quoque intelligendum est, quod dū impius iustificatur, ei non solum donum gratiæ, quo deinceps subditus Deo uiuat, eiusq; legi obediētiam sinceram præstet, sed etiam donum remissionis peccatorum, & liberationis à reatu aeternæ damnationis per Christi gratiam & meritum donatur. Iustitia ergo, qua iustificatur impius per fidem, est donum gratiæ remissionis peccatorū, & simul donum gratiæ Spiritus S. secundū quod factus est Deo subiectus, sincero amore ei adhaerens, & eius mandatis obediens. Hoc Christus testatus est Iudeis: Sic (inquiens) Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Et Augustinus docet, iustitiā hominis non in solo bono opere, sed etiam in remissione peccatorum positam.

Ioan. 3.

Lib. 2. cōtra Iulianum, c. 8. & lib. 10. de ciu. Dei cap. 27.

Hactenus de priore cap. Quid sit iustitia, qua coram Deo iusti sumus. Et satis clarè demonstrauimus, iustitiam qua iustificamur, non esse Christi iustitiam, qua uidelicet Christus ipse iustus est, sed esse donum quoddam, quod propter iustitiæ Christi & obediētiæ eius meritum, credentibus donatur. Nec aliud docent scriptura proposita ex Ioanne aut Paulo.

Nunc de secundo capite dicamus: quonā modo scilicet coram Deo iustificemur; quod caput

D   tribus

Confessionis Ministrorum

tribus sententijs absoluunt: Quarum primam esse diximus: Sola imputatione iustitiæ Christi iustificamur coram Deo. Hanc igitur iam excutiamus.

Quoniam Confessio docet, iustitiam qua coram Deo iusti sumus, esse Christi iustitiam & obedientiam, quam constat in Christo esse, non in credente: sanè grauis difficultas aduersus hanc doctrinam existit: Quomodo per Christi iustitiam, dici possit homo iustificatus, aut iustus coram Deo. Nam cum Dei iudicium sit secundum veritatē, non videtur admittere, quòd iustificatus & iustus coram Deo censeatur, qui in se & secundum veritatem rei iustus non sit. Vt igitur hæc difficultas explicari posset, excogitata est noua doctrina: homines, scilicet, iustificari coram Deo, non per internam aliquam iustitiam, aut donum gratiæ, aut per legis obedientiam, sed per imputationem, qua iustitia Christi imputatur credenti, tãquam ipsius credentis esset, per quam imputationem habeatur, censeatur, & etiam pronuncietur coram Deo iustus & iustificatus, cum tamen secundum veritatem & in se iustus non sit.

I. Commentitia hæc imputatio, primam rationi prorsus repugnat. Non enim admittit naturalis ratio, ut propriè sapiens dicatur, qui sapientia præditus non sit: neq; bonus, qui bonauoluntate

luntate caret, & bonum non operatur. Quomodo igitur fieri potest, ut iustus sit, qui interna iustitia præditus non est? Forma enim, secundum dialecticos, non potest id, in quo non existit, verè, & propriè, & formaliter denominare.

2. Est quoque contumeliosa in spiritum Christi. Cum enim in scripturis diuinis, multis sanctis viris testimonium perhibeat Spiritus sanctus, quod fuerint iusti coram Deo, conuincetur spiritus veritatis falsi testimonij, cum illi iustitia præditi non sint in veritate, quibus iustitiæ testimonium dat Deus, & eos iustos appellat.

3. Catholicorum quoque Patrum doctrinæ hoc commetum planè aduersatur, quod satis vna aut altera Augustini sententia ostensum putamus. Iustificamur (inquit) per internam illuminationem, fidei scilicet, & inspirationem gratiæ spiritalis, quæ faciat hominem Deum diligere deinceps, & implere legem. Item dum iustitiam & gratiam scribi dicit, per Spiritum, in interiore homine.

De peccatorum
meritis. l.
1. cap. 9.

De spiritu
& lit. c.
9. 10. &

14.

Iam excuiamus probationes, quibus imputatitiam iustitiam probant.

PRIMA PROBATIO.

PRIMA probatio à contrario sumpta est: Sicut Christus per solâ imputatione nostræ, to-

D y tiusque

Confessionis Ministrorum

tiusque mundi iniustitiæ, non per realem vllam vitiorum infusionem factus est peccator, seu est iniustificatus, ita vt nostræ iniustitiæ imputatio fuerit eius formalis iniustitia: Ita nos vicissim eius iustitia propriè per imputatiuam aut transcriptitiuam applicationem iustificamur, eaque ipsa imputata iustitia, formaliter iusti coram Deo sumus.

RESPONSIO.

Ad Ro. 8. *Si hæc comparatio contrariorum, inter Christum qui factus est peccatum siue maledictum pro nobis, & inter hominem iustificatum, diligenter consideretur, perspicuum erit, nos iustificari formaliter, non per Christi iustitiam imputatam & transcriptam, sed p iustitiæ Christi, tanquã cause meritoria, aliquem effectum & donum nobis communicatum, & in nos transfusum.*

Primum igitur quod hic dicitur, Christum per iniustitiam nostram ipsi imputatam, fuisse formaliter iniustificatum, & peccatorem constitutum, sine infusione tamen vitiorum nostrorum in ipsum, prorsus absurdum est. Subiectum enim secundum dialecticos formaliter forma aliqua affectum non dicitur, nisi forma ei realiter insit & inhereat. Non enim formaliter & propriè sapiens anima dicitur, nisi ab inherente sapientia.

Christus

Christus igitur à Paulo dicitur peccatum, non
quòd ei insit peccatum, sed quia hostia est pro
peccato expiando: & maledictum, quia maledi-
ctionem, quam peccatum meretur, in se suscipit.

2. Corin. 5

Galath. 3.

Sic quod dixit Esaias: Posuit in eo iniquitates
omnium nostrum, quomodo intelligi debeat, insi-
nuat Esaias ipse, dum hoc explicans dicit: disci-
plina pacis nostrae super eum. Item: vulneratus
est propter peccata nostra, & attritus est propter
scelera nostra. Christus ergo in se suscepit nõ in-
iustitiam nostram proprio sermone, sed iniustitiae
nostrae debitum, maledictionem, pœnam, &
supplicium, cuius luenda & persolunda nos per
iniustitiam nostram, facti eramus rei, & debi-
tores. cui persolunda cum pares non essemus, ip-
se se fideiussorem & obsidem apud patrem consti-
tuit, qui pro nobis eam persolueret.

Esaie 53.

Porro Christum hoc sensu esse peccatum &
maledictum, haudquaquam significat, eum fuisse
formaliter peccatum aut iniustum. Ex quibus
consequitur evidenter secundum legem contra-
riorum: Quòd sicut Christus, non formaliter in-
iustitiam nostram in se suscepit, sed tamen iniu-
stitiae nostrae debitam pœnam, hoc est, iniustitiae
nostrae effectum & reatum: ita nos iustificemur
formaliter, non per Christi iustitiam nobis impu-
tatam, sed per effectum aliquem iustitiae, nobis

Confessionis Ministrorum

merito iustitiae eius, communicatum: quod est donum Spiritus sancti, nos iustos formaliter & rectos & dilectores legis faciens. Sic quod dicit

Rom. 12. *Apostolus: Induimini Dominum nostrum Iesum Christum. Itē: Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis: Ipsemet ad Colossenses, & ad Ephesios, interpretatur esse induere nouam conuersationem in iustitia & veritate.*

Ad Gal. 3.
Ad Ephesios. 4.
Ad Cor. 10. 3.

SECUNDA PROBATIO.

TOTA scriptura clamat, nostram iniustitiam esse debitum quoddam erga Deum, nempe debitum exolendarum propter admissam inobedientiam pœnarum. Eadem quoque scriptura testatur, hoc debitum translatum esse per imputationem in Christum: igitur hæc Christi persolutio pro nobis, est coram Deo nostra iustitia qua iustificamur.

RESPONSIO.

Sicut iniustitia & inobedientia, non est ipsum debitum seu reatus pœnarum, sed parit in nobis debitum siue reatum pœnarum, à iusto Deo irrogandarum, quod debitum Christus pro nobis, qui soluendo non eramus, misericorditer suscepit, & in se transtulit: Ita eius iustitia & obedientia, qua patri factus est obediens usque ad mortem, & disci-

& disciplinam paternæ iustitiæ voluntariè pro nobis sustinuit, pro merito est apud patrem, ut liberi à debito, iuste & sanctè deinceps vivamus, & eius legibus obedientiam præstemus, donata nobis per Spiritum sanctum facultate & virtute, quæ rectè vivere, & legi eius obedire valeamus. Non igitur persolutio debiti est nostra iustitia coram Deo, sed iustitia & sanctificatio, quæ merito obedientiæ Christi nobis donatur.

Quemadmodum quando captivus ex aliqua servitute liberatur, ipsa pretij persolutio ab alio facta in gratiam captivi, non est ipse libertatis status, in quem captivus restituitur, sed est eius effectus, & ad persolutionem pretij comitatur. Et sicut persolutio pretij gratis transfertur in captivum, & ei gratis applicatur; ita persolutio pœnarum à Christo pro nobis facta, gratis, & misericorditer nobis indignis & immeritis applicatur. Verùm non est ex eo cõsequens, quòd iustitia, quæ coram Deo sumus iusti, & libertas rectè vivendi, in quam propter Christi meritum restituimur, sit illa ipsa persolutio Christi, aut Christi obedientiæ & iustitiæ. Sed hoc tantum consequitur, quòd sit nostra iustitiæ causa & meritum.

Hæc responsio, tertiam quoque probationem satis confutat.

Confessionis Ministrorum

QUARTA PROBATIO.

Christus nos sua passione tanquam sacrificio quodam seruauit. Meritum verò sacrificiorum non transfertur in eos, pro quibus offertur, nisi per imputationem & clemētē patris cœlestis transcriptionem.

RESPONSIO.

Hac probatio planè conuincit, Catholicam sententiam veram esse, & refutat aduersariorum sententiam. Nam sicut sacrificij meritum & virtus non transfertur in eos pro quibus sacrificium offertur, nisi per effectum aliquem & fructum, quem eis impetrat, aut in eis operatur: ita sacrificium Christi, siue obedientia eius, non applicatur nobis, nisi secundum fructum iustitiæ quem in nobis operatur. Non igitur Christi sacrificio iusti sumus formaliter, sed fructu iustitiæ, quem in nobis pater, propter sacrificij meritum operatur: qui fructus est cum remissione peccatorum obedientia, quam præstamus legi, & vires illam præstandi.

QUINTA PROBATIO.

Diuis Paulus ex professo de iustitia Christi qua coram Deo iustificamur agens ad Rom. 3. 4. & 9. nec vnico verbulo subindicat
eam

eam esse virtutem aliquam nobis infusam, sed potius id vnicè contrà vrget, quòd sit quiddã diuinitus imputatiuum, quod adeò non consistat in vlla nostra bona qualitate, vt donetur non operantibus, inimicis Dei destitutis omni iustitia, atque adeò etiam impijs. Atque hæc est ipsius Dei summa gloria.

R E S P O N S I O.

D. Paulus in Epist. ad Romanos, hoc potissimū agit, quomodo consequi possit homo eam iustitiã, qua verè iustus sit coram Deo, & quam ratione ad eam peruenire possit, vt ex cap. 9. manifestissimum est, vbi dicit: Iudeos sectantes legem iustitiæ ex operibus, non potuisse peruenire ad iustitiã: Gentes autem ex fide peruenisse ad iustitiã, hoc est, apprehendisse & consecutos esse iustitiã. Et diligenter ac studiosè docet, fide eam iustitiã obtineri posse, ab ijs qui nihil ante fidem operati sunt boni, imò qui ante fidem fuerunt inimici, & destituti omni iustitiã, atque adeò etiam impij. Atque hanc esse summam Dei gloriam, quòd qui nihil operati sunt boni, & omni iustitiã destituti, omni autem impietate contaminati (si modo crediderint in Christum) possunt propter sanguinem Christi, et meritum passionis eius, legitima ratione applicatum, iustificari.

Confessionis Ministrorum

ri coram Deo, hoc est, consequi eam iustitiam, qua corā Deo iusti sunt. Vbi vides clarissimè, hoc agere Paulum ex professo, qua ratione possit homo peruenire ad veram coram Deo iustitiam, magis quam in quo consistat iustitia. Quanquam nec hoc penitus pratermittat, dum in cap. 4. dicit: beatitudinem, hoc est, iustitiam hominis in eo esse, quòd non imputetur peccatum, quòdque tecta sint peccata. Et in cap. 5. Iustitiā, qua propter obedientiam Christi iusti constituuntur multi, vocat iustificationem vitæ: qua appellatione manifestum est, vitæ iustitiam & sanctitatem comprehendi: Quod magis etiam intelligitur ex eo, quòd eodem capite dicitur gratiam Dei regnare per iustitiam in vitam, sicut peccatum regnavit in mortem. Sicut enim regnum peccati consistit in operatione vitiorum, ita & gratia regnum per iustitiam, necessarium est consistere in operatione virtutum. Iustitia igitur qua iusti sumus coram Deo, est vitæ iustificatio, & iustitia, propter Christi iustitiam & obedientiam gratis homini donata.

Rom. 5.

SEXTA PROBATIO.

Certum est verbum (iustificare) in facris literis, passim significare absoluerè, aut pronuciare iustum: & nequaquam significat

gnificare, aliquam nouam virtutem aut qualitatem infundere.

R E S P O N S I O.

Satis manifestum est in plerisque scripturæ locis, verbum (iustificare) significare absoluerè, seu iustum pronuntiare. Verum quæ sit eius significatio apud Paulum, vbi de iustificatione per fidem in epistolis, potissimum ad Romanos, & Galathas differit, id ex ipsomet Paulo perspicuè colligitur, dum ad Rom. s. explicat, idem valere iustificandi verbum, quod iustum constituere, aut iustum facere, ex impio prius & iniusto. Sicut (inquit Paulus) per obedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi: ita per vnius obediendum iusti constituentur multi. Et iterum iustificari per fidem, explicat idem esse, quod per fidem apprehendere, siue consequi iustitiam, aut peruenire ad iustitiam.

Cum igitur verè & propriè iustus non sit, nisi qui Deo factus subiectus, rectè viuit, & legi Dei obedientiam in veritate præstat: consequens est, quòd verbum iustificandi, apud Paulum insinuet vires & virtutes homini donatas, quibus rectè viuere & Deo obedire & velit, & possit. Sic August. vocabulum iustificandi explicat: Gratia, inquiens, Dei iustificamur, hoc est, iusti effici-

Roma. 9.
cap.

Lib. 2. res
tractatio
nū cap. 33.

cimur.

Confessionis Ministrorum

De spiritu
& licera
cap. 26.

*Et rursus: Quid est aliud iustificati, quã
iusti facti?*

SEPTIMA PROBATIO.

NOstra iustificatio est remissio, aut condonatio debiti peccatorum. Quæ certè à nullo fano diceretur esse realis quedam infusio vllarum virtutum, aut mutatio cordis mali in bonum. Et testatur etiam Paulus disertè, iustificationem esse remissionem peccatorũ, & non imputationem peccatorum & id summi prophetæ ac Regis Davidis testimonio comprobatur.

RESPONSIO.

Respondendum est, iustificationem impij hominis & peccatis contaminati, de qua constat agere Apostolum (dicit enim: Credenti in eum qui iustificat impium fides reputatur ad iustitiã) duobus constare, remissione scilicet peccatorum admissorum, & iusta operatione, siue internis donis Spiritus sancti, quibus vires dantur homini ad iustam operationem. Cum igitur vellet Apostolus ostendere, iustitiam donari impio, ex fide sine operibus, testimonium adducit Davidis propheta, quod ad remissionem peccatorum pertinet, quam evidentius constat sine operibus aliquibus

quibus per fidem donari. Quid enim posset homo impius operari, quo promeretur remissionem peccatorum?

At quod ad iustitiam, qua iustificatur impius, non pertineat sola remissio peccatorum impio donata per fidem, id constat ex 5. cap. ad Romanos, ubi iustitiam, qua iustificatur impius, per Christi obedientiam, docet esse vitæ iustificationem. Et in fine cap. 4. dicit: Christum traditum esse propter delicta nostra, & resurrexisse propter iustificationem nostram. Vbi planè significat, iustificationem impij simul & remissione peccatorum, & operatione vitæ iustæ constare. In sequenti enim cap. 6. prolixè disputat, quomodo resurrectio Christi sit causa nostræ iustificationis, hoc est, resurrectionis ad vitam iustam. Neque solam impij iustificationem in duobus positam esse, & remissione peccatorum, & vitæ rectitudine: sed & piorum iustitiam in corruptibilis carnis conditione, disertè scripsit August. de civit. Dei lib. 19. cap. 27. Et contra Iulianum lib. 2. cap. 8.

Quod autem additur in probatione, iustificationem nostram non esse realem mutationem qualitatum malarum in bonas, seu mali cordis in bonum, id prorsus pugnat cum sacra scriptura. Hoc Hier. 31. est testamentum, inquit Dominus per Hieremiã, quod disponam domui Israël, dabo leges meas in mentes

Confessionis Ministrorum

Ezech. 36 & 18. *mentes eorum, & in corde eorum superscribam eas. Et per Ezechielem: Facite vobis cor nouum & spiritum nouum. Conuertimini, & agite penitentiam super omnibus iniquitatibus, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Et Psalm. 50. Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.*

NONA ET DECIMA

Probatio.

Lucæ 18. **E**odem modo ad Probationes 9. & 10. (In quibus proponitur, quod iustificatio apud Paulum accipitur pro reconciliatione, ad Romanos. 5. Et quod publicanus remissionem petens, dicendo: Propitius esto mihi peccatori, pronuncietur à Christo fuisse iustificatus) Respondendum est: Reconciliationem quoque pertinere ad alteram illam partem iustitie, quæ est remissio peccatorum. Quanquam tamen reconciliatio nõ videatur perfectè & à Deo planè esse impetrata, nisi simul cum condonatione peccati, etiam restitudo mentis, & vires ad bene, & secundum Dei legem viuendum sint restituta. Supplicanti quoque Publicano pro remissione peccati, vtrumque donatum esse intelligendum est, & peccatorum condonationem & vires deinceps iustè & sanctè secundum Deum viuendi. Reconciliatio enim *perfecta*

perfecta non videtur, nisi offendens in pristinum statum restituatur, & ad pristinam gratiam receptus sit. Quod verò in eadem probatione dicitur, salutem remissioni peccatorum tribui, id quidem verum est: sed hoc quoque ex scripturis manifestum est, salutem non ad solam remissionem peccatorum pertinere, sed ad aeterna quoque vita conservationem per iustitiae operationem: Sicut ex varijs locis scripturae manifestum est. Vi: Spe salui facti sumus. Itē: Operamini vestram salutem in timore & tremore. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Et iterum: Hoc enim faciens saluum facies te ipsum & alios.

Rom. 8.
Philip. 2.
Rom. 10.
1. Tim. 4.

OCTAVA PROBATIO.

Aliud omnino est in scriptura iustificatio quam renouatio. Sed renouatio, est qualitatum ac totius naturae ex prava in bonam realis commutatio, per Spiritum sanctum, seu novarum qualitatum infusio: ergo iustificatio est imputatiuae iustitiae Christi applicatio, hanc renouationem praecedens.

RESPONSIO.

Quaquam inter renouationem & iustificationem, secundum vocabulorum proprietatem, possit discrimen aliquod constitui, quod renouatio

tio

Confessionis Ministrorum

Ad. Eph. 4. cap. *constat ex sententia Apostoli: Deponite vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem: renouamini autem spiritu mentis vestrae, & induite nouum hominem qui secundum Deum creatus est, in iustitia & sanctitate veritatis. Vides renouationem hominis, idem esse quod iustificationem, siue iustitiam & sanctitatem veritatis. Rursus ad Titum dicit Paulus: Secundum misericordiam suam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde, per Iesum Christum Saluatorem nostrum, ut iustificati gratia ipsius, heredes simus secundum spem vitae aeternae. Vides renouationem idem esse quod iustificationem, aut certe iustificationem comprehendere in se renouationem: non enim haeres esse potest quisquam vitae aeternae, nisi sit renouatus, & veteri vitae ualidixerit. Non est igitur separanda renouatio à iustificatione, sed intelligendum est, iustificationem utroque constare, & peccatorum remissione, & simul renouatione, & commutatione vitae. Cum igitur renouatio sit qualitatum malarum, & naturae praeuae in bonam commutatio realis, & nouarum qualitatum infusio: consequens*

quens est, ut & iustificatio sit mutatio mali cordis in bonum per qualitatam bonarum, hoc est, virtutum infusionem.

VNDECIMA PROBATIO.

Peccatum, est omisio perfectissimæ obedientiæ, quam Deus per legem seuerissimè à nobis exigit, vt quod non semper perfectissimè diligamus Deum & proximum: Ergo remissio peccati est imputatio plenæ obedientiæ: qua imputatione eum, cui Deus peccata propter filium suum remittit, plane eodem loco & conditione habet ac reputat, ac si perfectissimè legi Dei satisfecisset: hoc verò ipsum est iustificatio, &cæt.

RESPONSIO.

Primum falsum est quod asseritur, eum cui remittuntur peccata à Deo, eo loco haberi, ac si perfectissimè legi satisfecisset. Testantur enim scripturarum diuinarum pleraque testimonia, in istos, quibus remissa sunt peccata, non esse paris meriti & conditionis apud Deum: sed cum alius alio magis laborauerit & certauerit, pro suo quemq; Rom. 2. labore & cursu mercedem accepturum. Non igitur omnes pariter censeantur perfectissimam obedientiam legi præstitisse.

E Deinde,

Confessionis Ministrorum

Deinde, ad illud quod assumitur, Deum per legem seuerissimè exigere perfectissimam obedientiam, ut quòd perfectissimè diligamus Deum:

De Spiritu & littera cap. vi. timo. Respondet Aug. precipi quidem homini, etiam in hac vita perfectionem dilectionis, quamuis eam in hac vita nemo habeat: verum ita eam precipi, ut homo reus non fiat violati precepti, si non eam hic præstet: sed ut quòd currendum & contendendum sit in hac mortali vita, homini demon-

De perfectione iustitiae. stratur. Neque enim (inquit) si esse non potest tanta dilectio, quanta illi cognitioni plena perfectæque debetur, iam culpa deputandum est. Satisfacit igitur legi Dei, eiusque debitam obedientiam præstat, qui eam præstat ex conscientia bona fide non ficta, & corde puro, seu charitate sincera: etiam si summam illam perfectionem nondum præstet, quam nec præstare potest.

Ad Tit. 2. Mandat quidem lex Dei, ut abregatis impietate, & secularibus desiderijs sobriè, piè, & iuste viuamus in hoc seculo: Sed non exigit, ut perfectissimam iustitiam & obedientiam præstemus eius mandatis.

DVODECIMA PROBATIO.

Paulus, reliquaque scriptura, omni studio excludit omnes nostras virtutes & operationes à iustificatione. docet enim nos iustifi-

iustificari, sine aut absque operibus, vel non ex operibus, non ex nobis: imò non operantes, atque adeo impios nos iustificari.

RESPONSIO.

Per spicuum est, D. Paulum, à iustificatione ea tantum opera excludere, quæ nostris viribus sine fide & gratia Dei adiutorio sunt: non autem ea quæ ex fide & gratia Christi sunt. Clarissimè enim opera opponit fidei: Gentes (inquit) quæ nō
 Rom. 9.
 sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam, iustitiam autem quæ ex fide est: Israël verò sectando legem iustitiæ, in legem iustitiæ non pervenit. Quare? quia non ex fide, sed quasi ex operibus. Rursus: Ei qui operatur, merces imputatur secundum debitum: credenti autem fides imputatur ad iustitiam. Et ad Philippenses: Vt in-
 Rom. 4.
 Ad Phi. 3.
 veniam in illo non habens meam iustitiam quæ ex lege est, sed illam quæ est ex fide Christi, quæ ex Deo est, etc. Audi (inquit Augustinus) &
 De gratia & libero arbitrio cap. 8.
 intellige, non ex operibus dictum, tanquam tuis, ex teipso tibi existentibus.

Quod autem opera bona, & iustitia per fidem comparata, pertineant ad iustificationem, evidentissimum est ex Paulo: Gratia enim estis, inquit, salvati per fidem, & hoc non ex vobis (Dei ad Eph. 2)

E ij enim

Confessionis Ministrorum

enim donum est) non ex operibus , ut ne quis gloriatur: ipsius enim sumus factura , creati in Christo Iesu in operibus bonis , qua preparavit Deus , ut in illis ambulemus. Vides salutem qua donatur per fidem, opera bona includere, sed que ex dono gratia, & preparatione Dei sunt.

Aug. de
spiritu &
hoc. cap. 3.

DECIMATERTIA probatio tota calumnyis constat, & Catholica doctrina depravatione. Constante enim, & discretè tradit catholica doctrina, perfectissimam filij Dei obedientiam & iustitiam imputari credentibus, & saluare eos: non quidem, quasi ipsa sit formaliter eorum iustitia, sed quia per eius meritum Deus Spiritus sancti dono, facit in credentium mentibus delectationem, dilectionemque iustitie: atque in eo formaliter sita est credentium iustitia & salus.

Deinde preces & merita Sanctorum nullus catholicus dicit transfundi in eos, quibus applicatur, ut per ea iustificentur coram Deo, formaliter: sed docent catholici, ea hæcenus applicari alijs, ut ad consequendam salutem per ea adiunentur. Sic enim habet Canon Missæ: Quorum meritis precibusq; concedas, ut in omnibus, protectionis tue muniamur auxilio.

Quod si aliqua sint preces Ecclesiastica, in quibus

bus precatur Ecclesia, ut precibus aut meritis
 sanctorum saluetur, non est ea forma precandi exa-
 gitanda, nisi quis reprehendere audeat, quod scri-
 bitur à D. Iacobo: Scire debet, qui conuerti fece-
 rit peccatorem ab errore via sue, saluabit animam
 eius à morte. Item illud: Hoc enim faciens, saluum
 facies teipsum, & eos qui te audiunt.

Iaco, g.

1. Ad Tim.
moth. 4.

Hactenus satis solide & manifestè, Dei gratia,
 probauimus, iustificationem nostram consistere
 non in imputatione, qua Christi iustitia nobis
 imputatur tanquam nostra, cum nos reuera in
 nobis ipsis iusti non simus: sed in dono Spiritus
 sancti, quo propter meritum Christi, abolito rea-
 tu aeternae damnationis, & remissione peccatorum
 concessa, iterum facti sumus Deo subiecti, recti,
 & iusti, & ad obediendum mandatis eius fortes
 & prompti.

Iam de secunda sententia agamus, quam de
 iustificationis modo tradunt. Ea est haec.

Sola iustitia Christi imputatiua iustificamur
 & saluamur, nec ei admiscendae sunt nostrae
 virtutes & opera: Deus quidem per spiritum
 sanctum regenerat & renouat quos iustificat,
 atque in eis bonas qualitates & virtutes exci-
 tat, & praeter imputatiuam iustitiam etiam in-
 choatam quandam aut inherentem iustitiam
 in regeneratione donat, & inchoat. Verum

2. Scteno

tia,

Confessionis Ministrorum

hæc regeneratio & renouatio inchoata, & inhærens iustitia, nequaquam illa est, qua coram Deo iusti sumus, aut æternam vitam cõsequimur, & nequaquam hæc illi in iustificatione, admiscenda est.

Hanc sententiam aduersari doctrinæ per spiritum sanctum in sanctis scripturis traditæ, tam in eo quod dicit internam omnem & inhærentem iustitiam, & virtutum operationes, non spectanda esse in iustificatione: quàm in eo quod dicit, propter virtutes etiam à Spiritu sancto donatas, & operationes virtutum, non esse homines iustos coram Deo, sic ostendimus & probamus.

Rom. 5.

*Primò. Apostolus Paulus ad Romanos Iustificationem, qua per Christi obedientiam multi constituti sunt iusti, hoc est, sunt iustificati, disertè vocat iustificationem vitæ: Igitur, inquit, sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, sic & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ. Et rursus: Si enim vnius delicto, mors regnauit per vnum, multò magis abundantiam gratiæ & donationis iustitiæ accipientes, in vita regnabunt per vnum Iesum Christum. Porro iustificationem vitæ, intelligi ab Apostolo Paulo iustificationem, qua condonatis peccatis vitæ rectè
instiui-*

instituitur secundum Dei legem, manifestū est. Pertinet igitur ad iustificationem per Christū, donum gratiæ, per quod vita sancta, iusta & immaculata agitur.

Secundo. Idem ex illa illustri collatione, quam Apostolus eo loco facit inter Adamum & Christum, probatur. Quia sicut filiorum Adæ peccatum, & iniustitia, per inobedientiam Adæ inuicta, consistit non in solo reatu æternæ damnationis, sed etiam in concupiscentia prava, qua ad malum propensi facti sunt: ita iustitia per Christi obedientiam in credentibus reparata, consistit non in sola abolitione reatus supplicij æterni, sed etiam in rectitudine & iustitia voluntatis, qua rursus est Deo, per charitatem, adharens, Deo subiectus, eiusque legi obediens.

Tertiò. Quia octavo quoque cap. eiusdem epistola Apostolus palam testatur: Lex Spiritus vita liberat me à lege peccati & mortis, faciens quoque me impletorem legis. Nā Deus mittens filium suum in similitudinem carnis peccati, de peccato damnauit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus. Vides Apostolum ad iustificationem referre legis impletionem.

Confessionis Ministrorum

2. Cor. 5. *Quarto. Quod scribit Apostolus ad Corinth. Et hec quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis, in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri: manifestum est pertinere ad vitam sanctam, iustam, & ab grauissimis illis vitijs, quae ibi enumerantur, liberam.*

Philip. 3. *Quinto. Similiter in eo quod ad Philippenses scribit: Omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora, ut Christum lucrificam, ut & inueniar in illo non habens meam iustitiam quae est ex lege, sed illam quae ex fide est Christi, quae est ex Deo iustitia, in fide: manifestissimum est, iustitiam quae ex fide est à Deo, comprehendere rectam vitam, qua ad obtinendum caelestis brauium contenditur. Docet idem aperte David dum pro iustificatione supplicans dicit: Cor mundum creauit me Deus, & spiritum rectum in noua in uisceribus meis.*

Sexto. Quod regeneratio & renouatio à iustificatione separari non debeant, sed sub ea comprehendendi, liquido cognoscitur ex sententia Pauli ad Titum 3: Non ex operibus iustitiae quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde, ut iustificati gratia ipsius, heredes simus secundum

secundum spem vitæ æternæ. Vides per regenerationem & renovationem iustificari homines. Renovationem quoque & regenerationem fieri per Spiritum sanctum diffundentem dona sua. Quare & iustificationem ipsam, per donum Spiritus sancti diffusum in corda credentium fieri, manifestum est.

Quod iustificatio sita sit etiam in bonis operibus, quodq; propter bona opera etiam iusti sint apud Deum homines, evidentissimè docent scripturæ innumera testimonia.

Primò. ad Roma. Non auditores legis, sed factores iustificabuntur: hoc est, factores legis coram Deo iusti erunt, & iusti habebuntur, aut deputabuntur à Deo, non per imputationem solum, sed secundum verum Dei iudicium. Rom. 2.

Secundò. Apud Iacobum Apostolum Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est, offerens filium suum super altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius, & ex operibus fides consummata est. Similiter & Raab, Iacobi. 2. nonne ex operibus iustificata est, suscipiens nuncios, & alia via eiciens? Et factor operis, beatus in suo opere erit. Iustus igitur, docente Spiritu sancto, est coram Deo factor operis, idq; propter opus suum.

Tertiò. Hoc meditare (scribit Apost. suo Timotheo) 1. Tim. 4.

Confessionis Ministrorum

motheo) in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende enim tibi & doctrina, insta in illis. Hoc enim faciens, & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt. Vides propter opus hominem saluum fieri.

2. Tim vi
timo.
Rom. 2. Quarto. Bonum certamen certavi, de reliquo reposita est mihi corona iustitiae. Et alibi. Gloria, & honor, pax omni operanti bonam: Iudeo primum & Græco. Idem demonstrant omnes illa scriptura, quæ toties testantur, Deum redditurum unicuique secundum opera ipsius. Denique illa sententia ad Ephesios: Gratia saluati estis per fidem, & hoc non ex vobis: Dei enim donum est: non ex operibus, ut ne quis gloriatur. Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ preparauit Deus, ut in illis ambulemus. Et clarissima est August. sententia: Ex operibus bonis quæ sunt per gratiam Dei, iustificati sunt homines, iustificatur, & iustificabuntur. Sed iam suæ sententiæ quas adferunt probationes, audiamus.
- Ephe 2.
Aug. li. 3.
hypogno
sicon.

PRIMA PROBATIO.

ad Rom. 4. **D**E ipso Abraham pronūciat Apost. quòd illius præstantissimis, & planè heroicis virtutibus ac factis, nō coram Deo, sed tantum coram hominibus sit iustificatus.

RESPON

RESPONSIO.

Non pronunciat Apost. quòd Abraham ex operibus sit iustificatus, quodq; proinde gloriam tantum habet coram hominibus. sed cum constet eum esse iustificatum, idq; coram Deo, argumento solido colligit Apostolus eum iustificatū, quia credidit Deo, nō ex operibus: quoniam si ex operibus iustificatus esset, tantum apud homines gloriam haberet. Hoc ergo de Abrahamo docet Paulus, quòd cum sit coram Deo iustificatus, ex fide iustificatus sit, non ex operibus, scilicet que sine fide nondum in Deum credens operatus esset. Nam de heroica illa & prestantissima obedientia, qua parabat filium unicum immolare, disertè pronunciat D. Iacobus, quòd ex opere illo heroico iustificatus sit. Cap. 2.

SECUNDA PROBATIO.

DIuus Paulus de semetipso, cum tāta passus esset Christi causa, & plus omnibus laborasset ac profecisset, pronunciat, quòd licet nihil sibi conscius sit, & exactissimam vitam secundum legem egerit, tamen in eo non sit iustificatus: quin potius dicit, se bona illa omnia opera ac merita, pro damnis & reiectamento habere, vt modò iustitiam Christi consequatur. 1. Cor. 4.

RESPON-

Confessionis Ministrorum

RESPONSIO.

Perperam accipitur Apostoli sententia. Non enim sensus est: non in hoc ipsum iustificatum fuisse, quod bona conscientia, & ut alibi dicit, ex sinceritate, sicuti ex Deo, coram Deo verbum Christi dispensabat; sed non in hoc se iustificatum dicit coram Deo quod se ipsum iudicaret fideliter ministerium suum obiisse: sed tum de morte vere iustificatum coram Deo, si Deus illum iudicaret sincere & fideliter peregisse suum ministerium. Ex qua sententia clarissime colligitur, quod propter ministerium, iudice Deo recte obitum, iustificetur minister coram Deo. Quod autem alibi dicit: Et ad haec quis tam idoneus? Item. Cursum consummaui, fidem seruaui, ideo mihi reposita est corona iustitiae: non indicant se ipsum verba sunt, sed spei & conscientiae bonae.

2. Cor. 1.
2. Tim. 4.
Vide Augustin.
in tractat.
Psalm. 36.
& 41.
Vide Bernard.
epistol. 42.

Similiter & illa sententia Pauli deprauatur:

Philip. 3. Quae mihi fuerint lucra, haec arbitratus sum propter Christum detrimenta, ut Christum lucrificiam. Non enim hoc scripsit Apost. de omnibus laboribus & operibus suis. Quomodo enim ut stercorea aut detrimenta haberet ea opera, pro quibus coronam vitae aeternae, idque ex iustitia, sibi deberi alibi confidenter dicit? Sed de his tantum operibus loquitur, quae sub lege positus, quando adhuc à Christo alienus, persequatur Ecclesiam

2. Tim. vi
time.

siam Christi, sine querela hominum operabatur. de qualibus operibus ipse palam dicit: Secundum iustitiam qua ex lege est, conuersatus sum sine querela. De huiusmodi operibus pronūciat, quòd habet ea ut stercora. Verum iam in fide Christi constitutus, dicit se persequi ad brauium superna uocationis Dei in Christo Iesu. Philip. 3.

Philip. 3.
Vide August. lib. 3.
contra Pelag. cap. 7.
Et de peccatorum remission. ne. lib. 2.
cap. 15.

TERTIA PROBATIO.

Apostolus inquit: Si ex operibus, non ex gratia: alioquin gratia iam non erit gratia. Pugnant ergo in iustificatione nostra, gratia & opera: sicut meritum & gratuitum.

RESPONSIO.

Iam in confutationibus superioribus demonstrauimus clarissime, opera qua gratia opponuntur ab Apostolo, esse ea sola, que uiribus proprijs sine fide, & sine adiutorio gratia Dei facit homo. Item hoc apud Apostolum gratuitum est, quod non est ex operibus nostris, qua scilicet propria nostra uirtute sunt facta. Sic aperte opponit Paulus iustitiam nostram, hoc est, nostris uiribus factam, Dei iustitia: quam Deus, inquit August. in nobis, sua gratia adiutorio operatur. Ignorantes,

Confessionis Ministrorum

tes, inquit Paulus, Dei iustitiam, quam scilicet Deus in nobis operatur, & suam volentes construere, sine adiutorio gratia Dei, iustitia Dei non sunt subiecti.

QUARTA PROBATIO.

A Postoli Actuum 15. in sua illa prima synodo condemnarunt doctrinam Pseudoapostolorum, docentium prater meritum Christi, etiam opera legis, seu bonas virtutes esse ad salutem necessarias, testantes non esse aliud nomen sub coelo datum prater Iesum Act. 4. Quibus consentit Apost. Paulus, protestans quod si quis vel solam circumcisionem ad Christum adijcere velit, ille prorsus a gratia excidet.

Galath. 5.

RESPONSIO.

Manifestissimum est ex Actis illius Apostolicae synodi, questionem fuisse non de iustitia operum secundum legem praestanda a credentibus discipulis, sed de sacramentis, & sacrificijs veteribus obseruandis, & cum euangelica gratia miscendis, tanquam gratia Dei in Christo proposita non sufficeret ad salutem, sed ad salutem consequendam adhibenda etiam essent sacramenta, & sacrificia legis. Aduersus hanc Pseudoapostolorum

rum

rum doctrinam definiunt patres eius synodi, Apostoli, & seniores: solam Christi gratiam, quae in euangelio proponeretur, sufficere ad consequendam salutem: & si quis sacramenta illa & sacrificia obseruaret, & imprimis circumcisionē, is à salute excideret, eo quod nō per nomen Christi solum salutem quæreretur, sed à veteribus operibus sacramentorum & sacrificiorum eam peteret: aut certè Christi gratiam sine sacrificiorum veterum accessu, ad salutem crederent non sufficere.

QVINTA PROBATIO.

PRaeclare dicit Spiritus sanctus per Esaiā: Esaïæ 64.
Pomnes iustitias nostras esse sicut pannū menstruatæ. Vnde nemo est mortalium, qui plenè ac prorsus inculpatè diligit Deum & proximum. Nec ipsi quidem cœli aut Angeli sunt coram Deo mundi, nedum nos ho- Iob 45
 mines.

RESPONSIO.

Hoc de Deo nostro sentire nos cogit pietas, ut nullam impietatem, iniquitatem, aut immunditiam approbare queat, cum ipse sit omnis puritatis & sanctitatis fons & author. Cum igitur constet liquidissimè, per euidentissima scripturæ sacra testimonia, illum approbare, & illi placere
 piorum

Confessionis Ministrorum

Ad Heb. ultimo. Philip 4. *piorum hominum operationes, ut: Beneficentiæ autem & communicationis nolite obliuisci, talibus enim hostijs promeretur Deus. Item: Repletus sum acceptis ab Epaphrodito quæ misistis in odorem suauitatis, hostiam acceptam, placentem Deo: Quis quæso mortalium tam impius est, ut audeat dicere opus immundum, tanquam pannu menstruatæ hostiam esse Deo acceptam, & placentem, & odorem spiritualem Deo suauissimum? Item. Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit.*

2. Cor. 3.

Ex collatione ergo scripturarum, & consideratione circumstantiarum sumenda est vera intelligentia sententiæ Esaiæ. Sentit D. Hieronymus, eam sententiã prophetæ referendam non ad partem populi Deo credentem, Deoq; seruientem: sed ad partem infidelem, de qua parte dicit Esaias: Non est qui inuocet nomen tuum, & cetera. Porro sententiã Iob: cum ne in Angelis quidẽ dicat esse mundiciem coram Deo, in quibus constat nihil esse immundiciæ, per quam Dei legi inculpatè non satisfaciunt, manifestum est quod per comparationem hominis & Angeli e. in suo creatore posita sit. Creaturæ enim quantacunque mundiciæ, cum eo qui est ipsa sanctimonia, collata, immundiciæ potius quàm sanctitas est dicenda.

SEXTA

SEXTA Probatio ad verbum ferè superius
posita, examinata est ac confutata.

SEPTIMA PROBATIO.

Celebratur meritò illud aureum dictum
Augustini: Totius fiducia certitudo in
pretioso sanguine Christi sita est: re-
ctèque de nostris virtutibus illud potius dici
potest: Domine, ne intres in iudicium cum
feruo tuo. Psal. 141.

RESPONSIO.

*Augustinus dicti sui sensum explicat, dices: Lib. 3. c. 69.
tra epist. 2
Pelag. c. 5.
istud ex-
plicat Au-
gust.*
Omnium piorum sub hoc onere corruptibilis car-
nis, & istius vitæ infirmæ gementium spes una
est, quòd aduocatum habemus apud patrè Iesum
Christum, iustum & piũ, & ipse est exoratio pec-
catorum nostrorum. Vides ideo dicere August.
piorum omnium spem vnã esse, in sanguine Chri-
sti, quia cum nullus pius hic viuat sine peccatis,
certitudo perueniendi ad regnũ, in Christi san-
guine est, per quẽ condonantur peccata quæ per
infirmiã sunt admissa: non tamen ex eo cõ-
sequens est, quòd omnis virtus nostra, omnisque
operatio sit iniustitia, aut certè ad iustificatiõẽ
nihil conducatur.

Quod autem dicitur, rectè dici de virtutibus
nostris

Confessionis Ministrorum

Pfal. 142. *nostris illud Psalmi. Domine, ne intres in iudiciū cum seruo tuo: rectè quidem hoc dici potest de vniuerso vita nostra, quamlibet sancto, cursu: quia quamdiu in hac fragili carne viuatur, non est tam perfecta vita piorum, ut ab omnibus maculis sit immunis. Non autem rectè dicitur de singulis piorum virtutibus, quod non possunt consistere in Dei iudicio, ut satis superius ostensum est.*

OCTAVA PROBATIO.

Math 6. *O*Mnes pij cum vel septies in die cadāt, omnibus horis coguntur, supplices ac prostrati coram throno gratiæ, mendicantes vociferari: Remitte debita nostra, atque ita precario imputatione iustitiæ Christi impetrare.

RESPONSIO.

Lib. 19. de ciuit. Dei cap. 27. *Respondet August. Ipsa nostra iustitia, quā nis vera sit, propter veri boni finem ad quem refertur, tamen tanta est in hac vita, ut potius peccatorū remissione constet, quā perfectione virtutū, hoc est, perfecta operatione virtutū. Hilarius quoque, quem citat Aug. Spes (inquit) in misericordia Dei, in seculum seculi est. Non enim illa ipsa iustitia opera sufficient ad perfecta beatitudinis meritum, nisi misericordia Dei etiā in hac iusti-*

*iustitia voluntate, humanarum demutationum
& motuum non respicit vitia.*

*Talis igitur est iustitia piorum in hac vita, ex
fide viventium, ut ipsa sola ad vitam obtinendam
non sufficeret, nisi etiam fide impetrarent eorum
delictorum, quae crebro per fragilitatem admit-
tunt, veniam. Pro quibus debitis Deo satisfaciunt
(ut ait Aug.) oratio dominica, & eleemosyna. Ench. ca.
71. & 72.
Sed ex hoc non est consequens, quod in pijs nihil
sit iustitia, quod coram Deo consistere possit: &
propter quod coram Deo iustificari possint. Sed
hoc tantum consequitur, quod piorum in hac vi-
ta omnis iustitia nondum sit perfectissima.*

NONA PROBATIO.

Christus in parabola quam proponit de Lucæ 17.
feruo ex agro reuerfo, quem iubet Do-
minus prius sibi ministrare & parare, &
tum demum cibum capere, nec illi pro inde-
fessis operibus vllas gratias habet, concludit
homines omnes, atque adeo vel ipsos Apo-
stolos sanctissimos, etiamsi omnia perfectissi-
mè fecissent quae Deus mandat, deberè dice-
re: Serui inutiles sumus, quod debuimus, feci-
mus. Et qui praestat quod debet, nihil prorsus
meretur.

F ij   RESPON.

Confessionis Ministrorum

RESPONSIO.

In alia parabola Christus pronunciat, seruos qui sedulo & strenue negociati essent, & quastu
 Math. 25. Domino fecissent, bonos & fideles esse seruos, &
 illis pro suis fidelibus operibus primum decernit
 & mercedem. Et Paulus quoque pios homines,
 2. Tim. 2. pronunciat vasa vtilia Domino, & ad omne o-
 pus bonu parata. Cum igitur Spiritus S. sibi ipsi
 in verbis suis contrariari non possit. intelligendu
 est, interprete D. Amb. & Beda, Christum, dum
 iuberet Apostolos agnoscere & profiteri se esse
 seruos inutiles, etiamsi precepta impleuissent, ad-
 monuisse eos, vt humiliter de se semper sentirēt,
 & quid, qualē sue ex se essent: quales vero ex dono
 gratia Dei, considerarēt. Item, quid ab illis sum-
 mo iure tanquam Dominus exigere possit, &
 quid de illis tanquam benignus pater statuatur.
 Quam Christi admonitionem Paulus obseruans,
 profitetur se minimum Apostolorum, seque in-
 dignum censet appellatione Apostolica: scilicet
 se metiens ex semetipso: qui mox tamen ex dono
 2. Cor. 15. gratia Dei, cui cooperatus esset se metiens. sancte
 gloriatur, equalem se esse etiam primarijs Apo-
 stolis, ita vt ferē se illis anteponat.

DECIMA PROBATIO.

Tota scriptura quasi ex professio eō dire-
 cta est, vt cōcludat omnes sub peccatū, &
 conuin-

conuincat omnes esse perditissimos peccatores. Vnde vult Deus omnes supplices dicere: Tibi Domine iustitia ac gloria: nobis verò Daniel 9.
confusio faciei: coram te nemo est innocens, Psal. 129.
si iniquitates obseruaueris.

RESPONSIO.

Sicut cùm scriptura dicit, Deum conclusisse Rom. 11.
omnes tam Iudeos, quàm gentes, in incredulitate, non astruit omnes semper manere sub incredulitate: sed hoc tantum docet, incredulos ac perditos nasci: ita cùm dicit totum mundum subditum iustæ iræ Dei nō significat totius mundi homines perpetuò esse in ira Dei cōstitutos, & impios, ac perditos peccatores, sed eos tales esse ex sua corrupta & vitata natiuitate.

Porro Danielis precatio, atq; aliæ similis forme, ad eos etiã pertinent, qui humiliter primùm agnoscunt sua peccata per infirmitatem commissã, deinde aliorum quoque peccata pia commiseratione student expiare.

VNDECIMA PROBATIO.

Totum istud dogma de iustificatione per donum Spiritus sancti cordibus infusi, & per iusta opera, protestatur sacrificiũ Christi nos ad plenum iustificare & seruare

Confessionis Ministrorum

non posse, eoq; nostra opera addēda. Vt quasi debita mensura iustitiæ nostræ, & pretium salutis nostræ expleatur.

RESPONSIO.

Vanissima & calumniosissima est hæc probatio. Non enim docent Catholici, iustificari homines per bona opera, ut iustitiæ & obedientiæ Christi tanquam insufficienti bona eorum opera opitulentur: sed quia docet eos scriptura, quod non constituit Deus eos saluos facere nisi per bona opera. Factus est, inquit Paulus, causa salutis, sed obtemperantibus sibi, hoc est, iustam vitam agentibus, & iustitiam colentibus. Item: Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Quisquis autem legitime certauerit, accipiet coronam iustitiæ.

Heb. 5.

1, Tim. 2.

RESTAT ut de tertia sententia, qua acquirenda iustificationis modum explicant, dicamus: Ea autem est huiusmodi.

Per solam fidem iustificamur, seu per solā fidem in Christum ac eius iustitiam, gratiam Dei & reconciliationem apprehendimus, consequimur, & nobis applicamus.

Huius sententiæ alterum membrum, nempe, per fidem peculiariter nos apprehēdere Christū, Christi iustitiam ac generaliter Dei promissiones: probant ex ipsius fidei natura. Alterum, nempe,

nempe, solam fidem esse, qua apprehendat iustitiam Christi, & promissiones, probant ex ratione promissionum Dei, in Evangelio propositarum, quia videlicet sunt gratuite.

Verum probationes has, & veritati, & divinis literis aduersari, nos è diverso probabimus.

Primo. Quae sui fidei natura & ratio, docet nos Apostolus Paulus, dum scribit: fidem esse argumentum non apparentium, hoc est, firmum assensum, quo animus rebus, quas non potest ratione comprehendere, firmiter, tanquam conuictus auctoritate Spiritus Sancti, mentem illustrantis & persuadentis, assentitur.

Ad fidei igitur naturam & substantiam per se nihil aliud pertinet, quam ut veritati verbi diuinitus reuelati & propositi assensum adhibeat firmum, credatque, firmiter, & sine hesitatione, verum esse, quod in verbo proponitur. Sicut de Thesalonicensibus testatur Apostolus, quod cum accepissent verbum auditus Dei, acceperint illud non ut verbum hominum, sed sicut verè est, verbum Dei. Quod autem animus veritati credita afficiatur, eam desiderando, amando, expetendo, amplectendo, id iam non ad fidei naturam & substantiam, sed ad donum gratiae Dei, eiusmodi affectum, amorem, desiderium, & denique supplicationem, sine precibus ad rem creditam con-

Confessionis Ministrorum

sequendam, obtinendam, impetrandam, voluntati inspirantis.

Ex quo constat manifestè, quòd quando promissio Dei, ut puta de peccatorum remissione, reconciliatione, & iustificatione, homini misero & perditò proponitur, ad fidem pertineat assensum præbere promittenti Deo, quòd videlicet possit, & velit donare homini bona promissa: verùm quòd homo promisso bono afficiatur, illud desideret, & expetat, ac pro eo consequèdo supplicet, ac tandem illud amplectatur, id non ad fidem pertineat, sed ad amorem et sanctum desiderium, voluntati per donum Spiritus Sancti inspiratum, & infusum.

Probari id etiã potest ex eo, quòd fides ita facit credentem assentiri his à quibus abhorret, nempe future damnationi impiorum, atque promissioni gratiæ, & vitæ æternæ.

Æquè manifestũ est & illud, quòd ad consequendum & obtinendũ bonũ promissum, plus faciat & cõducatur boni illius desiderium & amor, quàm assensus, quo creditur promittenti, quòd possit & velit illud fideliter donare. Ex his igitur manifestè & necessariò consequitur, non propriè aut peculiariter ad fidem pertinere, bonum promissum apprehendere, consequi, & impetrare: sed verius, & magis propriè ad volutatis bonum affectum,

affectum, & desiderium erga bonum promissum. Vnde in paradi-
 gmate illo sapius hic iculcato, de manu benigni patris cælestis, tãquam prædiuitis
 Domini, offerentis mendico & egenti bona sua: & de manu mendici hominis, apprehendente, &
 acceptante oblata bona, manus egeni acceptantis oblata bona: rectius pium affectum ad bona fide
 cognita, & pium desiderium, designat & exprimit, quam fidem, per quam oblatum bonum tan-
 tum cognoscitur, & promittens aut offerens, fidelis & verax in sua promissione creditur. Non
 igitur ad solam fidem pertinet: apprehendere, consequi, obtinere, & impetrare bonum promif-
 sum à Deo, sed etiam ad bonam & piam voluntatem, imò ad eam iure potiore quam ad fidem.

Secundo. Id ex scripturis quoque certissimum est, quæ non soli fidei, sed modo pœnitentiæ, modo orationi, modo operibus misericordiæ erga
 proximos, modo Sacramentorum perceptioni, bonorum diuinitus promissorum consecutionem
 adscribunt. Constat Publicanum non credendo, Lucæ 18.
 sed supplicando, & ingemiscendo apprehendisse iustitiam, & iustificatum esse.

Rursus ad seruũ nequam dicit Dominus: Omne debitum remisi tibi, quoniã rogasti me. Rur-
 sus: Ergo & gentibus dedit Deus pœnitentiã ad Math. 18.
 salutem. Item: Pœnitentiã agite, et baptizetur Actuũ 1.
 vnus- Actuũ 2.

Confessionis Ministrorum

Luce 7. *vnusquisque in remissionem peccatorum. Et de Magdalena scribitur, quod dimissa sunt ei peccata multa, quia dilexit multum.*

Ion 3. *Dicitum quidem est ei à Christo. Fides tua te saluam fecit. sed vides nō soli fidei id tributum, sed etiam dilectioni & pijs lachrymis. De Ninivitis etiam scribitur: Et vidit Deus opera eorum quia conuersi sunt, & misertus est super malitia, quam cogitauerat facere eis. Et de promissione æternæ vitæ scribitur manifestissimè Matthei 25. Possidete regnum Dei, quia opera misericordie exercuistis. &c.*

Ex his satis probatum videtur, ad eò fidei proprium & peculiare non esse, iustitiam sine promissionem quamlibet apprehendere, vt potius affectui & voluntati piæ, per quam hoc obtinet fides, sit tribuendum: fidei autem illa nominatim & frequenter tribui in scripturis, quia omnis pius affectus ac piuum desiderium ex fide originè habet, non autem quasi soli fidei bonorum consecutio attribuenda sit.

*Tertio. Ex iam propositis scripturis, etiam alterum illud satis apertè confutatur, quo dicitur sola fides apprehendere iustitiam Christi, & bonaper Christum promissa: quodq; promissiones Christi sint gratuitæ. Manifestissimum est enim, quòd promissiones de iustificatione, reconciliatio-
ne, &c.*

ne, & gratia Dei, requirant conditiones quasdam à credentibus, ut pote, pœnitentiæ, orationis, operum misericordiæ, humilis susceptionis sacramentorum, ut bona promissa possint consequi. At de promissione æternæ vitæ non consequendæ sine studio & conditione bonorum operum, superfluum fuerit testimonia adducere ex sacris literis.

Nec ob id dicuntur euangelicæ promissiones gratuita (quod ex antedictis manifestum est) quod nullam conditionem præscribant aut exigant: sed quia sine Dei gratia quicquid agitur ad earum fructum consequendum, est inutile. Quicquid enim homo agit bene, aut potius conatur bene agere, sine per vires lib. arbitrij, siue per legis doctrinam, ad consequendam aut reconciliationem, aut iustitiam, aut ullum à Deo promissum bonum, inualidum est & inutile. Sed de hoc prolixius dicendum erit in diluendis obiectionibus aduersariorum ex scripturis perperam intellectis.

His constitutis breuiter, ad examinandas scripturas & obiectiones aduersariorum, contra Catholicam veritatem propositas, accedamus.

PRIMA PROBATIO.

PAulus adfirmat nos sola fide iustificari, quia habet locutiones æquiuales particulæ (sola) ut cum inquit: Scimus quonia

non

Confessionis Ministrorum

Galat. 2. non iustificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi. Quod dicit, non iustificari nisi per fidem, non est aliud, quàm hominem sola fide iustificari. Quia (non nisi) æquiualeat voci (sola) Sicut dum dicit: Non est potestas nisi à Deo, idem planè vult, ac si diceret: Omnis potestas nõ est nisi à solo Deo.

Rom. 2.

QUARTA PROBATIO

ferè cum prima consentit.

Sæpissimè Paulus dicit, nos iustificari fide sine operibus, non ex operibus, nõ ex vobis, sine lege, non ex lege, gratis: Sed ista particula, & sententiæ, æquiuales sunt cum particula (sola) Cur ergo nefas esset, perspicua & breui voce (sola) idem dicere, sola fide iustificamur: præsertim cum patres sæpissimè ijs ipsis verbis sententiã Pauli efferant: Nos sola fide iustificari?

AD VTRAMQUE RESPONSIO.

Superius satis, ut opinor, diligenter & perspicuè demonstratum est, Paulum, dum asserit tam studiosè: hominem non iustificari ex operibus: intelligere ea tantum opera, quæ absque fide sũt per vires lib. arbitrij, doctrina legis sola adiuti. Manifestum est enim opera siue etiam legem,
opponi

opponi semper, fidei. Gentes, inquit Paulus, apprehenderunt iustitiam qua ex fide est: Israël vero in legem iustitiae non peruenit: hoc est, iustitiam veram non apprehendit, nec est assecutus: quia non ex fide, sed ex operibus scilicet, peruenire ad veram iustitiam studuit. Nonne luce meridiana clarius est, opera ea demum intelligi à Paulo, quae sine fide sunt facta? Rursus: Omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora, ut in illo inueniar non habens meam iustitiam, quae ex lege est, sed illam quae ex fide Christi. Nonne legem fidei opponit? & addit, quae ex Deo est, non ex nobis, aut ex nostra virtute: unde suam illam negat, hoc est, non suis viribus partam. Quae ex Deo est (inquit) iustitia in fide, siue per fidem. Diligenter hoc admonuit Aug. Audi, inquit, & intellige, non ex operibus dictum tanquam tuis ex teipso.

Rom. 9.

Philip. 1.

De gratia
& lib. arb.
cap. 8.

Istud si diligenter consideretur, continuo evidentiſſimum erit, particulas istas (quibus Paulus utitur, dum de iustificatione gratuita differit) iustificamur ex fide: non ex operibus: non nisi ex fide: non ex nobis: non ex lege: item sine operibus, haud quaquam idem valere, quod particulam, (sola) Nam secundum verum Apostoli sensum, illa particula non excludunt qualibet hominum opera, etiam ea quae ex fide facit iustificandus, ut iusti-

Confessionis Ministrorum

iustitiam consequatur: aut quæ facit iam iustificatus, ut amplius iustificetur: sed ea tantum, quæ absque fide per solum lib. arb. fiunt. Est enim sensus verborum Pauli: Iustificatur homo ex fide sine operibus, hoc est, non ex operibus, scilicet illis quæ facit homo sine fide, &c.

Porrò perspicuum est, ex eo sensu non posse rectè inferri, quòd homo sola fide iustificatur. Excludit enim in ea sententiâ vox (sola) secundâ proprium sermonem, quo rectè intelligunt eam defensores huius doctrinæ, non solum ea opera quæ Paulus exclusa vult, sed generaliter qualibet opera, etiam pœnitentiâ, aut orationem pro obtinenda iustificatione: item & iusta opera quæ operantur iustificati, ut amplius iustificentur, & vitam æternam consequantur.

Quòd si verò particula illa, quibus Paulus suas sententias explicat, generaliter acciperentur, & non attemperarentur ad mentem & intentionem Pauli, tû sanè verâ esset, quòd clausula illa (sine operibus: non ex operibus: non ex vobis: non ex lege: non nisi ex fide) æquivalerent cum particula (sola). Et rursus è diuerso verum est, quòd si particula (sola) attemperetur similiter, & restringatur ad certorum operum tantum exclusionem, rectè, & ad intentionem Pauli dici posse: sola fide hominem iustificari, hoc est, sic fide, ut nullorum operum;

operum, quæ ex nobis fiunt sine fide, respectus habeatur à Deo. Atque hoc sensu patres leguntur asseruisse sententiam: sola fide hominẽ iustificari: ut nota illa exclusionis (sola) nõ aliud excludat, quàm illæ voces apud Paulum: Non ex operibus, non ex vobis, non ex lege.

Est autem luce meridiana manifestius, quòd quando Apostolus negat nos iustificari ex nobis, non excludat nostram cooperationem cum Deo, vel in operibus pœnitentiæ, quæ ad iustificationem requiruntur: vel in operibus bonis, quæ à iustificatis fiunt. Sed tantum opponit nostram operationem, quam per nostras vires facimus, operationi, quam non ex solis nobis facimus: sed quam adiuti adiutorio gratiæ Dei facimus. Sicut igitur ex eo quod docet Paulus, nos non iustificari ex nobis, non licet inferre, nos non iustificari ex ullo opere, quod etiam Dei gratiæ adiuti facimus: ita non licet ex eo quod Paulus dixit, nos non iustificari ex operibus, inferre quòd non iustificamur ex operibus pœnitentiæ, quæ cooperante gratiæ Dei facimus. Et ex illorum dictorũ nullo licet generaliter inferre, nos iustificari sola fide, hoc est, fide, sine ullis omnino quacunque ratione factis operibus.

Confessionis Ministrorum

SECUNDA PROBATIO.

Christus Archisynagogo sollicitè opem imploranti pro filia, dixit: Noli timere, tantummodo crede: ostendens sola fide ab ipso patre cœlesti omnem opem impe-

- Marci 5.** trari. Solummodo ergo fidei tribuit scriptura, quòd gratiam Christi, & opem Dei consequamur. Similiter dum dixit uni ex turba deprecanti pro filio suo: Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.

RESPONSIO.

Considerandum est, in historia illa Marci 5. descripta, quòd Archisynagogus ad Iesu pedes proci- dit, & deprecatus est eum, non frigidè, sed multum. Quid huic queso humili & supplici precatore prescribendum erat, nisi ut firma & certà fide crederet, eum cuius opem implorabat, eam posse prestare, tanquam verum Deum, cui omnia possibilia sunt: corrigeretq. illum errorem, quo existimabat, eum non nisi presentem posse opem filie prestare? Sic igitur affecto id unum erat dicendum, Tantummodo crede. ubi manifestissimè est, exclusivam notam (tantummodo) non excludere omnem Archisynagogi laborem, sed tantum hoc significare, quòd ad supplicem deprecationem & ardentem, quam narrat Evangelista, addenda

addenda restaret fides. Ad eundem quoque modum impio pœnitenti & supplicanti, & de impetranda venia vacillanti, id unum dicendum esset: Tantum crede, Deum & posse & velle tibi condonare quæ deliquisti in ipsum: non tamen ex eo consequens esset, sola fide hominem consecutum esse veniam. nam & per supplicem deprecationem, & dolorem de admisis peccatis, simul cum fide consecutus est eam.

Et plebeius ille deprecans Christum pro filio, de fide instruendus erat, qua crederet, Iesum posse opem ferre filio, de quo eum dubitasse constat, dū sic precatus est: Domine, si quid potes, adiuua me. Marci 9.

TERTIA PROBATIO.

Sicut sola notitia omnem doctrinam, ita sola fide, & credendo, omnem promissionem, præfertim gratuitam, accipimus.

RESPONSIO.

Superius satis ostensum est, promissiones de gratuita iustificatione nō sic intelligendas, quasi nihil aliud à Deo exigatur ad eas consequendas, quàm fides: sed quia nihil fieri possit ad eas consequendas conducibile, nisi ex precedenti Dei gratia præueniente fidem, deinde inspirante & spiritum orationis & pœnitentiæ. Quo considerato, perspicuum

Confessionis Ministrorum

per spicuum est, non rectè dici, sola fide, & tantum credendo, hominem iustificari.

Deinde si promissiones essent prorsus gratuite, non requirentes aliquid operis preparatorij, ne sic quidem verum esset, ad fidei naturam pertinere, accipere, aut apprehendere promissionem: sed hoc etiam tum pertineret ad voluntatis piû desiderium & amorem: ad fidei enim naturam hoc tantum pertinere ostensum est, ut credens fidelem habeat promissorem, non autem quod pia voluntate expetat bonum promissum.

Quid efficiat Paradigma illud de larga manu Dei promittentis, & mendica manu hominis egeni, oblatum bonum accipientis: dicitur circa probationem septimam.

QUINTA ET SEXTA PROBATIONES satis sunt supra consutatae.

SEPTIMA ET OCTAVA PROBATIO.

NOS reuera sumus coram Deo egentissimi mendici, & omnia quæ habemus, præsertim ante reconciliationem, gratis, precarioque consequimur. Sicut igitur mendicus quispiam à prædiuite quopiam & liberali gratuitum victum & vestitum consequitur, per hoc quod promissionibus, quibus
gratis

gratis & vltro suam beneficentiam offert, credit, & de eius optima voluntate nihil dubitans, eam expetit & amplectitur, non adferens vlla erga promissorem merita, dignitatē, aut opera, qualitatē sue: ita de homine quoque egeno, promissiones Dei accipiente, sentiendum videtur.

RESPONSIO.

Paradigma hinc propositum, & sæpè repetitū si accuratè excutiat, comperietur euidenter, non pertinere ad solius fidei naturā consequi iustitiam, & quavis Dei bona, ab eo creditibus promissa, sed magis ad voluntatem bonā ea bona quæ promissa sunt expetentem, desiderātem, & pro eis consequendus sollicitum præstare ea, quæ ad ea consequenda promissor Deus exigit & præscribit. Sicut igitur mendicus & egenus victum aut vestitū à prædiuite aliquo oblatum non consequitur per hoc solum, quod nihil addubitāt de fide & benevolentia promittentis & offerentis, sed magis per hoc, quod nihil addubitans de fide promittētis, victum & amictum desiderans, pro illo supplicat, ac grata voluntate illud acceptat: ita medicus spiritualis bona à Deo promissa, præsertim iustificationē, & reconciliationē cum Deo, nō per hoc solū sibi cōtinuò applicat, quod

Confessionis Ministrorum

cat, quòd credit promittentem Deū esse fidelē & veracem, & esse beneuolum erga mendicum: sed magis per hoc, quòd de promittentis fide, & bona voluntate nihil addubitans, ea pio affectu desiderat, appetit, amat, & sollicitè studet ea prestare, quæ ad consequendam reconciliationem (sunt à Deo præscripta: qualis est humilis supplicatio, humilis pœnitentia, sacramentorum perceptio, cum certa spe, promissa consequendi.

Vides in hoc Paralyticate, acceptantis manus rationem, meliori iure, piam voluntatem, & studiosè ambientem diuinam opem, humiliter que pro ea supplicantem obtinere, quàm fidem: cuius proprium munus est, promittenti fidē adhibere. Sed hæc superius satis demonstrata sunt.

Aduertendum quoque hîc est, quòd varietas sermonis, dum interdum dicitur, nos fide apprehendere iustitiam, interdum nos fide consequi iustitiam, interdum, nos fide acceptare iustitiã, in errorem perducere possit minus peritum lectorem. Nam acceptare rem oblatam, propriè rationis & voluntatis est: consequi autem, aut apprehendere (quod pro consequi vel obtinere accipit

Rom. 9. Paulus, quando dicit: fide apprehendi iustitiam, non operibus) non significat voluntatis aut rationis operationē, sed idem valet, Aug. interprete, quod peruenire ad iustitiam. Vnde rectè dicimus,

De spiri
tu & liter
82 cap. 28.

quòd

quòd per pœnitentiam, & cordis conuersionem peruenimus ad iustitiam, sicut per fidem consequimur iustitiam & obtinemus. Non autem propriè dicitur, quòd per pœnitentiã vel orationem acceptamus iustitiam. Hoc ergo obseruandum est quòd quando dicit Apostolus, nos fide apprehendere iustitiam, non ad acceptationem iustitiæ, (que fit per voluntatem) respiciat Apostolus: sed hoc tantum doceat, quòd fide peruenimus ad iustitiam: quod alia scripturarum loca tribuunt etiam operibus ex fide factis: ut superius satis ostensum est.

Quando ergo tantoperè contenditur, fide sola apprehendi iustitiam, obseruandum est, quid per apprehensionem designatum velint, an acceptationem, an consecutionem: & retinendum est, quòd Apostolus intelligat, apprehendere iustitiam per fidem, esse consequi iustitiam: quod & de operibus ex fide factis verè dicitur. Non autem acceptare iustitiam, quod de operibus etiam ex fide factis non eadem ratione ritè diceretur.

Hactenus de tribus (sola) ut ita loquar, de sola imputatione iustitiæ, de sola iustitiâ Christi imputata, & de sola fide apprehendete iustitiam Christi imputatitiã dictum est. Nunc de quarto sola, tria verba addenda sunt: cùm queritur, An per solum Christum iustificemur.

Confessionis Ministrorum

Ex ijs qua hactenus demonstrata sunt, manifestum esse credimus: Primum, solum Christum esse promeritorem, authorem & donatorem omnis gratia & omnis iustitiae, videlicet tam in iustitia, quam progressus & cōsummationis: nec sine eius merē gratuito dono, posse nos habere quicquam salutaris iustitiae. Deinde & hoc quoque, Christum non esse ita promeritorem & donatorem iustitiae, ut in negotio iustificationis omnem hominis cooperationem rejiciat, nec ea ad iustitiae acquisitionē velit uti. Imo potius eum requirere quasdam conditiones & qualitates ab eo qui iustificari ambit, quas tamen sine eius gratia & dono habere & prestare nō potest: quales sunt in negotio obtinenda reconciliationis, conditiones penitentiae, orationis, elemosynae, Sacramentorum, aut similes.

Ex quibus satis intelligimus, quod quando per solum Christum iustificari hominem dicimus, aut legimus scriptum, per voculam (solum) non excludi qualibet alia à Christo, non affectus & operationes salutes ex Dei gratia conceptas & factas: sed tantum operationes propria nostra virtute sine fide meriti & gratiae Christi factas. Intelligimus & hoc rectē dici, quod non per solum Christum iustificemur, sed etiam per penitentiam, & orationem, & elemosynam: quoniam

niam per hoc quod dicitur, per solum Christum iustificari hominem, excluditur omne aliud à Christo secundum proprietatem generalis sermonis.

Hactenus non de tribus tantum, sed de quatuor (sola) satis dictum putamus, & ostensum per clarissimas scripturas, quod neq; sola imputatione iustitiæ iustificamur, neq; sola Christi iustitia imputata iustificamur, neq; sola fide, Christi imputatiuiam iustitiã, aut etiam eam que vera est iustitia, apprehendimus & consequimur: Denique neque per solum Christum iustificamur: si, dum dicis solum Christum, omnem hominis cooperationem concurrentem cum Christo exclusam intelligas generali sermone. Ex quibus et quis lector potest perspicere, doctrinam, que de iustificatione in Concilio Tridentino tradita est Sess. 6. & approbata, & toti Ecclesie indicta, veram esse & solidam, ac sacris literis, prophetis, & Apostolicis per omnia consentientem.

Confutatio calumniosissimæ criminatio-
nis doctrinæ Iesuitarum.

HAud temerè in calce tractatus de iustificatione, & fide iustificatæ, acerbissimam inuectivam scribunt aduersus detestandam, ethnicam, & impiam (ut aiunt) Iesuitarum

G iij doctrinæ

Confessionis Ministrorum

doctrinam, quam in Catechismo illo iussu Augustissimi felicitis recordationis Caesaris Ferdinandi olim conscripto, & qui per Belgiam ferè omnium Catholicorum manibus teri solebat, tradunt. Sapiunt sane, sed ut homines sapiunt huius seculi, quòd eum libellum vel calumniosissimis mendacis prorsus ereptum manibus hominum cupiunt. Optimè enim intelligunt, apud eos, quibus eius Catechismi doctrina commendata est, nouã suam & commentitiam doctrinam, fidem reperire non posse.

Calūniantur itaque Iesuitas viros religiosos, & instaurandæ Ecclesiæ Christi studiosissimos, diu varios modos expiandi peccatum docent, quod summum est religionis & Christianæ salutis caput, prorsus nihil passioni Christi tribuere, & totam iustificationis rationem, in operibus ac meritis, homines prorsus iustitiæ Christi oblitos, collocare.

Animaduerte hic obsecro lector, calumniosissimam malitiam. Cum sex modos congruos ad expiandum perfectè peccatum collegisset aut hor Catechismi ex scripturis, ac singulos illorum per subiectam, euidentem & solidam scripturam probasset, tandem subiecit: his, alijsque modis & officijs vere pietatis prestamus in Christo Iesu
2. Cor. 7. quod admonet Paulus: Has habentes promissiones

nes charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. An qui hoc scribit, oblitus tibi prorsus videtur passionis Christi, & iustitiae eius, cum officia pietatis in dictis sex modis comprehensa, disertè scribat praestari in Christo Iesu, siue per meritum ac gratiam Iesu Christi, atque per virtutem sanguinis eius, qui in singulis officijs dictorum modorum operatur, & per eos operatur peccatorum expiationem, sicut de singulis hoc certissimè testatur scriptura? Verùm vide calumniosam malitiam. Cùm tam disertè faciat author, in ipsa conclusione sermonis de sex modis expiationis, mentionem Christi Iesu, scriptores isti postremam clausulam (in Christo Iesu) non adscribunt: sed dicentes, &c. dolosè eam reticent. Cùm enim recitassent verba illa catechismi: his, alijsque modis & officijs vera pietatis comparamus atque praestamus, ascribunt &c. nec addunt quod mox sequitur, etiam in Christo Iesu ea praestamus: ne si illud fideliter, ut debebant, adderent, malitiosae calumniae conuincerentur.

Solida est igitur Catechismi doctrina, quae ex scripturis colligit varios modos expiandi peccatum: quorum tamen singuli sanguine Christi nitantur, & sine sanguinis applicatione, ad peccati expiationem inutiles essent & inefficaces.

Quid

Confessionis Ministrorum

Quid enim operari possit vel etiam sacramentū
absolutionis & pœnitentiæ sine sanguine Christi?
Quid contritum cor, & spiritus contribulatus, si
à sanguine Christi separatus, humanum tantum
opus sit? Sic & de eleemosyna, & alijs recitatis
modis sentiendum est.

Non est igitur æquum, ut propter huiusmodi
malitiosas calumnias, patiantur Christiani ho-
mines synceram & breuē institutionem Chri-
stianæ religionis, ex manibus excuti: sed ea in-
stitutione & doctrina rectè percepta, atque in-
tellecta, animos suos corroborent, atque confir-
mēt aduersus deceptionum & seductionum im-
probissimarum pericula.

Caput VII. De bonis operibus.

IN hoc capite approbantur quidem bona ope-
ra, Deoque grata esse asseruntur: verum mul-
tiplex error, isq; religioni & catholica doctrina
contrarius, de operibus bonis, hic traditur.

Matth. 23. Primus: Bona opera ea tantum sunt, quæ
Deus mandat. Nam frustra colitur Deus
mandatis hominum.

Hunc errorem apertissima scripturarum te-
stimonia confutant, quæ testantur opera placuisse
Deo: quæ tamen ab eo, discretè mandata non
fuerunt, quod suo loco satis copiosè ostendetur.

Porro

Porro mandata hominum, quibus frustra colitur Deus, ea intelligit Christus, quae ab hominibus excogitata sunt, vel contra Dei legem, cuiusmodi erat mandatum de offerendo in templo eo quod ad victum & sustentationem parentum erat necessarium: quod mandatum ipse Christus contrarium esse docet mandato Dei: Honora parentes, vel certè quae superstitionem magis praeserunt, quàm ullam pietatem. Cuiusmodi erat crebra illa & superstitiosa manuum lotio, inter conuiuandum, & aliàs à Scribis, & Pharisais usurpari solita.

Exod. 20.

Marci 7.

Secundus error. Fiunt bona opera nõ nisi à renatis. Què errorem confutant scripturae illae, quibus manifestissimè poenitentiam, supplicationes, ac eleemosynas eorum, qui nondum renati sunt aut iustificati, Deum approbare docetur.

De fide & operibus cap. 14. de spiritu & litera c. 26

Quod August. docere scribitur, bona opera non precedere iustificandum, sed sequi iustificatum, accipiendum est de operibus quae sunt merita aeterna vitae. Non enim vult negare August. contra apertissimas scripturas, poenitentiam, quae antecedit peccatorum remissionem, esse bonum opus. Sed hoc docere intelligendus est, quod alibi dicit: Nullane, inquit, igitur sunt merita iustorum? sunt plane, quia iusti sunt: sed ut iusti fieret, merita non fuerunt. Iusti enim facti sunt, cum iustificati

Epist. 105. ad Sixtū.

Confessionis Ministrorum

Rom. 3. *ificati sunt, sicut dicit Apost. Iustificati gratis per gratiam ipsius. per redemptionē que est in Christo Iesu. Opera enim ea que sunt à necdum iustificatis, etsi non fiant à spiritu inhabitante per gratiam & charitatem, sunt tamen ab eo mouente per fidem, quam ab exordio inspirat, & inspirando ad iustificationem, hoc est, reconciliationem preparat.*

Tertium error: Non sunt in hac vita opera bona perfecta, quia omnes iustitiæ nostræ sunt vt pannus menstruata.

Iacobi 3. *Perfectam quidem non esse hominum in hac vita iustificationum iustitiam catholici confitentur. Et quia per infirmitatem in multis offendimus omnes, ideo omnitemporē iusti clamant: Nō intres in iudicium cum seruo tuo, Domine, &c. Sed hinc non esse consequens, bona ipsa opera, quibus Deus non offenditur: sed que ipse accepta habet, esse immunditias & peccata, id superius satis ostendimus. Iustitia, inquit Augustinus, secundum quam iustus in hac vita ex fide viuit, quoniam per spiritum gratiæ homini ex Deo est, vera iustitia est. Que licet non immeritò in aliquibus iustis, pro huius vite capacitate, perfecta dicatur: parua tamen illa est, ad illam magnam quam capit equalitas Angelorum, quā qui nondum habebat, & propter illam que iam inerat,*

**Lib. 3. cōt.
2. epistol.
Peia. c. 7.**

inerat, perfectum: & propter illam quæ adhuc deerat, imperfectum se esse dicebat. Sed planè minor ista iustitia facit meritum, maior illa fit premium. Duplex igitur iustitia agnoscenda est: alia perfecta, alia nondum perfecta. Vtraque autè Dei legi satis fit: altera quidem perfectè, altera imperfectè, & utraque iustitia est.

Quartus error: Pseudoapostolorum, Ebionitarum & Papistarum dogma est, quòd opera sint adeo ad salutem necessaria, vt planè impossibile sit quemquam sine eis saluari.

Hæc calumnia apertissimè spiritus S. in plurimis scripturæ locis refutat, quibus contestatur, neminem coronandum, nisi qui legitime certauerit, & eos qui faciunt iniquitatem, mittendos esse in caminum ignis aeterni. Ad Pseudoapostolorum autem & Ebionitarum dogma, hæc tantum doctrina pertinet, opera illa vetera, in sacramētis Mosaicis & sacrificijs posita, esse admittenda Evangelicæ gratiæ, quasi gratiæ Christi ad saluandos credentes insufficientes esset. Sed non uerunt probè discrimen hoc operum catholici, & spiritus sancti doctrinam tradunt, dum docent neminem sine operibus, & obedientia legi diuinæ præstita, posse saluari, modò opportunitate operandi non destituitur.

2. Tim. 2.
Matth. 13.

Vide August. in li. de hæresibus, hæres. li. 10.

Quintus error: Opera bona ob plures causas fa-

Confessionis Ministrorum

fas facienda sunt, videlicet propter mandatū Dei, vt glorificetur pater cœlestis, vt iuuetur proximus, vt vitetur pœna: & quia peccando sponte & cōtra conscientiā, amittitur spiritus sanctus, sed nō vt per ea tanquā merita promissiones Dei consequamur.

Hunc quoque errorem apertissimè confutat
1. Cor. 9. Spiritus sanctus, exhortans per Paulum fideles, vt
in agone huius vita strenuè certent, & contendant
ad obtinendum brauium & coronam cœlestem.
Item dum pronunciat Christus, eos qui misericordiae opera erga proximos fecerunt, propter
Matth. 25. illa ipsa opera accepturos esse regnum. Et Paulus
2. Tim. 4. audet disertè dicere, sibi propter fidelem suum
in Euangely prædicatione cursum, repositam esse
coronam iustitiæ.

Quod hic quoque dicitur fidem peccando amitti, hic excutiendum non existimamus.

Caput VIII. Summa doctrinæ.

Profitentur disertè etiam Catholici, summā doctrinā Christianæ in tribus primarijs capitibus positam esse: scilicet in doctrina de hominis prima institutione integra & recta, & de peccato quod per inobedienciā primi parentis intravit in genus humanum, deq; seueritate diuini iudicij cōtra peccatores, item de reparatione ho-

ne hominis lapsi per sanguinẽ Christi : postremò de ratione vitæ instituendæ post reparationem, & iustificationem à Deo per Christum impetratam. Neque in eo aduersariorum doctrinam nouitatis accusant catholici, sed quòd hæc summã doctrinã tractantes, nouas explicationes, & omnium superiorum temporum doctrinã contrarias adferunt: dum docent exempli gratia, non aliud esse pœnitentiã & contritionem, de qua scriptura loquuntur, quàm agnitioẽ peccati & morbi humani: dum docent beneficia medici Christi, solafide in Christum apprehendi: deniq; dum docent, fidem apprehendentem beneficia Christi, esse fidem iustificantem, de quibus superius satis pro presenti instituto dictum putamus.

Caput IX. De discrimine legis & euangelij.

In discrimine quod in huius capituli tractatu constituitur inter legem & Euangelium, obseruandum est, quòd utrumque, tam euangelium quàm lex, pro doctrina partim nouo, partim veteri populo tradita accipitur. Doctrina igitur cœlestis patris in duas potissimum partes haud incongruè diuiditur, quarum altera est doctrina quam propriè lex tradit: altera, quam peculiari-
ser tra-

Confessionis Ministrorum

ter tradit prædicatione euangelij. Ac lex quidẽ tradit mandata & præcepta Dei, quibus ut obedientiam præstet homo, seuerè præcipit, cum comminatione aterna damnationis, si obediens fuerit: ac proinde non obediens diuinis legibus, reos conuincit, & seuerissima ira Dei infelicitè obnoxios. Euangelium autem, hoc est, euangelica doctrina, homini, qui ex peccato ex origine vitiatum contracto vitiatum & vulneratum, legi obedientiam præstare non valet, & se id non posse agnoscit, medicum à quo sanari possit, & vires recuperare, quibus valeat Deo, eiusque legibus subiectus viuere, ostendit, ac reparationis rationem insinuat.

Atque hæcenus quidem rectè. Verùm cum legi attribuitur, quòd per eam Deus exigat exactissimè semper omnia mandata fieri, & tale etiam cor & imaginem exhiberi sibi & præstari requirat, qualem initio in homine condidit: sicque leges illas Dei accipiendas asseritur (Qui fecerit ea, viuet in eis: Hoc fac & viues: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata: Deus reddet unicuique secundum opera sua: Male dicitur qui non permanserit in omnibus quæ scripta sunt in libro legis huius, &c.) doctrina sana deprauatur, & discrimen inter legem & euangelium falsum constituitur. Superius enim satis demonstratum

est, 37

Leuit. 18
Luc 10.
Math. 19.
Rom 2.
Deut. 27.

est, in hac corruptibili & mortali vita legibus Dei obedientiam veram & Deo acceptam prestari, nō quidem per absolutā & perfectissimā iustitiam, & mandatorum observationem, sed per eam quae ex sincera charitate & puro corde, Deo, eiusq; legibus praestatur.

Rursus quādo p̄ euangelicā doctrinā effici dicitur prorsus gratuita condonatio & iustificatio, scilicet quae sola Christi iustitia constet, & quae excludat omnē hominis iustitiam (v̄t̄i superius semper hoc explicatū est) deprauatur doctrina euāgelica. Atq; haec quidem de discrimine doctrinae legalis & Euāgelicae dicta intelligantur. Verūm inter legē & Euāgelium, siue euāgelicam gratiā, locū illustris discriminē constituit Apostolus Paulus in epistola ad Corinth. & ad Hebr. eos. De quo discrimine Augustinus in lib. de spiritu & litera, & alibi, admodum erudite disseruit.

2. Cor. 3.
Heb. 8.
Aug. cap.
20. de spi-
ritu & lit.
& lib. 3.
contra 2.
epistolas
Pelag. c. 4.

Caput X. De Ecclesia.

AD Christi Ecclesiam non tantum pertinet, are eas oves Christi, quae eius vocē audiunt, hoc est, eos qui tāquam boni filij in patrem caelestem credentes, sermonem eius custodiunt, apud quos pater caelestis habitat: deniq; qui sunt fratres Christi & sorores, id manifestissime demonstrant plurima scripturae testimonia. Com.

Matth. 3

H parat

Confessionis Ministrorum

parat enim diuina scriptura Ecclesiam arca, in
Matth. 13. quatriticum & palea permiscetur: rursus agro,
in quo sunt permista bonae fruges cum Tizanijs
Matth. 25. & lolijs: item reti iacto in mare, tam malos quam
bonos pisces continenti: rursus collegio decem
virginum, quarum quinq; erant fatuae, & quin-
que prudentes: denique viti, quae palmites vinos
Ioan. 15. simul & aridos contineat. Ex quibus euidentis-
simè constat, non bonos tantum, sed etiam malos
ad congregationem illam & caetum, qui est Ec-
clesia vera Christi, pertinere.

Quod quoq; mali non tantum permisceantur
bonis in Ecclesiae societate, sed etiam pertineant
ad compagem, & constructionem, siue adificium
Ecclesiae, donec praecisi sint aut excommunicati,
aut sponte per haeresim & schisma ab Ecclesia so-
cietate & communione recesserint, similiter cla-
Matth. 18. rissimè testatur scriptura diuina: Si peccauerit,
inquiès, in te frater, corripe eum inter te et ipsum:
si te non audierit, adhibe duos aut tres testes: si il-
los non audierit, dic Ecclesiae: quod si Ecclesiam
non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publica-
nus. Paulus quoq; idem scribit Ecclesiae quae erat
2. Cor. 12. Corinthi. Et ad Eph. in hunc modum: Et ipse de-
Eph. 1. 4. dit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem
prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem
pastores & doctores ad consummationem sancto-
rum,

rum, in opus ministerij, in adificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionem filij Dei. Rursus ad Corinth. Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro. Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, &c. Et in Actis. Posuit (inquit Paulus ad presbyteros & episcopos Mileti congregatos) vos spiritus sanctus regere ecclesiam Dei. Cum autem Ecclesia doctores & pastores, usque ad seculi consummationem non sint perpetuo boni & sancti, manifestissimum est ad corpus Christi tanquam membra pertinere etiam malos, qui vitæ sanctimoniam non colunt, & corpus, siue societatem Ecclesiæ construi etiam malis ex improbisq; hominibus tanquam ex membris.

Atque hanc doctrinam tradit Augustinus in libris contra Donatistas de baptismo, dum docet malos non esse quidem ita in domo Dei, ut sint ipsi quoque domus Dei, sed tamen eos pertinere ad compagem siue adificium domus Dei. Non recte igitur hic definitur, Christi Ecclesiā esse astringendam ad bonos tantum fideles: cum generaliter ad corpus Ecclesiæ pertineāt omnes, qui per fidem & baptismum semel Ecclesiæ incorporati, in ea permanent, donec aut eyciantur, aut sponte exeat.

1. Cor. 12.

Cap. 20.

Lib. 7. cōtra
Donatistas.
de baptis.
ca. 51.
Item li. 3.
cont. epist.
Parment.
cap. 2.

Hij

Quid

Confessionis Ministrorum

Matth. 3.
Ioan. 8.

Quod Christus inanem iactantiam Scribarum & Phariseorum acriter refutauerit, qua se iactabant esse semen Abrahae ostendens semen Abrahae apud Deum censerit, cum quo pactum Deus inierat, quod sicut Abrahae ipsi, ita etiam eius semini benediceret: quod & Paulus ipse in

Rom. 9.
Galat. 3.

epistola ad Roma. & Galat. diligenter facit: non probat solos spirituales homines, solumque verum semen Abrahae pertinere ad veram Christi Ecclesiam, sed id tantum probat, quod mali non sunt domus illa Dei, quam Christus suo spiritu inhabitat, cuique benedictionem iustitiae & salutis aeternae, Abrahae & semini eius promissam, im-

Matth. 23.

partitur. Et manifeste ipse Christus Scribas & Phariseos, quos negabat esse semen Abrahae, precipit audiri, tanquam ordinarios pastores & doctores synagoga, donec docendi officium, & Moysi cathedra aliò transferretur. Pactum quo-

Deut. 17.
Genes. 22.

que, quod Deus inijt cum praeside cathedra Moysaica, longe diuersum est a fœdere, quod inijt Deus cum Abraham & semine eius. Illud enim pertinet ad gubernationem externam synagoga, istud ad benedictionem internam & spiritualem.

Verbum, & verum usum sacramentorum, certa & indubitata indicia, certa scilicet, notas esse verae Christi ecclesiae, non recte affirmatur: nam de eo quoque inter

inter partes diuersas, quarū quilibet sibi Ecclesie Christi titulum vendicat, constat vel primum certamen esse: quenam scilicet vera sit verbi ipsius intelligentia, & quae legitima ac re-
ta sacramentorum administratio atque usus.

Multò igitur rectius & solidius tradunt Irenaeus, Tertullianus, Cyprianus, Augustinus, Hieronymus, Vincentius Lyrinensis, certam, ac visibilem, ac infallibilem veram Ecclesiam notam esse, perpetuam & continuam successionem Episcoporum ab ipso beato Petro, super quem Christus ecclesiam suam adificauit. Hec enim perpetua & non interrupta successio, fidelis est custos, & conseruatrici Apostolicae doctrinae & traditionis.

Numerate (inquit Augustinus) sacerdotes vel ab ipsa Petri sede, & in ordine illo patrum quis cui successit videte, ipsa est Petra, quam non vincunt superba & inferorum porta. Et alibi: Tenet me in Ecclesia consensus populorum atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata, tenet ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem suam Dominus commendauit, usque ad presentem Episcopatum successio sacerdotum, &c.

Sic Irenaeus: Traditionem (ait) Apostolorum in toto mundo manifestam in Lib. 2. cap. 3

Hij Eccle-

Tertullianus de præscrip. hæreticorū. Cyprianus lib. 1. ep. 3

In Psalm: cōtra partē Donat.

Cont. a ep. pist. fundam. 2. 4.

Confessionis Ministrorum

ecclesia, adest perspicere omnibus qui vera velint audire. Et habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti episcopi in ecclesiis, & successores eorum usque ad nos. Sed quoniam valde longum est, in hoc tali volumine omnium ecclesiarum enumerare successiones: maxima, & antiquissima, & omnibus cognita, à duobus gloriosissimis Apostolis Petro & Paulo Romæ fundata & constituta ecclesia, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem usque ad nos, iudicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per sui placentiam, vel vanam gloriam, vel per cacitatem & malam sententiã præter quàm oportet colligunt. Ad hanc enim ecclesiam propter potentiorẽ principalitatem, necesse est omnem conuenire ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndiq, fideles, in qua semper ab his qui sunt vndiq, conseruata est ea, quæ est ab Apostolis, traditio. Et deinde enumeratis Romana Ecclesie Episcopis, subdit idem Irenæus: Hac ordinatione & successione, ea quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio, & veritatis præconatio, peruenit usque ad nos. Et est plenissima hac estensio vnã & eandem viuificatricem fidem esse, quæ in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conseruata, & tradita in veritate. Hac Irenæus.

Est &

Est & Hieronymi hac de re illustris sententia. cōtra Lu
 Breuem (inquit) apertamque animi mei senten- ciferanos.
 tiam tibi proferam: in illa esse permanendum ec-
 clesia, quæ ab Apostolis fundata, vsque in diem
 hanc durat. Sicubi audieris eos qui dicuntur Chri-
 sti, non à Domino Iesu Christo, sed à quodam alio
 nuncupari, utputa Marcionitas, Valentinianos,
 Montenses, siue Campates (adde Lutheranos, seu
 Calvinianos) scito non Ecclesiam Christi, sed
 Antichristi esse synagogam. Ex hoc enim ipso, 1. Tim. 4.
 quòd postea instituti sunt, eos se esse indicat, quos 2. Tim. 2.
 Apostolus futuros prænunciavit. 2. Pet. 2.

Huic Ecclesie, tanquam sponsæ suæ, & semet-
 ipsum, & omnia bona sua tradidit Christus. Nō
 quòd quodlibet Ecclesie membrum continuo sit
 particeps omnium bonorum, sed quòd beneficio-
 rum Christi, & fructuum passionis ac mortis eius,
 possit in ea particeps fieri: extra eam verò mini-
 mè. Dedit quoque Ecclesie suæ potestatem cla-
 uium, sed in Petro & Apostolis, ac Apostolorum
 successoribus, idq; eo ordine, ut ait sanctissimus
 ille pontifex Leo, ut in beatissimo Petro, Aposto-
 lorum omnium summo, principaliter eas colloca-
 ret, ut ab ipso, quasi quodam capite, dona sua ve-
 lut in corpus omne diffunderet: ut exortem se
 mysterij diuini intelligeret, qui ausus esset à Pe-
 tri soliditate recedere.

Epist. 84.
 ad Episc.
 Viennens.
 scæ.

Confessionis Ministrorum

Comprehendit autem potestas clauium nō solum auctoritatem vocandi & constituendi in Ecclesia veros doctores: nec tantum potestatem remittendi peccata, aut etiam retinendi: nec denique potestatem duntaxat excommunicandi contumaces, & pœnitentes reconciliandi Ecclesie, sed etiam potestatem controuersias in religione definiendi, & veram doctrinam à falsa discernendi, deniq; leges præscribendi, quæ ad ædificationem ecclesie & charitatis lucrum, ut ait Bernardus, conducunt: quibus fideles subditi, obedientiam præstare propter conscientiam astringuntur. Quod præterquam quod ex eo manifestum est, quod potestas clauium, seu potestas pascendi siue regendi ecclesiam, potestati vtilis gubernandis subditis leges præscribendi necessario includat, etiam apertissimis scripturis demonstratur. Ea quæ constituerat Paulus in Ecclesia Corinthiorum ad ordinem conseruandum, audeat dicere Domini mandata esse, ne quis ea tanquam ab homine præscripta, auderet vel negligere, vel contemnere. Rursus, præscripsit Timotheo suo, ne neophitum aut bigamum ordinaret Episcopum. Apostoli quoque in prima illa synodo Hierosolymitana, cum intelligerent, ad Iudæorum & gentilium conciliationem vtile esse, ut gentes à suffocato, quod solenne erat Iudæis, abstinere,

De dispensatione et præcepto

2. Cor. 14.

1. Tim. 3.

Actu. 15

stinerent, de eo decretum & legem statuerunt: quam Apostolus Paulus ecclesiis observandam commendavit. Ratio quoque illa, qua ad Roman. scribens Paulus, probat secularem potestatem habere legislativam potestatem, idem de Ecclesiastica potestate planè convincit, quia Dei ordinationi utrobique aut paretur, aut resistitur.

Postremò ad Aëry damnatam heresim pertinet, præscripta & statuta ieiunia, aut preces dictas prætextu libertatis evangelicæ improbare. Hac potestate legislativa ecclesiarum gubernatores, pastores, & præpositi ad dominandum ecclesie, & imperitandum abuti non debent, neque existimare dominos se esse Ecclesie: sed agnoscere, quòd à Christo constituti sunt in Ecclesia, ut sponsam suam ad eternam salutem consequendâ, verbo, exemplo, sacramentorum administratione, opportunis deniq; mandatis adiument & promoveant. Principes gentium (inquit Christus) dominantur eorum: vos autem non sic, sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester servus. Sicut autem Ecclesia non est serva Petri aut Pauli, ita nec ipsa vicissim est domina Petri aut Pauli: sed eorum dominus est Christus, qui eos constituit ministros suos, ut ipsius vice Ecclesiam regant.

Quod autem scribit Apostolus Paulus ad Ecclesiam

Aug. in li.
de heresi.
heresi. 53

1. Pet. 53

Math. 20.

Confessionis Ministrorum

1. Cor. 3.

eccliam Corinthianam: Omnia uestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas: non insinuat Ecclesiam esse dominam Pauli: sed id potius, Paulum & Petrum, aut quemuis alium Apostolum, constitutum esse à Deo, ut ministerium predicationis euangelica plantando, rigando, uice ipsius Christi Domini sui & magistri strenuè exequatur, omnesq; seruire debere utilitati fidelium: ad quorum salutem procurandam constituti sunt.

Deut. 17.

*Quod hic scribitur, iudicium supremum esse Ecclesie: si intelligatur de qualibet ecclesia, ubi-
cunque in Christi nomine congregata fuerit, vel
ex ipsa veteri synagoga cognosci potest uerum nõ
esse. Constat enim ibi supremum tribunal & iu-
dicium non fuisse particularis alicuius synagoga,
sed unicum illud totius populi Iudaici, quod in
Hierosolymis constitutum erat. cuiq; summus pō-
tifex cum sacerdotibus & Leuitis praesidebat. Ad
hoc omnes causas grauiores, quæ in singularum
ciuitatum synagogis dissolui non poterant, iussit
per Moysen Deus deferri. Ita in Christi Eccle-
sia constituta est cathedra summi & supremi pa-
storis, ad quam solam supremum iudicium perti-
net, secundum patrum perpetuam & constātem
doctrinam, docentium, grauiores quæstiones de
religione, & quæ uniuersam ecclesiam concernunt,*

Irenæus
lib. 3. ca. 3.
Cyprian.
li. 1. epist. 3.
& de sim.
plic. præ-
lat.

ad Apo-

ad Apostolicam cathedram referēdas. Postremo
quod hic traditur, dogmata sine scriptura sacra
admittenda non esse, superius confutatum est,
cū de norma veritatis ageretur, & infra des
monstrabimus copiosius.

Expendat, obsecro, pius lector, vtrius magis fides
adhibenda sit, antiquissimis ne illis Ecclesie do-
ctoribus, Dionysio illi Areopagite diui Pauli dis-
cipulo, Irenæo martyri, Tertulliano, Origeni, Bas-
ilio, Hieronymo, Augustino, Ambrosio, Epipha-
nio, Vincentio Lirinensi, Chrysostomo, atque in-
numeris alijs, constantē docentibus, dogmata
quædam citra scripturam tradita suscipienda es-
se: an potius nouitijs magistris, qui mordicus tū-
tur, soli verbo scripto fidem adhibendam.

Caput II. De Sacramentis.

QUIA non est huius scripti institutū, di-
ligenter excutere quænam vera sacramē-
ti finitio sit, hoc tantū admonendum
duximus, in eo quod hic dicitur: sacramenta es-
se externa quædam signa, ad hoc à Christo in-
stituta, vt nobis gratiā Dei, & beneficia Chri-
sti non solū testata faciant, sed etiam appli-
cent: catholicam posse esse sententiam, nisi appli-
catio ista sacramentorum ad consequendā Chri-
sti gratiam & beneficia, praua interpretatione
vi-

Confessionis Ministrorum

vitaretur. Cum enim profiteantur authores Confessionis quam confutamus, se Augustana Confessione assentiri, conuincuntur sub verbis catholicis explicationem Augustanam intelligere. Sic autem habet Cōfessio Augustana: Sacramenta instituta sunt, non modo vt sint notæ professionis inter homines, sed multò magis, vt sint signa & testimonia voluntatis Dei erga nos, proposita ad excitandam & confirmandam fidem in his qui vtuntur eis. Ad hunc modum si accipiatur applicatio sacramentorū, vt videlicet per Sacramenta ostendantur promissiones beneficiorum, & peculiariter offerantur his qui vtuntur sacramentis, sed per fidem solam acceptentur, non est catholica doctrina. Catholica autē doctrina habet, fidem quidē requiri, sed non illi soli promissiones beneficiorū Christi, atq; effectum gratia Dei tribuendū, sed multò maxime ipsi efficacia signorū à Christo institutorum, iuxta scripturas, Ioannis 3. Ephes. 5. & ad Titū. 3.

Talia (aiunt) sacramēta in nouo testamento potissimum duo agnoscimus. Vbi quod aiūt, potissimum duo, postea explicant in capite de absolutione, se id videlicet addidisse propter absolutionem, quam reliquis sacramentis non putant annumerandam. Reliqua verò sacramenta, Confirmationem, Ordinationem, extremam vntionem,

nem, & coniugium, Papistica dicunt sacramenta, & nequaquam posse dici propriè sacramèta. Verùm contradicit eis vniuersa catholica ecclesia, quæ tum ex diuinis scripturis, tum ex patrū traditione, & conciliorum generalium auctoritatè, ea pro legitimis sacramētis suscipit et veneratur.

Ac de Cōfirmatione quidem testatur B. Lucas in Actis, quòd cùm Petrus & Ioannes venissent Samariam, & orassent pro baptizatis, in nomine Domini Iesu imponebant manus super eos, & accipiebant Spiritum sanctum. Et idem de Paulo alibi narrat Lucas: nempe, quòd accipiebāt spiritum sanctum quibus manus imponebat.

Actuū. 8.

Actuū. 19.

De Ordinatione scribit D. Paulus ad Timotheū à se ordinatū: Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij. Et in epistola 2. admonet eum, ut resuscitet gratiam Dei, quæ in ipso erat per impositionem manuum ipsius. Et Dominus ipse saluator insufflando dixit Apostolis: Accipite spiritum sanctum: Quorum remisseritis peccata, remittuntur eis: & quorū retinueritis, retenta sunt.

1. Tim. 4.

2. Tim. 8.

Ioan. 20.

De extrema unctione notissima est Iacobi Apostoli doctrina.

Iacobi. 5.

De cōiugio autem fidelium extat doctrina apud D. Paulum in epistola ad Ephesios: Sacramētum (inquit) hoc magnum est: ego autem dico in Christo

Ephes. 5.

Confessionis Ministrorum

Christo & in Ecclesia.

Non ignoramus, probationes ex istis scripturae sacrae testimonijs, aduersarijs ecclesiae non satis firmas videri: sed sanè eruditissimis patribus se-
 cus visum est. Doctissimus ille Augustinus ex
 eis nihil dubitauit docere, confirmationē esse Ec-
 clesiae sacramētū: Sacramētū chris-matis (inquit)
 in genere visibili signaculorū sacrosanctum est,
 sicut & baptismus. Similiter ordinationem esse
 ecclesiae sacramentum docet lib. 2. contra epistolā
 Parmeniani cap. 13. & lib. 1. De bap. contra Do-
 natistas cap. 1. Virumque (inquit) sacramentum
 est, & quadam consecratione utrumque homini
 datur: illud cum baptizatur, istud cū ordinatur.
 ideoq; in ecclesia catholica neutrum licet itera-
 ri. Pœnitentiam quoque siue absolutionem esse
 ecclesiae sacramentum, testatur lib. 1. de adulteri-
 nis coniugijs cap. vltimo. Eadem (inquit) bap-tis-
 mi & reconciliationis est ratio. Denique extre-
 mam vnctionem esse ecclesiae sacramentum, aper-
 tissimè testatur lib. 2. de visitatione infirmorum
 cap. 4.

Lib. 2. cō-
 tra epist.
 Petiliani,
 cap. 104.
 & lib. 3. cō-
 tra Dona-
 tist. de
 bap-tis.

Et lib. 2.
 cap. 9.

Lib. 3. de
 doctrina
 Christia.
 cap. 9.

Quamuis igitur venerabilis doctor Augusti-
 nus alicubi duo tantum exempli causa sacramen-
 ta adnumeret, baptismum scilicet, & celebratio-
 nem corporis & sanguinis Domini, non est tamē
 existimandus non cognouisse plura sacramenta.

Vnde

Vnde in commentario psalmi 103. baptismo & eucharistia etiam alia sacramenta adnumerat: *Respice, inquit, ad munera ipsius ecclesie, munus sacramentorum in baptismo, in eucharistia, in cæteris sanctis sacramentis. Et epistola 119. ad Ianuarium cap. 7. ad rem sacratè significandam similitudines aptas religiosissima deuotione suscipimus, ad sermonem quidem multipliciter: ad celebrationem verò sacramentorum iam Christiana libertate parcissime: sicut de aqua, de frumento, de vino, de oleo. Prudens hic iterù lector consideret, utris aequius sit fidem adhibere: hominibusne quibusdã nuper in ecclesia exortis, eamq; doctrina nouitate perturbantibus: an perpetuo & constanti patrum ecclesiasticorum sensui & consensui.*

Concione
1. a duers,
fum: qui
tīgis aqua
superiora
eius.

Vetus illa calumnia, catholicos non requirere in usu & administratione sacramentorum bonū motum mentis, neque fidem, sed solum opus sacramenti, iam olim ab ecclesia doctoribus clarissimè depulsa est. Non enim potuerunt catholici ignorare, quod tam disertè scriptum extat: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque uerū in remissionem peccatorum. Rursus: Si credis, licet baptizari. Proinde cū hanc falsissimam calumniam tam multorum hæcenus catholicorum scripta apertè confutauerint, miranda sanè*

Art. 17

Art. 8.

Confessionis Ministrorum

da sanè est impudentia eorum, qui quò simpliciòs
ribus imponant, eosq; post se trahant, huiusmodi
mendacijs catholicorum doctrinam grauant, &
odiosam reddere conantur.

Caput XII. De Baptismo.

IN hoc capite de ceremonijs, qua iam inde ab
ipso Ecclesia exordio in sacri baptismi admi-
nistratiõne adhiberi consueuerunt, aduertat le-
ctor, à nobis nihil dici, & qua hic dicenda forent,
in tractatum de ceremonijs rejci.

Caput XIII. De Baptismo infantum.

PVerorum & infantum baptismus in Confes-
sione ista quam consutamus rectè approba-
tur & constituitur. Sed animaduertat le-
ctor catholicus, num rationes, qua ad probationem
baptismi infantum ex scripturis colliguntur, fir-
me prorsus & solidae esse possent, nisi fulcirentur
vetustissima, & inde ab Apostolis constanti &
perpetua traditione. Vnde doctissimus doctor Au-
gustinus non veretur dicere, magis ex antiquis-
sima iam inde ab Apostolorum temporibus Ecclesia
catholica obseruatione, quam ex certis & neces-
sarijs scripturarum testimonijs, paruulorum bap-
tismum in Ecclesia celebrari. Atque adeo ipse
Dionysius Areopagita Pauli discipulus: *Diuinit*
(inquit)

Epist. 23.
& lib. 4.
de bap. cõ
tra Dona-
tist. ca. 23.

(inquit) nostri duces, hoc est, Apostoli probauerunt, infantes recipi ad baptismum. Vides dogmata quedam, antiquissima & perpetua traditione niti, non sola scripturarum expressa doctrina.

De Cœnæ Sacramento.

Caput XIII.

NON est presentis instituti, de tremendo altaris sacramēto iustum tractatum scribere. quod à plerisque catholicis studiosè & operosè pro defensione catholica doctrinæ contra cauillationes & deceptiones nouitiorum magistrorum, nominatim Lutheri & Caluini, factum est. quos pius lector uberioris declarationis & confutationis gratia consulere poterit. Sed calumnias tantum depellere, quæ in hoc capite de aliquot capitibus doctrinæ catholicæ, de sacramento cœnæ Dominicæ proponuntur: ac de ijs capitibus breuiter veritatē statuere & cōprobare.

Itaque tradit Confessio: Cœnam esse sacramētum à Christo institutum proximè ante suā passionem, in quo nobis dedit in cibum panē, qui teste ipso est corpus eius: & vinum, in potum, qui est sanguis eius: Idque eo sine, vt tota cœnæ actio esset nobis memoriale ac pignus passionis & beneficiorum eius, & memoriale non otiosum, sed omnia beneficia Christi nobis certò applicans.

I Porro

Confessionis Ministrorum

Porro in doctrina Catholicorū multiplices inesse
& sacrilegos errores, ac potissimum quatuor,

Primus, quod negent in hoc sacramento esse
substantiam panis & vini, sed per transsubstanti-
ationem suam sacra illa elementa panis & vi-
ni prorsus ex sacra illa cœna tolli sinxerunt.

Secundus, quod alteram partem laicis, contra
expressum mandatum Christi, abstulerunt.

Tertius, quod ex sacramento idolū adorādum,
circumgestandum, & includendum, siue reser-
uandum fabricarunt.

Quartus, quod illud, in sacrificium missæ, idē,
pro viuis & mortuis, horribili temeritate trans-
mutarunt.

Has itaque sacrilegas calumnias & flagitiosa
mēdacia studebimus (Deo adiuuante) eodem or-

Primæ ca-
lumnia
cōfutatio

dine, dilucidè & breuiter confutare. Ac pri-
mū quidem, quod in hoc diuino sacramento nō
sit substantia panis & vini verè & realiter cum
corpore & sanguine similiter realiter verè &
substantialiter presentibus, quodque non cōmen-
titia sit transsubstantiatio illa, hoc est, conuersio
substantiarum panis & vini in substantiam cor-
poris & sanguinis Christi, docet hoc perspicuè &
solidè veritas ipsa, quæ nec fallere potest, nec sal-
li, Christus Dominus, sacramēti institutor, dum
dixit: hoc est corpus meum. Quorum verborum

Math. 26.

proprius

proprius & germanus sensus est : hoc quod iam benedixi, quodque manibus teneo, & iam vobis distribuo, & ad quod edendum vos inuito, nō iam panis est, quod fuit ante benedictionem, sed post meam benedictionem, meum corpus est, illudque ipsum quod mox pro vobis in mortē tradetur. Non igitur confecta est conuersio substantia panis in corpus, sed ex verbis ipsius Christi probata. Quemadmodum si post hydrias aqua impletas in nuptijs, Christus aquam benedixisset, & post eam benedictionem conuinis propinari iussisset, dicens : hoc quod in hydrijs continetur est vinum: significasset utique substantiam aquae in vinum conuersam esse, nec iam aquae substantiam cum vino remansisse. Si enim aquae substantia in hydria remansisset, verum non esset, id quod in hydria est, vinum esse. Impossibile enim est, ut idem simul sit aqua & vinum. Aequè impossibile est, ut substantia panis adhuc in Christi manibus retenta, sit corpus ipsius. Sunt enim disparata, ut dialectici loquuntur, panis & Christi verum corpus: nec simul de eodem dici vel predicari possunt. sicut nec aqua & vinum, nec homo & asinus.

De hac re licet consulere D. Augustinum in sermone vigesimo octauo de verbis Domini super Lucam: item B. Ambrosium lib. 4. de sacramētis

Confessionis Ministrorum

Berengarius
dam-
natus ab
Ecclesia.

cap. 4. & lib. de ijs qui mysterijs inicianur, cap. 9.
Damasceum de orthodoxa fide lib. 4. cap. 4. Itē
Gregorium Emissenum in homil. 5. de Paschate,
Theophilactum in 26. cap. Matthai. Et olim ab
Ecclesia damnatus est Berengarius ante annos
quadringentos, primum in Concilio Vercellensi
sub Leone nono pontifice: Deinde rursus in Con-
cilio Turonensi: Post iterum in Romana synodo
sub pontifice Nicolao secundo: Postremò sub Gre-
gorio 7. quòd docuisset panē & vinū manere in
sacramento, nec conuersa esse in substantiam cor-
poris & sanguinis Christi. Postea in celeberrimo
concilio Lateranensi sub Innocentio 3. Deinde
in concilio Constantiensi. Rursus in concilio Flo-
rentino. ac postremò in concilio Tridentino. Et
obseruandum est vigilanter, tam in sententijs
patrum, quàm in conciliorum definitionibus, quòd
panis & vini substantiam non manere, idem esse
constanter adserant, quòd panis & vini substā-
tiam mutari in substātiā corporis & sanguinis
Christi. Quod nihil aliud est, quàm panem & vi-
num transsubstantiari in substantiam corporis et
sanguinis Christi.

Iam secum prudens Lector sollicitè cogitet, an
Lutheri & Caluini doctrina nouitia, tot tanto-
rumq; patrum & conciliorum autoritate iam
olim damnata, fidem sine sua salutis certissimo
discrimi-

discrimine, adhibere possit.

Obiectionum verò, quas aduersus fundatissimam veritatem Lutherus & Calvinus obieciit, confutationes firmissimas à catholicis scriptoribus petere licet. Nam huius instituti nō est alias calumnias excutere, quàm eas quæ in Cōfessione proponuntur.

Secundam calumniã facile est confutare. Cum enim Christi verba illa: Bibite ex eo omnes: cōmunia sint ad exhortationem sine inuitatione, & ad mandatum cūmque constet, etiamsi mandatis verba essent, non ea dicta esse nisi presentibus Apostolis, sicuti clarè ostendit Marcus, qui quasi ostendere volens factum esse quod Christus iussit, disertè dicit: & biberunt ex eo omnes. Secundæ
calumniæ
confutatio.
Math. 26.
Matt. 14.

Quum denique Apostolus de bibendo sanguine restrictè dixerit: hoc facite, quotiescunque biberitis, in meam commemorationem: cūm de corpore generaliter et absolutè dixerit: hoc facite in meã commemorationem: falsum euidenter conuincitur, quòd asseritur, expressum Christi mādatum esse, vt dispensetur semper sacramentum sub vtriusque speciei symbolo. 1. Cor. 11.

Deinde si consulamus de hac questione vetustissimorum ecclesiasticorum patrum sententias, et ecclesie iam inde ab exordio obseruationem et praxim, certissimè comperiemus, nunquam eam

I ij fuisse

Confessionis Ministrorum

fuisse aut ecclesie aut doctissimorum & antiquissimorum patrum sententiam, ut existimarint à Christo traditum præceptum, ut non nisi sub specie panis simul & vini sacramentum dispensaretur. Nam Chrysostomus, Theophylactus, Augustinus, & Beda, ac plerique alij ecclesiastici scriptores disertè de pane Eucharistico exponunt illud quod legimus Lucae 24. Dominum, cum cœnaret cum duobus discipulis in Emaus, accepisse panem, benedixisse, fregisse, & eis porrexisset, ac mox ad porrectum cibum apertos esse eorum oculos, illum verò euanuisse. Chrysost. in opere imper. Hom. 17. Theophylact. in cap. Matth. 24. August. lib. 3. de consensu Evangelistarum cap. 25. Permissio, inquit, Satanae facta est à Christo, ut inferret impedimentum oculis eorum, ne agnosceretur ab eis usque ad sacramentum panis, ut unitate corporis participata, remoueri intelligatur impedimentum inimici ut Christus possit agnosci. Beda denique in c. 24. Lucae. Certi, inquit, mysterij causa factum est, ut eis in illa alia ostenderetur effigies, & sic eam non nisi in fractione panis agnoscerent, ne quisquam se Christum agnouisse arbitretur, si eius corporis particeps non est, id est, Ecclesia. Ut quum eis benedictum panem porrigeret, aperirentur oculi eorum, ut eum agnoscerent. Deinde subiicit verba Augustini iam citata: ex quibus constat sanctos hos & eruditos patres
non

nō cōmune & vſitatū cōuinium intellexiſſe, ſed ſanctū & myſticū, in quo panis ſanctificatus, & diuinus ſit Diſcipulis diſtributus: Poſt quē ſumptū, mox apertis eorū oculis ipſe Chriſtus euanuerit. Porro Philippi Melächthonis argumētū, quo cōtendit ſynechdoicōs orationē accipiendam, & panis appellatione integrū cōuinium cibo & potu cōſtans inſinuari, ſatis manifeſtē refellitur ex eo quod Euangelista inſinuat, Chriſtum mox poſt diſtributū & fractū panē euanuiſſe, vnde etiā ſignificāter ſcriptū eſt: Et cognouerūt eū in fractione panis. Similiter quod ſcribitur, diſcipulos primos Apoſtolorum perſeueraffe in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, et oratione, Actōrū 2. Itē, quod Actōrū 20. ſcribitur Paulus die ſabbati apud Troadem ad fractionē panis cōueniſſe. Itē quod ſcribitur cap. 27. probatiſſimi doctōres accipiunt de ſacramento panis. Non hīc urgeo doctiſſimorum patrum interpretationē, an certa prorsus & ſolida ſit. Sed hoc demōſtro & cōuinco, erudiſſimos ſcriptores haudquaquā ſenſiſſe: Chriſtū ſeuerē p̄cepīſſe, vt ſacramētī utraq; ſpecies ſemper diſpensaretur. qđ nūc haretici pertinaciſſimē et cōtentiōſiſſimē docēt.

Iā ſi antiquiſſimū eccleſiæ uſum, obſervationē & praxim p̄ſpiciamus, certiſſimē & euidentīſſimē cōperiemus, ante annos mille ducentos, imo tre-

Confessionis Ministrorum

centos, in Christiana ecclesia usitatā fuisse alterius tantum speciei distributionem in sacramēti communicatione. Cōstat enim ex certissimis & solidissimis antiquissimorum patrū testimonijs, tempore persecutionis grauis, tempore rursus periculosa profectiois & peregrinatiois: similiter ppter Episcopi aut presbyteri absentia, in deserto videlicet aut solitudine agentibus fidelibus, concessum fuisse fidelibus, vt sacramentum linteolo mundo inuolutum domum deferrent: ibiq; religiosè asseruatum, religiosè sumerent, per oportunitatem.

Cōstat praeterea, quod infirmis quibusdam propter aegritudinis grauitatem, aliter tantum species comunicata sit: quodq; propter morientium praesidium, semper asseruatum fuerit sacramenti viaticum. Quod de vino, cuius natura facile accescit, si in longius tempus conseruetur, pro rursus intelligendum non est. Constat denique quod olim apud Africas ecclesias puerulis infusa sit eucharistia ab ijs Episcopis, qui existimabant pueris etiam communionem necessariam.

Postremo constat, quod solebant olim ecclesia Graecica, tempore Quadragesimae, in Sabbato tantum & Dominico die offerre, & tamen per singulos Quadragesimae dies de praesantificato pane participare. Quod in die sancto Parasceues

Latinam

Latinam & Romanam ecclesiam adhuc obseruare conspiciamus.

Hæc vera esse si demonstratum fuerit, nonne euentissimum, & luce meridiana clarius fuerit, verum non esse, quod tam odiosè & pertinaciter obiectant Catholicis hæretici: Christi institutū violari, dum ex causis grauissimis altera tantum species distribuitur laicis, ac eam consuetudinē (quæ tamen pluribus generalibus concilijs approbata est) iuri euangelico & diuino aduersari?

Verissima autem esse quæ diximus, iã demonstramus.

Primum, quòd catholicis olim dabatur sacramentum domum deferendum, præsertim tēpore persecutionis, discimus ex vetustissimo scriptore Tertulliano, in libro de oratione: in libro. 2. ad uxorem: & in libro de corona militum.

Idem discimus ex probatissimo & vetustissimo scriptore Cypriano, qui in sermone de lapsis: Cùm quædam, inquit, mulier arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne surgente deterrita est, ne aude-ret attingere. Vbi & aliam historiam huc quoque pertinentem recitat de quodam desertore, qui cùm sacramentum corporis inter alios accepisset in Ecclesia, cinerem se ferre apertis manibus in-

Confessionis Ministrorum

bus inuenit, documento, inquit Cyprianus, vnius ostensum est, Dominum recedere cum negatur.

Consentit & illis vetustissimus Basilius: Persecutionis, inquit, tempore, in sacerdotis vel diaconi absentia, Christianis comunio proprijs manibus usurpatur. Idem testatur, quod in deserto, ubi sacerdos desiderabatur, Eremita comunione domi suae aliquandiu seruabat, et sua opera comunicebat. Testatur quoque, quod in Alexandria & Aegypto vnicuique, passim committebatur ut priuatim & domi comunicearet. Sanctus quoque, Hieronymus in apologia aduersus Iouinianum testatur, Christianos Romae suae etiamnum atate domi communicasse, idque haud dubie vnica specie: Scio, inquit, Roma hanc esse consuetudinem, ut fideles semper Christi corpus accipiant, quod nec reprehendo, nec proba. vnusquisque enim in suo sensu abundat. Sed ipsorum conuenio conscientiam, qui eodem die post coitum comuniceant, & iuxta Persum, nocte flumine purgant. Quare ad martyres ire non audent? Quare non ingrediuntur Ecclesias? An alius in publico, alius in domo Christi? Quod in ecclesia non licet, nec domi licet. Nihil Deo clausum est, & tenebrae quoque lucent apud Deum.

Denique Clemens Alexandrinus in libro primo Stromatum, palam testatur, nulli Christianorum non permissum fuisse, ut sacramenti portionem

tionem in ades suas auferret, & cum liberet, ea frueretur.

Sanè hęc consuetudinē viguisse olim in ecclesia Christi, neq; tamen existimatum esse à presulibus qui tum Ecclesiis regebāt, per eam mandatum & preceptum Christi violari, euidentissimè constat ex eo, quòd cum consuetudo illa domū deferendi eucharistiam, paulatim in abusum verteretur, in Concilio Cesar Augustano statutum sit, ut si quis eucharistie gratiam probaretur acceptam non consumpsisse in Ecclesia, anathema fieret. Canone 3.

Iam quòd tempore periculose profectiois aut peregrinationis eucharistia dabatur asseruanda profecturis aut nauigaturis, cognosci potest manifestissimè ex oratione funebri, quam scripsit Ambrosius de excessu fratris sui Satyri.

Similiter quòd ægrotis pro ratione valetudinis, altera tantum species distributa sepè sit, certissimò cognoscitur ex celebri illa historia, quam ex Dionysio Alexandrino refert Eusebius Cesarientis de Serapione lib. 6. cap. 44. Cui grauissimè laboranti puer à sacerdote missus, sacramentū maceratū seni ægrotò, cui ex æstu guttur aruerat, infudit. Et ex Cypriano in oratione de lapsis per spicuum est, puella paruule sanguinè infusum, non autem participatum ei panis sacramentum.

Et ea

Confessionis Ministrorum

Cano. 76. *Et ea de re in Cōcilio Carthaginensi quarto Ca
nō illustris extat: Is qui penitentiā in infirmitate
petit, si casu dū ad eum sacerdos venit, oppressus
infirmitate obmutuerit, vel in phrenesin versus
fuerit, dent testimonium qui eum audierunt,
& accipiat pœnitentiā: Et si cōtinuò creditur mo
riturus, reconcilietur per manus impositionem,
& infundatur ori eius eucharistia. Atque ma
nifestum est, quòd in vsum & præsidium moriē
tium in ecclesia sacramentum iam olim reserua
ri soleat, de quo prolixius mox dicturi sumus.
Adde quod Eusebius historie ecclesiasticæ libro
5. cap. 24. refert: Sanctum martyrem Irenæū epi
stolam misisse ad Pontificem Rom. Victorem, in
qua scribit, ea etate Romane Ecclesiæ consuetu
dinem fuisse, vt Romani episcopi peregrinis epi
scopis & presbyteris, qui catholicam religionem
& Romanam amplecterētur, solenniter Eucha
ristiā transmitterent. Quod de pane trāsmissō,
& postea in comprobationem catholicæ commu
nionis sumpto, non de sanguine, prorsus est intel
ligendum.*

*Postremò, quòd nō tantum in necessitate vel
infirmitate, vel extra publicam conuentum tem
pore persecutionis, sed etiam in publico Ecclesiæ
conuentu, olim sumeretur sacramentum domini
cum sub panis tantum specie, id apertissimè testa*

sur Concilium Constātinopolitanum sextū. Scri- Cano. 52.
bitur enim in Canone 52. in hunc modum: In om-
nibus sanctæ Quadragesimæ ieiunij diebus, præ-
terquam sabbato & dominica & annūciationis
die, fiat sacrum præsanctificatorum sacrificium:
ubi statuunt patres, non fieri nouam consecras-
tionem tota quadragesima, nisi sabbato & domi-
nica. Vnde colligitur, quòd communicatio quæ fiebat
alijs diebus, de sanctis præsanctificatis, & so-
lius panis symbolo constabat. Nam vinum
consecratum ad quatuor aut quinque dies re-
seruari non posse, sine corruptione indubita-
tum est.

Hæc cum ita sint, & cum ex usu & consuetu-
dine, quæ fuit in primitiua ecclesia, aut certè in
Ecclesia quæ primitiua vicina fuit & proxima,
sacramentum ob varias causas dispensatum fuisse
sub vna tantum specie constet: quis nisi prorsus
cotentiosus mordicus audeat tueri, quòd Christi
præceptum & institutum violetur à Catholicis,
dum ex causis grauissimis, laicis dispensatur sa-
cramentum sub panis tantum specie? Iam cum
etiam fateantur Lutheri plerique sectatores,
extraordinariè, scilicet extra publicos conuen-
tus, licere altera specie contentum esse: Item ob
stomachi infirmitatem, qui vinum non admit-
tit: vel etiam ordinariè, & in publicis conuen-
tibus

Confessionis Ministrorum

tibus ob regionis qualitatem ac rationem, qua vino caret, & ad quam agrè vinum aliunde aduehi potest: an non confiteri compelluntur, idem posse fieri, ad diuinam irreuerentiam deuitandã, quam in promiscue plebis numerosissimã cõmunionem admitti. & crebro usu venisse compertum est? Quas sanè causa celeberrimi illius Constantiensis concilij patribus satis idonea & vehemēs visa est, vt consuetudo de alterius tantùm speciei usu (quæ sensim & paulatim antea usitata et recepta plurimis in locis comperiebatur) pro lege sanciretur. Quorũ authoritatem postea Tridentinum quoque concilium approbavit. His profectò cõcilijs tutius longè fuerit fidem adhibere, quàm vni aut alteri sacre religionis perturbatori & euersori.

Ioannes Brentius in apologia Confessionis Wirtembergensis Pericope 2. Non quæritur, inquit, num in casu necessitatis, si quis, exempli gratia, abstemius non posset vino uti: illicitum sit alteram tantùm partem sacramenti in cœna Dominica sumere. Manifestum est enim, quòd sua sit in cæremonialibus, qualia sunt sacramenta, œconomia. In deserto verisimile est, multos diem suum obiisse incircūcisos: quis autem tam durus esset, qui eos æternæ damnationi addiceret? Habuerunt enim

nim excufationem neceffitatis . David bona
confcientia, & impunè vefcitur panibus pro-
pofitionis , quibus tamen non licebat ei per
legem vefci : fed neceffitas famis excufauit
eum. In reformatione Ecclefie ſub Rege E-
zechia multi vefcebantur agno Paſchali, qui
non erāt iuxta legem ſanctificati. Quod cūm
alioqui fuiſſet pœna dignum , factum eſt ex
neceffitate impunè. Quare ſi quis natura à
potu vini abhorreat, & vtatur pane tantūm,
aut præ morbi magnitudine non poſſet vefci
pane, & vtatur vino tantūm (quod exemplum
extat apud Euſebium libro ſexto, capite vige-
ſimoquarto) & tamen interim eccleſia vtatur
in cœna Domini integro ſacramento , tunc
exempla paucorum perſonalia generali Chri-
ſti institutioni nihil derogant. *Hactenus Brē-
tius: qui duabus de cauſis approbat alterius tan-
tūm ſpeciei diſpenſationem: Nempe ſi quis per
naturam abſtemius abhorreat à potu vini: vel
præ morbi magnitudine non poſſet vefci pane.*

*Alias autem cauſas videre licet in libro illo Ge-
orgij Caſſandri , in quo conſultat: Sītne reſti-
tutio ſacræ communionis ſub vtraque ſpecie Ca-
tholicis hominibus exoptanda, etiam ſi iure di-
uino non habeatur ſimpliciter neceſſaria.*

Quòd

Confessionis Ministrorum

Quòd autem calumniantur, iam ingenue cognoscere catholicos, contra Christi mandatū laicis negari utriusque speciei communionem, ac iam contra suam priorem sententiam utraq̃ue speciem concedere, splendidum mendacium est: cū manifestissimum sit, catholicos semper constanter docuisse, & adhuc docere, Christi mandatum de necessitate utriusque speciei nusquam extare in euangelicis aut Apostolicis literis: ac proinde, quòd ad mandatum Christi attinet, licere Ecclesia vel utramque speciem, vel alterā tantū, pro locorum, temporum, ac personarum ratione, ac ipsius Sacramenti reuerentia ac veneratione, prescribere. quod in Concilij Tridentini Actis perspicere licet. E diuerso autem posset liquido ostendi, quosdam qui prius senserunt, mandatum esse Christi, ut integrum sacramentum sub duobus symbolis omnibus dispēaretur, iam mutasse sententiam, & scripto etiam palam testari, de utriusque speciei necessitate nullum extare Christi mandatum.

Vide Georgij Casandrilis
brum de
restituenda
integra
communionem

Tertij calumniae
confutatio.

Tertia calumnia est, ex sacramento catholicos idolum adorandum, circumgestandum, & includendum siue reseruandum fabricare.

Primum quod ad adorationē attinet, animaduertat Lector, huius Confessionis authores secundum Confessionem Augustanam profiteri, contra
Caluinum

Calvinum, in sacramento verè & corporaliter,
 & substãtialiter corpus Christi præsens esse. Cùm
 igitur corpus Christi ab ipso Christo Deo pariter
 & homine non sit separatum, sed ipsi perpetuò &
 inseparabiliter coniunctum: an non summa insa-
 nia est, existimare idololatriam esse, sacramento
 adorationem deferre: atque si quis illud adoret,
 facere illud idolum quoddam? an Christum in sa-
 cramento verè existentem adorare, idololatria
 censerì à sano homine potest? Non est quidè ex-
 pressis verbis vsquam mandatum, ut Christi cor-
 pus, imò Christus ipse in sacramento adoretur:
 sed cùm expressis verbis Christi: hoc est corpus
 Math. 26.
 meum: insinuatũ sit, quòd in sacramento sit Chri-
 stus ipse p̄sens, qui verus est Deus & homo (quod
 nobiscum disertè credunt authores Confessionis)
 quis eum tanquam verum Deum adorandum in
 sacramento, audeat negare? Legimus sapientes
 Math. 2.
 illos, qui per stellam euocati venerunt in Bethle-
 hem, adorasse puerum, non aliquo sanè accepto
 mandato de puero adorando: sed ex eo ipso, quòd
 credebant per diuini spiritus illustrationè, pue-
 rum, quem conspiciebant, esse simul Deum & ho-
 minem, nihil dubitauerunt eum adorandũ. Rur-
 sus de cæco nato, scribit Ioannes: quòd procidēs
 Ioan. 9.
 adorauerit eum. Item de discipulis & sanctis mu-
 lieribus post resurrectionem, quòd vidētes ado-
 Math. 28
 rauerunt

K rauerunt

Confessionis Ministrorum

raverunt eum. Neque preceptum eis legitur, ut id facerent, sed cum intelligerent eum esse non solum hominem, sed Deum pariter & hominem, nihil dubitauerunt, quin diuinum honorem ei deferre deberent. Et sic asseueranter & incun-
 Pfal. 98: ctanter sacri doctores semper docuerunt. Augu-
 stinus in versiculum illum: Adorate scabel-
 lum pedum eius, quonia sanctum est: Ipsam car-
 nem (inquit) nobis manducandam ad salutē de-
 dit: nemo autem illam carnem prius manducat,
 quam illam adorauerit. Et rursus in Psalm. 21. ad
 illum versiculum: Edent pauperes, & satur abun-
 tur: Diuites (inquit) terra & ipsi adducti sunt
 ad mensam Christi, & accipiunt de corpore &
 sanguine eius: sed adorant tantum, non etiam sa-
 turantur. Et eadem sententiā habet, Epistola 120.
 Chrysof. Hom. 24. in 1. epist. ad Corin. Ambros. lib. 3. de spiritu fan-
 cto ca. 12. Basili^o de spiritulan-
 cto ca. 27. Theodor-
 erus in 2. Dialogo Polinor.
 Canon, 8.

Chrysofomi quoq; extat insignis sententia, qua
 hortatur, ut exemplo trium illorum Magorum,
 hominum barbarorum, initiati nos, maiorē pie-
 tatem, ei in altari deferamus. Et in celeberrimo
 illo concilio Ephesino contra Nestorium desini-
 tur Christus tanquā verus Emanuel adorandus
 diuina adoratione, semp & ubiq;. At dicit, Chris-
 stum quidē adorandū ubicunq; tandē sit, tanquā
 verū Deum & hominē: sed nō esse adorandū pa-
 nem, in quo Christus est. Sic Brentius in apolo-
 gia Confessionis Wirtembergensis Pericope 2.

Conf-

Cōfitemur, inquit, Christū filium Dei, verum Deū, & verū hoēm, semper & vbiq; siue in cælo, siue in terra, siue in eucharistia, siue extra eucharistiā adorandū esse. Donauit, inquit, illi nomen quod est super omne nomē: vt in noīe Iesū ōne genu flectatur, cœlestiū, terrestriū, & infernorū. In præsentia autē nō loquimur de adoratione Christi, sed de adoratione eucharistiæ, hoc est, panis seu speciei panis. Hic enim apertè & ingenuè profiteor, quòd etsi Christ⁹ semper & vbiq; sit adorādus, tamē nec panis, nec species sunt adorāda. Nō est, inquit, existimādū, quòd cum De⁹ sit adorādus, idcirco oīa in quib⁹ est Deus, sint adorāda. Corpus quoq; Christi propter cōiunctionē & vnitatē personæ cū Deo, semper est adorādū: Nō autē sequitur, quòd idcirco ea creatura, in qua, aut cum qua est corpus Christi, sit adorāda. Ac fateor quidē, quòd quēadmodū Deus quōdā erat adorādus ad arcā propitiatorij, quia receperat semādata sua ex propitiatorio daturū, nō autē erat adorāda arca ipsa: Ita & Christ⁹ filius Dei adorādus sit ad panem cœnæ Dominicæ, quia promisit se ibi corpus suū distributurū: nō autē adorād⁹ est panis ipse. Quod etsi ibi est corp⁹ Christi, tamē hoc nō assumpsit panē in vnitatē personæ, sicut filius Dei assumpsit hominē.

Confessionis Ministrorum

Hanc tergiuersationem ideo prolixius proposui, ut intelligat pius & prudens Lector, quàm immeritò Catholicos accusent Lutherani & Confessionistæ impietatis & idolomania, ob id quòd sacram eucharistiam adorandam cum tota patrū antiquitate docent & tuentur. Non enim docent Catholici panis creaturam, in qua, vel cū qua, vel sub qua præsens sit verum Christi corpus, vel verus Christus, adorandam esse, & latræ cultu colendam: Sed docent, & ex euangelicis & Apostolicis literis conuincunt, per benedictionem Christi, panis creaturam in corpus Christi conuersam esse, remanentibus solis panis speciebus: quibus ineffabili modo corpus Christi præsens sit. (remanente enim substantia panis, verum esse non posse verbum Christi, proprio sermone: Hoc est corpus meum.) Quare solum corpus Christi, quod in vnitatem personæ diuinæ coniūctum, citra controuersiam est adorandum, docent adorandum, & adorant: non panis creaturam, quæ non adest: nec etiam species panis, quæ remanente continetur ineffabiliter corpus Christi: nisi secundum eum loquendi modum, quo dicunt Augustinus et Damascenus purpuram regis, quæ rex vestitur, adorari rege adorato. Quod non est aliud, quàm regem purpura vestitum adorari.

Desinant igitur Lutherani falsissimò calumniari

niari Catholicos tanquam idololatrias, in eo quòd defendunt eucharistiæ adorationem, cum ipsi quog^s palam cum Catholicis confiteantur, in Eucharistia verum Deum, & hominem verè præsentem esse, & haud ignorent Catholicos in eucharistia non sentire panis creatam substantiam remanere, nec etiam species panis remanētis adorare: sed solum Christum, sub speciebus remanentibus contentum.

Certè antiquissimus ille Dionysius Arcop. scribit Apostolorum temporibus elevationem corporis Christi in sacrificio fieri solitam: videlicet, ut populus venerabundus ad adorandum cōspectum Christum prouocaretur. Quod ipsum quoque non minus disertè contestatur diuus Basilius. At dicent fortasse se adorationem damnare tanquam idololatricam: eam demum, quæ exhibetur extra usum & actionem Sacramenti, cum extra usum & sumptionem nō sit Christus pani præsens, sed solius panis creatura. Sed de hac cauillatione statim dicitur, dum ostendetur, quòd extra actionē sacramentalem, verum Christi corpus, verusque Deus & homo speciebus sacramentalibus ineffabiliter præsens permaneat.

Iam ad illam calumniam excutiendam accedamus, quæ pertinet ad reservationem & inclusionem siue repositionem sacramenti. Atque hic

Confessionis Ministrorum

primū statuendū & demonstrandū est, quòd non solum in ipsa actione sacramentali, hoc est, benedictione, consecratione, oblatione, & distributione, Eucharistia sacramētum permanet: sed etiam extra actionem illam perseverat, quādiu species sacramenti incolumes perdurant. Sanè hoc diffiteri non possunt auctores huius Confessionis quam confutamus, cum, dū de danda morientibus communionem contra Calvinistas agunt, proponant Iustini martyris vetustissimi scriptoris sententiam ex maiore sua apologia, qua probant, quòd in primitiva Ecclesia usitatissimum fuerit, non tantum agrotis, sed etiam bene valentibus singulis, hoc est, extra publicum conuentum Ecclesie, si à publico cœtu abfuerint, eucharistiam dare, vel mittere: Ei, inquit Iustinus, qui prepositus est fratribus, panis offertur, et poculū vino et aqua temperatum. Quæ cum accipit, laudē & gloriā Deo tribuit, gratiasq; Deo agit, quòd ab eo his dignus sit habitus. Quibus ritè peractis, ij qui apud nos Diaconi dicuntur, dant unicuiq; eorum qui adsunt, & ad eos qui absunt perferunt: atque hic cibus apud nos Eucharistia vocatur. Ex quibus Iustini verbis clarissimum est, quòd post peractam & absolutā sacramentalē actionē in ecclesiastico conuentu, postq; cōuentum solutum permanet vera eucharistia, verumq; Sacramētum,
verum

In Apoc
log. 2. pro
Christia-
nis.

verum Christi corpus continēs, quod ad absentes
 defertur. Idē testatur clarissimē D. Hieronymus
 in Epistola ad Rusticū monachū, cōmendans san-
 ctum Exuperium Episcopū: Nihil illo, inquit, di-
 tius, qui corpus Domini in canistro vimineo, san-
 guinem portat in vitro. Et sanctus martyr Ire-
 neus testatur: sua etate Romanæ Ecclesiæ cōsue-
 tudinem fuisse, ut Romanus Episcopus peregrin-
 nis Episcopis & presbyteris catholicis eucharistiā
 solenniter transmitteret. Ita sensisse iā olim uni-
 versos catholicos ex eo quoq; certissimū est, quod
 cōsuetudo olim fuit, ut eucharistiā Christianus
 populus, præsertim persecutionis tempore, aut pe-
 riculosa alicuius peregrinationis, uti superius ex
 probatissimis scriptoribus copiose ostensum est, do-
 mum deferret. Quod sanē eorū studium & votū
 prorsus ridiculum & inane fuisset, nisi persuasif-
 simum habuissent, post peractam actionē permanere
 sacramentum Eucharistiæ posse. Postremō
 de eo extat memorabilis sententia celeberrimi
 illius scriptoris Cyrilli ad Calosyrium Episcopum:
 Audio quod dicūt illi mysticā benedictionē, si ex
 ea remanserint in sequētem diē reliquiæ, ad san-
 ctificationē inutilem esse. Sed insaniūt hæc dicē-
 tes. Nō enim alius hic Christus, neq; sanctū eius
 corpus mutabitur: sed benedictionis virtus, &
 vivifica gratia perpetuò manēt in illo. Et nota est

Confessionis Ministrorum

Clementis sententia, quam ab Apostolo Petro se-
hausisse testatur, qua admonet presbyteros, diaco-
nos & ministros, ut cum timore & tremore re-
liquias & fragmenta corporis Domini custo-
diant.

Cap. 20. Certè in Concilio Remēsi, Wormaciensi, Conci-
lio Arelatensi, Concilio celeberrimo & Latera-
nensi sub Innocentio 3. Concilio Viennensi, atque
alijs, seuerè precipitur, ut sacramentum Eucha-
ristie religiosè & sollicitè in loco mundo reserue-
tur, ut parat a semper sit infirmorum & morien-
tium necessitatibus. Quin & ex Niceni Cōcilij
canone decimo quarto constat, Eucharistiam cō-
sueuisse in fidelium usum adseruari. Sed & illud,
inquit, innotuit sancto concilio, quòd quidā Dia-
coni, etiam ante Episcopum, sacramenta sumunt:
hoc ergo etiam amputetur. & si nō fuerit in pre-
senti vel Episcopus vel Sacerdos, tunc ipsi Dia-
coni proferant & edant.

Et canone 12. de his qui recedunt ex corpore,
antiqua legis regula obseruabitur etiam nunc:
Vt si quis forte recedat ex corpore, necessario vi-
tae suae viatico non defraudetur, & c. et. Idem pro-
bari potest luculenter ex historia Serapionis,
quam Eusebius in Ecclesiastica historia lib. 6. ca.
44. narrat ex Dionysio Alexandrino, & ex Chry-
sostomo ad Innocentium, commemorante quòd
militēs

milites ad vesperam diei in Ecclesiam ingressi, etiam in sanctuaria irruerunt, et sanctissimum Christi sanguinē in militum vestes effusum esse. Quod sane de sanguine in Ecclesiis ad tempus aliquod seruato intelligendum est. Ex quo perspicuum est vniuerse antiquitati repugnare eos qui docent sacramenta consecrata, mox vniuersa absumenda: nec quicquam esse reseruandū quod reponatur, aut deferatur aliquod, quasi hoc non sit verbo Dei conforme. Sed vbi infirmis aut morituris danda est communio, eucharistia consecratur & conficiatur, quae ipsis dispensetur. Aliter sensisse ante annos mille trecentos Iustinum, & post eum alios nobilissimos scriptores, Irenaeum, Eusebium, Ambrosium, Hieronymum, iam demonstratum satis existimamus. Sed dicent fortasse: non prorsus improbare se reseruacionem eucharistiae, quae dispensetur morituris & infirmis, vel absentibus à cœtu publico Ecclesiae, ex aliqua iusta causa: sed id se damnare tanquam superstiosum, quod reseruetur eucharistia ad adoracionem & venerationem, cum ad eum usum instituta à Christo non videatur. Sed quia haec cautellatio eidem fundamento & rationi nititur, qua improbatio circumgestationis eucharistiae, ex his quae de solenni circumgestatione eucharistiae mox dicentur, inania esse & friuola, facile intelletur.

Confessionis Ministrorum

ligetur.

Quòd postremò de circumgestando sacramèto calūniantur: Primùm cōstat ex B. Iustino martyre, quòd olim ad absentes à publicis cōuentibus, puta infirmitate, vel alia aliqua necessitate præpeditos. sacra eucharistia p̄ diaconos deferri sit solita. Constat rursus ex B. Irenæo, quòd Pontifices Romani peregrinis Episcopus qui catholici erant, Romam venientibus, in symbolum quoddã & testificationē cōmunis fidei, pacis & concordie, sacra eucharistiã trāsmittere solebāt. Cōstat quoq; ex D. Hieronymo: quòd S. Exuperius episcopus Tholosanus corpus Domini in canistro vimineo, sanguinem verò portare sit solitus in vitro. Cōstat deinde, quòd presbyter puero tradit eucharistiã ad senē Serapionē p̄ferendã. Quodq; apud Tertullianũ & Cyprianũ eucharistia data sit fidelibus domũ p̄ferenda. Cōstat postremò ex B. Ambrosio, quòd periculosam navigationē aut p̄fectiōnē suscepturis in præsidium dari consueuerat sacra Eucharistia. Neq; ab ullo scriptore probato hæc reprehensa vlla ætate leguntur, tãquam adimutiones: quãdã humana & superstitiosa, sine verbo Dei excogitata. Hæc cum ita sint, immeritò sanè ab hæreticis odiosè exagitur religiosa sacra eucharistia in publicis supplicationibus circumgestatio: tũ uenerationis, adorationis, & gratæ recordationis

Ex Eusebio & Dionysio A. Alexandrino.

dationis ac cōmemorationis beneficiorū per mor-
 tē Christi hominibus prestitōrū causa: tū etiam
 puocandę diuinę clementię & auxiliij in publi-
 cis calamitatibus & necessitatibus gratia. Cumq̃
 nō solum in cibum & potum consecranda sit eu-
 charistia, sed etiam in cōmemorationem mortis
 Christi, quis audeat dicere: Circumgestationem,
 qua excitatur fidelis populi deuotio, & mortis
 Christi memoria religiosē & reuerēter, atq; etiā
 solēni cum letitia celebratur. superstitiosam esse,
 & Christi institutiōni aduersari. Scribit quog̃
 Dionysius ille Areopagita Apostolorum discipulus
 in celebratione Eucharistię corporis & sangui-
 nis Christi solitā fieri eleuationē, et ostensionem,
 haud dubiē ut ad uenerationē, & adorationē sa-
 cramentī populus excitaretur: quā quis nā impro-
 bare audeat, eo quōd de ea nihil disertē à Christo
 mandatū legatur? Sicut igitur cōtra Christi insti-
 tutiōnē nihil fit, quādo sacra eucharistia cū cele-
 britate religiosa & ueneratione publica ad infir-
 mos deferitur, aut in cōmunionis catholicę symbo-
 lū ad catholicos Episcopos solēniter trāsmittitur:
 ita profectō nihil cōtra Christi institutū fit, quā-
 do in festiuis supplicationibus magna cū uenera-
 tione, & publica ac religiosa quadā pōpa circūfer-
 tur. Quanta cū celebritate & ueneratione arcā
 sēderis, quę manna corporale, tabulas & virgas
 conti-

Ecclesia.
 Hierar-
 chia. c. 7.

Confessionis Ministrorum

continebat, quæ huius sacramenti haud dubie
typum gerebat, populus veteris legis tempore cir-
cumferebat, abundè testantur veteres libri, Io-
sue & Regū: Et nos Christiani sinemus nobis p-
suaderi, quòd contra Christi institutionem faci-
mus, si sacram eucharistiam ad vsum quidem re-
fectionis spiritualis consecratam, priusquam ad
eum vsum applicetur, religiosè et festinè colamus
& veneremur? Denique omnem de hac re dubi-
tationem adimit Ecclesia catholica: praxis & v-
sus, qui ab annis amplius trecentis publicam hæc
& festiuam corporis Christi circumgestionem
obseruauit & commendauit, imò in Concilijs ap-
probauit. In qua si quid inesset, vt impij calum-
niantores iactitant, vel superstitionis noxia vel
idolomanie, aut idololatrie, Spiritus Christi, qui
in consummationem seculi gubernat Ecclesiam,
secundum ipsius Christi promissum, non tam mul-
torum annorum spatio passus esset suam dilectam
sponsam Ecclesiam publica fornicatione inquina-
ri & contaminari. Porrò quàm vana sit, odiosa
illa calumniatorum obiectio, quam identidem in-
culcant: Omnè cultum qui citra expressum ver-
bum Dei, Deo exhibetur, idololatricum esse aut
superstitiosum, inferius prolixè demonstratur in
proprio ea de re loco.

Viennēsi
& Lates-
ranēsi.

Quarta calumnia confutatio in capite proxi-
mo de

mo de Missa, Christo duce, dilucide & solide fiet.

Caput XV. De Missa.

Quoniam presentis scripti institutum non permittit, ut de sacra Christianorum Missa, proluxa sit, & pro magnitudine & maiestate ipsius argumenti, exacta & accurata narratio, qualem plurimi viri Catholici evidentissimè ediderunt, quos ad pleniorum eruditionem & explicationem consulere licet: duo tantum tractabimus.

Primò: ostendemus in Prophetis, Evangelis, & Apostolicis literis, Missam esse probatam & fundatam, atq; adè ab ipso Christo institutam.

Secundò: ostendemus, quàm inanes & vane sint impiæ probationes, quibus Missam tanquam papisticam insectantur, & impietatis ream peragere student.

Quòd ad prius caput igitur attinet, verba institutionis Dominicæ cœnæ, siue sacramenti Eucharistia, quæ Evangelistæ Matthæus, Marcus, & Lucas, & Apost. Paulus commemorant, pariter recipimus. Cœnantibus illis (inquit Matthæus) accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit, deditq; discipulis suis, & ait: *Accipite & comedite, hoc est corpus meum. Et accipiēs calicē,*

Math. 26.

gratias

Confessionis Ministrorum

gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc oēs: hic est enim calix meus novi testamēti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorū. Similiter Marci 14. Et manducantibus illis, accepit Iesus panē, & benedicēs fregit, & dedit eis, & inquit illis: Sumite, hoc est corpus meū. Et accepto calice, gratias agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes, & ait illis: Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur. Et Lucas capite vigesimo secundo. Et accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, postquam cœnauit, dicens: Hic est calix nouum testamētum in sanguine meo, qui pro vobis effundetur. Et Paulus: Ego enim (inquit) accepi à Domino, quod & tradidi vobis: quoniam Dominus noster Iesus, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit: Accipite & manducate, hoc est corpus meū, quod pro vobis tradetur. hoc facite in meam cōmemorationem. Similiter & calicem, postquam cœnauit, dicens: Hic calix nouum testamētum est in meo sanguine, hoc facite, quotiescunq; biberitis, in meam commemorationem.

Tantum de verborum institutionis intelligentia inter catholicos & sectarios controuersa est.

Ac de

Ac de illorum verborum germana & vera expositione: hoc est corpus meum: in hoc capite non agitur. Sed de verbis illis: hoc facite in meam commemorationem. In his enim verbis docent catholici, comprehendi totam actionem Christi, & non tantum mandatum cōsecrandi, & conficiendi corpus Christi, sed etiam mādatum sacrificandi, & offerendi illud. Quibus in rebus, cōsecratione scilicet, & sacrificio, siue oblatione, & dispensatione, siue perceptione corporis & sanguinis Christi, integram substantiam Missæ positam docent. Cū igitur in presenti controuersia, non de consecratione corporis Christi & sanguinis agatur, sed de sacrificio & oblatione, hoc vnū ostendendum est, quòd in verbis: hoc facite in meam commemorationem: mandatum sacrificandi & offerendi contineatur.

Lucæ. 22.

Manifestum est igitur, quòd per verba illa Christus sacramenti institutor mādat Apostolis, ut hoc, quod ipse fecit, deinceps ipsius exēplo ipsi faciant, idq; in ipsius recordationem. Porrò Christum & consecrasse panem in corpus, & vinum in sanguinem, & simul eadem consecrata Patri obtulisse, & sacrificasse, sic probamus.

Primum, ipsam consecrationem corporis & sanguinis ex pane et vino, ob Dei cultū & reuerentiam factam, habere sacrificij rationem secundum

Confessionis Ministrorum

Lib. 10. de dūm definitionem illam August. verum esse sa
 ciuit. Dei crificium omne opus quod agitur, vt sancta socie-
 tate Deo adhaeramus, urgere nolumus: sed ex
 Evangelista Luca constare dicimus, quod Chri-
 stus consecrationem illam diuinam & mysticā
 fecit, tanquam Pontifex secundū ordinē Mel-
 chisedech, instituens nouum agnum paschalem,
 veterē iam abolito, quem Patri cœlesti oblatū,
 deinceps pro veteri agno paschali nouus populus
 māducaret, in azymis sinceritatis & veritatis.
 Sicut enim vetus agnus paschalis prius sacrificā-
 batur & immolabatur, quā edendus propone-
 batur: sic Christus instituens nouū pascha, prius
 patri cœlesti offerebat agnū nouū, quā illū Apo-
 stolis edendum proponeret. Post quā enim Lu-
 cas agni paschalis figuram in Dei rēgno imple-
 dam dixisset, mox describit Christum, tanquam
 noui testamenti sacerdotem & pontificem secū-
 dum ordinem Melchisedech, panem & vinum
 in manus sumpsisse, eaq; benedicendo in corpus
 & sanguinem conuertisse, & consecrassē, & no-
 uam cœnam paschalē instituisse: quā deinceps
 Apostoli, eorumq; successores in recordationem
 mortis ipsius celebrarent, consecrantes panem in
 corpus eius, & vinum in sanguinem, eūq; cœ-
 lesti patri offerentes. Quod si cuiquam fortasse
 videatur ex verbis Evangelista Lucae, quibus
 institu-

Pfal. 109.
 Gen. 14.

institutionem Dominicae caena descripsit, non satis dilucide constare, quod post abolitum veterem agnum Paschalem, Christus tanquam pontifex novi testamenti, instituerit novi agni oblationem, quem oblatum & sacrificatum populus novus manderet: duo sunt potissimum in sacris literis testimonia, quae perspicue & certissime docent, Christum in novissima cum Apostolis caena consecrasse novum agnum paschalem, eumque patri suo caelesti obtulisse, tanquam novum sacerdotem, non secundum ordinem Aaronicum, sed secundum ordinem Melchisedech. Prius testimonium est Davidis: Psal. 109.
 Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. quem Psalmus de Christo accipiendum tam Christus ipse apud Mattheum cap. 22. quam Paulus in epist. ad Heb. cap. 7. docet. Testatur itaque diuinus propheta David, Christum sacerdotem novi testamenti, assimilatum fuisse sacerdoti Melchisedech: non solum quia fuit rex iustitiae, sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum neque finem habens, sicut Paulus exponit: sed etiam quia formam et ritum sacrificij eius expressit, hoc est, non solum secundum dignitatem ipsius Melchisedech, sed etiam secundum ritum sacrificij ipsius. Cum igitur sacrificium Melchisedech situm fuerit in oblatione panis & vini, necesse est, ut Christus in consecra-

L tione

Confessionis Ministrorum

tione panis & vini, quam in ultima Dominica
cœna fecisse legitur, Deo patri sacrificium corpo-
ris & sanguinis, sub speciebus panis & vini ob-
tulerit, & sacrificauerit tanquam sacerdos secun-
dum ordinem Melchisedech. Hoc Davidis testi-
monium sic acceperunt, iam inde ab exordia ec-
clesiæ nascentis, sancti scriptores, tã Græci quam
Latini. Cypria. in epist. ad Cecilium: August. in
Psal. 109. Itē li. 17. de ciuitate. Dei, cap. 17. In ora-
tione contra Iudæos cap. 9. Epiph. in heresi Mel-
chisedechianorū. D. Hiero. in tradition. Hebrai-
cis, & in epist. ad Marcellā. Euseb. de demonstrat.
Euangeli. lib. 5. cap. 3.

2. Cor. 10.

Alterum testimonium est Apostoli Pauli:
Videte, inquit, Israël secundum carnem. Nonne
qui edunt hostias, participes sunt altaris? Quid
ergo est, dico quod idolis immolatum sit aliquid:
aut quod idolum sit aliquid? Sed que immolant
gentes, demonijs immolant, non Deo: nolo autem
vos socios fieri demoniorum. Nō potestis calicem
Domini bibere, & calicem demoniorum: nō po-
testis mensa Domini participes esse, & mēsa de-
moniorum. Quibus verbis manifestissimum est,
Apostolum comparare nostram eucharistiam sa-

Vide Au-
gust. lib. 1.
cōtra ad-
uersariūle
gis & pro

cificijs veteris legis, & sacrificijs demoniorum:
quod non fecisset sanè, nisi certissimum habuisset,
atque etiam Christiano populo notissimum fuis-
set,

set, Eucharistiam ita esse sacrificium verum, sicut phetaru
 qua Deo in veteri testamento offerebantur, & cap. 20.
 qua à gentilibus immolabantur demonijs. At
 verò unde Eucharistia sacrificij rationem habe-
 re posset, nisi ex eo, quòd dum à Christo, & Apo-
 stolis eius, Apostolorumq; successoribus ex pane
 & vino consecratur, simul etiam à consecrante
 Deo offertur?

His duobus testimonijs ritè adijungi potest &
 propheticum illud Malachia vaticinium, cap. 1. Malac. 1.
 Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus
 exercituum, & munus nõ suscipiam de manu ve-
 stra. ab ortu enim solis vsq; ad occasum, magnum
 est nomen meum in gentibus: Et in omni loco sa-
 crificatur & offertur nomini meo oblatio munda,
 quia magnum est nomè meum in gentibus, dicit
 Dominus exercituum. Quòd testimoniũ tamen si
 aduersarij deprauare, atque aliud in alium sensum
 detorquere conentur, constat tamen ab Ecclesia-
 sticis patribus, ijsq; vetustissimis & antiquissi-
 mis, expositum esse de sacrificio eucharistia, quòd
 toto terrarum orbe nomini Domini magno offe-
 rendũ Malachias vaticinatur, sublati veteribus
 sacrificijs: atque in illud solum, circumstantia va-
 ticipij profectò competunt. Sic Aug. 15. de ciuit.
 Dei cap. 35. & D. Hieronymus in comentarijs su-
 per Malachia, Leo in sermone 7. de passione Do-

Confessionis Ministrorum

Iustianus
aduersus
Iudæos.

mini. Sic antiquissimus ille Irenæus, Apostolorum temporibus propinquus: Cuius sententiam ex lib. 4. contra Valentinum mox referemus. Vnicum hic Iustini Martyris, temporibus Apostolorum proximi, recitabimus ex dialogo cum Triphone aduersus Iudæos. Neg, verò à quoquã hostias Deus, inquit, accipit, nisi à suis sacerdotibus. Itaq, omnia sacrificia, quæ suo nomine facienda Iesus Christus tradidit, id est in eucharistia panis & poculi, quæq, in omni loco à Christianis sũt, preoccupatione Deus sibi grata esse testatur. Quæ autem à vobis, vestrisq, sũnt, improbat his verbis: Sacrificium, inquit, vestrum de manibus vestris non suscipiam, quòd ab oriente sole ad occidentem nomen meũ gloria affectum est in gentibus: Vos autem illud detestamini, &c.

Vides ab exordio Ecclesiæ prophetia vaticiniũ de eucharistia oblatione acceptum esse. His testimonijs edocti, iam inde ab exordio Ecclesiæ nascentis, vniuersi patres viri eruditione ac vita sanctimonia, ac pleriq, etiam martyrio propter Christi confessionem celebres, perpetuò & constanter docuerunt, Christum tanquàm sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, in pane & vino sacrificasse, atque id in ipsis illis verbis hoc facite in mei cõmemorationem: institutum esse intellexerunt, Apostolisq, ut & ipsi id facerent,

Luca 22.

rent, mandatum. Primùm Dionysius ille Arcopagita Apost. Pauli discipulus, insigni sententia hæc doctrinam confirmat: Venerandus, inquit, antistes, diuinis altaribus astans, sancta & diuina laudat Iesu opera, quæ ineffabilis prudentiæ ratione in salutem generis nostri, voluntate sanctissimi patris, in Spiritu sancto consummauit. Post sacras verò diuinorum operum laudes, quòd hostiam salutarem quæ super se est, litet, hoc est, immolet & sacrificet, se excusat, ad ipsum primum decenter exclamans: Tu dixisti, hoc facite in meam cõmemorationem. Irenæus quoq; martyr contra Valentinum. Christus, inquit, eum qui ex creatura, panis est, accepit & gratias egit dicens: hoc est corpus meum: & calicem similiter suum sanguinem confessus est: & noui testamenti nouam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in vniuerso mundo offert Deo. An apertius aliquod testimonium desiderari potest? Cyprianus item Martyr lib. 1. ad Quirinum contra Iudeos. Item in epist. ad Cecilium: Quis magis sacerdos Dei summi, quàm Dominus noster Iesus Christus, qui sacrificium Deo patri obtulit: & obtulit hoc idem quod Melchisedech obtulerat: id est, panem & vinum, suum scilicet corpus & sanguinem? Augustini quoq; plurima adduci possent testimonia: sed sufficit vnũ

De ecclesiasticis hiera.
cap. 30.

Lib. 4. ca.
32.

Cyprianus

Augustinus

Confessionis Ministrorum

aut alterum indicare potius quam explicare. *Vi-*
de lib. 17. de ciuit. Dei, cap. 20. In Psal. 33. libri pri.
contra aduersarium legis & prophetarum, caput
18. Et memorabilis est locus ille contra Fanstum
lib. 20. cap. 18. Hebraei in victimis pecorum, quas
offerebant Deo, multis & varijs modis, sicut re
tanta dignum erat, prophetiam celebrabant fu-
turæ victimæ quam Christus obtulit. Vnde iam
Christiani, peracti eiusdem sacrificij memoriam
celebrant, sacrosancta oblatione & participatio-
ne sanguinis Christi. Similiter & in epist. 23. ad
Bonifacium: Nōne semel immolatus est Christus
in semetipso, & tamen in sacramento non solum
per omnes Pasche solennitates, sed omni die po-
pulis immolatur, hoc est, sacrificatur.

Iustini
Martyris
in signe te
stimonij

Præterire hîc non possum sententiam gloriosi
illius Martyris Christi Iustini, in Apologia. 2. pro
Christianis, qua describit formam celebrationis
cæna Dominicæ, iam tû in Ecclesia ex institus
tione Apostolorum suo seculo vsitatam: Qui cre-
dunt, inquit, vera esse ea quæ à nobis dicuntur,
seq; ita viuere posse promittunt, ij primùm pre-
cari à Deo præteritorum peccatorû remissionem
ieiunantes docentur: deinde ducuntur à nobis, ubi
est aqua, eoq; regenerationis, renouationisq; ge-
nere, quo etiã nos ipsi renouati sumus, renascu-
tur. Posteaquã autem abluimus, expianimusq; eū
qui

qui credidit, & assensus est, eum ad eos qui fratres dicuntur ducimus, dum in locum, quo conuenerunt cōprecandi causa, contentis animis, & pro se, & pro eo qui illustratus est, omnibusq; alijs qui ubiq; sunt, ut & veritatis discipuli, & re ipsa bonæ vitæ sanctæq; cultores, & preceptorum custodes possimus inueniri, ut æternam salutem adipiscamur: sub finem precum nos inter nos osculo salutamus. Deinde ei, qui præpositus est fratribus, offertur panis & poculum aqua & vino temperatum: quæ cum accipit, laudē & gloriā omnium parēti tribuit, gratiasq; Domino agit, quod ab eo his dignus sit habitus. Quibus ritē perfectis, ij qui apud nos Diaconi dicuntur, dāt unicuiq; eorum qui adsunt percipiendum panē, vinū & aquā, quæ cum gratiarum actione consecrata sunt, & ad eos qui absunt perferunt. Atq; cibus hic, apud nos eucharistia nominatur. Neq; hæc, ut communem vsitatum panem, vsitatumq; potionem, capimus: sed quemadmodum per Dei verbum, homo factus Iesus Christus, & carnē & sanguinem pro salute nostra habuit: sic etiam cibū, qui per preces sermonis quæ ab eo accepimus consecratus est, Iesu Christi carnem & sanguinem esse accipimus. Apostoli enim id in commentarijs suis, quæ Euangelia dicuntur, sibi Christum præcepisse tradiderunt, eum accepto pane, eum gratias egif-

Confessionis Ministrorum

set, dixisse: hoc facite in memoriam mei: hoc est corpus meum. dixisse etiam accepto poculo, cum egisset gratias: hic est sanguis meus, & sibi solis dedisse, &c. et.

Flabetur
in histo-
ria passio-
nis eiusde
scripta à
presbyte-
ris Achaijs

His meritiò adiungenda est nobilis illa, & valde celebrata in Christi Ecclesia sententia D. Andrea Apost. ad proconsulem AEGEAM, qua illum sub mortem allocutus est: Omnipotenti, inquit, Deo, qui vnus & verus est, ego omni die sacrificio, nō ihuris sumum, nec taurorum mugientium carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatum agnum quotidie in altari crucis sacrificio: cuius carnes postquam omnis populus credentiū manducauerit, & eius sanguinem biberit, agnus qui sacrificatus est, integer perseuerat & viuus: & cum verè sacrificatus sit, & verè eius carnes manducatae sint à populo, & verè sanguis eius sit haustus, tamen integer permanet, & immaculatus, & viuus.

Obsecro te, Christiane Lector, attentè considera vetustissimorum illorum scriptorum Martyrum Christi, Dionysij Areopagita, & Iustini sententias: quorum alter fuit Apost. Pauli discipulus, alter circiter annum 140. floruit. Et manifestè comperies, eam Missam, quae nunc quoque in Ecclesia obseruatur, probè consentire cum doctrina sanctissimorum illorum Christi martyrum. Scri-
conue

bunt enim, populum per baptismum regeneratū conuenire in certum locum, utpote oratorium aliquod, cōprecandi gratia, ac post preces peractas, panem & vinum adferri ad sacerdotem qui cœtui præest. Qui Deo gratias agens, tandem ad consecrandum ea in corpus & sanguinem Christi accedit: Postea tandem consecratum panē & vinum omnibus distribuit presentibus. Quid queso aliud in Catholicorum Missa agitur? Primum hymni & laudes canuntur, & preces fiunt à sacerdote, populi vniuersi nomine: deinde panis & vinum offeruntur. Quæ post gratiarum actionem longam & preces intentas, tandem consecrat, & demum post preces populo distribuit.

Cum quibus pulchrè cōsentit Cyrillus ille presul Hierosolymitanus in suis Catechesibus, quarū Diuus Hieronymus neminit, & quas ante annos mille ducentos conscripsit, & populo Hierosolymitano explanauit: in Catechesi mystagogica quinta, verbis minimè obscuris totum sacrificij illius inconuenienti ordinem tradit in hunc modum: Vidistis, inquit, diaconum aquam lauandis manibus porrigentem sacerdoti, & illis qui circum altare Dei stabant, presbyteris: num ideo prorsus dabat, ut sordes corporis abluerentur? Nequaquã: Sed illa manuum ablutio, symbolum est, oportere nos à peccatibus omnibus & iniquitatibus mundari.

Confessionis Ministrorum

mūdari. Nonne audisti David mysteria ista trā-
stantē, & dicentē: Lauabo inter innocētes ma-
nus meas, et circūdabo altare tuū Domine? Dein-
de clamat Diaconus: Complectimini, atq; oscula-
mini vos inuicem. Atq; mutuo tunc nos osculo sa-
lutamus. Quod osculum animas mutuo conciliat,
& omnem malorum obliuionem spondet.

Postea clamat: Sursum corda. Verè enim circa
illam maximè tremendam horam sursum ad Deū
corda lenare necesse est, & non deorsum ad ter-
ram, terrenaq; negotia deprimere.

Vos deinde respondetis: Habemus ad Dominiū.
Deinde dicit sacerdos: Gratias agamus Domino.
Et vos subijcitis: Dignum & iustum est.

Facimus deinde mentionem Cæli & Terræ, ac
vniuersæ creaturæ, tam ratione prædita quam
irrationalis, Angelorum, Archangelorum, Virtu-
tum, Dominationum, Principatuum, Potestatum,
Thronorum & Cherubin, ut in illa cælesti hym-
nodia cum supramundana militia cōmunicemus.
Deinde Deum benignissimum oramus, ut super
proposita sanctum spiritum emittat, ut panē qui-
dem faciat corpus Christi: vinū verò, sanguinem
Christi. Omnino enim quod attigerit Spiritus
sanctus, hoc sanctificatur & trāsmutatur. Dein-
de postquam cōfectū est illud spirituale sacrificiū,
& ille cultus incruentus, super ipsa propitiatio-

nis hostia, obsecramus Deum pro cōmuni ecclesiarum pace, pro tranquillitate mundi, pro Regibus, &c. Postea facimus mentionem etiam eorū qui ante nos obdormierūt: Primū Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, ut Deus orationibus illorū & deprecationibus suscipiat preces nostras. Deinde pro omnibus oramus qui inter nos vita functi sunt: maximū esse credentes animarum iuuamen, pro quibus offertur obsecratio sancti illius & tremendi, quod in altari positum est, sacrificij: Christum pro nostris peccatis offerimus, ut & nobis & illis eum, qui est benignissimus, propitium reddamus.

Postea dicitis illam orationem quam Saluator suis discipulis tradidit, cum pura conscientia patrum nuncupantes Deum, atque dicentes: Pater noster qui es in cælis, &c. Sacerdos autem postea dicit: Sancta sanctis. Sancta scilicet ea que in ara proposita sunt, aduētū Spiritus sancti sanctificata, sanctis conueniunt. Audistis deinceps diuina quadam melodia psallentem, atque ad sacrorum mysteriorum communionem vos adhortantem: Gustate, & videte, quod Christus est Dominus.

Num hoc corporeo palato, ut istud diiudicatis, vobis precipitur? Nequaquam. Sed potius fide certa, & omnis dubitationis experti. gustātes
enim

Confessionis Ministrorum

enim, non panem aut vinum ut gustent, inbentur, sed quod sub specie est panis & vini, corpus & sanguinem Christi. Accedens autem ad cōmunionem, non expansis manuum volis accede: neque cum disjunctis digitis, sed sinistram, veluti sedem quandam, subijcias dextera, quæ tantum Regem susceptura est, & concava manu suscipe corpus Christi, dicens: Amen.

Cave autem ne quid inde excidat tibi. Nam si quis tibi ramenta aurea daret, nonne magna cum diligentia illa teneres; cavens ne quid ex illis periret? & non multò magis & diligentius de hoc, quod aureo, gemmisq; pretiosus est, ne mica aliqua ex illo cadat, providebis?

Tum verò post communionem corporis Christi, accede, & ad calicem sanguinis illius, non extrudens manus, sed pronus, adorationis in modum & venerationis, dicens: Amen. Sanctificeris eo sanguine Christi quem adsumis. Postremò expleta oratione, Deo gratias age, qui te tantis mysterijs dignum reddidit.

Eant nunc heretici, & dicant: Missam Catholicorum, Papisticum esse inuentum.

Et ut semel finiamus probationis laborè, prodeant in medium iudices, in quos nobiscum authores Confessionis testati sunt se consentire, tãtquam in legitimos de controuersia religionis iudices.

dices. Capite enim de norma veritatis, disertè
 professi sunt, se assentiri ex animo verbo Dei vi
 uentis, in sacris literis comprehenso, & tribus
 symbolis, additis ad illa tribus principalibus con
 cilijs, Nicæno, Constantinopolitano, & Ephesino.
 Consulamus igitur Nicænum concilium, & vi
 deamus pro vtra parte sententiam ferat. Canon
 concilij. 14. sic habet: Peruenit ad conciliū, quòd
 in locis quibusdam, & ciuitatibus presbyteris sa
 cramenta diaconi porrigunt: hoc neq; regula, ne
 que consuetudo tradidit, vt qui offerendi sacrifi
 cij non habet potestatem, his qui offerunt corpus
 Christi, porrigant. Vides disertis verbis astruere
 concilij patres, presbyteros habere potestatem of
 ferendi corpus Christi in ecclesia. Et rursus: In
 diuina mensa sua humiliter intentissimus ad pro
 positum panem & poculum: sed attollentes mē
 tem, fide intelligamus situm in sacra illa mensa
 agnum illum Dei, tollentem peccata mundi, in
 cruētē à sacerdotibus immolatum: & pretiosum
 ipsius corpus & sanguinem, nos verè sumentes
 credamus: hæc esse nostræ resurrectionis symbola.
 Quem canonem tanquam Nicæni Concilij Cal
 uinus citat in suis Institutionibus cap. de Cæna
 Domini. Consulamus & Ephesinum concilium,
 & audiamus quam ferat de proposita controuer
 sia sententiam: Annunciantes, inquit in concilio

Nicænum
 Cōcilium

Ephesinū
 Cōcilium

Cyrillus,

Confelsionis Ministrorum

Cyrillus secundum carnem mortem unigeniti filij Dei Iesu Christi, & resurrectionem eius, & in caelos ascensionem pariter cōfidentes in cruentā celebramus in Ecclesiis sacrificij seruiturē, & ad mysticas benedictiones accedimus, & sanctificamur, participes sancti corporis & pretiosi sanguinis Christi oīm nostrum redemptoris effecti.

Vides doctissimos patres eius cōcilij palā confiteri, quod in Ecclesia celebratur in cruentum sacrificium. Porro quid in cruenti sacrificij nomine intelligat concilium, ex subiecta explicatione, de corporis & sanguinis Christi oblatis perceptione, perspicuum est. Itaque cū luce clarius constet, etiam in primis illis & principalibus cōcilijs, Nicano & Ephesino, agnosci & praedicari oblationem in cruentam corporis & sanguinis Christi: quā potest esse reliqua dubitandi causa, an in Ecclesia verē offeratur corpus & sanguis Domini nostri Iesu Christi, priusquam ad participationem inuitatur fidelis populus?

Constitutā & satis probatā verā sententiā de Missae sacrificio per Christum instituto, iam accedamus ad examen probationum, quibus Christi sacrosanctam & inuiolabilem institutionem impietatis ream impij & blasphemi peragere student.

PRIMA

PRIMA PROBATIO.

OMnis cultus, inquit, carens mandato Dei est impius. Certum verò est, Missam carere mandato Christi. Nam qui contendunt, Christum in illis verbis: Hoc facite in meam cōmemorationem: instituisse sacrificiū Missæ, manifestè pugnant cum ipso textu, qui clarè pronunciat ea verba de eo, quod in præcedenti actione agitur, nempe de exhibitione communionis. Nam pronomen (hoc) perspicuè illam præsentem actionē indicat. Præterea Paulus clarè illa verba: Hoc in memoriam mei facietis: de Communione intelligenda esse ostendit, dum ea ad omnium Corinthiorum cœnam accommodat, & dum ea insuper exponit per illa verba: Quotiens panem hunc comedetis, mortem Domini annunciate.

1. Cor. 11.

CONFUTATIO.

Primum quàm non sit solidum ac verum quod assumitur (omnem cultum carentem mandato Dei, scilicet disertè expresso, esse impium) constat clarissimè ex multiplici cultu & vario, què sine ullo mandato expresso Deo oblatum, at que à Deo approbatum scripturæ testantur. Primū ac

Genes. 4.
Genes. 32.Genes. 4.
Genes. 32.
& 101

Confessionis Ministrorum

1. Par. 16. & votum Iacob de his tamen nullum preceptum habebant. David quoque sine ullo mandato edificare voluit templum. Rechabita de austerioris vita ratione nullum habebant mandatum. & tamen acceptum fuit eorum studium Deo. **Mardocheus & Machabeus** sine ullo mandato solennitates instituerunt. **Anna prophetissa** nullum habuit mandatum, ut ieiunijs & orationibus coleret Deum. Sic nec **Ioanni Baptista**, nec **Magdalena** vngenti pedes Domini potest ostendi ali- quod mandatum datum fuisse: tamen eorum & studium & vita genus summopere Deo placuisse indubitatum est. Verum quonia hic expresso Dei verbo non destituimur, nolumus de hoc prolixius dicere.

Quod deinde dicunt in verbis illis: hoc facite: non esse sacrificium Missae institutum, aliter rem se habere satis prolixè, tum ex testimonio **Psal. 109.** prophetae Davidis: Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech: & doctrina **1. Cor. 10.** Pauli, Eucharistiam Christianorum conferentis cum sacrificijs Moysaïcis, & sacrificijs gentium: atque ex concordia patrum sententia, iam inde ab Ecclesia exordio, atque etiam ex duobus illis celeberrimis concilijs, **Nicano & Ephesino**, ad quorum iudicium aduersarij palam pronocârunt, demonstratum est.

Sed

Sed Paulus, *inquiunt*, pronunciat ea verba de eo quod in præcedenti actione agitur, nempe de exhibitione communionis. Vnde pronome (hoc) indicat præsentem illam actionem.

Hoc libenter admittimus. Hoc enim est quod contendimus, per demonstratiuum (hoc) demonstratam esse non tantum communionem ipsam, neque tantum exhibitionem Eucharistia: sed totam illam actionem Christi, que quas res comprehendat, exprimunt Euangelista & Paulus:

Accepit (inquit) panem in manus, & gratias agens benedixit, & dedit eis. Actio ergo que demonstratur, continet consecrationem, oblationem, & distributionem. Vnde est clarissimus sensus: hoc quod ego feci, scilicet tanquam sacerdos secundum ordinem Melchisedech, consecrans panem & vinum in corpus meum & sanguinem, & illa Deo iuxta sacerdotij munus offerens, vobisq; consecrata & oblata distribuens, etiam vos facite in meæ mortis commemorationem. Quòd enim pronomen (hoc) non demonstret solam manducationem, ex eo clarissimum est, quòd alioqui non daretur his verbis neq; potestas cõsecrandi, & conficiendi sacramentum, neq; mandatam alijs pro loco & tempore distribuendi: cum tamen Paulus testetur, Dominum hoc velle fieri usq; ad suum adventum. Significat itaq; hoc verbum (facite hoc) ordina-

1. Cor. 11.

Habes il-
lustrẽ sen-
tentiã Iu-
stini pau-
li ante cõ-
tatam.

Confessionis Ministrorum

Lib. 4. ca.
pit. 32.

tum esse & institutum à Christo, ut Apostoli hoc ipsum facerent, quod ipse prior fecerat: noui testamenti (ut ait Martyr Irenaeus) nouam oblationem instituens, & eam Apostolos suos docens. Porro quod Apost. ad vniuersam Ecclesiam Corinthiorum hoc verbum: hoc facite in meam commemorationem: refert, dum dicit: quotiescung, bibetis, hoc facite in mei comemorationem, & subiicit: Quotiescung, enim manducabitis panem, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis: nõ eò pertinet, ut hoc verbo (hoc facite) nihil aliud quam mäducatio & potatio comendetur: sed hoc insinuat Paulus, quod hoc verbum etiam ad mäducantes & bibetes referri possit. Debent enim etiam illi per sacerdotem, & cum sacerdote offerre agnum immaculatum noui testamenti, & de illo mäducare, eiusq, sanguinem bibere, idq, cum grata comemoratione beneficiorum Christi. Quod ex ipsa huius agni mystici Mosaica figura intelligere licet. Cum enim mädaretur antiquo populo, ut faceret phase, mandatũ est Iudeis, ut offerrent agnum, & post de oblato agno ederent: & verbo (facere phase) designatum est mandatum, ut sacrificarent simul & ederent: sacrificarent quidem, nõ per seipsum quilibet è populo, sed per sacerdotem secundum ordinationem legis: & quilibet de illo ederet. Vti clarè patet ex cap. 9. in Numeris,

meris, Leuitici 17. & Deuteronomij 16.

Sic sanè eruditissimi patres verbum : *Facite in mei cōmemorationem* : modo interpretantur esse, consecrate & offerte, vt pertineat ad sacerdotes, Dionysius, Cyprianus. & reliqui superius citati: modo ad vniuersam credentium Ecclesiam, August. lib. de Trinitate: Qui morte Domini liberati sumus, eius rei memoriam, edendo & potando que oblata sunt, significamus. Item contra Faustum: Hebræi in victimis pecorum prophetiā celebrabant futuræ victimæ quam Christus obtulit. Vnde iam Christiani per acti eiusdem sacrificij memoriam celebrant, sacrosancta oblatione & participatione corporis & sanguinis Christi.

Ambrosius. Quotiescung, accipimus, mortem Domini annunciamus. Basilius: Accedimus ad corpus Domini & sanguinem Christi in commemorationem ipsius, qui pro nobis passus est & resurrexit. Denique in sacratissimo illo canone Missæ, consecratum corpus & sanguinem Christi, sacerdos simul cum populo offert patri, dum dicit: Vnde & memores, Domine, nos serui tui, sed & plebs tua sancta tibi offerimus, &c.

Hoc tamen hîc attentè considerandum, quòd primarius & principalis finis sacrificij huius inuenienti est, secundùm doctrinam Christi & Apo-

M ij Hols

lib. 20.
cap. 18.

Amb lib.
4. de Sa
cramētis
cap 6.
Basil. lib.
1. de bap.
cap. 3.

Confessionis Ministrorum

Stoli Pauli, commemoratio, recordatio, & representatio mortis Dominica. In hunc enim sinem iubet Christus sacrificiū fieri. Sed sumptionis & participationis corporis & sanguinis agni immolati, finis primarius est spiritali cibo & potu animam sumentis recreare, confortare, ac vegetare: quae quidem participatio cum grata recordatione & commemoratione mortis Christi coniungi debet. Et praesertim in eo, quod participaturus hunc spiritualem cibum, cum sacerdote, agnum Christum grata recordatione prius offerat.

Secunda Probatio: Missa cum quotidie fiat pro viuis & mortuis, protestatur nondum esse peractum propitiatorium sacrificium. Communis enim sensus id docet omnes, quod cum quis rem ab alio peractam denuò agit, testatur eum illam nondum peregisse aut absoluisse: Quod & epistola ad Hebræos 10. cap. exposuit.

Hanc calumniam clarissimè refellit epistola ipsa ad Hebræos, atq; adeo in eo ipso capite quod ad improbandam Missam adducitur. Scribitur enim in eo: Non enim in manufacta sancta lesus introiuit, exemplaria verorum, sed in ipsum caelum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis. Et rursum cap. 7. Et alij quidem plures facti sunt sacer-

sacerdotes, idcirco quòd morte prohiberentur permanere. hic autem eo quòd maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium semper vivens ad interpellandum pro nobis. Quæ sententia etiã in epistola ad Rom. ponitur: *Christus (inquit) est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Rom. 8.

Ex his scripturarum testimonijs clarè docetur, Christum post peractum crucis sacrificium, adhuc offerre cœlesti patri interpellationes & preces, & fungi sacerdotio in cœlo, offerendo patri seipsum. Sicut igitur certissimum est, quòd interpellatio illa Christi ad patrem, & presentatio sui ipsius in cœlis, nequaquam derogat sacrificio illi cruento quod in cruce semel peractum est, nec docet prius illud sacrificium in cruce oblatum, inefficax aut insufficiens fuisse ad salvandum electos: ita nec incurventum missæ sacrificium detrahit quicquam de virtute cruenti illius sacrificij, aut testatur inefficax illud fuisse ad salvandos electos: Sed hoc solum, tam interpellatorium illud Christi in cœlo sacrificium, quàm sacrificium Ecclesia in missa testantur, potentissimum illud sacrificium crucis nondum in electis, qui adhuc peregrinantur, planè suum effectum consecutum esse, neque suos fructus in electis perfectè adhuc operatum esse. Quemadmodum ergo sacrificium

Confessionis Ministrorum

interpellatorium à Christo cœlesti patri offertur, ut fructus & virtus illius potentissimi sacrificij deriuetur, communicetur, & applicetur fidelibus adhuc laborantibus in carnis corruptibilitate: ita incruentum missæ sacrificium, ab Ecclesia, quæ corpus Christi est, imò ab ipso corporis capite Christo per sacerdotem, Deo offertur, non quòd virtutis aliquid aut potentie deesse existimet Ecclesia, aut ut addat aliquid pretij pretio illi sufficientissimo, quod Christus pro redemptione suorum patri in cruce obtulit, sed ut commemoratiuo quodam & representatiuo sacrificio gratam se & memorem testetur ingentis beneficii Christi, impetrètg, ut virtutis & operationis potentissimæ illius medicina in cruce parata participare ingiter esse possit. Certissimum enim est, non ita Christum seipsum obtulisse in cruce, ut vellet fructum suæ passionis, oblationis & satisfactionis participari ab ijs, qui neque precibus illum obtinere conuincuntur, neque pœnitentia, ieiunijs & elemosyna satisfactionis eius participes esse sollicitè studuerint: Sed ut potentia & virtute sacrificij, & satisfactionis suæ à peccati culpa pariter & reatu fideles liberari possent, qui ad consequendos fructus mortis eius sedulo studio & precibus idoneos se & aptos facerent.

Intelligendum est igitur, Missam Ecclesia esse

sacrificium gratiarum actionis simul & supplicationis, ut ex fonte illo uberrimo cruenti illius sacrificij, salutaris gratia dona profluant fidelibus, & communicentur: Non autem eiusmodi sacrificium, quo cruento sacrificio aliquid tanquam insufficienti & impotenti addatur.

Quod autem ad doctrinam Pauli in cap. 10. epistole ad Hebræos attinet, considerandum est, quod sacrificia vetera seu Leuitica in sanguine hircorum & taurorum sita erant. Cuius sanguinis virtute cum impossibile esset auferri peccata, recte colligitur inefficacia primi sacrificij ex eo, quod super illis ipsis peccatis, pro quibus primum oblatum fuit, mandabatur postea idem sacrificium iterari: non quidem ad tollendum peccatum, sed magis ad commemorandum peccatum: cuius remissio aliunde quaerenda erat. At verò cum sacrificium crucis sanguinem contineat Christi, veri hominis & Dei, potentissimum fuit ad auferendum omnia peccata, & perficiendos credentes. Neque opus fuit ad peccata, tollenda alio aliquo sacrificio quo peccatorum remissio iam semel parta, fiat. Quod ergo Apostolus ex assidua & indefinente repetitione sacrificiorum veterum inefficaciam eorum colligit, dicens: alioquin cessassent offerri: eò quod cultores semel mundati conscientiam amplius

M iij peccatis

Confessionis Ministrorum

peccati non haberent, respicit in sanguinem hircorum & taurorum quorum virtute impossibile erat cultorem mundari. Quod si verò oblationis sanguinis hircorum & taurorum potentia, dignitate aut merito conscientia mundari potuisset, certè secundum sacrificium eiusdem sanguinis offerri desisset, & eius repetitio primæ oblationis inefficaciam testata fuisset. Ergo cum per crucis sacrificium facta sit remissio peccatorum, non est opus aliquo alio sacrificio quo eadem impetretur, alioqui prioris sacrificij insufficientia rectè cõvinceretur. Neque rursus est opus, ut idem Christus qui in cruce oblatu^s semel est, iterum, alio tamè ritu sacrificandi, offeratur, ad eum videlicet effectum impetrandum, quem crucis sacrificium semel operatum est: sed ut remissionis illius quæ virtute & potètia sacrificij crucis iam parata est omnibus credentibus, per diuinitus constituta media, seu organa quadam, applicetur. quod in baptismo fieri clarissimè cõstat. Inter hæc autem diuinitus instituta organa seu instrumenta participanda remissionis peccatorum in cruce promerita & parata, censenda est vel in primis catholica Ecclesiæ Missa, & mortis Christi commemoratiuum sacrificium.

Postremo quod in eadem epist. inculcat Paulus, vnica oblatione consummatos in æternum sancti-

sanctificatos: & ubi est peccatorum remissio, iam non est amplius oblatio pro peccatis: non ita accipiendum esse constat, quasi iam omnes consecuti sint remissionem peccatorum: sed intelligendum est, ut docet Augustin. aut potius Prosper, contra articulos falso impositos Augustino, de potentia, virtute, & magnitudine remedij & medicina paratæ, non autem de remissionis & salutis effectu. Docet enim Apostolus, quòd sacrificium illud, quo non sanguis hircorum aut vitulorū oblatum est, sed sanguis Christi veri Dei & hominis, potens sit & efficax ad auferendum omnia peccata, tanquam potentissimum quoddam pharmacum, quod tamen non operetur salutem, nisi adhibitum sit egrotanti: & ubi tale iam sacrificium est, valens omnia auferre peccata, ibi iam non requirendam esse amplius aliam oblationem, cuius virtute & potentia peccata aboleri possint.

Tertia probatio: Quidam papistici doctores contendunt, Christum satisfecisse tantum pro peccato originali, & peccatis ante baptismū commissis. At Missas satisfacere pro peccatis post baptismum admissis.

Confutatio: Si qui sint qui ita senserunt, nos illorum doctrinam planè improbamus. Nec debes illorum priuata opinio catholico dogmati de Missa prae-

Prosper
in respō
sione ad
pri. obie
ctionem
Vincen
tiam.

Confessionis Ministrorum

sa prauidicare. Quod verò illorum sententia sub-
scribat D. Thomas Aquinas, ut authores Confes-
sionis huius impudenter affirmant, ex eius scri-
ptis potest manifestè demonstrari falsum esse. Scri-
bit in 3. parte quest. 1. art. 4. in hunc modum: Cer-
tum est Christum venisse in hunc mundum, non
solum ad delendum illud peccatum, quod tradu-
ctum est originaliter in posteros: sed etiam ad
deletionem omnium peccatorum, quæ postmodum
superaddita sunt. Quia ipse exhibuit pretium
quod sufficiens fuit ad omnium peccatorum dele-
tionem. & quest. 49. eiusdem 3. partis: Christus
(inquit) à peccatis nos liberavit causaliter, in-
stituens scilicet causam nostræ liberationis, ex
qua possint quæcunque peccata quandocunque
remitti, vel præterita, vel præsentia, vel fu-
tura. Et rursus: Quia passio Christi est causa
quædam vniuersalis remissionis peccatorum,
necesse est quòd singulis adhibeatur ad dele-
tionem propriorum peccatorum: quod fit per ba-
ptismum & penitentiam, & alia sacramen-
ta, quæ habent virtutem ex passione Chri-
sti.

Postremò ut ultimam calumniam refutemus,
id quoque disertè profiteamur, si quis ita de Chri-
sto sentiat, quòd in recta vita exordio inuat
Christianos, postea autè eos suæ industria, viri-
bus,

bus, meritis & operibus relinquat: eum de Christi gratia non rectè sentire, & Christum magna parte sui officij spoliare, atq; ad Pelagianos gratie Christi inimicos, eum rejiciendum esse. Verũ non ita sensisse D. Thomam Aquinatem, nemini, qui unquam illius disputationes vel à limine salutavit, dubium esse potest.

Quarta probatio: Scripturæ testatur, Christum iam unicum esse nostrum sacerdotem, sacrosancto iuramento à patre confirmatum, à quo sacerdotium ad neminem porro transiret, nec vllum omnino haberet successorem. Non rectè igitur ei innumeri sacerdotes substituantur.

Confutatio: Probatio hac desumpta est ex 7. cap. epist. ad Hebræos, in quo docetur, quòd sacerdotium Aaronicum translatum est in sacerdotium Christi, quod est sacerdotium secundum ordinem Melchisedech: quòdque, quia Christus Dei filius manet in aeternum, sempiternum sit eius sacerdotium, nec requirat plures sacerdotes constitui: sicut in sacerdotio Aaronico plures necesse fuit esse sacerdotes, eo quòd eorum nullus maneret in aeternum. Ex qua doctrina manifestè constat, non aliud insinuari ab Apostolo, quàm sub sacerdote sempiterno Christo

Confessionis Ministrorum

Christo nō futuros plures sacerdotes, eius forma scilicet cuius erant sacerdotes Aaronici. In hoc enim sacerdotio, de mortuo priore constitutus est successor, qui sacerdotio fungeretur, nō vice eius qui decesserat, sed sua propria auctoritate illi à Deo concessa. At in Christi sacerdotio, nullus Christo tanquam de mortuo succedit, qui gerat sacerdotium secundum ordinem Melchisedech, auctoritate diuinitus accepta: sed qui sub eo permanente in aeternum, sacerdotio funguntur, tanquam eius ministri ab eo constituti, sacerdotio sibi ab ipso commissio funguntur. Sacerdotium aut quod eis commissum est tanquam Christi ministris sacrificium est Eucharistiae secundum ordinem Melchisedech in pane & vino. Esse autem aliquos eiusmodi sacerdotes à Christo constitutos, qui tanquam ministri eius offerant Deo sacrificium in pane & vino secundum ordinem Melchisedech, ex Malachia cognoscitur, & ex verbis Christi: Hoc facite in mei cōmemorationem donec veniam.

Malac. 1.
Lucæ 22.
1. Cor. 11.

Quinta probatio: Missa horribiliter prophanat sacram cœnam, dum ad se rapit totū illum sacrum textum.

Confutatio: Hanc calumniam satis confutata putamus in confutatione prima probationis: ubi clarè ostensum est, textum Apost. de cœna institutione

tutione non solum ad communionem, sed etiam ad oblationem rectè referri.

Sexta probatio. Missa Christum, eius passionem meritum, beneficiaq; planè abolet, dum docent monachi & sacrifici: morientes nō in solum Christum omnem fiduciam suā cōijcere, sed tantum in Missas respicere.

Confutatio: Non hoc Missæ vitium est, si quis imperitus aut stolidus non rectè Missæ fructū & utilitatem doceat, sed hominis. Propter quod nō Missa est impietatis accusanda, sed hominis error corrigendus, & recta de Missa institutio cōmendanda & tradenda. Et quomodo, obsecro, Missa à Christo homines auocare potest, in qua Deo sacrificium gratiarum actionis pro Christi morte hominibus impensa offertur, & simul supplicatur, ut propter agnum illum immaculatum semel cruentè in cruce oblatum, & nunc in cruce & mysticè Deo patri representatum, beneficia à Deo postulata concedantur? Multò sanè magis verendum est, ne morientibus astantes sectarij, & fortiter fiduciam solam in Christum inclamantes, & si ea præstetur, omnia secura & tuta promittentes, homines infeliciter fallant & decipiant, ab operatione illos atque intuitu bonorum operum, alijsq; à Christo institutis salutis remedijs auocando. De Catholica ergo Missa, recta cōmendetur

Confessionis Ministrorum

mendetur doctrina, non ipsa impietatis damnetur.

Septima probatio: Missa spoliat vera fide ac veris precibus omnes pios. Quia Christus vt nos ad fidem precésque inflammaret, iubet nos ipsos rectà patrem adire: illum indubitanter nos exauditurum, quia nos amat. At Missarij docent miseros homunciones, Missam quiduis à Deo obtinere.

Confutatio: Quod improbi quidam sacrificii imperiis hominibus persuadere studēt, per Missam, vita non correcta, nec precibus adhibitis, quiduis à Deo posse impetrari, id sanè Missae imputari non potest. Recta igitur institutio de Missae usu reuocanda est & docenda, nō abolēda. Missa itaquam impia, quæ ad preces & fidem in Deū maximè homines pios excitat & inflammat. Sicut enim sacrificium crucis, per quod aeterna salus parata est, non homines segniores facere reētè dicitur, aut à precum studio auocare: ita nec illud per se facere Missae sacrificium, quod est illius sacrificij recordatio quadam ac representatio, sine impietate dici potest.

Et sicut sacrificium crucis multos, qui illud reētè non intelligunt, ipsorum vitio segniores facit ad preces assiduas, & vitæ puritatem assiduè colen-

colendam: ita etiam in Missa contingere potest, hominum vitio, non Missæ.

Quod autem additur, Christum inbere ut nos recta patrem adeamus, illum indubitanter nos exauditurum, quia nos amat: aliter Christianos precatores instituit Dionysius ille Areopagita D.

Pauli discipulus, scribens in hunc modum: Itaq; ait, sacra scriptura acquiescens, viles esse in hac vita dixerit sanctorum preces, hoc modo scilicet, si quis sanctorum munerum desiderio accensus, ad eaq; percipienda pie affectus, paruit at is tamen propria conscius, quempiam sanctorum virorum adeat, oretq; sibi adiutorem & precatorem accedere. Capiet ex hoc utilitatem commoda cuncta excedentem: fructur enim ijs que petit sanctissimis donis, suscipiente in eo diuina clementia, atque in primis amplectente religiosam agnitionem sui. Hanc vero si quis spernat disciplinam sacrosanctam, atq; infelici elatione seductus dignum se arbitretur diuina familiaritate, sanctosque despiciat, hic certe imperita postulatione per seipsum nunquam potietur.

Octaua probatio: Impia est Missa ob multiplicem idololatriam, quæ exercetur in adoranda illa hostia. Cum Christus sacram Euchari-
stiam non adorari, sed tantum sumi iusserit. Tum etiam quia ibi reuera nullum sit corpus Christi,

In ultimo
cap. de ec
cle. Hiera.

Confessionis Ministrorum

Christi, sed tantum panis purus, quia nouo opere contra ordinationem Christi excogitato, res acta est Nec habent homines potestatem violandi Dei ordinationem, corpus Christi suo impio murmure transferendi quod volunt.

Confutatio: *Quae huc adferuntur de adoratione, superius satis confutata sunt. Quod autem dicitur, Eucharistiam non confici à catholicis secundum Christi ordinationem, & proinde purum tantum panem esse, qui adorari sine manifesta idololatria non potest, sanè si contra ordinationem Christi, hominis tantum excogitato opere, actio celebraretur, corpus Christi reuera non efficeretur realiter praesens. Verum quod catholici non obseruent Christi ordinationem, id non asserendum modo erat, sed etiam probandum. hoc ergo putum purum est mendacium, & sancta diuina consecrationis verba, impium murmur appellare, hoc est in Christum blasphemum esse: cog. minus ferendum in huius Confessionis autoribus, quod sacris illis Christi verbis super panem pronuntiat is, testentur Christi corpus fieri praesens, cum postea agunt contra errorem Sacramentorum.*

Nona probatio: Missa reddit homines multipliciter securos ac impenitentes. Dum enim

enim audiunt tantam esse efficaciam Missæ, etiam erga carentes fide, ac omni bono, pioq; animi motu, non sunt profus de vera cordis pietate solliciti.

Confutatio. *Si qui doceant, Missam posse cuiquam fructum aliquem adferre sine fide & bono animi motu, aut ei qui de vitæ emendatione nihil est sollicitus, eum graui reprehensione dignū censemus. Verū eam improbitatem non Missa, sed hominis vitio adscribendam, satis superius diximus. Ob quod non ipsa Missa tollenda, sed homo castigandus: rectæque institutio de Missæ usu tradenda: quemadmodum & passim in catholicis Ecclesiis & scriptis docetur.*

Magis autem & honori suo consulere aucthores huius Confessionis, & nobis rem in primis gratam præstarent, si, quos ex nostris audacter affirmant hos aut illos de Missa, aliisue catholice doctrine articulis errores impios tradere, illos etiam nominarent, libròsque eorum, in quibus tale aliquid inuenire est, ingenuè explicarent. Nos enim eos ut plurimum (id quòd hereticis proprium & natium esse constat) falsa nobis meràque mendacia imponere arbitramur: tantumq; illud omnibus modis agere, ut nos apud rudem ac imperitum populum in inuidiam vocent, & nomen catholicorum odiosum reddant.

Confessionis Ministrorum

Decima probatio: Missam esse humanum figmentum testantur proprii catholicorum scriptores: Inter quos Gregorius, & Innocentius Papa, Durandus, Biel, & alij: qui accuratè recensent, quàmnam homuncio quam particulam adinuenerit: vt liquidò testentur esse cetonem quendam ex multis confarcinatū, tanquam mendici pallium ex multis putribus pannis confarcinatum. Quis verò sanæ mentis audeat filium Dei omnipotenti illi patri offerre, sine expresso Dei mandato?

Confutatio. Ex malevolentia magis quàm ex inscitia. hæc calumnia profecta videtur, dum Missam esse humanum inuentum scribunt, idè, ex eo, quòd Gregorius, Innocentius, & alij quidam, in Missæ canonem quasdam partes contulisse leguntur. Haud enim ignorant authores Confessionis, Missæ substantiam in tribus consistere, consecratione, oblatione, & sumptione sacræ Eucharistiæ. Quæ tria à Christo in actione primæ cœnæ tradita, & non ab hominibus, Gregorio, aut Innocentio, vel quouis alio excogitata esse, satis superq; superius ostendimus.

Quemadmodum autem religiosus ille rex & Propheta Dauid, pro suo erga cultum Dei studio & affectu, adeoque sine ullo Dei expresso mandato,

Missa
quidnam
sit.

mandato, constituit ut Psalmorum decantatio fieret, dum prescripta à Deo sacrificia offerrentur, ad cùmque modum, diuini sacrificij celebrationem decorauit & honestauit: Ita gubernatores Ecclesie per Spiritum sanctum preces quasdam, & lectiones propheticas & euangelicas, hymnos quosdam & psalmos, in sacrificij altaris celebratione recitari constituerunt, tum ad populi deuotionem excitandam, tum ad Dei magnifica opera laudanda. Id quod ipsis quoque Apostolorum temporibus obseruatum & usitatum fuisse, Dionysius Areopagita & Iustinus Martyr locis superius citatis liquidò attestantur.

Certè Paulus ipse, nondum in Ecclesia Corinthiorum omnia circa celebrationem & commemorationem cœnæ Dominicæ plenè suo tempore ordinata fuisse testatur, cùm dicit de hac re loquens: *Cetera cùm venero disponam. Vnde (inquit D. Augustinus) datur intelligi: quia multum erat, ut in epistola totum illum agendi ordinem insinuarer, quem vniuersa per orbem seruat Ecclesia, ab ipso ordinatum esse, quod nulla morum diuersitate variatur.*

De sacri canonis suggillatione, in sequenti probatione dicendum erit.

Vndecima Probatio: Est ingens planè chaos impietatum in canone Romano, Inuo-

Confessionis Ministrorum

catio Sanctorum, purgatorium, quòd sacrificus panem & vinum ante consecratione Deo offert pro peccatis totius mundi, quòd se mediatorem facit inter patrem cœlestem & filiū eius, cūm dicit se illius filium offerre, vt sit illi propitius, quòd petit vt sit filio suo perinde propitius, sicut fuit propitius muneribus & sacrificijs Abelis, Abrahami, & Melchisedech.

Confutatio: *Impias has blasphemias, & execrandas calumnias aduersus sacrosanctum Missæ canonem, & præsertim Romanum canonem, qui nihil aliud est quàm compendium quoddam prolixorum canonum Basily & Chrysostomi. primū Lutherus ex impuro pectore exhalauit: quas diligenter & accuratè catholici scriptores consulerunt. Quare in isto breui scripto satis esse putamus, si in his partibus quæ impietatis notantur, ostendamus sanum, rectum, & catholicum sensum esse. Primū igitur quod ad inuocationem Sanctorum attinet, quæ in canone impie fieri dicitur, affirmat August. non inuocationem in eo*

Lib. 22. de
ciuit. Dei
cap. 10.

Sanctorum fieri, sed tantū commemorationem: Licet, inquit, non fabricemus martyribus nostris templa sicut Dijs, sed memorias sicut hominibus, quorum apud Deum spiritus viuunt: non etiam ibi erigimus altaria, in quibus ipsis sacrificemus, sed vni Deo & ipsorum & nostro sacrificium immole-

immolemus: nihilominus tamen eos ad sacrificiū illud, sicut homines Dei, qui mundum in eius confessione vicerunt, suo loco & ordine commemoramus, nec ideo tamen à sacerdote qui sacrificat inuocantur, quippe qui non ipsis sacrificat, quamuis in memoriam sacrificet eorū, quia Dei sacerdos est, non illorum. Ipsum verò sacrificium, corpus Christi est: quod non offertur ipsis, quia hoc sunt & ipsi.

In quibus verbis, quòd dicit à sacerdote non inuocari martyres, hunc habet sensum: Sacerdotes in sacrificio offerendo nō dirigere sermonem ad Sanctos quasi Deos quosdam, ipsis aut sacrificando, aut ipsos tanquam Deos inuocando: sed tantum eorum nomina commemorando. Sicut cum dicit: Non fabricamus illis templa: intelligendum est, quòd non fabricamus ea illis tanquā Dijs, sed Ecclesias erigimus in ipsorum memoriam. Similem sententiam habet lib. 20. contra Cap. 21.

Faustum: Quamuis autem non inuocentur in canone ut Dijs quidam, quibus offeratur sacrificiū: rectè tamen ante & post consecrationem & oblationem rogatur Deus, ut eorum meritis precibusq; concedat, ut in omnibus protectionis eius muniamur auxilio. Ac de inuocatione sanctorū martyrum & Apostolorum, quòd legitima sit, in Ecclesia Christi dubitatio nulla est: nec pecu-

Confessionis Ministrorum

liares argutie hic contra eam proposita sunt, qua
requirant confutationem. Obseruet studiosus
lector sententiam praeclari illius Dionysij Aeo-
pagite, quam in confutatione septima probatio-
nis paulo antè citauimus.

Secundo: Quod autem pertinet ad memoriã
defunctorum in Christo, satis fuerit vnum & al-
terum testimonium adferre, ex quo catholica to-
tius Ecclesie sententiam, et non tantum ipsorum
authorum, intelligere licebit.

Homil. 3.
in episto-
lam ad
Philippe.
Chrysostomus ad populum Antiochenũ: Non
temere, inquit, ab Apostolis hæc sancita fuerunt,
vt in tremendis mysterijs, defunctorum agatur
cõmemoratio. Sciunt enim illis inde multum cõ-
tingere lucrum, & multam utilitatem.

Cap. 1.
Et August. de cura pro mortuis: Non parua est
quæ in hac vniuersæ Ecclesie consuetudine cla-
ret autoritas, vbi in precibus sacerdotis, que Do-
mino Deo, ad eius altare funduntur, locum suum
habet etiam commendatio mortuorum. Ecce ha-
bes vniuersæ Ecclesie de hac re testimonium.
vnde & hereseos notatus est Aërius ab Ecclesia
Christi, quòd negaret orationem & oblationem
faciendam pro defunctis. Neque hæc cõmendatio
defunctorum derogat aliquid virtuti sanguinis
Christi, quia tantum supplicatio quadam pia
Est Ber: est, vt ex vberissimo fonte illo omnis spiritalis
fructus

Aug. hæc
refl. 53.
Vide &
Epipha-
nium.
Hæc. 75.
Et Ber:

fructus sacrificij crucis, per incruentam & commemoratiuam oblationem altaris, proueniat indulgentia defunctis spiritibus, nōdum ad plenum expurgatis.

nard. sermone 60,
Cantica.

Quōd ad tertiam calumniā attinet, ante cōsecrationem purum panem & vinum offerri Deo pro peccatis totius mundi, calumniandi studio se prorsus detineri indicant scriptores isti. Satis enim intelligunt, dona terrena panis & vini offerri Deo, non consideratione naturæ seu substantiæ panis & vini: sed, quemadmodum docet sanctus martyr Irenæus, in mysterio, ad significationem ineffabilium beneficiorū Dei: videlicet, ut rerum istarum oblatione significemus & confiteamur Deum, qui omnia creauit, & incessanter omnia operatur, qui dat escam omni carni, dat panem ad confirmandum cor hominis, dat vinum ut cor hominis letificet, ita mundum dilexisse, ut unigenitum filium, in quo omnia creauit, qui que est panis Angelorum, propter nos miserit de cælis in terram, ut incarnatus pro nobis, se ipsum sub pane & vino cælestibus verbis transmutatis in suum corpus & sanguinem, offerret.

Geni. 1.
Ioan. 5.
Psal. 135.
Act. 14.
Ioan. 3.

Quemadmodum igitur vetera sacrificia ritè oblata Deo placuerunt, & pro peccatis oblata sunt, non consideratione carnalis sanguinis

Confessionis Ministrorum

hircorum aut vitulorum, sed ratione sanguinis Christi per ea figurati: ita hoc loco de panis & vini creatis signis dicendum esse, nemo unquam, nisi in Dei Ecclesiam iniquus, dubitavit.

Quòd ad quartam calumniam spectat: Quòd sacrificus mediatorem se inter Patrem cœlestem & filium faciat, dum dicit se offerre ut sit suo filio propitius, putidum hoc & inuerecundum mendacium esse evidentissimè cognoscitur ex verbis ipsius canonis: Supra quæ, habet canon, ut pote panem sanctum vitæ æternæ, & calicè salutis perpetuæ, propitio & sereno vultu respicere digneris, & accepta ea habere.

Vides in his verbis, non precari sacerdotem, & totam in eo Ecclesiam, ut propitius sit Deus propter ea munera filio suo, sed ut ea pro nobis, atque in nostram salutem accepta habere dignetur. Quòd ergo orat sacerdos, ut super illa munera propitio vultu respiciat, & accepta habeat, quomodo olim accepta habuit sacrificia Abel, Abrahamæ & Melchisedech, quæ fuerunt huius sacrificij figuræ: non eò pertinet, quasi sacerdos oraret, ut Dei filius Deo acceptus sit: sed ut sacerdotis actionem, qua offert agnum illum immaculatum mysticè sub pane & vino, gratam & acceptam habere dignetur. Sic intelligit Basilus, qui in suo canone sic scribit: Respice super nos Deus,

Deus, & super hanc nostram patriam, quam acceptare digneris: sicuti accepta habere dignatus es munera Abel & sacrificia Abrahamæ.

Consideranda quoque hic est sententia Augustini: Hoc est, inquit, sacrificium Christianorum. multi unum corpus sumus in Christo, quod etiam sacramento altaris fidelibus noto frequentat Ecclesia, ubi ei demonstratur, quòd in ea oblatione quam offert, ipsa offeratur. Secundum hanc doctrinam, potest oratio sacerdotis referri ad Christum oblatum, ratione Ecclesiæ, quæ tanquam corpus simul cum capite tota offertur. ut sit sensus: Hec munera oblata, accepta sint tibi, ò pater cælestis, quantum ad Ecclesiam quæ offertur. & solent in scripturis voces Christi ad totam Ecclesiam, tanquam ad integrum corpus referri: sic tamen, ut modò de capite solo, modò de corpore, quod est Ecclesia, sermo esse intelligatur. unde est illa vox: Deus Deus meus, quare me dereliquisti? Longe à salute mea verba delictorum meorum.

Sanè in istis verbis canonis, quæ tam atrociter lacerant impij, nihil offendiculi inesse putavit sanctissimus ille & doctissimus Ambrosius, qui in lib. quarto de sacramentis totam hanc pericopen cum veneratione commemorat: Sacerdos, inquit, dicit: Ergo memores eius gloriosissimi pas-

Lib. 10. de
ciuit. Dei
cap. 6.

Psal. 21

cap. 4. 5.
& 6.

Confessionis Ministrorum

ma passionis, & ab inferis resurrectionis, offerimus tibi hanc immaculatam hostiam, rationabilem hostiam, incruentam hostiam, hunc panem sanctum, & calicem vite eterna: & petimus ac precamur, ut hanc oblationem suscipias in sublimi altari tuo per manus Angelorum tuorum, sicut suscipere dignatus es munera pueri tui iusti Abel, & sacrificium Patriarcha nostri Abrahæ, & quod tibi obtulit summus sacerdos Melchisedech. Ex quo etiam agnoscere licet Romani Canonis antiquitatem & auctoritatem.

Haftenus de Cœna dominica, & Missa Catholicorum satis dictum est, pro ratione presentis scripti & instituti: & solidissimis testimonijs demonstratum est, Missam, in Ecclesia Catholica usitatam, primum à Christo Domino institutam, & Apostolis commendatam, & ab ipsis Apostolorum temporibus in Ecclesia, ad hæc usque tempora observatam: actionemq;, & celebrationem eius, que hodie observatur, prorsus consentaneam esse actioni, quam describunt vetustissimi illi scriptores & Apostolici viri, gloriosi Christi martyres, Dionysius Areopagita, et Iustinus martyr, et Cyrillus ille Archiepiscopus Hierosolymitanus. Aduertant ergo pij Lectores, quanta contumelia in primis Christum ipsum et Apostolos eius, deinde et sanctissimos il-

los Christi testes, atque uniuersum sanctorum patrum cœtum afficiant, qui Missam mentiuntur esse Papæ inuentum, & hominum institutum: & spiritum sanctum in suis fidelibus membris & ministris loquentem obedienter audiant: No-
Aug. li. 10. cōtra aduersariū legis & propheta rum c. 20.
 uam oblationem Christum Apostolos suos docuisse. Item: Ecclesiam ab Apostolorum temporibus per episcoporum successiones certissimas usque ad nostra deinceps tempora perseuerare, & immolari Deo in corpore Christi sacrificium laudis, non secundum ordinem Aaron, sed secundum ordinem Melchisedech.

Caput XVII. De Sacramentariorum errore.

QUAE in hoc tractatu contra Sacramentarios differuntur, tum de presentia vera & reali corporis Christi in sacrosancta eucharistia, tum de eucharistia celebratione siue cōsecratione, & distributione, authores Cōfessionis in Ecclesia catholica didicisse, & ab ea accepisse agnoscimus. Vtrumque enim constanter & perpetuò docuit Ecclesia catholica: in eucharistia corpus Christi esse realiter, substantialiter et verè presens, & non tantum spiritualiter secundum fidem. Item verè realiter & substantialiter corpus Christi dispensari & sumi, & non tantum per fidem spiritualiter: docuit et hoc semper,
 ritè

Confessionis Ministrorum

ritè non celebrari dominicum Sacramentum, nisi recitatio fiat verborum à Christo institutorum, & ad symbolapanis & vini presentia, applicatio, denique symbolorum panis & vini per ministrum Christi consecratio. Sed tamen in aliquot capitibus religionis, ijsq; primarijs, in hoc tractatu à doctrina catholica Ecclesiæ aberratur, quæ succinctè consutabimus.

Primum rectissime sentiunt, dum omnibus modis aduersus sacramentarios quoscunque contendunt, verba illa Christi: hoc est corpus meum: propriè & sine ullo tropo aut figura accipienda esse, ut intelligatur id quod Christus discipulis dispensauit, atq; dispensandum alijs disposuit, esse verè & proprio sermone corpus Christi, quod Ieromonis forma verè & propriè significat. Verum quod contendunt verbis illis significari, quòd panis sit corpus Christi, in eo ab Ecclesiæ catholica doctrina deficiunt ad damnatam olim Berengarij sententiã, atque cū naturarū creatarū conditione prorsus pugnant. Non enim patitur rerū & naturarum instituta proprietas, ut ille panis in manus assumptus, sit corpus, vero & minime tropico sermone: sicut nō patitur, ut panis sit lapis aut lignum. Sunt enim panis & corpus ex institutione sua, natura disparata, quæ de se inuicem prædicari proprio sermone non possunt.

Tradit

Tradit alicubi eruditus ille Augustinus regulam: Sic ubi scriptura diuina flagitiū aut facinus videtur iubere, aut utilitatem, aut beneficentiā vetare, figuratam esse locutionem: nec in proprietate sermonis consistendum esse. Idem haud dubiè iudicās: si quid prorsus absurdum, & naturis rerum institutarum prorsus repugnans legitur, quale est illud: panis est corpus Christi, aut panis est corpus hominis: illud quoque ad tropum referendum esse. Cū igitur rerum conditarum distincta proprietas non patiatur, ut natura panis sit natura corporis humani: quisquis contendit his verbis: hoc est corpus meum: significari, hic panis est corpus meum, proprietatem sermonis nulla ratione retinere aut defendere potest: sed, nisi sit mentis parum sanæ, ad tropum confugere debet.

De doctrina
Christiana
na lib. 3.

Qui ergo contendunt, hæc verba: hoc est corpus meum: perinde valere, atque panis est corpus meum: voce quidem proprietatē sermonis se tenere, dicere possunt, at certissima ratione conuincuntur, absurda contradictionis assertionem à veritate proprii sermonis excidere.

Quod & ipsimet satis se agnoscere insinuant, dum toties hanc seruant loquendi formam, ut dicās, sub pane esse corpus Christi. Si enim propria locutione sub pane est corpus Christi, nequaquam

Confessionis Ministrorum

quam propria locutione panis dici potest corpus Christi.

Sola igitur catholica doctrina veritatem proprii sermonis ritè profitetur, ac verè tuctur, quæ docet in his verbis: hoc est corpus meum: propriissimè & verissimè significari, quòd hoc quod Christus dispensabat Apostolis suis, erat verum corpus, & sanguis verus & realis & substantialis Christi, & non panis aut vinum. Accipit quidem Iesus panem in manus, sed benedictione & virtute verborum: hoc est corpus meum: non amplius mansit panis, sed conuersus est ac mutatus in corpus Christi: sicq; factum est, vt propriissimè verum sit, hoc quod iam vobis ministro, est corpus meum. quia iam hoc non est panis, sed panis quem prius accepi in manus, est in corpus meum ineffabili verborum & benedictionis potentia conuersus. quòd patres verissimè & propriissimè dixerunt, quamuis nouo vocabulo, transubstantiationem.

Alterum est, quòd dum authores Confessionis conantur diluere Sacramentariorum physicam illam obiectionem contra presentiam corporis Christi in cæna Dominica: Christus ascendit in cælos, & sedet ad dexteram patris, idq; realiter, verè & substantialiter: fieri igitur non potest, vt sit realiter, & verè, & substantialiter in
altari:

altari: inducunt nouā quandā explanationē confessionis fidei, qua vno ore omnes confitentur secundum scripturarū doctrinā, Christū post resurrectionē ascendisse in cælos, & sedere ad dexteram patris. Ac in eo quidē rectē sentiūt, quod sedere ad dexterā patris, dicūt nō significare localem quandam situm, sed summā dignitatē & gloriā, quanta quidem potuit humana nature à Deo communicari: qua in eo posita est, quod indicaria & regia quoddā potestas ei data est, qua nunc regnat super omnē creaturā. Sedere enim ad dexteram Paulus interpretatus est regnare, cum loco eius quod Dauid dixit: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum: ipse dixit: Oportet illum regnare donec ponat omnes inimicos scabellum pedum suorum. Verū cū ascendere ad cælos, idē esse contendunt, quod sedere ad dexteram patris: & ascensionem ad cælos non esse localem quandam abitationē ex terris in istos materiales & aspectabiles cælos, neq; corporalem situm designari in eo quod dicitur, aut esse aut regnare in cælis: aduersantur scripturis, quæ corporalem ascensionem eius in cælum, & corporalem ac visibilem è cælis reditum, verbis minime ambiguis aut obscuris describunt: Videntibus illis, inquit Lucas, eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum: cumq; intuerentur in cælum

euntem

Tractatur
illud sym
boli ascē
dit ad cœ
los, sedet
ad dexte
ram pa
tris, & ex
planatur.

Psal. 109.

1. Cor. 15.

Act. 1.
Luc. 24.

Confessionis Ministrorum

euntem illum, ecce duo viri astiterunt iuxta illos, qui & dixerunt: viri Galilaei, quid status aspicientes in caelum? hic Iesus, qui adsumptus est a vobis in caelum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in caelum. Et rursus: Factum est dum benediceret eis, recessit ab eis, & ferebatur in caelum, & ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalem. Vbi ergo corporalis visus, corporales oculi, corporalis benedictio, corporalis virorum sermo, an ibi corporalis & visibilis ascensio intelligenda non est?

Quod autem non solum visibilis & corporalis fuerit eius ascensio, & abitio, sed etiam corporalis, & in certo loco sit eius praesentia & existentia, secundum humanam naturam, nempe in caelo, id quoque testatur S. Stephanus, dum sub mortem exclamat: Ecce video caelos apertos, & Iesum stantem a dexteris virtutis Dei. & Christus ipse: Firuntamen, inquit, dico vobis: a modo

Math. 24

videbitis filium hominis sedentem a dexteris virtutis Dei, & venientem in nubibus. Vnde Aug.

De fide et
symbolo.
cap. 6.

quomodo sit in caelo corpus Dominicum, curiosissimum & superuacaneum est querere: tantummodo in caelo esse credendum est. Et in epistola

Ad Dardanum
epistola 57.

ad Dardanum, quae de hoc argumento fere tota conscripta est: Noli, inquit, dubitare, ibi nunc esse hominem Christum Iesum, unde venturus est,

hoc

hoc est, in cælis: memoriterq; recole, & fideliter tene Christianam confessionem, quomodo resurrexit à mortuis: ascendit in cælum: sedet ad dexteram patris: nec aliunde, quàm inde venturus est: & sic venturus est, Angelica voce testante, quemadmodum abiit in cælū, id est, in nostræ carnis forma atque substantia: cui profectò immortalitatem dedit, naturam non abstulit: secūndum hanc formam non est putandus ubique diffusus. Cauendum est enim, ne ita diuinitatem adstruamus hominis, ut veritatem corporis auferamus. Non est autem consequens, ut quod in Deo est, ita sit ubique ut Deus: una quidē persona Deus & homo est, & utrumque est unus Christus Iesus: ubique per id quod Deus est, in cælo autem per id quod homo est.

Sed audiamus rationes, quibus suam sententiam confirmare conantur. Ascendere, inquiunt, in cælum, interpretatur David, Petrus, & Paulus, non significare quandam localem discessionem à nobis, sed propriè summam glorificationē. Nam Petrus ita loquitur: *Dextera igitur Dei exaltatus, & promissione spiritus sancti accepta à* Act. 2. *patre, effudit hunc quem vos videtis & auditis: non enim David ascendit in cælum. dicit autem ipse: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris* Psal. 109. *meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedū*
O tuorum.

Confessionis Ministrorum

tuorū. Certissimè ergo sciat omnis domus Israël, quia & Dominū eum & Christum fecit Deum hunc Iesum.

Hic clarè, inquit, audimus, ascensionē Christi, esse illam exaltationem, qua pater eum potēter à mortuis excitatum exaltauit, & ad dexteram suam collocauit: & quòd idem sit ascensio in cœlum, quod exaltatio ad dexteram Dei: nempe summa quædā glorificatio, cuius maiestatem quis enarrare vel possit, vel ausit?

Verūm debebāt animaduertere, quòd Petrus hoc tantū dicat, Christum per ascensionem in cœlum peruenisse ad dexteram patris, & potentia Dei esse exaltatum: quod non significat ascensionem esse exaltationem ipsam, sed exaltationē esse ascensionis terminum. ad hoc enim ascendit in cœlum, ut ibi potestatem acciperet regni super vniuersam terram. Sic Paulus cū dicit ad Ephe. Deus det vobis, ut agnoscatis quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos, qui credimus secundū operationem potentia virtutis eius, qua operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis, & collocans eum ad dexteram suā in cœlestibus, ac supra omnē principatū & potestatem, & virtutē, & dominationes, & omne nomen quod nominatur non solū in hoc seculo, sed

lo, sed etiam in futuro : nequaquam dicit, ascensionem Christi esse summam illam exaltationem, qua eum pater in altum sustulit super omnes angelos, & super omne nomē, omniaq; sub pedes eius subiecit. Sed hoc tantum dicit, quod suscitavit Christum à mortuis, & suscitatum collocavit ad dexterā: ne verbū quidem de ascensione faciens. Rursus ad Ephesios 4. non aliud scribitur, quam quod ascendit super omnes cælos, ut expleat omnia: ascensionis quidem ibi fit mētio, sed non dicitur ascensio esse ipsa autoritas & potestas implendi omnia suis donis, ad quam exaltatus est: sed significatur terminus ipsius ascensionis esse potestatem implendi omnia.

Magis autem admirandum est, quod tractātes Pauli sententiam ad Coloss. Si consurrexistis Cap. 33 cum Christo, que sursum sunt quarite, ubi est Christus ad dexteram Dei sedens: volunt cælū, ad quod Christus ascēdit, & ubi in dextera Dei sedet, esse spirituale quoddam cælū: & sicut dextera Dei est ubique, ita etiā illud spirituale cælum: aut sursum, non esse unius alicuius loci, sed propriè spiritualis gloria.

Hæc sane sententia Christiana Confessionis veritati repugnat, qua consentitur Christiani: Christum in eum locum ascendisse, unde venturus est ad iudicium: qui sanè certus est aliquot

Confessionis Ministrorum

locus & non spirituale quoddam cælum. Vbi & hoc aduertendū est, quod sentiunt spirituale hoc cælum, hoc est, summam illam glorificationem Christi, quam secundum formam humanā à patre accepit, efficere ut corpus Christi sit ubique, sicut dextera est ubique.

Quis, inquit, hoc tam gloriosum corpus legibus corporum humanorum cōprehendere possit, vel aufit? Et rursus: Tota, inquit, ratio localitatis aut temporalitatis ad hanc propriē nostram corporalem vitam, non ad spiritualement, in qua gloriosum Christi corpus regnat, pertinet.

Ac tandem apertis verbis dicunt, Christum secundum humanitatem in tantam gloriam sublatum & subiectum esse, ut nullis legibus aut vinculis loci aut temporis, vel etiam ullius impossibilitatis adstringi possit.

In quo non iam illud solum male interpretatur, Christum ascendisse in cælos: sed etiam alterum Confessionis membrum: Sedet ad dexteram patris. sicq̃, commentitiam illam ubiquitatem corpori Christi glorioso tribuunt. Quā sententiam prolixè & solidè confutauit August. in epistola illa ad Dardanum, docens corporis, etiam quod immortalitate donatum est, naturalem esse proprietatē, ut constet partibus à se inuicem

uicem distinctis, secundum loci rationem & di-
 uersitate, & proinde corpus etiam immortale per
 suam naturam prohiberi, ne sit ubique, sicut di-
 uinitas que incorporalis est, est ubique: non ti-
 men interim negans, quin quod per naturam fieri
 non potest, possit per authoris naturam & virtutem
 incomprehensibilem fieri. Corpori, inquit, Chri-
 sti naturam immortalem dedit, naturam non ab-
 stulit. secundum hanc formam non est putandus
 ubique diffusus. Cauendum est enim, ne ita di-
 uinitatem astruamus hominis, ut veritatem cor-
 poris auferamus. Non est autem consequens, ut
 quod in Deo est, ita sit ubique ut Deus. Et rur-
 sus: Spatia locorum tolle corporibus, nusquam erunt:
 & quia nusquam erunt, nec erunt. Hec August.
 Leo quoque in epistola illa quam Chalcedonen-
 sis & posteriores synodi reuerenter susceperunt,
 docet proprietates humane nature in Christo
 manere simul & diuine: humane autem natura
 proprietatem esse, quod comprehendatur a loco: Diui-
 ne vero, non posse comprehendere. Et ponens Augusti-
 nus differentiam inter qualitatem & quantitatem:
 Non, inquit, potest obtinere quantitas quod po-
 tuit qualitas. Nam ita distantibus partibus que
 simul esse non possunt, quoniam sua queque spatia
 locorum tenet: minores minora, & maiores ma-
 iora, non potuit esse in singulis partibus tota vel

Leo epis
 stol 10 ad
 Flavianum.

Confessionis Ministrorum

tanta. sed amplior est quantitas, in amplioribus partibus. Corpora igitur quælibet secundum naturæ suæ conditionem & proprietatem, loci egeat à quibus contineantur, sicut qualitates subiecta requirunt, à quibus sustententur. Quamquã tamen per Dei potentiam partium corporis extensio possit sine loco esse, sicut totum uniuersum seruat Deus sua incomprehensibili virtute sine loco aliquo.

Quod autem asserunt sententiam illam Aug. Tolle spatia locorum, & corpora sustuleris: ad hæc tantum vitam pertinere (nam sublationem spaciolorum aut locorum in altera vita omnino futuram: siquidem, teste scriptura, cælum & terra transibunt, ac peribunt, & omnia elementa igne dissoluentur) non rectè sententiam Apostoli Petri accipiunt. Non enim Petrus sentit, substantias elementorum desituras & perimendas, sed elementa ab eis qualitatibus repurganda, quæ corruptibilibus corporibus nostris congruebant. Sic. August. exposuit Petri sententiam lib. 20. de ciuitate Dei: Tunc, inquit, figura huius mundi mundanorum ignium conflagratione præterit, sicut factum est mundanarum aquarum inundatione diluuij. Illa itaq; conflagratione, elementorum corruptibilium qualitates, quæ corporibus nostris corruptibilibus congruebant, ardendo penitus interibunt: atq; ipsa substantia qualitates

2. Pet. 3.

De ciuitate
lib. 20.
cap. 7.

eas habebit, quæ corporibus immortalibus mirabili mutatione cōueniunt, ut scilicet mundus in melius innouatus, commodetur hominibus etiam carne in melius innouatis. Quem sensum Petrus ipse planè insinuat, dū dicit: mūdū aqua inundatū perijisse, & qui tunc per aquā perijt, in aduentu Domini per ignē calore soluendū. Et hanc intelligentiam cōprobat D. Paulus ad Rom. Vanitati, inquit, creatura subiecta est, nō volens, sed propter eū qui subiecit eā in spe, quia & ipsa creatura liberabitur à corruptione in libertatē gloriæ filiorū Dei. Itē Salomō Eccles. i. Generatio præterit, generatio aduenit, terra autē in eternū stat.

Rom. 8.

Hactenus de ascensione Christi in cælos, deque sessione eius ad dexteram: de quibus noua explicatio excogitata est ad dissoluendam physicam illam obiectionem Sacramentariorum contra præsentiam corporis Christi in Eucharistia, Christi corpus non posse simul in cælo & in Eucharistia esse. Respondent enim nouo cōmento hoc facile fieri, quandoquidem Christi corpus iam glorificatum non sit localiter in cælo: sed liberum ab omni temporalitate & localitate præsens sit in altari, etiam si & alibi sit. Sed hæc responsione tanquam commentitia reiecta, solī catholici physicam eā argutiā solide refellūt. Nimirum quanquam id corporis nature repugnet,

Confessionis Ministrorum

1021 20.

corpus aliquod esse in pluribus locis, id tamen di-
uinæ omnipotentia non est impossibile. Sicut di-
uinitatis Christi virtute infinita factum est, ut
Christus etiam secundum corpus, ianuis clausis
ingrederetur ad discipulos, & sine violatione in-
tegritatis virginitatis, ex utero matris in lucē
prodiret: Ita per diuinam potentiā fieri, ut cor-
pus Christi, quod localiter est in cælo, sit etiam
verè & substantialiter in altari. nō quidē locali-
ter, sed sacramentaliter, & modo quodā ineffabili.

Quod si nouum hoc commentum de gloria
tanta corporis immortalis Christi, ut sit ubique
diffusum, sicut diuinitas, accuratius excutiatu-
r: cōperietur, non magis conuinci posse, quod dum
panis, cui præsens est corpus Christi, sumitur, cor-
pus Christi sumatur, quàm si sumatur alius quī-
libet cibus, cui aequè atque pani, corpus Christi
præsens est secundum hoc cōmentum. Cū enim
per virtutem consecrationis non efficiatur, ut
præsens fiat pani corpus Christi, sed sicut ubique
per suam gloriam, ita & pani præsens sit per glo-
riam suæ immortalitatis: non est quòd magis in
pane existimetur contineri, ut pane sumpto, di-
catur sumi corpus, quàm in alio quouis cibo aut
potu. Nouum itaque cōmentum hoc cū non ef-
ficiat corpus Christi præsens pani per virtutem
consecrationis, sed pani semper præsens sit cor-
pus

pus sicut alij cuiuslibet rei, rationem & substantiã
 cœna dominica aufert, & euertit: qua in hoc vel
 imprimis consistit, quòd virtute diuina benedi-
 ctionis, diuinorumq; verborum consecretur pa-
 is in corpus, atq; hac consecratione corpus Chri-
 sti, quod in cœlis substantialiter est & localiter,
 in altari quoque ineffabili modo esse incipiat.

Caput XVIII. De Absolutione.

Absolutionem negant esse sacramentum, cū
 careat omni externo, aut diuinitus insti-
 tuto signo quod solet inesse sacramento. At
 superius satis ostensum est, tum ex sacris Cœcilijs,
 tum ex patrum doctrina, & præsertim Augu-
 stini, pœnitentiæ suæ absolutionē sacerdotale,
 adnumeratã semper fuisse inter Ecclesiæ sacra-
 menta: & rationem quoque sacramenti propriè
 dicti hic reperiri ex eo manifestum est, quòd su-
 per confessione debita peccatorum, à pœnitente
 sacerdoti facta, tanquam elemento, adhibetur
 verbum absolutionis secundum Christi institu-
 tionem: qui Apostolis dedit potestatem remittē-
 di & retinendi peccata, cum promissione gratiæ,
 donandæ illis qui digni & idonei reperirentur
 absolutione. Quorum, inquit, remisertis pecca-
 ta, remissa erunt: & quorum retinueritis, reten-
 ta erunt. Ex quo etiam intelligitur, quòd sacra-
 men-

Ioan. 20.

Confessionis Ministrorum

mentum istud absolutionis, non in doctrinatantum, aut simplici, euangelica, & recta institutione consistit, sed in vera etiam peccatorum remissione & condonatione. Quoniam verò huius sacramenti ministri sacerdotes, neminem absoluerunt, & nemini peccata remittere legitime possunt, nisi qui eos accesserit, atque ab eis tanquam Christi ministris peccatorum absolutionem petierit: necesse est, ut coram eis se peccatores agnoscant & profiteantur. Deinde etiam, ut peccata, quorum remissionem petunt (petere autem omnium remissionem debent, quorum sibi conscius sunt, si veram & integram querunt cum Deo reconciliationem) eis exponant, & aperiant: siue sint cogitationes & consilia cordium, siue facta externa, ut ipsi tanquam iudices à Christo in peccatorum causis constituti, veram & legitimam sententiam vel remissionis, vel retentionis ritè pronuntiare possint. Super incognitis enim non nisi temerarium iudicium ferri potest. Sic sua etate docuit populum

Cyprian. sibi à Spiritu sancto concreditum Cyprianus:
sermo 4. Qui nullo, inquit, sacrificij aut libelli facinore
de lapsis. constricti sunt, si tamen de hoc vel cogitauerint,
hoc ipsum apud sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confiteantur. Sic Hieronymus in Com-

Hierony ment. super Matth. dicens sacerdotem, cum audierit

dierit peccatorum varietates, posse scire quis sit ligandus, quisue solvendus, & ita demum absolueri aut ligare debere: non autem pro suo arbitrio, more Pharisaeico, posse quem libèret vel ligare vel absolueri. Sic quoq; Leo ille Magnus ad Theodorum Foroiulensem Episcopum scribit in Epist. 92. hæc verba: Multiplex misericordia Dei ita lapsibus subuenit humanis, ut non solum per Baptismigratiam, sed etiam per pœnitentiã medicinã, spes vitæ reparetur æternæ: sic diuinae bonitatis præsidij ordinatis, ut indulgentia Dei, nisi supplicationibus sacerdotum, nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum, homo Christus Iesus hanc præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus satisfactionem pœnitentiæ darent, & eadem salubri satisfactione purgatos ad communionem sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Et in Epistola ad Episcopos Campania: Reatus conscientiarũ sufficit solis sacerdotibus indicare cõfessione secreta. Sic Dionysius Areopagita in epist. ad Demophilum monachum. Sic deniq; Clemens, in epist. ad Iacobũ fratrem Domini: Si fortè alicuius cor vel liuor, vel infidelitas, vel aliud quoduis malũ latenter irreperit, non erubescat, qui anima sue curam gerit, confiteri hæc huic qui præest, ut ab ipso per verbũ Dei, & cõsiliũ salubre curetur.

Ad hunc

Dionysii.
Areopag.
Clemens.

Confessionis Ministrorum

Ad hunc modū de absolutione senserunt & scripserunt uniuersi, iā inde ab exordio Ecclesie, ecclesiastici patres. quibus prudentem quemque Christianum magis est æquum auscultare, quàm Luthero vel Caluino desertoribus ecclesie, docentibus pios debere frui hac spiritus libertate, quòd non sit necesse eos suas cogitationes, confessions, & facta sacerdoti enumerare: sed sufficiat coram eo se peccatores agnoscere & profiteri: & si quid habeant quod suam conscientiam inquietā & anxiam reddat, id eò solum exponās, ut erudi & rectè institui possint.

Ex his etiā ea calumnia confutata satis est, qua dicunt, confessionem cū enumeratione peccatorum ab Innocentio tertio introductam in Ecclesiam: & cum aliquando in Ecclesia Constantinopolitana usitata esset, per Nestariū sublatam esse. Constat enim primū evidentissimè multò ante Innocentij tertij aetatem, usitatam in ea fuisse: & per Innocentium 3. id solum constitutum, ut quoque anno quisque confessionem faceret semel, eo videlicet tempore, quo Eucharistiam sacram sumeret.

Nestarij
historia
de cōfessione
secreta. In
histor. tri
part. li. 9.
cap. 25.

Deinde quod ad Nestarium Constantinopolitanum attinet, per quē dicunt sublatam esse confessionem quæ fit sacerdoti, ex Socrate cognosci potest, quòd non confessio ipsa quæ sacerdoti fit, sublata

sublata sit: sed tantum certus quidam canon, qui propter heresim Nouati, qua paulo antea exorta erat, constitutus fuit. Quod ut intelligatur, animaduertendum est, quod cum Nouatus, ijs qui in persecutione Decij lapsi erant, & vel sacrificauerant, vel libellos dederant, etiam si pœnitentie dolorem grauem testarentur, & uitæ emendationem promitterent, absolutionem sacerdotalem impendi non posse doceret, & potestatem Ecclesia esse datâ negaret, per quam possent lapsi reconciliari Deo, & in sola Dei potestate condonationē lapsis positam esse doceret: sacerdotes tanquam condemnantes Nouati duram sententiam, passim lapsos absoluebant ante actam consuetam pœnitentiam, sicut videre licet apud Cyprianum. Quod cum viderent sancti Episcopi id temporis Ecclesias gubernantes, canonem cōstituerunt, ut constitueretur certus presbyter, qui & lapsorum causas cognosceret, & neminem absolueret ante peractam legitimam pœnitentiam & satisfactionem: quo canone observato, & Nouati heresis damnaretur, dum etiam grauius lapsi ad absolutionem admitterentur, & disciplina Ecclesia custodiretur circa pœnitentes recipiendos. Hic canon cum populo grauis esset, & onerosus (cum antea cuiuslibet sacerdoti confiteri liberum esset, & à quolibet absolui occasione sceleris

Sermo. 6.
de lapsis.

Confessionis Ministrorum

leris cuiusdam admissi in Ecclesia Constantino-
politana, & tumultuatione quadam exorta ad-
uersus presbyteros, à Nectario sublatus est, &
permissus est quisq; sua pristinae libertati, ut cō-
fiteri posset cuilibet sacerdoti. Non igitur con-
fessio priuata, sed seuerior quadā obseruatio pro-
pter Nouati haresim inducta, per Nectarium
sublata est.

Hic iterū admonendus est lector, ut animad-
uertat, quā bona fidei sint hi prophetae, qui hoc
quoque loco doctrinam adferunt prorsus contra-
riam doctrinae apologiae Augustanae: cū tamen
non semel profiteantur, se assentiri Confessioni
& apologiae Augustanae.

Apologia
Augustina.

In capite enim de numero & usu Sacramen-
torum scribitur in hunc modum.

Signa sine mandato Dei instituta, nō sunt
certa signa gratiae, etiamsi fortasse rudes do-
cent & admonent aliquid. Verè igitur sunt sa-
cramenta: Baptismus, Coena Domini, Absol-
tio, quae est sacramentum poenitentiae. Nā hi
ritus habent mandatum Dei, & promissio-
nem gratiae, quae est propria noui testamenti.
Certò enim debent statuere corda, cū ba-
ptizamur, cū vescimur corpore Domini,
cū absoluiamur, quòd verè ignoscat nobis
Deus propter Christum.

An ne

Anne hac confessio prorsus contraria est doctrina hic tradita: Absolutionem non esse proprie sacramentum: idq; propterea, quod in ea non est signum diuinitus institutum cum promissione annexa? Nam in apologia disertè affirmatur, & verè, hic non deesse ritum aut signum diuinitus institutum, nec promissionem gratia: sicut iam ostensum satis est.

Caput XIX. De Cœlibatu & coniugio Sacerdotum.

Quod hic scribitur, demoniorum doctrinã esse improbare monasticorum hominum cõiugia, manifestissimè cõfutant clarissima diuinarum scripturarũ testimonia. Cũ votũ Deut. 23º voueris Domino, non tardabis reddere. Et illud Psal. 75º Psalmi: Vonete, & reddite Domino Deo vestro. Et illud Pauli ad Tim. Adolescentiores viduas 1. Tim. 5º deuota: cùm enim luxuriata fuerint in Christo, De bono viduitatis ca 8. 9. 10º volunt nubere, habentes dãnationẽ, quia primã Item lib. 2º de adult. coniu. ca. 24. & in Psal. 75º de irritã fecerunt, hoc est, quia votum, quo se ad castitatem astrinxerãt, violauerunt. Vnde celebratur in Ecclesia illud Diui Augustini: Voto à virginibus vel viduis emisso, iam non solum cãpessere nuptias, sed etiamsi non nubatur, nubere velle dãnabile est. Et Epiphanius in heresi Apostolicorũ, & Montanistarum: Tradiderunt, inquit,

Confessionis Ministrorum

quit, sancti Dei Apostoli peccatum esse, post de-
cretam virginitatem, ad nuptias conueri. Et
scripsit Apostolus: Si nuserit virgo, non pecca-
uit. Quomodo igitur hoc cum illo concordat? Imo
illam virginem dicit, quæ non est dicata Deo.

Hierony-
mus lib. 1.
contra Io-
uinianũ,
Ambro-
& Chry-
sosto. in
ad Tim.
Basilius
in lib. de
virgini-
tate. Inno-
centius. 1.
epist. 2.
cap. 13.
Cano 104

Sic Hieronymus: Virgines quæ post consecratione
nuserunt, non tam adultera sunt, quàm incesta.

Consentiunt Ambrosius, Basilius, Chrysostomus,
& uniuersipatres iam inde ab exordio Ecclesia,
sicut testatur Epiphanius. Non igitur ad demoni-
orum doctrinam referendum est, prohibere

nuptias ijs qui se per votum dedicauerunt san-
ctiori vitæ: sed Spiritus sancti, qui per Apostolum
Paulum, & sanctos patres loquutus est, & eccle-
siam erudiuit, doctrina est. Et in concilio Cartha-
ginen. 4. (cui interfuit Augustinus) sic scribitur:

Si quæ viduæ se deuouerunt Domino, postea ve-
rò ad nuptias seculares transierunt, secundum
Apost. damnationem habebunt: quoniam fidem
castitatis, quæ Domino vouerunt, irritam facere

ausa sunt. Apostoli verò sententia illa ad Tim.
2. Tim. 5. Spiritus autem manifestè dicit, quòd in nouissi-
mis temporibus discedent quidam à fide, atten-
dentes spiritibus errorũ, & doctrinis demonio-
rum prohibentiũ nubere: eos notat, qui nuptias
tanquam per se malas & illicitas damnabant.

Lib. 19.
cap. 6.

Sicut docet August. contra Faustum. Nò enim
à se ipso

à se ipso dissentire, secumq; pugnare potest Paulus: qui cum dixisset ad demoniorum doctrinam pertinere, prohibere nuptias, in sequenti cap. astringit, viduas qua se Deo dedicauerunt, damnationem habere, si vel nubere vellent.

Quod autem ad sacerdotum coniugium attinet: quam non bene consentiat conjugalis vita cum sacerdotio, id ex Apostolo Paulo intelligi potest, dicente: Nemo militans Deo implicat se ^{1. Tim. 2d} secularibus negotijs, hoc est, seculari vita, qualē esse vel imprimis conjugalem vitam, idem Apostolus testatur, dum scripsit ad Corinthios: Noli- ^{1. Cor. 7o} te fraudare inuicem, nisi ex consensu, ad tempus, ut vacetis orationi. Et rursus: Qui sine uxore est, sollicitus est qua sunt Domini, quomodo placeat Deo: qui autem cum uxore est, sollicitus est qua sunt mundi, quomodo placeat uxori. Mulier innupta & virgo cogitat qua Domini sunt, ut sit sancta & corpore & spiritu: qua autem nupta est, cogitat qua sunt mundi, quomodo placeat viro. Vnde scripsit Augustinus: Nihil esse sentio, quod magis ex arce deiciat animum virilem, ^{Lib. 1. fo. liloquio. rū cap. 1o} quam blandimenta foeminarum, corporumque ille contactus, sine quo uxor haberi non potest.

Et Hieronymus: Si laicis imperatur, ut propter orationem abstineant ab uxorū coitu, quid de ipso sentiendum, qui quotidie pro suis, populiq;

P peccatis

Confessionis Ministrorum

peccatis illibatas Deo oblaturus est hostias?

Cum igitur per Spiritum sanctum edocta Christi Ecclesia, videret non satis congruere cum sacerdotali ministerio vitam conjugalem, constituit, ut qui sacerdotio fungi vellet, cœlibatum amplecterentur: ut sedulo & sancte officium suum obire possent. quod ex ipsis Apostolorum canonibus, qui in Ecclesia Christi semper non paruum auctoritatem obtinuerunt, etiam constat. Sic enim habet canon 27. Innuptis qui ad clerum proeecti sunt, precipimus, ut si voluerint, uxores accipiant, sed lectores, cantoresq; tantummodo.

Vide Epiphani-
um in heresi
Catarorum
quæ est
nume. 59.

In exordio quidem Ecclesie, ex ijs qui iam coniugati erant Episcopi constituebantur: quia rarior erat, qui Episcopi aut presbyteri munus suscipere vellet. Sed ea quoque consuetudo, aucto credentium numero, sublata est: & non nisi virgines, aut qui à prius ducta uxore abstinere, & cœlibes viuere proponerent, ad episcopatum assumpti sunt. Verum nunquam id in Ecclesia factitatum esse legitur, ut qui sacerdos, presbyter, aut episcopus esset, post susceptum sacrum episcopatus aut presbyteratus gradum, uxorem duceret: adeo ut ipse Paulus non permittat presbytero, qui ante ordinationem uxorem duxerat, si illa obierit, aliam ducere. Atque hoc quoque considerandum est, quod sacerdotes, dum ordinantur, profiteantur se velle

Titum 1.

se velle ad instituta sacrorum canonum viuere. Ex causa igitur rationabili, quæ ad diuina functionis honestatem & decorum admodum pertinet, ijs qui sponte diuinam functionem amplecti volunt, coniugium negare, & cælibatum indicare, iure reprehendi non potest. Quod autem dicunt scriptores hi: Concedi iam presbyteris connubiū, ipsi viderint, qua fide id dicat: certè nondum id cõcessum esse, affirmare non dubitamus.

Cap. XX. De Purgatorio.

Purgatorium, cum ob alias quasdam, tum ob hanc potissimum causam reijciendum docent: Primum, quod id tota Ecclesia, & omnes authentice scripturae ante Christum ignorauerint. Deinde quod ignoret & nouum testamentum, & tota primitiua Ecclesia.

Quod ad Ecclesiam & authenticas scripturas ante Christum attinet, nobis certè, qui catholici sumus, non deest authentica scriptura, quæ Ecclesie Christum antecedentis de purgatorio sententiam insinuet. Ea est scriptura libri Machabæorum. De cuius authoritate sic scribit D. August. Machabæorum libros, inquit, etsi Iudæi non recipiant, Ecclesia tamè catholica pro canonicis habet. Vnde in secundo lib. de doctrina Christiana, recensens indubitatum suum seculo canonem,

P ij incun.

Lib. 2. Machab. c. 1.
Lib. 18 de ciuit. Dei.
Cap. 36.

Confessionis Ministrorum

In princi-
pio com-
mentarij
ad Galas
sas.

incunctanter eos ceteris suo ordine adnumerat. Quod de hereticis alicubi scribit D. Hieronymus: quod suis interpretationibus deprauare non possunt, & ad sua instituta cōtorquere, illum auctoritati quantum possunt detrahunt, id istius vsuuenire videmus. Cū enim clarissime locus ille statuat & approbet pias viuentium preces pro mortuis, ut nulli caullationi calūniosa possit esse obnoxius, auctoritatem librorum Machabaeorum reijciunt. Sed nos cum vniuersa Ecclesia catholica consentire malumus, quā cum Ecclesia desertoribus, Luthero, eiusq; sectatoribus.

In lib. de
cura pro
mortuis
cap. 1.

Quod autem attinet ad primitiuam Ecclesiam, iam superius proposuimus sententiam Augustini, asserētis, quod vniuersae Ecclesiae catholicae ea est consuetudo, ut in precibus sacerdotis quae ad altare funduntur, locum suum habeat etiam commendatio mortuorum. Sanè vniuersam Ecclesiam, primitiuam quoque Ecclesiam comprehendere, certissimum est. Non igitur, August. iudice, verum est: Purgatorium ignotum fuisse primitiuae Ecclesiae. Et quid si per annos mille ducentos, imò trecentos cognitum, creditum, & predicatum fuerit in Christi Ecclesia Purgatorium: an adhuc reijciendū putabitur, cū Christus aperte testetur se Ecclesiae daturum Spiritum

Ioan. 14,

sanctum,

sanctum, qui doceat Ecclesiam omnem veritatem permaneat, cum ea in consummationem mundi? An existimandum est, Christum passum esse, ut spiritus erroris occuparet suam sponsam per 101 annorum spacium donec exurgeret alter (si Djs placet) Helias, Lutherus? Callido igitur consilio fucus struitur imperitiis, quasi recens esset doctrina de purgatorio, veteriq; Ecclesie ignota. quam constat adeo vsuatam, ac manifestam fuisse ante annos mille trecentos, ut Aerius haereticus ab ea indicatus sit, eo quod improbaret orationem & oblationem qua pro mortuis fiebant: ut testantur Epiphanius, & Augustinus. Et cum in concilio Florentino doctrina de purgatorio diligenter excussa esset, Graeci doctores, qui ad illud conuenerant, Latinorum sententiam palam amplexi sunt. At verò nec hoc quoq; verum est, quod primitiua Ecclesie ignotum fuerit purgatorium. Scribit enim Dionysius Areopagita de ijs qua circa defunctos fiunt: Accedit, inquit, deinde venerandus antistes, & precem sacram super mortuum peragit, precatur oratio illa diuinam clementiam, ut cuncta dimittat per infirmitatem humanam admissa peccata defuncto, eumq; in luce statuatur, & in regione vinorum, in sinibus Abrahae, Isaac, & Iacob: in loco unde aufugit dolor, & tristitia, & gemitus.

P ij

Es

Epiphanius haer. res. 53.

Aug. de haer. libus haer. 530

Ecc. Hierar. cap 7

Confessionis Ministrorum

Et paulò post dissoluit obiectionem, qua aduersus huiusmodi orationē obijci posset, ex scriptura: Referet unusquisq; ea quæ per corpus gestit, siue bonum siue malum: docens, quòd post mortem, huiusmodi preces ijs solum prodesse possunt, qui digni sunt, & in sancta erga Deum charitate defuncti. Quòd si primitiua Ecclesia adnumerandus meritò est Tertullianus, item sanctus Cyprianus martyr: ille quidè: Enimuerò, inquit, uxor pro anima mariti orat, & refrigerium interim postulat ei, & in prima resurrectione confortiũ, & offert annuis diebus dormitionis eius. Hic uerò: Victor, inquit, cum contra formam nuper in Concilio sacerdotibus datam, Geminium Faustinum presbyterum ausus sit actorem constituere, nõ est quòd pro dormitione eius apud uos fiat oblatio aliqua, aut deprecatio nomine eius in Ecclesia frequentetur.

Quod attinet postremò ad nouum testamentum, cui etiam purgatorium ignotum fuisse dicunt, Catholici scriptores in suis de hoc articulo doctis & prolaxis scriptis manifestè demonstrarunt scripturam: Quicumque dixerit uerbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra spiritum sanctum, nõ remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Item: Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Si

cuius

2. Cor. 5.

Tertul in
lib de mo
nogamia.

Cyprianus
lib 1. ep. 9

Matt. 12.

cuius opus māsērit, quod super adificauit, mercedem accipiet: si cuius opus arserit, detrimentum patietur. ipse autē saluus erit, sic tamē quasi per ignem: cum alijs aliquot, ad statuendum purgatorium, secundum probatis. patrum interpretationem pertinere. Sed prolixiorē explicationē non permittit huius scripti ratio & institutum.

Quod autem calumniantur, doctrinam de purgatorio facere homines securos, ut non putent esse necesse, in hac vita integrē peccata sua expiari: manifestissimum est, per doctrinam purgatorij maximam sollicitudinem inseri mentibus piorum, dum persuasum habent, quod nisi in hac vita per diligens virtutum studium, & laboriosa pœnitētia opera, peccata integrē sint expiata, acerbissimis cruciatibus post hanc vitam in purgatorio loco expiari debeant, in ijs qui in charitate & pietate ex hac vita discedunt. Nam ijs qui in impietate hinc commigrant ad aliam vitam, in purgatorio nulla spes salutis promittitur. Similiter quod calumniatur, horrendum in modū sacrificium crucis prophanari, quasi illud nō valeret ad plenū peccata expiare, et ab omnibus peccati immūdit ijs abluere, prolixē & solidē superioris casutū est, dū demonstratū est, quod sacrificium Christi, potētissimū & sufficientissimum ex se quidem est ad qualibet peccata expianda:

Confessionis Ministrorum

In respō.
cōtra ob-
iectionē
1. Vincen-
tianam.

sed tamen per illud nulla peccata expiari, nisi ad eorum expiationem applicetur. Est enim, autore Prospero contra articulos falso impositos Augustino, Christi sacrificium, veluti pharmacum quoddam efficacissimum, quod possit omnes morbos curare: sed tamen nullum morbum curat, nisi sumatur. Applicatur autem passio Christi, quod ad pios defunctos quidem pertinet nondum plene purgatos, tum per orationes, tum per elemosinas, tum etiam per oblationes qua in Missa pro eis fiunt.

Denique quod calumniantur, ex doctrina purgatorij profluere ac spargi innumera spectra, in specie spirituum, varia opera pro se fieri flagitantium, ut è purgatorio liberentur: quid de apparitionibus spirituum defunctorum sentiendum sit, non est huius loci exactè discutere. Verum hoc dicimus: Si hac in parte ab indoctis hominibus, & nimium credulis, aut etiam improbis erratur, eum errorem non conijci posse in doctrinam catholicam de purgatorio: & hominum temeritatem aut improbitatem esse per pios, doctos & vigilantes pastores corrigendam: neque tamen omnem spirituum apparitionem, pro se viuorum suffragia flagitantium temerè damnandam, & ad abominaciones reijciendam.

Quod verò orationes & oblationes viuorum
pro-

prodesse possint spiritibus in pietate defunctis, constantissime asseuerat August. cum alijs locis plurimis, tum verò in Enchiridio: in quo libello institutionem hominis Christiani scribit: *Neg. Caput. 188*
 negandum est, inquit, defunctorum animas, pietate suorum uiuentium reuelari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, uel elemosine in Ecclesia fiunt. Sed eis hac profunt, qui cum uiuerent, ut hac sibi postea prodesse possent, meruerunt. Est enim quidam uiuendi modus, nec tam bonus, ut nõ requirat ista post mortem: nec tam malus, ut ei non profint ista post mortem. Est verò talis in bono, ut ista non requirat: & est rursus talis in malo, ut nec his valeat, cum hac vita transierit, adiuuari. Quocirca híc omne meritum comparatur, quo possit post hanc uitã reuelari quispiam vel grauari: nemo autem se speret quod híc neglexit, cum obierit, apud Deũ promereri. Non igitur ista quæ pro defunctis commendandis frequentat Ecclesia, illi Apostolica sunt aduersa sententiã, qua dictum est: *Omnes enim astabimus ante tribunal Christi, 2. Cor. 5.*
 ut referat unusquisque secundum ea quæ per corpus gessit, siue bonum siue malum: quia etiam hoc meritum sibi quisque cū in corpore uiueret, comparauit, ut ei possent ista prodesse. Nõ enim omnibus profunt. & quare nõ omnibus profunt,
 nisi

Confessionis Ministrorum.

nisi propter differētiā vitæ quam quisque gessit in corpore? Cū ergo sacrificia siue altaris, siue quarumcunque eleemosinarum pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones sunt, pro nō valde malis propitiationses sunt, pro valde malis, etiam si non sint adiumenta mortuorum, qualescunque viuorum consolationes sunt. Quibus autem profunt, aut ad hoc profunt vt sit plena remissio: aut certē, vt tolerabilior fiat ipsa damnatio. Sic iterum alibi: Oblationes pro spiritibus dormientium, ipsos aliquid adiuuare credendum est. Similiter expressissimē homilia trigesima secunda de verbis Apostoli, & in libro de cura pro mortuis.

Epist. 64.
ad Aurel.

Cap. 1.

Hanc constantem Ecclesie catholice doctrinam pios viros sua æternæ salutis studiosos potius sequi æquum est, quàm nouitiorum prophetarum iam olim damnatos errores.

Animaduertendum est & istud hoc loco, quàm probè conueniat magistris istis, qui se dicunt assentiri Confessioni Augustanæ & Apologia, cum ipsa Apologia. In ea enim in tractatu de Missa scribitur hunc in modum:

Scimus veteres loqui de oratione pro mortuis, quam non prohibemus. Cū igitur pro mortuis nihil à Deo ritè postulare possimus,

mus, si iam in æterna requie & pace constituti sint, manifestè constat eos, pro quibus orationes ritè fiunt, adhuc retineri in loco aliquo, donec plena peccatorum remissione obtenta, ad quietem æternam admittantur.

Cap. XXI. De Magistratu.

Magistratum secularem esse diuinitus ordinatum, & armatum gladio, ut sit honori bono operi, & terrori malo operi, Roma. 13 confitentur & catholici. Rursum distincta esse genera functionum, Magistratum secularem, ac gladium gerere, & ecclesiam Christi regere, ac clauis ecclesie administrare: ac pertinere ecclesie gubernationem ad ministros Christi, episcopos ac sacerdotes, hoc est, ad potestatem ecclesiasticam: Politicam verò gubernationem, ad politicam potestatem principum secularium ac magistratum, similiter confitentur. Verùm quod diuina ordinatione, diuinoq; iure debeat omnis anima siue politicarum, siue ecclesiasticarum personarum politico Magistratui in suo foro, hoc est, tam in realibus quàm personalibus actionibus subiecta esse, nõ tantum propter pænã, sed etiã propter conscientiam, id non rectè dici ex eo constat, quòd poste aquam (secundum vati-

Confessionis Ministrorum

vaticinium *Esaiæ de Ecclesia propagatione:*
Aperientur porta tue iugiter, die ac nocte non
claudentur, ut adferatur ad te fortitudo gentium,
& reges eorum adducantur. Gens enim & re-
gnum, quod non sermierit tibi, peribit. Et erunt
reges nutricij tui, & regina nutrices tuae) secula-
res principes per fidem in Christum, Ecclesia
institi sunt, & membra, & oues Ecclesia esse cæ-
perunt, quæ pascenda & gubernanda essent à sa-
cro sacerdotum & episcoporum ordine, probè in-
tellegerunt magno in pretio habendos eiusmodi
Christi ministros, qui clauēs regni cælorum à
Christo accepissent, & potestatem longè sublimio-
rem, quàm est eorum politica potestas, qua tem-
poralem potissimum tranquillitatem & pacem
procurare ipsis mandatum erat. Quanquam igitur
sacrarum illarum personarum anima nõ ef-
sent continuo exempta ab obedientia eis præsta-
nda in realibus & personalibus negotijs, probè ta-
men perspexerunt parum congruere, ut sacerdo-
tum ordo eorum tribunalibus subiceretur, quo-
rum præsidio ipsi ad cæleste regnum dirigeren-
tur. Itaque (qua erat religione erga Deum, eiusq;
sacros ministros) visum est eis naturalis rationi
congruere, ut sacros ordines ministratum eter-
næ hominum salutis, à suis tribunalibus, & ab o-
bedientia sibi præstanda liberos facerent, & sa-
cri

Capit 49
 vide Cõ-
 fessionẽ
 Cõstanti
 ni impe-
 rat. in Ni-
 cæna sy-
 nod. li 10
 Ecclef.
 hist. cap. 2
 Itẽ Mar-
 tiani imp
 & histo.
 Theodo-
 reti lib. 1.
 cap. 11.

eri ordinis praesidiis, episcopis & pontificibus subijcerent.

Hoc sanè constat, apud omnes etiam gentiles, quibus ulla religionis cura extitit, quamuis ad vera religionis cognitionem non peruenierunt, velut naturali ratione magistra receptum fuisse, ut sacerdotibus, specialiter deputatis sacris ministerijs, singularem decernerent ac deferrent honorem & reuerentiam, ciuiliu onerum uacationem, & immunitatem. & praeterea annonam ex publico. Testatur haec sacra historia Genesios Genes. 47 de Aegyptijs sacerdotibus, qui in illa septennij fame non sunt coacti, instar reliquorum Aegyptiorum, vendere suas terras & possessiones in seruitutem regiam, sed eis ex publicis horreis praebantur cibaria. Item sacra histo. 1. Esdrae. Itaq; 1. Esdrae 7 partim naturali ratione, partim reuerentia erga sacerdotum sacrum ordinem adducti sunt religiosi principes, ut qui caelestem illam functionem gererent, a ciuiliu potestatum iudicio exempti illi soli subijcerentur, qui a Christo erat inter eos supremus Christi minister constitutus. qui canones & leges viuendi eis praescriberet, ac transgressoribus & inobedientibus etiam suas pœnas constitueret. Ac non modo personas eorum sed etiam possessiones ac res temporales magna immunitate & libertate donarunt. Neque rectè cõ-

Confessionis Ministrorum

Rom. 13.

tra hanc exemptionem obijcitur sententiã D. Pauli: Omnis anima potestatibus sublimioribus subiecta sit. nõ enim vult Apostolus docere, quòd qualibet anima, siue Ecclesiastica, siue politica, debeat cuilibet potestati obedientiam præstare: sed quòd qualibet anima, tam ecclesiastica quàm politica, debeat obedientiam præstare ei potestati, cui subiecta est, & quæ super ipsam præeminet. Hoc enim docet Apostolus, quòd Euãgelij professio non eximit subditum ab ea potestate cui subditus est, quasi iam liber factus per Euãgelij professionem non debeat neque seruus obedientiam Domino, neq; ciuis magistratui, neque magistratus principi aut duci. vnãquamq; enim personarum post fidem susceptã manere obstructã ad præstãdã obedientiã ei cui subdita est. Quando igitur legitima aliqua ratione persona aliqua libera facta est à subiectione erga superiorem aliquam potestatem, manifestum est, eã nõ amplius diuino iure obligari ad obedientiã ei præstãdã.

Ex his satis manifestum est, sacros presbyterorum, Episcoporum, ac aliorum Deo dicatorum ordines, non subducere se contra ius Euãgelicum, & per tyrannidem ab obedientia Magistratus, quoniam ex rationabili causa, aut per principum erga ipsos religiosum affectum & beneuolentiam, aut per aliam quamlibet idoneã et legi-

legitimam causam libertate donati sunt. Virum autē summi pastoris ecclesie potestate, sine principum secularium benevolentia & gratia ea libertate donari possint sacri ordines, non est huius temporis discutere. At quid de hac re cōstitutū sit in concil. Mileuit. cui & B. Augu. interfuit, videre licet in canone eius concil. 19. Placuit, inquit Patres, ut quicumque clericorum, ab imperatore cognitionem publicorum iudiciorum petierit, honore proprio priuetur.

An huius quoque concilij eruditissimos & sanctissimos patres audebit aliquis sane mentis tyrannidis insimulare? Extat ea de re memorabilis Ambrosij sententia ad Valentinianum Imperatorem: Augustæ, inquit, memoriæ patertuus Theodosius etiam legibus sanxit: In causa fidei vel ecclesiastici alicuius ordinis iudicare eum debere, qui nec munere impar sit, nec iure dissimilis, hoc est, sacerdotes de sacerdotibus voluit iudicare. Quin etiam si aliās quoque argueretur Episcopus, & morum esset examināda causa, etiam hanc voluit ad episcopale iudicium pertinere. Et admodum memorabile est, quod de Constantino illo Magno scribit Ruffinus, eum sic allocutum Episcopos in Nicana synodo: Deus vos constituit sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo

Lib. 9. epi
stol. 32.

Lib 10. lii
sto. eccle.
apud Eu
seb, cap. 2

Confessionis Ministrorum

nos à vobis rectè iudicamur: vos autem non potestis ab hominibus iudicari. Propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia quaecunque sint ad illud diuinum referuntur examē. Vos enim nobis à Deo dati estis Dii, & conueniens non est, ut homo iudicet Deos. Et ex scriptis August. manifestissimè constat, quòd cum improbissimi Donatistae libellum criminum Cecilianì Constantino detulissent, causam Episcopi cognoscere recusauerit, & ad episcopos relegauerit. Post quorum iudicium cum coegeret improbitas Donatarum, ut ipse quoque cognosceret de criminibus Ceciliano obiectis, necessitati paruit inuitus, & ut inquit Augustinus, veniam postea ab Episcopis petiturus. Vide epist. 48. 162. 166. Vides optime lector, quod isti tyrannidem pontificiam calumniantur, hoc & religiosiss. imperatoribus, & doctissimis atq. sanctissimis Episcopis visum esse debitum religioni officium.

Quod autem odiosè scribitur, pontifices & sacrificos sibi subiecisse magistratus, quin & pontifices vtrumque gladium sibi rapuisse, credimus ex Euangelicis literis satis constare, magistratus tanquàm oves Ecclesie Christi, suo pastori debere obedientiam, in his quae pertinent ad gubernationem Ecclesie: Nec politicam auctoritatem
Eccle.

Ecclesiarum ministri sibi vendicare possunt, nisi forte iurisdictio temporalis alicuius regni, aut ducatus, aut provincia, aut ciuitatis, donata sit Ecclesia: sicut Apostolica sedi, ac multis Episcoporum sedibus, constat ditiones temporales donatas esse, quibus & politica iurisdictio, ac etiã gladij potestas annexæ sunt: aut nisi politica potestas à vera religione deficiens per Ecclesia summum presidem mereatur indicari & puniri.

Ad Pontificem verò Romanum qua ratione non tantum gladius spiritualis, sed etiã materialis legitimè pertineat, discere licet ex diuo Bernardo in libris de consideratione ad Eugenium pontificem.

Aggredere (inquit) lupos, dracones, scorpiones, sed verbo, non ferro. Quid tu denuò usurpare gladium tentes, quem semel iussus es ponere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis sic: *Conuertere gladium tuum in vaginã.* Tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tua manu euaginandus. Alioquin si nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apostolis: *Ecce duo gladij hic: nõ respondisset Dominus, satis est, sed nimis est. Vterq; ergo Ecclesia, & spiritualis scilicet gladius, & materialis: sed is quidẽ pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia exerendus est.* Ille

Lib. 4. de
confide-
ratione
ad Eugenium.

Ioan. 18.

2 sacer-

Confessionis Ministrorum

sacerdotis, is militis manu: sed sanè ad nutum sacerdotis & iussum imperatoris.

Postremò Magistratus munus esse, ut non solum eatenus custodiat Decalogum, aut doctrinam institutionem, & Dei leges, quatenus illa vite communi sunt utiles, sed etiam ut prohibeat, ne nomē Domini prophaneur blasphemijs, vel idololatrijs, et ut aperiat portas regni sui Christo, docēt sacra scriptura. Verū solliciti aduigilare debent magistratus, ut doctrinā nō suscipiant tuendam, nisi eam quam à Dei ministris, sacerdotibus & episcopis cognouerint esse synceram & catholicam. Neque portas regni sui alijs predicatoribus & verbi praconibus aperiant, quàm ijs qui synceram doctrinam, & à sacerdotibus, legitimis doctrinae indicibus, approbatam adferunt: ne fortè pro recta & christiana doctrina, nouitiam aliquam & hereticam per indiligentiam suscipiant tuendam, ac sacram religionē profanandam pestilentibus magistris tradat. Sic enim praecepit Deus: Labia sacerdotis custodiūt scientiam, & ex ore eius requirunt legem. An-
Leuit. 10. gelus enim Domini exercituum est. Et per Moysen: Praeceptum sempiternum est, ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et prophanum, inter pollutum & mundum: doceatisque filios Israël omnia legitima mea. Qua de re insigne exem-

ne exemplum extat lib. 9. cap. 7. histor. tripart. & codice de sancta Trinit. & fide Catholica, titul. 4. Cunctos populos, Imperatoris Theodosij: Cunctos populos, inquit, quos clementie nostrae regit imperium, in tali volumus religione versari, quam diuinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis, religio usque adhuc ab ipso insinuata declarat: quamque pontificem Damasum sequi claret.

Quod denique subiicitur:

Si enormiter suam functionem Ecclesiarum ministri negligant, eae abutantur, rectè à magistratu eam functionem attingi, & Ecclesiam ab eo admoneri, vtynceros ministros constituat. Si magistratus ad emendationem enormis negligentiae hactenus se admiscet vt admo neat Ecclesiam, improbandum non est: verum si ipse eam negligentiam emendare praesumat, sui muneris limites transcendit. ad eum enim demum pertinet destituere ministros non facientes officium, ad quos pertinet constituere. Cum igitur ad magistratus functionem non pertineat aut vocare, aut ordinare ministros: consequitur ad ipsorum functionem non pertinere, ab officio remouere ministros factos negligentiores.

Confessionis Ministrorum

Caput XXII. De Ceremonijs.

DE ceremonijs & ritibus Ecclesiasticis hæc doctrina in hoc capite traditur.

Primum : eas non posse institui nisi secundum verbum Dei, scilicet expressum.

Secundum : eas non posse institui vel seruari, nisi vt seruiant ordini, decoro, & imprimis ædificationi piorum, & gloriæ Dei: non autem cum opinione cultus Dei.

Tertium : non posse eas aut institui, aut seruari cum opinione coactionis, aut obligationis ad eas seruandas sub peccati mortalis, damnationisque pœna.

Epistola
1. 9. ad La-
uarium.

Primum celebris illa D. Augustini sententia hæc obseruanda est: Si quid, inquit is, per totum orbem frequentet Ecclesia, de hoc, quin ita faciendum sit disputare, insolentissima insania est. Et, illa que non scripta sed tradita custodimus, qua quidem toto terrarum orbe obseruatur, datur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenarijs Concilijs, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas commendata atque statutæ retineri. Quæ sententia clarè docet, non eas tantum ceremonias suscipiendas, quæ ex verbo Dei desumptæ sunt: verum etiam eas, quæ toto orbe Christiana

no iam

no iam inde ab exordio Ecclesie observata com-
 periuntur: quales sunt ceremonie, quae in admi-
 nistratione sacri baptismi, semper & ubique, &
 ab ipso Ecclesie exordio adhiberi solent in exorcis-
 mis & catechismis, atq; alijs quibusdā ritibus:
 quas tamē ex verbo dei expresso desumptas esse,
 ostendi non potest. De quarū antiquitate et per-
 petuo usu testantur apertissimē antiquissimi
 scriptores, Dionysius Areopagita in Ecclesia-
 stica hierarchia, Tertullianus, Cyprianus, Ambra-
 sius, Augustinus, Basilius, Chrysostomus, atque
 plerique alij tam Græci quàm Latini, adeo ut
 Celestinus primus, in epistola 2. cap. 12. confidens
 ter scribat: Illud quod circa baptizandos in uni-
 verso mundo sancta Ecclesia uniformiter agit,
 non otioso contemplerur intuitu. Cùm siue par-
 uuli, siue iuvenes ad regenerationis veniunt sa-
 cramentum, non prius fontē vitæ adeant, quàm
 exorcismis & exufflationibus clericorum spiri-
 tus ab eis immundus abigetur. Atque tantam
 eas ceremonias in Ecclesia auctoritatem ha-
 buisse constat, ut ex earum usu in Ecclesijs ap-
 probato, etiam fidei dogmata statuere & defendere
 patres non dubitauerint: sicut videre licet
 ex multis locis disputationū D. Augustini con-
 tra Pelagium, in quibus probat, paruulos nasci in
 peccato originali, & verè in remissionem pec-

Confessionis Ministrorum

Lib. 1. de peccato rü meritis cap. 19. De gratia Christica pit. 40. catorum baptizari, ex eo quòd in baptismo adhibetur exorcizatio: non igitur aut reijcere, aut pratermittere licet quaslibet caremonias & ritus, quos ex verbo Dei desumptos, expresse demonstrari non potest, dummodo in toto terrarum orbe, ab Ecclesia Christi iam inde ab exordio receptos & vsitatos fuisse constet.

Nec ÿ quoque, qui in consecratione & benedictione aquae, & quarundam aliarum creaturarum solenni, & apud grauisimos patres probato ritu adhiberi consueverunt. Ex quibus hoc quoque constat, quòd antiquissima ille caremonie non fuerint instituta tantum, vt seruirent vel ordini, vel decoro, vel ad piorum adificationem siue exhortatione, sed etiam ad quãdam sanctificationem.

Quòd secundo dicunt:

Caremonias, & ritus, siue traditiones Ecclesiasticas non posse institui cum opinione cultus, hoc est, tanquam per eas colatur Deus, falsum esse facile cognoscit, qui considerat ad cultum Dei pertinere omne opus bonum, quod fit vt sancta societate Deo inhereat homo. Cum igitur psalmi, hymni, & statæ preces, ieiunia, & certorum ciborum tempore ieiuniorum obseruatio, ac similes ritus Ecclesiastici, opera

opera sint bona, & Deo accepta, quis dubitet, quin per ea Deus colatur, quando sincera erga Deum charitate exercentur? Ac de ieiunio disertè scriptum est apud Lucam, de san- Lucæ 2.
 Et illa vidua Anna, quòd non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus seruiens Deo, die ac nocte. Et Christus ipse apud Mattheum disertè dicit: Cùm ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ, tristes: exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, qui receperunt mercedem suam. Tu autem cum ieiunas, faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, sed patri tuo qui est in absconso, & pater tuus qui videt in absconso, reddet tibi. Matt. 6

Ac hymnorum quoque & diuinorum Psalmorum religiosam decantationem quis sanæ mentis affirmare audeat non pertinere ad cultum Dei, & non esse sacrificium laudis, Deo gratissimum? Impiam hanc cogitationem satis confutat religiosi Regis & Prophetæ Davidis institutio.

Quòd postremò scribitur:

Ceremonias, aut traditiones, aut ritus institui non posse cum necessitate obligationis, et hoc quoque falsissimum esse facile cognosci po-

Quii test,

Confessionis Ministrorum

est, si, quod & superius satis demonstratum est, consideretur, Ecclesiarum gubernatoribus, Apostolis, eorumq; successoribus datam esse à Christo potestatem salutare leges prescribendi, non solum ad tranquillitatem, & ordinis publici decorum: sed etiam ad adificationem fidelis populi, & Dei gloria. Quas constitutiones venerabilis ille Bernardus in docto illo libro de dispensatione & precepto, adfirmat perinde habendas, atque si à Christo ipso instituta essent: nihil enim referre, an per Christum ipsum, an per eius vicarios aliquid salubriter mandetur. Et mandati salubris transgressionem, pro materia precepta qualitate, momento, ac pondere, modo leuem, modo grauem esse: hoc est, modo veniale, modo mortale peccatum.

Sive, inquit, Deus, siue homo vicarius Dei mandatum quodcunque tradiderit, pari profecto obsequendum est cura, pari reuerentia deferendum: ubi tamen Deo contraria non precipitur homo. Atrox: Quicquid vice Dei precipit homo quod non sit tamen certum displicere Deo haud secus omnino accipiendum est, quam si precipiat Deus.

Quid enim intere est, utrum per se, an per suos ministros, siue homines, siue angelos, hominibus innotescat suum placitum Deum? Sicut igitur mandatis illis, quæ pro conseruatione ordinis & decori prescripsit Apostolus, præstanda fuit ex necessi

cessitate obedientia: ita & alijs mādatis in Ecclesia ad edificationem salubriter institutus. Generalis enim est Domini sententia: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Manifestissimum quoque est, quòd salutare illam constitutionem, qua ab Apostolis constitutū est, ut non nisi à ieiunis sumatur Eucharistia, cum tamē Dominus Christus cœnatis illam dispensauerit, negligere aut contemnere, peccato, eoque graui contemptorem aut transgressorem faceret obnoxium. Lucæ. 10.

Caput XXIII. de Antichristo.

CVM olim ante annos mille ducentos Christi Ecclesiā perturbaret hereticus Nouatus, & Romanum Episcopum nō agnosceret, scripsit insignis ille Christi Martyr Cyprianus ad Romanum Episcopum Cornelium in hūc modum: Non aliunde hereses abortiæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde, quòd sacerdoti Dei non obtemperatur: nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur, cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersus sacerdotum collegium quicquam moueret, nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, Lib. 1. epi
Stola. 3.

Confessionis Ministrorum

gium, post coepiscoporum consensum, iudicem se iam non episcopi, sed Dei faceret. nemo dissidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet, nemo sibi placens & tumens seorsim foris nouam haeresim conderet. Ut autem intelligas de quo sacerdote loquatur, audi quid inferius habeat: Navigare audent, inquit, haeretici & ad Petri cathedram atque Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est: à schismaticis & prophanis literas ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo predicante, laudata est, ad quos perfidia haberi non possit accessum. Et rursus in libro de unitate Ecclesiae: Loquitur Dominus ad Petrum: Ego tibi dico, inquit, quia tu es Petrus, & super istam petram aedificabo Ecclesiam meam, & portae inferorum non vincunt eam. Et tibi dabo claves regni caelorum, & quae ligaueris super terram, erunt ligatae & in caelis: & quae solueris super terram, erunt soluta & in caelis. Super unum aedificat Ecclesiam, & illi pascendas oues mandat. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parempotestatem tribuat, et dicat: Sicut misit me pater, & ego mitto vos.

Matt. 16.

Accipite spiritum sanctum: Si cui remiseritis peccata, remittentur illi: si cui tenueritis, tenebuntur. tamen ut unitatem manifestaret, unitatis eiusdem originem ab uno incipientem sus-

Ioan. 20.

autho-

auctoritate disposuit. Hoc erant utique & cate-
 ri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præ-
 diti & honoris et potestatis: sed exordiū ab uni-
 tate proficiscitur, ut Ecclesia Christi una mon-
 stretur. Et rursus: Christi aduersarius & Eccle-
 sia eius inimicus, ob hoc Ecclesia præpositū, sua
 infestatione persequitur, ut gubernatore sublato,
 atrocius atque violentius circa Ecclesia naufra-
 gia grassetur. Cypriano probè consentit Hierony-
 mus vir eruditus & pius, quem adulationis in-
 simulare, nemo sanæ mentis audeat: Cum succes-
 sore, inquit, piscatoris & discipulo crucis loquor.
 Ego nullum primū nisi Christum sequēs, beati-
 tudini tuæ id est, cathedræ Petri, cōmunionē cō-
 socior. Super illam petram, edificatā Ecclesiā scio:
 quicumq; extra hanc domū agnū comederit pro-
 fanus est: si quis in arca Noë non fuerit, peribit
 regnante diluuiō. Nō noui Vitalem, Meletium
 respuo, ignoro Paulinum: Quicumque tecum nō
 colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, An-
 tichristi est. Sic eruditus ille Christi confessor
 ad pontificem Romanum Damasum. Quid ob-
 secro, scriberent sancti isti viri, si in nostra
 tempora incidissent? In quibus Romanus Epis-
 copus ad eō pro Christi vicario nō agnoscitur, ut
 pro Antichristo habendus astruatur: & cathe-
 dra Petri non unitatis ecclesiastica caput &
 origo,

Lib. 1. epist
 stol. 3. an
 te mediū.

In episto
 la quoniā
 vetusto
 ad Da-
 masum.

Confessionis Ministrorum

origo, sed tanquam fons potius & seminarium errorum & impietatum scurriliter traducitur.

Id autem quibus probationibus demonstrare iactant novi isti Prophetae, hoc tractatu iam audiamus.

Antichristum, *inquiunt*, definit dilectus Christo Apostolus, eū qui negat Iesum esse Christum, hoc est, qui Domino Iesu adimit officium Messia, hoc est, Christi. Continet verò Messia officium in se, tum regnum, tū sacerdotium. *Atq; hactenus rectè. Sed quomodo Pontifex Romanus adimat Iesu officium et sacerdotij et regni, audire sollicitè expectamus* Sacerdotium (*inquiunt*) consistit in tribus: In docēdo, in orando aut intercedendo, & denique in sacrificando. Porro quòd ad officium docendi pertinet: Non patitur (*inquiunt*) Pontifex solum Christum, sicut pater de eo præcipiens clamat, audiri, quia ipse cum suis pontificulis vult esse magister, habens potestatem condēdi noua dogmata, atque adeò contra Apostolum & Euangelistam dispēlandi: sicut scēdissima praxi in mutilatione sacramenti cœnæ ostendit.

Malitiosam & scurrilè calūniam in his verbis esse, manifestissimum esse potest ex eo quod superius ostensum est, Christi vocem agnoscendā esse

esse, non solum in verbo quod spiritu eius inspirati propheta & Apostoli scripto ediderunt, sed etiam in eo quod per suum spiritum sine scripto docuit, quem usque ad consummationem seculi adfuturum sua Ecclesie promisit: cuius magis sterio & directione ducatur semper in omnem veritatem. Vnde ipse Christus, summus sacerdos & Matt. 18. magister disertè præcepit, ut fideles Ecclesiam audirent, eumque, qui eam audire recusaret, pro ethnico & publicano haberent. Et Christi spiritu pradius Paulus disertè scribit, Ecclesiam esse 2. Tim. 4. domum Dei viui, columnam & firmamentum veritatis. Atque hæc iam inde ab exordio Ecclesie Christi, est doctrina cathedra Romana: Christi dilecti aterni patris filij, vocem agnoscendam esse, non in literis solum scriptis, sed etiam in doctrina quæ per spiritum sanctum sine scripto est Apostolis tradita & per episcoporum, præsertim Romana Ecclesie, successionem propagata, & semper ac ubique obseruata & retenta, sicut satis superius in proprio loco demonstratum est. Quod autem malitiosè cauillantur, Pontificem Romanum sibi vendicare potestatem condendi noua dogmata, eaque pugnancia contra Euan 1. Cor. 2. 10. gelistas & Apostolos, haud ignorant catholici scriptum esse à Paulo, potestatem ipsi datam à Christo in adificationem, & non in destructionem:

Confessionis Ministrorum

nem: & non posse ipsos aliquid aduersus veritatem sed pro veritate. Itaque ingenuè confitetur catholici, non licere Romano pontifici, dogmata noua condere, dogmatib. Apostolicis cōtraria. Sed huiusmodi dogmata praua & noua à cathedra Petri ad hæc tēpora ab exordio instituti à Christo pontificatus & cathedra Ecclesiastica, esse condita, id verò pernegant: instruēte eos Christo, inferiorum portas non præualituras unquam aduersus Ecclesiam supra cathedram Romani pontificis fundatam, & spiritum Christi permanurum cum ea usque in consummationem seculorum. Scimus cathedra Apostolica hostes, insectatores atque etiam impios irrisores, de multiplicibus erroribus doctrinae, & impietatibus, odiosè & scurriliter accusare Apostolicā cathedrā apud imperitos: sed hæcenus demonstrare nō poterunt ullū dogma religionis ab Apost. cathedra Ecclesie traditum, quod non euidenter probari possit ab exordio Ecclesie in catholica Ecclesia creditum & obseruatum fuisse. Quare merè ac putida sunt calumnia, quæ ab hostibus Ecclesie scurriliter obijciuntur.

At fœdissima praxis de mutilatione sacramenti cenæ dominicæ, per Pont. Ro. i Ecclesiā cōtra Christi mādatum introducta est, aūt De mandato hoc Christi supra proprio loco satis dictum

dictum est, & demonstratū, Christi nullū extare
mandatum de necessitate utriusq; speciei. Vnde
non absq; grauisima contumelia in spiritū san-
ctum perpetuum Ecclesia gubernatorem asseri
potest, praxim de communione cæna Dominicæ
sub altera specie, sc̄ditate aliqua contaminatam
esse, qua pro reuerētia erga diuinissimū sacramē-
tum per spiritum sanctū Ecclesiæ suggesta est.

2. Quod pertinet ad officium intercessionis,
quod dicunt per Pontificum Romanorum doctri-
nam ademptum esse IESV, dum officium inter-
cessionis sanctis tribuūt, & illos faciunt nostros
mediatores, perpetuò apud Deum pro nobis in-
tercedentes: hanc quoque esse malitiosam calū-
niam, quis dubitet? cum nulli ignotum esse possit,
catholicā doctrinam non ea ratione facere San-
ctos cum Deo regnātes, intercessores & media-
tores apud Deum, qua Christus est intercessor et
unicus mediator. ipse enim mediator est Dei et
hominum, qui dedit semetipsum, & suū sangui-
nem in redemptionis pretium sufficiētissimum
pro omnibus: qua ratione nullus Sāctorū media-
toris officium sibi vendicat: sed sicut, authore
Paulo, dū uiuit homo in hoc corruptibili corpore, Roma 15:
rectē & salubriter se cōmendat piorū cōfratrum Hebræ. 13
precibus, & intercessioni apud Deum, & ea in-
re nulla sit officio Christi iniuria: ita pius quis-
que

Confessionis Ministrorum

que dum vitam agit mortalem & corruptibile, sollicitè se commendat Sanctis, quos scit iam Deo esse charissimos, acceptissimos, & gratissimos. Sed de hoc quoque articulo extant solidissima catholicorum scripta, quæ consulere licebit: et ignota esse non potest diui Hieronymi celebris doctrina aduersus Vigilantium, qui intercessionem Sanctorum in cælis pro uiuis, & precationem uiuorum, pro Sanctorum cum Deo uiuentium intercessione impie irridebat.

3. Quod attinet ad sacrificium Christi expiatorium, quod dicunt Iesu adimi per doctrinam Pontificum, quæ docet sacrificulos offerre sacrificium pro uiuis & mortuis, & peccata expiare. Hanc impudentem calumniam supra satis prolixè confutauimus, dum demonstrauimus, non pontificum institutum esse, ut sacerdotes Christi vice offerant corpus & sanguinem Christi in Ecclesia, idq; pro uiuis & mortuis: sed ipsius Christi.

Similiter quod nihil pensi habentes quid dicant, iterum scribunt, Thomam sentire, Christum tantum pro originali culpa, & peccatis ante baptismum patris satisfecisse: Sacerdotes uero Missis suis satisfacere pro quotidianis & perpetuis actualibus criminibus & offensis: supra ostendimus, purum & putum esse commentum.

Hactenus

Haftenus mendacia de officio sacerdotij per pontifices, sacerdotio Iesu adempto, diximus: iam dicamus de officio Regis.

Adimit (*inquunt*) pontifex Domino Iesu etiam officium Regis super Ecclesiam, dum ipse vult esse eius caput, Rex, & Dominus: habens plenitudinē potestatis in imperando, agēdo, & cōstituendo. Pontificē Rom. legitimū B. Petri successorem à Christo institutum esse, nō quidē regē aut Dominū, sed pastorē vice Christi in Ecclesia, id sacra scriptura solidē & perspicuē demonstrat, describit Christū dixisse Petro: Tu es Petrus, & super hāc petra. edificabo ecclesiā meā, & porta inferi nō praualebunt aduersus eā. & rursum: Tu Petre pasce oves meas. Et hāc potestāte & praefecturā in his verbis datā pōtifici Romano legitimo, nō modō vniuersi catholici patres iā ide ab Ecclesiae exordio incūctanter testātur, tā Graci q̄ Latini: è quibus duos modō testes citauimus, Cyprianū et Hieronymū. sed etiā prima illa & œcumenica Cōcilia, quorū authoritas semp̄ sacrosancta habita est apud totā Christianorum scholā, Nicenū, Cōstātinopolitanū, Epbefinum, & Chalcedonēse. Ac cōfessionē publicā Cōcilij illius primi & celeberrimi Nicani, quae à tribus sequētibz postea est appbata, suffecerit hīc tribus verbis cōmemorare: Ecclesia Romana, *inquūt* p̄

Matt. 164

Ioan. 214

In praefatione cōcilio.

Confessionis Ministrorum

tres in Nycana synodo, nullis synodicis decretis
prelata est ceteris ecclesiis, sed euangelica voce
Domini et saluatoris nostri primatum obtinuit,
ubi dixit B. Petro Apostolo: Tu es Petrus. Habes
cōfessionē trecetorū et octodecim patrū. quā quis
sane mētis dubitet maliciosissimus et planē scurri-
libus cauillationib⁹ anteponere? Hāc autē ecclesia
gubernandi formā sub uno pastore Christi vices
in terris agēte, præfigurauit Mosaica illa cathe-
dra, ad quā summū synagoge iudiciū pertinebat,
Deut. 17. ut pulchrē ostēdit Cyp. Similiter hāc formā et
economiam fuisse ad vnitatē & pacē cōseruandā,
& ad schismata tollēda prorsus necessariā, idem
Cyprianus, & Hieronymus copiosē declarant,
quod ex sentētijs eorū citatis satis est manifestū.

Quōd denique odiosē adijciunt, Pōtiscē ven-
dicare sibi plenitudinem potestatis in improba-
do ac constituendo, cui nemo cōtradiceere aut re-
sistere debeat, cuiq; oēs pro libitu obedire debe-
ant, quia sit ei pro ratione voluntas, iterum re-
spondemus: Catholicos Pontifici nullam potesta-
tem tribuere, nisi quæ est ad ædificationem Ec-
clesiæ, & quæ pro veritate facit, non pro errore,
& quæ sollicitē dirigat oves cōcreditas ad vitam
æternam, non qua illis dominetur, aut regio mo-
re imperet: sed & statuat & præcipiat, quæ ad
ædificationem, & charitatis lucrum sunt cōdu-
cibilia.

tibilia. Quòd si aliqui per adulationem turpem et assentationem, pòtificibus plus aliquid tribuisse leguntur, quod ad ædificationem non conducebat, id catholici ingenuè improbant.

Ex hisce liquido apparet, quam futiles et scurriles sunt canillationes, quibus Ecclesiastica pacis et unitatis desertores iactant se luculenter & quasi palpabiliter patefecisse Antichristū illū summū seductorē ac hostē filij Dei, et regni Ecclesie horredū et abominādū vastatorē, quē prædixit Christus sub finē seculi venturū, esse Pontificē Rom.

Paucis iam expendamus, an non colores & proprietates, quibus depictus ab eis est nobis Antichristus, ut agnosci & deuitari possit, verius in ipsum Lutherum, vltimum, si dijs placet, Heliam, qui restituat omnia, competant.

Primum, quòd Iesu Christo officium sacerdotij adimere conatus sit Lutherus, ex eo est manifestissimū: quia in primis non patitur Christum, sicut pater de eo præcipiēs clamauit, audiri: Quia vocem Christi non patitur audiri, nisi eam que scripta iam extat. Quicquid verò scriptū nō est, quamlibet id sit spiritus Christi magisterio traditum Ecclesie, id reijcit, & pro Christi voce habendum negat: at que etiam vocem Christi, quā in scripto extantem confitetur, praua & hæretica interpretatione deprauat, vocem Chri-

Confessionis Ministrorum

sti de vero scripturarum sensu in Ecclesia sonantem audire recusans.

Postremò, verbum scriptum sic suo superbo ingenio subijcit, ut si quid in eo videat, quod ad sua dogmata accommodare et detorquere non valeat, id censoria virgula refecet & rejiciat tanquam spiritu Dei indignum. Quis non videt Lutherum eam partem sacerdotalis officij, qua in docendo posita est, vix dimidiatam Christo relinquere?

Deinde quod ad eam partem attinet, qua in sacrificiò posita est, an nò luculenter & palpabiliter constat, Lutherum Christo hoc officij maxima ex parte ademisse? Primum enim docet, Christum nò sacrificasse in pane & vino secundum ordinem Melchisedech, sed eum dictum esse sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, tantum secundum dignitatem quandam, & excellentiam personae, non autem secundum certum ritum sacrificandi in pane & vino. Deinde dum iuge sacrificium illud, quo vice Christi & eius mandato, corpus & sanguinem eius per uniuersum orbem catholica in Ecclesia offerunt caelesti patri sacerdotes sub symbolis panis et vini, in commemorationem & recordationem cruenti illius sacrificij, quod in cruce Christus semel peregit, horrenda impietate tollere conatus est, & abolere ex Ecclesia, horrendis mendacijs et calumnijs illud profanas & pro-

scindēs. De Antiocho illo illustri vaticinatus est Daniel, quod profanaret sanctuariū, & auferret iuge sacrificium, & poneret abominationem desolationis, & populum Israëliticum abstraheret à vera fide & cultu veri Dei. Hec autem in typo Antichristi de Antiocho illo immanissimo rege scripta esse testantur explanatores Catholici. Primaria itaq, nota, qua descripsit Daniel Antichristū, ea est: profanare sanctuariū, & tollere iuge illud sacrificiū, & inducere in sanctuariū desolationē. Quā notā in Lutherū cōpetere luce clarius est, & cū summo animi dolore conspiciere coguntur p̄ homines. Constat enim ubicunq, eius doctrina recepta est, ibi & sanctuariū Dei, siue tēpla dei cultui dedicata, fedissimè profanata esse, et iuge sacrificiū Eucharisticū, quo passionis & mortis Christi iugis memoria celebratur, sublatū esse.

Postremo quod nec regni officium Christo integrum reliquerit Lutherus, ex eo constat luculenter, quod formam ecclesiastica gubernationis, quam Christus sapientissimè pro pacis & unitatis conseruatione perpetuam in Ecclesia instituit, euertit: confusionem quandam Babylonicam inducens, dum cuilibet Ecclesie supremū iudiciū tribuit. Nec vult pastoris alicuius totius Ecclesie presidis cathedrā agnoscere: vnde hereses, schismata, & unitatis diuulsionem & distractionem

Confessionis Ministrorum

oriri, grauissimè & verissimè scripsit Cyprianus, Ex his liquido & palpabiliter apparet, nō Papam Romanum, sed Lutherū ipsissimū esse Antichristum. Quandoquidem igitur diuinus spiritus iā olim in sacris literis aduentum Antichristi prädixit, & eum suis notis depinxit, admonens seuerè, vt omnes ab eo sibi vigilanter caueāt, cū luculenter iam cernamus, eas notas vel in primis in Lutherum competere: ideo audiamus studiōe & obedienter Dei mandatum, qui per prophetā iubet, vt fugiamus istā horrendā Babylonē & cōfusionem quam Lutherus extruxit. Nēc vlla ratione sinamus nobis psuaderi, vt cum eo in religione conformemur. Sed doctissimi Hieronymi auream, & sempiterna memoria dignā sententiā amplectamur, atq; eius exemplum perseueranter sectemur: Ego, inquit ad papam Damasum, nullum primum nisi Christum sequens, beatitudini tue, hoc est, cathedrae Petri communionē socior. Super illā petrā edificatā Ecclesiā scio. Quicumq; extra hāc domū agnū comederit, profanus est: Si quis in arca Noë non fuerit, peribit regnante diluuio. Et rursus: Ego interim clamo: Si quis cathedrae Petri iungitur, meus est. & rursus: Breuē, apertāq; animi mei sententiā proferā, in illa esse ecclesia permanendum, quae ab Apostolis fundata vsq; ad diē hanc durat. Confitemur quidē omnes

Epistola
incipit.
Quoniā
vetusto.

oēs vnā sanctā catholicā Ecclesiā: sed vnitatem
 ecclesie reuera eos solos tenere, disertè & graui-
 ter adfirmat Cyprianus, qui intelligētes vnitatis
 originē à Christo in vno sacerdote, quē sua vice
 cōstituit iudicē ad tēpus in ecclesia, institutū esse
 & dispositū, cum illo & non cū alieno cōmunicāt.
 Et in epistola. 11. libri 3. ad Cornelium Papam
 de nonnullis schismaticis ad Ecclesiam conuersis
 scribens, docet, eos qui ab Ecclesia alienati
 & separati fuerant, non posse ab Ecclesia re-
 cipi, nisi ad communicationem cum Episcopo
 sanctissime Ecclesie Catholicae, qui id temporis
 erat Cornelius, profiterentur se velle communi-
 care. vnde redeuntium confessionem in hunc
 modum describit: Nos Cornelium Episcopū san-
 ctissime Ecclesie catholicae, erectum à Deo om-
 nipotēte, & Christo Domino nostro scimus: nos
 errorem nostrum cōfitemur. Circumuenti sumus
 perfidia loquacitate factiosa amentes: videba-
 mur quasi quandā cōmunicationem cū schisma-
 tico homine habuisse, sincera tamen mens no-
 stra semper in Ecclesia fuit, nec ignoramus
 vnum Deum esse, & vnum Christum esse Do-
 minum, quem confessi sumus, vnum spiri-
 tum Sanctum, vnam episcopum in catholica
 Ecclesia esse debere. Quam sententiam com-
 probat etiam Leo ille maximus in epistola. 89.

In lib. de
 vnitate
 Ecclesie,
 vel de
 simplici
 tate præ-
 latorum.

Confessionis Ministrorum

Sciat, inquit, se exortem esse diuinorū promissorū, qui cū cathedra Apostolica nō cōmunicat.

HABES Christiane lector breuem, apertamq; cōsutationē doctrinæ illius, quæ nuper in Antwerpiã per ministros quosdam, qui se Cōfessionī Augustinæ assentiri profitetur, inuecta est. Cōscripta autē est ea cōsultatio partim ex diuina legis autoritate, partim ex Ecclesiæ Catholicæ traditione. Hus enim duobus modis fidē suã debere munire catholicū hominē, praeclare scripsit Vincētius Lirinēsis in libro aduersus profanas nouationes: Sæpē, inquit, magno studio, & summa attētionē perquisiui à quā plurimis sanctitate et doctrina præstātibus viris, quōnā modo possim certa quadā, & generali regula & via, catholica fidei veritatem ab heretica prauitatis falsitate discernere, & huiusmodi resposum retuli, quod siue ego, siue quis vellet exurgētū hereticorū fraudes deprehendere, laqueosq; vitare, et in fide sana sanus atq; iteger permanere, duplici modo munire suã fidē, Domino adiunāte, deberet. Primò scilicet diuinæ legis autoritate, tum deinde Ecclesiæ Catholicæ traditione. Est autem opus præter scripturarū canonem, Ecclesiasticæ intelligentiæ iungatur autoritas & traditio. Quia scripturam sacrā pro ipsa sui altitudine, nō vno eodem sensu vniuersi acci-

accipiunt: sed eiusdem eloquia aliter atq; aliter
 alius atq; alius interpretatur, ut penè quot ho-
 mines sunt, tot illinc sententiæ posse erui videan-
 tur. Atqui idcirco multū necesse est, propter tā-
 tos tā varij erroris anfractus, ut prophetica &
 apostolica interpretationis linea secundū Eccle-
 siastici & catholici sensus normā dirigatur. De-
 inde cōtinēter subjicit: In ipsa itē catholica ec-
 clesia magnopere curandum est, ut id teneatur,
 quod ubique, quod semper, quod ab omnibus cre-
 ditū est: hoc est etenim verè, proprièq; catholi-
 cum, quod ipsa vis nominis, ratioq; declarat. Sed
 hoc ita demū fit, si sequamur vniuersitatē, anti-
 quitatē, & cōsensionem. Sequemur aut vniuer-
 sitatē hoc modo: Si hanc vnā fidē verā esse fatea-
 mur, quā totū per orbē terrarū cōfitemur Eccle-
 sia: Antiquitatē verò, si ab ijs sensibus nihilate-
 nus recedamus, quos sanctos maiores ac patres
 nostros celebrasse manifestū est: Consensionem
 quoq; itidē, si in ipsa vetustate, oīm, vel certè pe-
 nē oīm, sacerdotū pariter & magistrorū defini-
 tiones sententiāsq; sectemur. Quicquid igitur nō
 vnus aut duo tantum, sed oēs pariter vno eodēq;
 consensu, apertè, frequenter, perseueranter te-
 nuisse, scripsisse, docuisse cognouerit, id sibi quisq;
 intelligat absque dubitatione credendum.

Hanc doctissimi scriptoris grauissimā & sa-
 pien-

Cōfessionis Ministrorum

piētissimā doctrinam & institutionem secuti, studuimus in hoc cōfutorio scripto demonstrare doctrinā, quæ ante exortas Lutheri aut Caluini hereses, in ecclesia catholica de primarijs religionis capitibus, de iustificatione, de bonis operibus, de Missa, et Missæ sacrificio, de sacramētis, de purgatorio, de sacrificio corporis Christi pro defunctis, de votis monasticis, sacerdotū cœlibatu, & plerisq; alijs questionib; in hac cōfessione tractatis et exagitatis, semp̄ tradita est & obseruata, scripturis canonicis tā Propheticis, quàm Apostolicis, secundū ecclesiastici et catholici sensus normā interpretatis, et catholicæ traditioni ac cōsensui prorsus cōsentaneā esse. Nonā verò doctrinā, quæ per Lutherū et Caluinū postea inducta est, cū scripturis Propheticis & Apostolicis secundū earū sanum sensum, et cum consensu publico vniuersæ ecclesiæ pugnare. Quæ cū ita sint, debet quisquis p̄to catholico cēseri vult, generali et catholico ecclesiæ cōsensui adherere, & omnē nouationē illi cōtrariā fugere & detestari, atq; in fide catholice Ecclesiæ stabilis ac fixus permanere: admonēte Apostolo: Tu verò permane in his quæ didicisti, & credita sunt tibi, sciēs à quo didiceris. Et rursus: Itaq; fratres state, & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonē, siue per epistolā nostrā. Et rursus: Vigilate, & state

2. Tim. 3.

2. Thef. 2.

in fide, viriliter agite, & confortamini. Rursus: Rom. 16.

Rogo autē vos fratres, ut obseruetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinam quam vos didicistis faciūt, et declinate ab illis. Huiusmodi enim Christo Domino nostro nõ seruiunt, sed suo ventri, & per dulces sermones & benedictiones seducūt corda innocentium. Deniq; quod Apostolica autoritate denunciatur a Galat. 2.
Apostolus: Si quis euāgelizauerit vobis præter id quod euāgelizatum est, aut præter id quod accepistis, anathema sit: eruditissimus ille scriptor Vincentius Lirinensis interpretatur, dictum esse cõtra eos, qui semel traditam fidem mutare tentant.

Quisquis ille est, inquit, etiam si Angelus de celo sit, qui traditam semel fidem mutare tentauerit, anathema sit. Contentus ergo esse debet germanus quisque Ecclesia filius tradita semel & recepta antiqua credendi regula, nec nouam aliquam querere, admittere, aut suscipere: sed cum noua introduci cõperit, eam tanquam pestem continuo fugere, ac fidē adhibere Apostolo scri- 2. Tim. 2.
benti ad Timotheum, quod sermo hæreticorum profanorum veluti cancer serpit.

Et rectē admonet Vincentius Lirinensis, ut quicquid ab aliquo præter omnes, & contra omnes sanctos, nouum & inauditum subinduci senserit Catholicus, id non ad religionem, sed ad
sentia-

Confessionis Ministrorum

tentationē potius intelligat pertinere, beati A-
postoli eruditus eloquijs. Hoc est enim quod in
priorē ad Corinth. scribit: Oportet, inquit, here-
ses esse, ut probati, manifesti fiant in vobis. ac si
diceret: Ob hoc hereseōn non statim diuinitus
eradicantur authores, ut probati manifesti fiat:
id est, unusquisque quā tenax, & fidelis, &
fixus catholice fidei sit amator, appareat. Et re-
uera cum queque nonitas ebullit, statim cerni-
tur frumentorum grauitas, et leuitas palcarum.
Tunc sine magno molimine excutitur ab area,
quod nullo pondere intra aream tenebatur. Nā-
que alij ilico prorsus auolant, alij verò tantum-
modo excussi, & perire metuunt, & redire eru-
bescunt, saucij, semineces, ac semiuiui: quippe qui
tantam veneni hauserint quātitatem, que nec
occidat, nec digeratur, nec mori cogat, nec viue-
re sinat. Heu miseranda conditio. quantis illi cu-
rarum æstibus, quantis turbinibus exagitatur!
Qua quidem dubij cordis ad afflictio, diuina erga
se miserationis est medicina, si sapiant. Idcirco
enim extra tutissimum catholice fidei portum
diuersis cogitationum quatiniuntur, verberantur,
ac penè necantur procellis, ut excussa in altum
elata mentis vela deponant, que malè non ita
uentis expanderant, seseq; intra fidiſsimam sta-
tionem placida ac bonæ matris reducant, & te-
ne-

neãtur. Admonuit hoc olim & sanctus propheta Moyses: Si surrexerit, inquit, in medio tui propheta, & dixerit tibi: Eamus, & sequamur Deos alienos, quos ignoras, & seruiamus eis, hoc est, inquit Livinensis, errores extraneos, quos ignorabas, id est, novos et inauditos, et credamus eis, sequamurq; eos: non audias verba propheta illius, quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat, utrum diligatis eum an non in toto corde, & in tota anima vestra.

Neque pium ac prudentem catholicum commovere debet, quod scribunt & iactant novi Propheta et Pseudoapostoli, meropietatis studio suae doctrina cõfessionẽ in his regionibus proponere, & in primis in urbe Antwerpia, celeberrimo totius serè Europæ emporio: quodq; Iesum Christũ seruatorẽ ac Regẽ totius mũdi syncerè agnoscere, & colere ex animo cupiant, quod denique tanquam synceri Iesu Christi ministri, lucem euangelij Christi ubique accendere studeãt, & horrendas atq; AEgyptiacas Romani Baalis tenebras discutere: nam eiusmodi prastigia Pseudoprophetarum, catholicae Christi Ecclesiae incognita non sunt, & iam olim per celeberrimum illum Ecclesiae doctorem & martyre Christum, diuum Cyprianũ grauisimè cõsutatae sunt ex Apostoli Pauli doctrina: Vidẽs, inquit, diabolus idola
des

Confessionis Ministrorum

Tractat. 3
 de simpl.
 Præl. vel
 de vnitate
 Eccles.

 derelicta, & per nimium credentiū populū sedes
 suas ac templa deserta, excogitauit nouam fran-
 dē, vt sub ipso Christiani nominis titulo fallat in-
 cautos: hereses inuenit & schismata, quibus sub-
 uerteret fidem, veritatē corrumpere, scinderet
 vnitatem. Quos detinere non potest in via ve-
 teris cœcitate, circumscribit & decipit noni-
 neris errore. Rapit de ipsa Ecclesia homines, &
 dum sibi appropinquasse iam lumini, atq; euas-
 se seculi noctem videntur, alias nescientibus te-
 nebras rursus infundit, vt cum euangelio Chris-
 sti, & cum obseruatione eius & lege nō stātes,
 Christianos se vocent, & ambulātes in tenebris
 habere se lumen existiment, blandiente aduer-
 sario atque fallēte, qui secundū Apostoli vocē,
 transfigurat se velut Angelū lucis, & ministros
 subornat suos velut ministros iustitiæ, afferētes
 noctem pro die, interitum pro salute, desperatio-
 nem sub obtentu spei, perfidiam sub pretextu fi-
 dei, Antichristum sub vocabulo Christi, vt dū
 verisimilia mentiuntur, veritatem subtilitate
 frustrentur.

1. Cor. 11.

1. Tim. 6.

 Et sollicitē admonuit suum Timotheū Paulus:
 O Timothee, inquiens, depositum custodi, deni-
 tans prophanas vocum nouitates, & oppositio-
 nes falsi nominis scientiæ. Quam sententiam tra-
 ctans Lirinensis: Verē falsum est, inquit, apud
doctri-

doctrinas hereticorum, nomen scientia: ubi ignorantia scientia, & caligo serenitatis, & tenebrae luminis appellatione fucantur.

Hæc cum ita sint, nos qui in Ecclesia catholica gremio constituti, vera vera doctrina luce fruimur, libenter gratulationem, qua, specie quadam pietatis, nouitij magistri gratulatur nostris regionibus, quod per ipsorum ministerium Christus lucem sui Euangelij in eis accedere cœperit, atque ex nostrarum quoque nationum hominibus Ecclesiam ac regnum Dei colligere, libenter remittimus, & ardētibus votis ex sincera et vera pietate Deum et patrem Domini nostri Iesu Christi, in nomine eiusdem filij sui Iesu Christi oramus, ut pectora suorum fidelium, & in nostris ditionibus, ac in toto orbe terrarum suo Sancto Spiritu ita regat, gubernet, & flectat, ut hos Doctores sollicitè fugiat: neque, vlla suauiloquentia aut astutia sibi persuaderi sinat, ut eorum nomina et mendacem doctrinam amplectantur: sed cōstāter permaneant in ea doctrina, que semel in Ecclesia catholica eis tradita est, & ab omnibus semel recepta. Denique, etiā hoc ardentibus votis oramus eundem Deum, & patrem Domini nostri Iesu Christi, ut qui pro veritate falsitatem, pro luce tenebras, relicta veritatis magistras, catholica Ecclesia, decepti sectantur, quam & alij obrudere adnituntur, ad fideissimam

statio.

Confessionis Ministrorum

stationem placidæ ac bonæ matris, Spiritus sancti
luce & magisterio edocti, reducantur, præstante
hoc ex immensa bonitate, & inenarrabili misere-
cordia sua aeterno Deo Patre, Filio, & Spiritu
sancto. *AMEN.*

Sententia Vincentij Lirinensis, sempi-
terna memoria digna.

ILL E est verus & germanus catholicus, qui
veritatem Dei, qui Ecclesiam, qui Christi
corpus diligit, qui diuinæ religioni, qui catho-
licæ fidei nihil præponit: nõ nominis cuiusquam
authoritatẽ, non amorem, non ingenium, nõ elo-
quentiam, non philosophiam: sed hæc cuncta de-
spiciens, & in fide fixus & stabilis permanens,
quicquid vniuersaliter antiquitus Ecclesiã cas-
tholicam tenuisse cognouerit, id solum sibi tenen-
dum, credendumq; decernit. Quicquid verò ab
aliquo deinceps vno, præter omnes, vel contra
omnes sanctos, nouum & inauditum subinduci
senserit, id non ad religionem, sed ad tenta-
tionem potius intelligat pertinere, beati

Pauli Apostoli eloquijs eruditus:

Oportet & hæreses esse, ut pro-
bati manifesti fiant
in vobis.

FINIS.

ORATIO IN SCHOLIS ¹³⁶

Theologicis ab eodem autore habita, in qua confutatur inanes cauillationes quorundam, & nominatim Caroli Molinæ, aduersus auctoritatem sacrosancti Concilij Tridentini.

Voties in Christi Ecclesia dissensiones & scandala exorta sunt, quæ uniuersam Christianam rempublicam perturbaret, quæq; in particularibus episcoporum & sacerdotum conuentibus sopiri & tolli non possent, sapienter maiores nostri ad concilij uniuersalis auctoritatem, tanquam ad unicum azylum, & scaram fluctuantis nauiculae Petri anchoram, confugere sunt soliti. Sic statim post ascensum Christi in cælum, cum Antiochia orta esset questio de lege Moysi cum euangelio miscenda, & gentibus indicenda, Paulus & Barnabas ascenderunt Hierosolymam ad Apostolos & presbyteros, qui post multam conquisitionem, desinierunt onus legis Moisaicæ, gentibus non esse imponendum. Similiter & post Apostolorum tempora contra Arrium, Concilium Nicænum: contra Macedonium, Constantinopolitanum: contra Nestorinum,

August.
vlt. cap.
lib. 4. cōtra
duas
epistolas
Pelagianorum.

Acto, 15.

§ storinus,

Oratio

Horium, Ephesinum: contra Euticeten, Chalcedonense coacta sunt. In quibus quidem Ecclesia Synodis, recta & orthodoxa doctrina de Christi diuinitate, de duabus eius naturis, diuina & humana in vna persona, de duplici operatione Christi, deque diuinitate Spiritus sancti, explicata, defensa & confirmata est. Sic & deinceps ad disceptationes & quaestiones, vniuersam praesertim Ecclesiam perturbantes, & scandala tollenda, generales synodi semper adhibita leguntur. Ac rectè intellexerunt maiores nostri, viri & sacra eruditione, & vitæ sanctimonia celebres, magnificas illas Christi promissiones de iugi sua & perpetua presentia cum Ecclesia, ac perpetua Ecclesiae per Spiritum sanctum gubernatione, portæ inferi non preuale-

Matt. 16. *bant aduersus eam. Ipsa columna est & firmamentum veritatis. Rogabo patrem, & alium patetulum dabit vobis, ut maneat vobiscum, non ad tempus aliquod, sed in aeternum, spiritum ve-*

1. Timot. 3. *ritatis. Denique: Ecce ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi: atque alias plerasq; ad*

Ioan. 14. & 16. *generales potissimum Ecclesiae synodos referendas esse, quas contra Donatistas scribēs beatus Augustinus, consensionem Ecclesiae totius adfirmare non dubitant. Vnde Apostoli & maiores natu Ecclesiae Hierosolymitanae, decretum illud,*

lib. 1. cōtra Donatistas. cap. 2. 3. 4. & lib. 2. contra Parz

quod

quod de lege Mosaica gentibus non imponenda
 ediderant, non dubitant Spiritui sancto adscri-
 bere: Visum est, inquietes, Spiritui sancto & no-
 bis, non quod aliquam super ea questione reue-
 lationem per spiritum sanctum accepissent, sed
 quod persuasum haberent suam synodum suamq;
 collationem & conquisitionem spiritu sancto gu-
 bernari & regi.

Et celeberrimi doctoris Gregorij sententia
 illa celebratur apud Catholicos: Sicut sancti enā-
 gelij quatuor libros, sic quatuor Concilia: videli-
 cet que ante eius etatem ex uniuerso orbe cō-
 gregata fuerant: Nicanum, Constantinopolita-
 num, Ephesinum, & Chalcedonense suscipio &
 veneror. Cum igitur iam inde ab initio predica-
 ti euangelij semper & salutare & etiam neces-
 saria sint habitæ Christiani orbis synodi, ad per-
 uersa & impia dogmata contentiosorum here-
 tiorum confutanda & explodenda, & ad disci-
 plinam collapsam tã in clero, quàm in populo in-
 staurandam, eximia Dei erga nos clementia, &
 Romanæ sedis summorū pastorū vigilatiã, pro-
 pter nostri seculi hereses & corruptelas, Triden-
 tinum Concilium indictum, coactum, & tan-
 dem feliciter absolutum videmus: per quod va-
 rios & multiplices doctrina errores, quibus
 grauissimè labefactatæ sunt Ecclesiæ Christi,

§ ij & unitas

menianū.

cap. 24.

Acto. 13.

Greg. in

reg. libro

lib. 1. cap. 6.

24. lib. 2.

cap. 49. lib.

3. cap. 330.

Oratio

& unitas Christiana miserè diuulsa & discerpta, corrigendos, & morum corruptelas in omnibus ordinibus emendandas, in Domino confidit omnes p̄j.

Verum ut saluberrimum hunc Concilij fructu hostis ille gloria Christi, & salutis humanae inimicus, interuertat & impediatur, cum non speret œcumenicarum synodorum irradicatum in Christiani populi animis auctoritatem conuelleri se facile posse, & labefactare: homines contentiosos & arrogantes excitat, & tanquam in proscenio extrudit: Qui editis libellis, magnam quidē esse conciliorum generalium, sed legitimorum & Christianorum auctoritatem, diffiteri non audent. Verum illud Tridenti celebratum Concilium, in conciliorum illegitimorum numerum, cum Ariminensi illo numerosissimo, cum Ephesino secundo, cum Constantinopolitano illo de tollēdis imaginibus reijciendum esse: ac proinde neque doctrinæ, neque decretis eius fidem adhibēdam, vanissimis & impudentissimis calumnijs contēdunt: Atque eiusmodi libellos impunē in vulgus promiscuum spargi videmus, proh dolor, o magistratus Christiani, qui in hoc constituti estis, ut Domino in timore seruiatis, hoc est, auctore Augustino, ut ea quæ contra Domini iussa, et imprimis contra religionem sunt, religiosa se-

ueri-

ueritate prohibeat is at que pleēt at is.

In Consilio quodam, quod Iureconsultus Caro-
lus Molinæus, qui in alijs quoq; scriptis suis aper-
tissimum se hostem & oppugnatorem Ecclesiæ
Christi palam declarat. super recipiendis in re-
gno Gallie Tridentinis decretis conscripsit, plu-
rimas unde quaque corrasit rationes, quibus Cō-
cilij Tridentini auctoritatem & fidem in vni-
uersum labefactare & abrogare studuit: addens
quoque in singularum ferè sessionum pleraq; de-
creta, calumniosissimas & ineptissimas cēsuras.
Sed in præsentiarum omiſsis ineptissimis illis in
decreta cauillationibus, de quibus ipsius sacra sy-
nodi censura p̄ys Ecclesiæ filijs sufficere debet, eas
nunc excutere operæ pretium duxi, quas ille ad-
uersus Concilij vniuersam auctoritatem & fidē
magno fastu collegit: atque ostendere quā sint
fuitiles & inanes, & ut ipse appellat, vera nulli-
tates, quò apud omnes sancta & inuiolata sem-
per consistat Synodi sacra auctoritas.

Igitur Concilium Tridentinum esse illegiti-
mum, & minimè recipiendum, ostēdere conatur.

Primum: quia dictum Concilium est indi-
ctum, sola primum auctoritate Pauli tertij, Ro-
mani Pontificis, & postea Iulij & Pij quarti re-
sumptum: at qui legitima Ecclesiæ Concilia sem-
per conuocata sunt auctoritate Imperatorum, &

Epistola.
48. & 50.
lib. 3. con.
Cresco
niū gram-
maticum
cap. 51. Et
lib. 2. cō-
tra Gaudē-
tij episto-
cap 29.

Cauilla-
tiones Ca-
roli Mos-
linæi.

& principum superiorum : conuocationes uerò aliter factæ , semper fuerunt nullæ & irritæ . quemadmodum testatur Hieronymus in Apologia contra Rufinum .

2. Secundo: Manifestum est, inquit, ex historijs ecclesiasticis & scriptis veterum ecclesiæ doctorum, Romanum Pontificem nunquã præsedisse in Concilijs generalibus: sed quando illis interfuit, semper habitum fuisse tanquam vulgarem & gregarium Episcopum, aut certò tanquã recentem aliquem Patriarcham: præsedisse autem semper aut ipsos seniores Patriarchas, aut Imperatorum legatos. Porro in Concilio Tridentino Romanos Pontifices præsedisse nouo more, per suos Legatos, Cardinales & Praefides.

3. Tertio: A sententia Romani Pontificis Leonis, per quam doctrina Lutheri condemnata est, interposita est legitima appellatio ad Concilium generale. Non potest igitur Concilium generale, in quo postea præsedit Romanus Pontifex, censeri legitimum, quia iuri omni, tum diuino, tum naturali, tum humano, repugnat ut iudex, à cuius sententia appellatum est, in nouo quoque iudicio, ad quod prouocatum est, iudex sedeat.

4. Quarto: Pontifex Romanus cū suis, est pars

rea, & accusata de multiplici corruptela doctrinae & morum, & ad suscipiendam reformationem ad Concilium citata. Concilium igitur in quo citatus, reus, & accusatus Romanus Pontifex, sumpsit sibi contra omnem iuris ordinem, personam iudicis, illegitimum prorsus censerè debet.

Quintò: Pontifex Romanus cum suis est cõ-
iuratus, & capitalis hostis eorum quorum caussa
ad Concilium relata est, igitur nulla ratione po-
tuit esse legitimus iudex. 5.

Sextò: In Concilio Tridentino processum est,
parte nec vocata, nec audita, imò exclusa: igitur
Concilium quod sic processit, non potest haberi
legitimum. 6.

Postremò. Prætensum Concilium, habitis Tri-
denti sex sessionibus, translatum est Bononiam,
atque ibi sine aliqua actione mansit suspensum,
donec moriente Paulo tertio, cum eo quoque fi-
nem accepit, & ex toto finitum fuit. Nam cum
sola voluntate Pauli tertij, non per Impera-
torem & principes, neque per auctoritatem
Ecclesie congregatum fuerit, consequitur quòd
per eius mortem extinctum sit. Secundum
enim utriusque iuris censuram, voluntas morte
finitur: alioqui nisi fuisset ex toto Bononia finitum,
electio Papæ successoris Pauli non fuisset penes

Oratio.

Cardinales sed penes dictum concilium. Nō obstante autem prædicta expiratione & extinctio-
ne Concilij, Iulius tertius Pauli successor, anno
1551. & postea Pius quartus anno 1560. illud re-
sumpsit & continuauit in Tridento. Manifestis-
simum autem est, quod mortuum iam Concilium
& finitum, non potuerit resumere & continuari.
Quare quicquid postea superstructum est per
Iulium & Pium, censendum est super fundamē-
to caduco esse superstructum.

Septem his capitibus ferè comprehensum est,
2. Reg. 17 quicquid gloriosus ille Philistæus aduersus in-
structissimam Concilij aciem, & munitissima
Ecclesia Christi castra, eiaculari nō est veritus.
Verum ne in immensum gloriatur, id confiteri
vel inuitus debet, nō se primum istarum specio-
sarum scilicet obiectionum & cauillationum au-
thorem esse. Sed annis superioribus cū Conci-
liū generale toties à Protestantibus postulatum,
& à Paulo tertio tandem indictum Protestantes
tergiuersantes recusarent, pro iustificatione &
defensione tergiuersationis sue, ab eorum eccle-
siasticis & doctoribus in cōuentu Smalcaldiano
eas exceptiones, idq; non paulo instructiores cō-
scriptas, & Pontifici ac Cesari, atque alijs ordi-
nibus exhibitas fuisse, clarissimè cognosci potest
ex Commentariis Ioannis Sleidani, (quos de
statu

Io. Sleid.
de statu
religionis
per Ger-
maniam
sub Caro-
lo v.

statu religionis per Germaniam sub Casare illo augustissimo, piensissimo, & religiosissimo Carolo quinto venerandæ recordationis conscripsit) libro vndecimo.

Is enim libro vndecimo suorum Commentariorum scribit: Protestantes has attulisse sue recusationis causas. Primū, iudicandi potestatem non solum ad Pontificem & Episcopos, verū etiā ad uniuersam Ecclesiam pertinere: quo quidem numero sunt quoque reges, & ceteri ordines.

Quapropter legitimum Concilium haberi non posse, in quo solus Pontifex cum suis, iudicandi potestatem usurpet.

Deinde: Pontificem cum suis, ex litigatoribus alteram esse partem, qua non leuibus de causis, sed de doctrina impia, & impio cultu reprehendatur: pugnare autem cum iure naturali & diuino, ut parti qua rea est, concedatur iudicandi potestas.

Rursus: Pontificem non solum esse alterum litigatorum, sed doctrinam Protestantium multo ante ab eo condemnatam esse. Iniquum verò prorsus esse, ut iudex iterum sit is, à cuius condemnatoria sententia prius est appellatum.

Has itaque recusati iam olim Concilij causas à Protestantibus redditas, Iureconsultus Molinæus rursus in lucem renocat, ad oppugnandā

sacræ

Oratio

Sacra Tridentina synodi fidem & authoritatem. Quae quam sint vana & futiles, iam superest ut paucis pro temporis ratione commonstremus.

Solutio
primae ob
iectionis.

*Primum itaque quod cavillatur Molinaus circa Concilij indictionem, solius Pauli tertij Romani Pontificis voluntate & authoritate, nouo & inusitato more Concilium indictum & cono-
catum esse, sine Imperatorum & Principu assensu & approbatione: id vanissimum esse, & mendacium impudentissimum, vel ex ipso diplomate indictionis compertissimum cuilibet esse potest. Sed ne criminis falsi insimulare audeat in-
uerecudus homo ipsius diplomatis narrationem, idem liquidissimo demonstrari potest ex ipsius Sleidani historiae libris, septimo, octauo, et nono:*

Sleidanus
libro 7. 8.
et 9. cofu-
tat Moli-
nai me-
daciun.

Placuit, inquit Sleidanus, tandem Paulo tertio in Germaniam remittere Petrum Vergerium, qui generale Concilium promitteret, qui profectus ad omnes principes, Mantuae futurum Concilium denunciaret. Pontificem enim, Caesarem & Regem Ferdinandum, ista cogitatione & solitudine cum primis affici, ac eandem ceterorum quoque principum esse voluntatem: denique Pontificem cum Gallia quoque Rege communicasse, qui necessarium esse Concilium et ipse iudicaret. Ex quibus cognoscis merum et putum impudentis hominis mendacium.

Quod

Quod verò in eadem obiectione cauillatur non esse Romani Pontificis denunciare Concilium, sed ad Regum & principum auctoritatem id pertinere, alitèrque celebrata Concilia semper irrita fuisse, coarguit eam cauillationem Marcellus ille gloriosus Christi Pontifex & martyr, in sua ad Antiochenos epistola: In qua luculenter scribit, quòd Christi Apostoli, domino inspirante, & hoc instituerunt, ut nulla synodus fieret, præter Apostolica sedis auctoritatem. Quam Apostolorum institutionem repetitam fuisse, & veluti reuocatam, in synodo Nicæna celeberrimus ille Ecclesiæ doctor Athanasius (qui eidem synodo interfuit) testatur cū vniuersis orthodoxis totius Aegypti, Lybiæ, & Thebaidis Episcopis, in Alexandrina synodo, ob Nicæna fidei defensionem congregatis, in Epistola ad Felicem Pont. Rom. in hac verba: Domino beatissimo & honorabili sancto patri Felici, sanctæ sedis Apostolicæ, vrbis Romæ Papæ Athanasius, et vniuersi Aegyptiorum, Thebaidorum et Lybiorum episcopi in sancta Alexandrina synodo gratia Dei congregati: Quia Apostolicis vestra beatitudo visceribus comota, propter tribulationem nostram nos oēs hortata est ad tuitionem catholicam & apostolicam ecclesiæ in vnum cōuenire, & de nostra oppressione canonicè et vnanimitè tractare, ideo

Pater bea-

Solutio
cauillatio
nis in pri
ma objec
tione pro
posita, de
imperato
rum pote
state in
cōuocadis
cōcilij.

Marcellus
pontifex.
Huius re
gulæ ec
clesiasticæ
& Iulius
& Dama
sus & A
thanasius
memine
runt.
Athana
sius in
epistola
ad felicem
romanum;

Oratio

beatissime, quia semper antecessores nostri & nos à vestra Apostolica sancta sede auxilium hausimus, & nostri vos curam habere cognouimus, præfatam Apostolicam et summam sedem iuxta canonum decreta expetimus, ut inde auxilium capiamus, unde prædecessores nostri ordinationes & dogmata acceperunt. & post pauca: Nam scimus in magna synodo. cccxviij. episcoporum ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere absque Romani Pontificis sententia, Concilia celebrari, nec episcopos damnari: licet hac & alia quàmplura necessaria, ab hæreticis, qui nos quotidie infestant, & perdere nituntur, ut facilius nos capere possint, sint synodica capitula incensa, nobisq. sublatà. hæc tamen Athanasius. Et cùm propter doctrinæ cognitionem, œcumenica Concilia potissimum indici soleant, quam ad episcoporum officium, non ad regum potestatem spectare magno consensu tradiderunt sacri scriptores (quod paulo post ostenditur) quis ambigat, ad sacrum magistratum & non ad politicum, Conciliorum denuntiationem potissimum pertinere? Vide historia tripartita lib. 4. cap. 9.

Solutur
argumē-
tū ex Hie-
ronymi
verbis
factum.

Quod autem Hieronymus Ruffino alleganti Concilium respondet: Ostende primum ab Imperatore Concilium fuisse cōuocatum: Hieronymi verba in apologia aduersus Ruffinum hæc sunt:
Respon-

Responde, quæso, Ruffine, quod dicis Hilarij libros falsatos esse ab hæreticis, & ob id eum à concilio excommunicatum fuisse, Synodus ea, à qua excommunicatus fuit, in qua urbe est habita? Doce qui eo anno consules fuerint, qui imperator hanc Synodum iusserit congregari? Gallia ne tantum episcopi fuerint, an & Italia, & Hispania? certè ob quã causam Synodus congregata sit.

In quibus verbis constat, cum ad Origenis, à catholicis propter hæreticos errores in ipsius libris deprehensos excommunicati defensionem Ruffinus Concilij cuiusdam censuram cõtra Hilarium propter errores hæreticos eius quoque libris inpersos proferret, non aliud egisse Hieronymum, quàm ut edito Imperatoris nomine, sub quo Concilium celebratum esset & cõgregatum, cognosci posset, quodnam illud Concilium esset, quod Ruffinus allegabat, quod concilium extare non satis credebat Hieronymus, & quod nunquã in lucem prodijisse constat. In eo quoque quod dicitur Imperator Synodum congregari iussisse, non est necesse intelligere sacerdotalis auctoritatis potestatem, quæ decernit Synodum congregandam, fuisse exclusam. Demus autem hoc, quod Imperatores aliquando Synodum conuocauerint, penes quos orbis totius fuit imperiũ: tamen si qui fuerunt catholici, non fecerunt hoc,
nisi

nisi de Romanorum Pontificum sententia, adeo
 ut hereticus ille Imperator Cōstantius, per vim
 adigere Liberū Pontificē conatus sit, ut acta sy-
 nodi Ariminēsis calculo suo cōprobaret, quōd ea
 alioqui minimè rata fore perspectum haberet.

Solutio 6
 obiectis

AEquè vanū est quod obiecit Molinaus, in
 Concilio Tridētino processum esse, parte nec vo-
 cata, nec audita: Nam habita deliberatione in
 Smalcaldico conuentu ita respondisse legato Apo-
 stolico Petro Vergerio Protestātes scribit Sleid-
 danus: Qua sit ipsorum de Concilio volūtas, iam
 ante se non vnīs comitijs declarasse, & Cæsari
 atq; Clemētis septimi legatis exposuisse, se quos,
 legitimū optare Conciliū, & cum reliquis prin-
 cipibus hoc à Cæsare flagitasse. Non ergo se de-
 futuros reipublica, & libenter ad Conciliū vē-
 turos, quod modo legitimè & rite instituatur.

Sed hoc fortasse sensit Molinaus, quod disertū
 verbis expresserunt protestantes, partem voca-
 tam non esse admissam ad dicendas sententias,
 & ad suffragandum, sed id muneris solis episco-
 pis & sacerdotibus ibi reservatum esse: cum ta-
 men & sacris literis, & veteris etiam Ecclesia
 demonstrari posse exemplis contendat, adhibi-
 tos fuisse in publica causarum fidei & religionis
 cognitione viros principes atque alios ordines.

Verū si sacras literas tam veteris quàm noui
 testam.

testamenti consulamus, simul & probatissimas rerum ecclesiasticarum historias, ac patrū eruditissimorum testimonia, certissimo comperimus, fidei & religionis, & sacrarum rerum cognitionem & diiudicationem, soli sacerdotali officio in Christi Ecclesia semper fuisse attributā. Cuius rei iustam probationem cum adferre temporis presentis ratio non permittat, unicam tantū celeberrimi illius Ecclesie doctoris Ambrosij sententiam, quam ad Valentinū Iuniorē, cum in exordio imperij sui, adhuc rudis & imperitus discipline ecclesiastica, ad se vocasset de fide litigantes, scripsit in hac verba: Si vel scripturarū seriē diuinarū, vel vetera tēpora retractemus, quis est qui abnuat, in causa fidei Episcopos solere non Imperatores iudicare? Quando audisti, inquit, Imperator clementissime, in causa fidei laicos iudicasse? itāne ergo quadā adulatione curuamur, vt sacerdotalis iuris immemores, quod Deus donauit nobis sacerdotibus, hoc alijs putemus cedendum? Et memorabilis est illa Imperatoris Theodosij sententia, quam scripsit ad Synodum œcumenicam Ephesinam: Deputatus est, inquit, Candidianus magnificus Comes strennuorum domesticorum transire vsque ad sanctissimam Synodum vestrā, ac in nullo quidem, qua faciendæ sunt de pijs dogmatibus quaestiones

Ambrosij
fius ad
Valentinū
Iuniorē.

Theodosij
fius ad Synodū
Ephesinā.

Oratio

stiones communicare. Illicitum namque est eū qui non sit ex ordine sanctissimorum episcoporum, ecclesiasticis immisceri tractatibus. Quare celebris ille Canonum professor Franciscus Durenus in libro de ministerijs sacris (in quo non illibenter arrodit ecclesiasticam iurisdictionem) Nicolai primi Pontificis ad Michaelem Imperatorem sententiam non satis circumspecte adducit ad comprobandum, quod in causa fidei, quae omnibus communis est, nō solum ad clericos, verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino Christianos, tractatus & cognitio pertineat. Constat enim facile potest paulò attentius legēri, Nicolai illam ad Michaelem Imperatorem epistolam, & scribendae epistolae occasionem considerati, id tantum scribere Nicolaum, quod in causa fidei, quae omnibus communis est, cognoscenda possint praesentes esse & laici: Quemadmodum Constatinus Magnus Niceno Synodo, & Martinus Chalcedonensi, & postea Constantinus sexta Synodo interfuisse leguntur: non tamen tanquam cognitores & iudices. In causis vero criminationum, aduersus sanctos episcopos, non debere praesentes esse Imperatores vel laicos. agit enim Nicolaus in ea epistola de criminibus Ignatio episcopo sanctissimo Alexandrino, ab ambitioso Photio obiectis, & arguit Michaelem, quod

quod causam criminationum illarum, imperator ob fauorē erga Photiū sibi usurparet. Cuius cause cognitioni ne presentē quidē se exhibere debebat, exēplo Cōstātini et Theodosij, qui huiusmodi criminationū cognitionē vltro ipsis delatam, à se reijcere ad ecclesiasticos indices solebant.

Iam quod deinceps à Molinæo objicitur, manifestum esse ex historijs Ecclesiasticis, & scriptis veterum doctorum, Romanum Pontificem nunquam præsedisse in generalibus Ecclesiæ Concilijs: sed quoties interfuit, habitum fuisse tanquam vulgarem & gregarium Episcopum, aut certē tanquam recentem aliquē patriarcham: præsedisse autē semper aut seniores patriarchas, aut Imperatorum legatos: luculentissimum mendacium esse, comperiet quisquis superiorum etatum historias ecclesiasticas vel attigerit, & generalium præsertim illorum octo Cōciliorum actiones, quæ in Christi Ecclesia indubitata authoritatem semper obtinuerunt. Nā in illo primo sacratissimo Nicæno Concilio, Osiū Cordubensem, Episcopum provinciæ Hispaniæ, Vi Etorē & Vincentiū, Romanæ Ecclesiæ presbyteros, & Apostolica sedis legatos, pro beato Syluestro interfuisse, ac etiā præsedisse, & primos subscripsisse, vniuersa testatur antiquitas. Quin nō contentos fuisse sanctissimos illos patres, trecē-

Solutio à
Cauillia
tionis.

Quis præ-
sederit in
concilio
Nicæno
pro Roma
Pont.

Oratio

tos & octodecim interfuisse Concilio, dictos sedis Apostolica Legatos, sed literas quoque dedisse ad Sylvestrum Papam, quibus ab eo synodi acta confirmari potuerunt, ex actis Concilij compertissimum est.

Quis in
Constan-
tinopoli.

In Concilio similiter Constantinopolitano primo, beati Damasi orthodoxae fidei vindicis viguisse auctoritatem, & praesidisse in eo, ipsius nomine Paulinum Thessalonicensem Episcopum.

Quis in
Ephesin.

Postea in Concilio Ephesino, beati Celestini viguisse auctoritatem, & pro eo Cyrillum Alexandrinum Episcopum praesidisse. Postremo in

Quis in
Chalced.

Chalcedonensi Concilio, vice sanctissimi illius Leonis primi interfuisse, & praesidisse Pascasinum & Lucentium Episcopos, nemo, nisi prorsus Ecclesiasticarum historiarum imperitus, aut sanè omnino impudens, negare potest.

Quin & in Chalcedonensi Concilio, ex sententia ipsius Leonis, omnia acta esse, (quae quidem ad fidem & religionem pertinebant) ex ipsius Concilij actis manifestissimum est. Atque idem factum & observatum fuisse in reliquis illis generalibus concilijs, ex ipsorum actis aequè est manifestum.

Quin potius illud evidenter demonstrare liceret, adeo sine sedis Apostolica auctoritate, nullum Concilium legitimum habitum fuisse unquam

quàm, ut quæ sine eius auctoritate habita sint, etiam œcumenica, adeoq; Imperatorum auctoritate interposita, semper irrita & rescissa postea fuerint per posteriora Concilia.

Quemadmodū cernere est in Concilio Ephesano secundo. Item in concilio numerosissimo Ariminensi, generalibus concilijs, & in Antiocheno illo contra beatum Chrysostomum, & Constantinopolitano illo, sub Imperatore Michaele, pro Photio, contra Ignatium, particularibus Concilijs. Quæ cum ita sint, sapit certè Molinæus (sed ut sapiunt filij huius seculi) quòd tantumputida mendacia vulgi tantum auribus ingerat, libello populari & vernacula lingua scripto.

Nam apud eruditos, qui notissimas Ecclesie historias ignorare non possunt, se fidem obtinere posse, merito diffidit. Cōfutatis vanissimis his cauillationibus, de conuocatione & presidentia, & partium citatione, expēdamus reliquas, quæ plus aliquid momenti & probabilitatis apud imperitos habere possent.

A sententia, inquit, Leonis Pontificis, per quam Lutheri doctrina condemnata est, interposita est legitima appellatio ad Concilium generale. Quare non potest censei legitimum Concilium, in quo Romanus Pontifex presidet, præsertim cū Romanus Pontifex rei & accusatus

Solutio 3.
& 4. ca.
uillatio
nis.

T ij personatus

Oratio

personam in eo sustinere debeat, nec possit esse legitimum eius iudicium in propria causa.

De appellatione
interposita.

Quam fuerit legitima appellatio, ea quae facta est à sententia Romani Pontificis definitiva, in his quidem quae sunt religionis, discere licet ex sententia illa Gelasij Pontificis. quam ante annos mille ad Dardaniæ Episcopos scripsit in hæc verba: Cuncta per mundum nouit Ecclesia, quòd ea quae ligata sunt à sede beati Petri, nullus omnino Episcopus ius habeat resoluendi. ut quae de omni Ecclesia ius habeat iudicandi, nec de eius liceat iudicare iudicio: si quidem ad

A sententia definitiva Romani Pontificis appellare.

illam de qualibet parte mundi Canones appellari voluerunt: ab illa autem nemo est appellare permixsus. Nec illud quoque praeterendum, inquit, duximus, quòd Apostolica sedes, sine ulla synodo precedente, soluendi quos synodus iniqua damnauerat, & damnandi, nulla existente synodo, quos damnari oportuit, semper habuerit facultatem. Cui consentiunt antiquissimus Pontifex Bonifacius martyr & Damasus. Sed quoniam loci huius & temporis non est arduam illam questionem discutere: Ad sedem ne Apostolicam, an ad generale Concilium spectet vltimum & infallibile illud Ecclesiae iudicium: illud videmus vtrum praedicta Leonis sententia obistere possit, quò minus aut ipse, aut aliquis eius

Bonifacius
Martyr.
Damasus.

in sede Apostolica legitimus successor, possit præesse Concilio, in quo causa semel à Romano Pontifice iudicata, propter hereticorum odiosam contumaciam, iterum cognoscenda proponitur. Atque hîc quoque superiorum temporû ecclesiasticas historias consulamus, & proxime in antiquissimis Concilijs generalibus obseruatâ perscrutemur.

Igitur de Nicæno illo celeberrimo & sacratissimo Concilio scribit Eusebius: Presbyterum quendam apud Alexandriam, Arrium nomine, gloriæ, laudisq; & nouitatis improbè cupidum, praua quedam de fide Christi, & que antea in questionem nunquam venerant, proferre cœpisse. Verùm in posterioribus illis septem Concilijs generalibus controuersias propositas, antea per sedis Apostolicæ Pontifices discussas, atq; etiã diiudicatas fuisse: adeoq; ferè per eos ipsos Pontifices, quorum authoritas in ipsis Concilijs uiguit: ipsaq; Concilia Pontificum præiudicatam sententiã semper fuisse secuta, facile fuerit demonstrare. Nam in Constantinopolitana prima, quæ

lib. 10.
histo Ece
cle, cap. 1.

Constan-
tinopoli-
tana pri-
ma.

T iij & illius

Oratio

& illius doctrina pertinaces defensores, fuisse etiam anathemate percussos, videre licet in epistola Damasi ad Paulinum Episcopum, Apostolicæ sedis in partibus Orientis Legatum.

Ephesinum Concilium.

Similiter post damnatam Nestorij impietatem à beato Celestino Romano Pontifice eiusdem autoritate, instantibus Imperatoribus, Theodosio & Valentiniano, ad sedandos tumultus exortos, Ephesinum concilium convocatum fuisse, in eoq; Celestini sententiam comprobatam & confirmatam fuisse, ex Celestini literis ad Nestorium, & ad Cyrillum Alexandrinum, atque ex ipsis quoque concilij Chalcedonensis actis manifestissimum est.

Concilium Chalcedonense.

Rursus ex actis concilij Chalcedonensis evidentissimè constat, Eutychetis & Dioscori impiam doctrinam multò ante indictum illud concilium à beatissimo Leone fuisse condemnatam, Leonisq; sententiam à patribus eiusdem Concilij fuisse approbatam.

Quinta Synodus generalis.

Iam Petrum illum Antiochenum, de mysterio incarnationis Dominicæ, noua quedam & blasphema dogmata rursus in ecclesiam inferentem, Seuerum quoque Antiochenum Patriarcham, Petrum Apamiarum Episcopum, & Zoram Syrum monachum, & Antonium, quos quinta synodus autoritate Vigily damnauit, multo

multò ante synodum ipsam damnatos fuisse per Apostolicæ sedis sententiam; ex literis ipsius synodi satis constat.

In sexta quoque synodo idè factitatum esse, ex ipsis actibus synodi manifestè constare potest.

Iconomachos quoque, quos septima synodus universalis damnauit, cõstat multò antè damnatos fuisse per Apostolicæ sedis iudiciũ. Primũ per Gregoriũ tertium in frequentissima Episcoporum synodo: Deinde per Stephanum, eius nominis secundũ. Postremò Photium illum superbissimũ, quem condemnauit, & ex sede Cõstantinopolitana, vel inuito Michaelè Imperatore, eiecit conciliũ uniuersale octauũ, antea damnatũ fuisse per sententiam Nicolai Pontificis, eius nominis primi, ex authenticis & probatis historijs similiter cõstat.

Satis ex his, superq; manifestum esse arbitror, quanta rerum Ecclesiasticarum inscitia laboret causidicus iste Molinæus, dum ex eo synodi Tridentinæ iudicium tanquam illegitimum calumniatur, quod in eo viguerit præsidis Apostolicæ sedis authoritas, per cuius sententiam antea damnata fuerit ea doctrina, de qua questio in Synodo iterum agitata & tractata est. Nam una hac calumnia uniuersorũ illorũ Cõciliorũ, quæ uniuersa Christi ecclesia semper uenerata est, auctoritatè impugnare, & eadè suspecta

Oratio.

Deut. 17. & illegitima facere liceret. Quemadmodū itaq;
 in veteri synagoga, cathedra iudiciaria per Moy-
 sen instituta fuit, ad quam quæstio omnis de le-
 ge, de mandato, de cæremonijs, de iustificationi-
 bus referretur (cuius quidem cathedra præses
 quicquid cum sacerdotibus & leuitis communi-
 cato concilio decreuisset, id sine vlla contradi-
 ctione aut prouocatione ad aliud quodlibet iudi-
 ciū teneretur inuiolabiliter & obseruaretur.)
 Ita Christus in Ecclesia cathedram iudiciariā:
 constituit, ad quam omnis quæstio de fide & re-
 ligione, præsertim quæ in particularibus Episco-
 porum conuentibus desiniri non posset, referretur.
 In qua cathedra Petrum, & eius legitimos
 successores, tanquam pastores & gubernatores
 vniuersæ Christianitatis collocauit. Cuius cathe-
 dra præsides quicquid de quæstione religionis,
 cōmunicato cum suis sacerdotibus & Episcopis
 consilio, & præsertim in æcumenicum totius or-
 bis concilium congregatis, decreuissent, id ab om-
 nibus Christianis sine vlla contradictione aut
 appellatione inuiolabiliter teneretur.

Quare qui appellationem à sentētia præsidis,
 Apostolicam & Ecclesiasticam cathedram te-
 nentis, ad aliud quodcunque cōcilium approbat,
 aut à definitione causarum religionis, præsidem
 cathedra secludit, perinde facit, atque si contra
 Domini

Domini per Moysen constitutionem, à definitione causarum & questionum de lege & iustificationibus per presidem cathedræ Moysi facta, appellationem ad aliud iudicium interponeret, in quo à cognitione & definitione causæ præsidæ cathedræ prorsus exclusum vellet.

Quod deinde proponit Molinæus, nō posse cēseri legitimum iudicium, in quo iudicem is agit, cuius propria causa diiudicanda proponitur, similiter futillus est & vana cauillatio. Perspicuum enim est, controuersiam doctrinæ, in Tridentino concilio propositam, non ad Romanum Pontificem priuatim, siue ad cathedram Apostolicam, sed ad catholicos uniuersos per totum Christianismum spectare. Cōstat enim, vnum hoc ad discutiendum propositum fuisse, (quod quidem ad doctrinam attinet) utrū antiqua doctrina, quæ ante natum Lutherum, per totum orbem Christianum, cum pace & unitatis concordia in omnibus Ecclesiis tenebatur, & predicabatur, & quam sedes Apostolica, & Romana Ecclesia constanter profitebatur, & tenendam alijs tradebat, vera sit doctrina, à Christo & Apostolis tradita & accepta: an verò nouitia illa, quam natus Lutherus illi contrariam in Ecclesiam intulit. Et post multam discussionem & conquisitionem definitum esse, antiquam illam

An Rom.
Pont. pro
pria causa
sit quæ in
Concilio
tractata
est.

antiquam illam de religione doctrinam, quam ante natam nouitiam doctrinam profitebatur vniuersa catholica Ecclesia, Romanae sedis magisterium & auctoritatem secuta, solam consentis re cum Apostolica et veteris Ecclesiae doctrina.

An Pont.
Rom. rei
perloaā
iustificat.

AEque futilis est & illa cavillatio, Pontificem Romanum in hac causa accusati & rei personam sustinere. Iam enim demonstratum est, quod quidem pertinet ad doctrinam, eam doctrinam, quae in oecumenico iudicio discussa est, non ad priuatam Pontificis personam, aut sedis Apostolicae cathedram pertinere, sed ei cum vniuersa catholica Ecclesia communem semper fuisse, & etiamnum esse. Quare criminatio haec non Pontificem solum reum facere, sed vniuersam catholicam Ecclesiam impia doctrina insimulare conuincitur.

De cul-
pis praesi-
dum Ec-
clesiae cor-
rigendis.

Atque haec quidem aduersus cavillationem de doctrinae corruptela & impietate, per Romanam cathedram in Ecclesiam inducta. Quid autem de culpis (quas cathedra Apostolica praesides, homines mortalitatis pondere & iugo grauari, per humanam fragilitatem admittunt) sine conuincendis, sine redarguendis, sine denique diiudicandis & puniendis, religiosa patrum antiquitas censuerit & obserauerit, ex synodis quibusdam Ecclesiasticis cognoscere licet.

cet. In primis, ex illa omnium antiquissima, in Sinuessa Campanie urbe congregata, ubi ^{Synodus in Sinues} Marcellini Romani Pontificis & Martyris ^{la cōgre-} causa tractata est. Item & ex eo Concilio, ^{gata.} quod instante Sixto, & procurante Valentiniano, Romæ frequens coactum est, in quo Sixti, eius nominis tertij, Romani Pontificis causa tractata est.

Item & ex eo Concilio, quod primū Theodoricus regis mandato, & postea Symmachi approbatione conuocatum est: in quo criminatio-nes Symmacho obiectæ discussæ sunt. Postremò ex Concilio illo, in quo crimina obiecta Leoni tertio, instante Carolo magno Imperatore, cognoscenda & indicanda proposita sunt.

In quibus synodis constanter venerandi Episcopi & sacerdotes professi leguntur primæ sedis Episcopum, inferiorum nō posse subiacere iudicio.

Id nunc restat ut postremam obiectiōem expendamus: Præensum, inquit Molinæus, Concilium Tridenti primum inchoatum, & deinde ^{7. Obie-} Bononiā translātū, per mortē Pauli tertij extin- ^{ctiōis} ctū et finitū est: alioqui nisi cū Paulo tertio mor- ^{dissolutio} tum esset, et ex toto extinctum, electio Papæ, Pauli successoris, nō ad Cardinales, sed ad cōciliū ipsum pertinuisset. Igitur quicquid post Pauli mortem

Oratio

mortem, siue Iulius, siue Pius, extincto Concilio,
superstruxit, irritum est & caducum.

Solent causarum Patroni, argumentum in
quo firmissimam causæ defensionem positam ex-
istimant, in vltimum locum reijcere: verum hæc
Molinæi postrema argumentatio adeo infirma &
inepta mihi quidē videtur, vt non persuadeat,
à tam celebri causidico & iuris perito proficisci
eam potuisse, nisi pertinaci quodam & cæco con-
tra veram Christi Ecclesiam & Romanam sedē
odio laboraret. Quis enim Iureconsultus adeo
iuris imperitus reperiatur, vt non intelligat,
quam auctoritatem indicendi & conuocandi
generalis Concilij Paulus tertius habuit, eandē
& eius legitimos successores habuisse, per quam
licuerit eis ad peragendum & absoluendū quod
à Paulo tertio inchoatum erat, & propter inci-
dentes insperatos tumultus interruptum patres
dimissos reuocare, præsertim Imperatorum &
Regum voluntate constantè perdurante, solu-
tum quidem esse per Pauli mortem Concilium
illud Bononiæ congregatum, & patres vniuersos
Bononia discessisse, fortasse verum est. Sed eos
non esse legitimè reuocatos ad inchoatam &
interruptam actionem resumendam, continuandam
& absoluendam, siue per literas resumptio-
nis aut renouationis Concilij, siue per literas

non.e indictionis, auctoritate Romanorum Pontificum Pauli successorum, quis, quæso, audeat negare? Paulus quidem tertius has calumniosas cauillationes veluti prauidens, disertis verbis in formula primæ indictionis vsus legitur: Sacrum, inquit, œcumenicum & generale Conciliū in ciuitate Tridentina, loco cōmodo & libero, omnibusq; nationibus opportuno incipiendum, proseguendum, & domino adiuuante, ad ipsius gloriam aque laudem, & Christiani totius populi salutem absoluen dum, perficiendumq; indicimus & annunciamus. Quam indictionis formulam manifestum est, non ad inchoationem tantum, sed ad omnem prosecutionem, ad fœlicem vsque finem Concilij spectare: vt nulla alia indictione opus esset, etiamsi per interuenientia impedimenta, actionem Concilij interrumpi contingeret: præsertim cū indictio facta sit non solius Pauli personæ voluntate, mandato & iussu (qualia mandata per mortem mandantis expirare solent) sed sedis Apostolicæ auctoritate, & venerabilium sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio & consensu.

Sapienter fecit mea quidem sententia Molinæus, sed vt sapiunt filij huius seculi, quod populari lingua conscriptas has futiles & vanissimas cauillationes curioso populi vulgo obtruserit:

Nam

formula
primæ in-
dictionis
Concilij
per paulū
tertium.

Nam quod tam ineptis præstigijs viros doctos,
qui notissimas ecclesiasticarum rerum historias
ignorare non possunt, decipere & fallere possent,
non admodum sperare potuit. Sed vulgus quoque
Christiani populi, nisi prorsus suam æternam sa-
lutem prostituere velit, facile intelligere
potest, totius orbis sententiam, arro-
gantis scriptoris canillationis
bus iure antepo-
nendam.

FINIS.

ORATIO ALTERA, IN

scholis Theologicis ab eodem authore habita : in qua demonstrat portum tutum & fidum, in quo acquiescere possint pij homines, & de sua salute aeterna solliciti, in miserabili praesentis Ecclesiae dissidio.

N miserabili praesentis Ecclesiae dissidio, sapienter quaerunt homines, qui suae salutis consultum volunt, portum aliquem fidum, in quo tuto acquiescere possint, ne incertarum opinionum procellis semper huc illucq; ferantur, & veritatem inquirendi anxio studio, inquieti semper iactentur: Quales erant fideles illi, quos admonebat Apostolus, ut adolescerent in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi, & tandem desinerent esse paruuli, fluctuantes omni vento doctrinae, in nequitia hominum, in astutia, ad circumventionem erroris. Ceterum non minore prudentia & sollicitudine prospiciendum est, ne dum imago quadam & species quieti & securi portus ostenditur, errore abripiantur homines in voraginem quae eos absorbeat, aut in asperos scopulos praecipitentur & illidantur.

Profi-

Oratio

Profitentur scriptores quidam huius tempe-
statis, se post multam, longam ac diligentem in-
quisitionem, reperisse expeditam rationem, quo
pacto vera pietatis studiosus (durante isto Ec-
clesia dissidio) securè se gerere in quavis natio-
ne aut regione possit, atq; experientia duce &
magistra se post varias fluctuationes, portum se-
curum reperisse sibi gratulantur, in quem velut
in azylum quoddam, ac fidam firmamq; statio-
nem se recipere tuto possint. Quem etiam omni-
bus pietatis studiosis fluctuantibus, & incerta-
rum opinionum procellis adhuc iactatis, ipsiam
diuino beneficio superatis fluctuum & vnda-
rum varijs procellis in tuto constituti, magna
cum benevolentia, veluti nauta post multa pe-
ricula tandem in portum securum inuecti, com-
monstrare & commendare satagunt. Quoniam
igitur non sine multorum applausu, non satis di-
ligenter rem tantam considerantium, eiusmodi
scripta excipiuntur, operæ pretium mihi fa-
cturus videor, si, quantum patietur temporis
angustia, in presentis & proximè sequenti
vesperiarum scholastica celebritate, & disputa-
tione demonstrauero, ab his Ducibus & Magi-
stris non portum securum ostendi, sed potius vn-
dosam voraginem qua demergat incautos &
absorbeat: nec aliam prorsus esse tutam, firmam,
atque

atque securam arcem, ad quam in quavis Ecclesia tēpestāte pietatis studiosus confugiat, quam eam, que à priscis & eruditissimis viris ac maioribus nostris iam olim studiosè tradita, & salutis sue studiosis commendata est.

Igitur ratio, quam in controuersis religionis tenendam hi duces proponunt, eiusmodi est.

Quisquis, inquiunt, fundamentum religionis, quod breuissimo illo fidei symbolo, quod ab Apostolis traditum est, continetur, firmiter retinet, & capiti Christo per rectam de Christo fidem coniungitur, & per charitatis & pacis vinculum, reliquo Ecclesie corpori connectitur, is (etiam sententijs quibusdam, que sint extra fundamentum illud, & substantiam religionis in breui illo symbolo comprehensam, quamuis etiam ad integritatem & perfectionem fidei pertineant, & ritibus quibusdam discrepet) is demum, inquiunt, verè, purèque catholicus est, & portum reperit, in quo feruente contentiosum & inquisitionum astu, securè conuiescat. Totus enim Christus, caput, inquiunt, est & corpus. A capite verò non receditur, nisi per falsam & impiam de capite Christo doctrinam. A corpore, quod est Ecclesia, per solam charitatis defectionem. Propter sententiarum itaque quarumlibet & opinionum

Propositi-
tio doctrina.

Summa
doctrinæ
quæ susci-
pitur ex
cutiendæ

Oratio de officio pij viri

diuersitatem, que modo non pertineant ad capitales illos & fundamentales religionis articulos, in breui symbolo comprehensos, si modo pax inter dissentientes conseruetur, neminem extra Ecclesiam fieri existimant.

Hereticos proinde eos demum censendos, qui per impiam, & scripturis sacris dissentaneam de capite Christo doctrinam, à capite Christo recedunt. Schismaticos verò eos demum, qui propter propriarum opinionum immoderatum amorem, & pertinacem atque animosam persuasionem, à societate, pace, & communione aliorum diuersum sentientium se separant. Ecclesia enim inquit, ab ipso fundamento, quod est Christus, pro nobis mortuus & resuscitatus, est imāda est: in quo fundamento quisquis stabilis consistit, & vinculum pacis cum alijs seruat, is demum directam regiamq; viam salutis tenere censendus est, etiamsi in sententijs quibusdam ab alijs dissideat, que ad puritatem quidem & sinceritatem recte doctrina, non tamen ad substantiam religionis pertineant.

Humana quadam benevolentia, & studio quodam in speciem pio pacificationis Ecclesia, duci & commoueri isti stationis secure commonstratores videntur, dum intra Ecclesia retia (extra quam rectè intelligunt nemini salu-

salutem esse posse) omnes, quamlibet in reli-
quis inter se dissentientes, conclusos volunt,
qui modo rectam de Christo mortuo & resus-
citato fidem firmiter tenent, & pacem cum
ijs à quibus dissident, conseruant. Sed humana
ista beneuolentia, & indiscretum pacificatio-
nis studium quàm fallat hqs magistros, iam ostē-
damus.

Cum olim diuus Augustinus pro viribus
quas à Domino acceperat, Pelagij & Celestij,
gratia Dei (quæ est per Iesum Christum) ini-
micorum pestiferam doctrinam magna dilige-
tia redarguisset, eò tandem confugerunt gratiæ
Christi aduersarij, Pelagius & Celestius, vt
dicerent: quæstiones, de quibus inter ca-
tholicos patres & ipsos disceptabatur, præter
fidem esse, & liberarum inquisitionum rem
& disputationem agitari, non hæreseôn. Post
multa, inquit venerabilis ille doctör, que
aduersus illum errorem, gratia Dei (que est
per Iesum Christum Dominum nostrum)
inimicum, scribendo disputare potuimus, nunc
illud oportet excutere, quòd volentes hæreseos
astuè inuidiã declinare, asserunt istam præter fi-
dei periculũ esse quæstionẽ, vt videlicet, si in ea
fuerint exorbitasse cõiecti, nõ criminaliter, sed

V ij quasi

Confutatio
propo-
sita do-
ctrinæ.

Lib. 2. de
pecc. orig
cap. 22.

Oratio de officio pij viri

Aug. de
vinitate
Ecclesie.
In eodem
li. cap. 23.

quasi ciuilitur errasse videantur. Sic enim Celestius de apud Carthaginē gestis ecclesiasticis est locutus. Iā, inquit, de traduce peccati dixi, quia intra catholicam constitutos, plures audiui destruere, nec non & alios astruere, licet questionis res sit ista, nō haresis. Et in libello quem Roma dedit, cum fidem suam à trinitate vnius deitatis, vsque ad resurrectionem mortuorum, de quibus eum nullus interrogauerat, & vnde illi nulla questio mouebatur, quā tum dicere libuit, explicasset, vbi ad id quod agebatur eius sermo peruenit: Si qua verò, inquit, prater fidem questiones nata sunt, de quibus esset inter plerisque contentio, (vt de traduce peccati: de causa propter quam baptizari deberent infantes, &c.) non ego quasi auctor alicuius dogmatis definita auctoritate aliquid statui, sed ea qua de Prophetarum & Apostolorum fonte suscepi, vestri Apostolatus offerimus improbanda iudicio, vt si forte (vt hominibus) quispiam ignorantia error obrepserit, vestra scientia corrigatur. Nempe perspicere licet, inquit Augustinus, id eum egisse pralocatione premissa, vt si quid in illo apparuisset erroris, non in fide, sed in questionibus que sunt prater fidem videretur errasse: vbi etsi corrigendus est error, non tamen tanquam haresis condemnandus: & qui correptus fuerit

vis, ita dicatur errare, ut non tamen hæreticus indicetur. Sed multum eum (inquit doctissimus Augustinus) ista fallit opinio. An non istis similes sunt, qui post diuturnam & laboriosam de plurimis, usque præcipuis religionis Christianæ dogmatibus disceptationem, inquisitionem, & contentionem, tum catholicorum contra sectarios, tum sectariorum ipsorum inter se mutuo, eò nunc tandem omnem rem & disputationem astute deducunt, ut dicant, ea tantum dogmata, ad fidei substantiam & necessitatem pertinere, quæ in brevi symbolo, quod ex Prophetarum & Apostolorum fontibus desumptum est, disertè exprimuntur, atque eos qui à Trinitate unius Deitatis, usque ad resurrectionem mortuorum fidem consistentes, in Christum credunt, mortuum & resuscitatum, probè Catholicos esse, & à schismatis etiam nota liberos, si modo vinculum pacis cum reliquis fidelibus conseruent, & nullam credentium in Christum societatem odiosis contumelijs insectentur, aut ab ea se separent: scilicet hac ratione (si superis placet) inter catholicos deputandi, & inter Ecclesia membra censendi erunt Lutherani, quia in Christum credunt, passum & resuscitatum: & Calviniani, quia Christum

Oratio de officio pij viri

mortuum & resuscitatum discretè confitentur: si modo vinculum pacis tum inter sese, tum cum alijs fidelibus conseruent.

Henr.
Artho
pæus in
defens.
catechis
mi lo.
Möhemij

Ex his magistris vnusquispiam de componēdo dissidio Eucharistico agens, quo sectarios grauitè inter se collidi agnoscit & dolet: De eucharistia, inquit, sacramento hoc inconcusè tencamus, offerri & exhiberi in sacra cœna, verum corpus & sanguinem vescentibus. De modo autem presentia Christi, vtrum in sacramento verè, realiter, substantialiter, ac corporaliter adsit: an verò tantum spiritualiter, item vtrum realiter & corporaliter sumatur, an tantum per fidem spiritualiter, placidè & amicè conferamus, via sçq; concordis sententia, seruato interim vinculo pacis, queramus: pestiferam verò illam contentionem de modo presentia corporis abijciamus: ille quoque quæstiones de transsubstantiatione, siue conuersione panis in Corpus Christi, & vini in sanguinem. Item vtrum sicut boni, ita & mali sacramento communicent: Denique vtrum in actione tantum sacramentali adsit, substantialiter presens Christus: an etiam post sacramentalem actionem perseueret presens panis & vini symbolis, tanquam ad religionis necessitatem & substantiam non pertinentes, & minime neces-

necessaria, silentio obruatur. quam doctrinam à magistro suo Philippo hausisse videtur. Is enim in ultimo vite sue scripto, tanquam in testamento suo, ita scripsit ad comitem Palatinum Rheni, Electorem Fredericum: In controuersia de sacramento cœnæ, optimum, inquit, fuerit retinere verba Pauli: Panis quem frangimus, participatio siue communicatio corporis est: hoc est, inquit, qua fit consociatio cum corpore Christi, ea autem sit in usu, & quidem non sine cogitatione, ut cum mures panem edunt. Adest enim filius Dei in ministerio euangelij sui, & ibi certò est efficax in credentibus, ac adest, non propter panem, sed propter hominem. Et in his veris consolationibus, facit nos sibi membra, & testatur se corpora nostra viuificaturum esse.

Philippi
melætho
nis viti
mū scri
ptū tan
quā testa
mentum
de Eucha

Berenga
rius de
cœnæ in
stitutione

Ille verò quæstiones, an sit corpus in pane, an in speciebus panis, an fiat aliqua conuersio, aut transsubstantiatio panis aut vini, reijciantur, quæ erudite vetustati ignota fuerunt. Hanc veram & simplicem doctrinam de usu & fructu cœnæ, suffecerit, inquit, p̄ys retinere.

An non hi magistri hæreseos notam astutè declinare volentes, palam affirmant quæstionem de presentia reali & corporali corporis Christi in sacramento, non fidei quæstionem esse,

Oratio de officio pij viri

esse, & posse adhuc citra fidei periculum de ea in
vitramuis partem cū pace inquiri & disceptari.

Berēgarij
condem-
natio.

Quam doctrinam si recipimus, atque in ea,
tanquam in portu quodam tuto, dū hereses Ec-
clesiam perturbant, acquiescimus, Berengariū
illum propter cuius de Eucharistia doctrinam,
circiter annum millesimum et quinquagesimū à
Christo nato graues in Gallia motus & pertur-
bationes extiterunt, immeritò Ecclesie commu-
nionem abdicatum fuisse sentiamus necesse est.

Berenga-
rius dam-
natur.

Quem primum à Pontifice Leone nono, in con-
cilio Vercellensi; postea à Victore secūdo in cōcilio
Turonēsi; deinde à Nicolao secūdo, in cōcilio Ro-
mano, cētū & triginta vnus Episcoporū, & po-
stremò à Gregorio septimo in altero Cōcilio Ro-
ma celebrato, aeterno anat hemati addictū fuisse
constat, quādiu in sua de eucharistia doctrina
perseueraret. Quānā autem fuerit eius doctri-
na, ob quam à communionem catholica abdicatus
est, superuacancum fuerit prolixius recitare. Et
postea in celeberrimo illo & œcumenico Late-
ranensi concilio, sub Innocentio tertio quadrin-
gēti Episcopi, cū septuaginta Archiepiscopis istas
de sacri altaris sacramento questionēs, nihil du-
bitauerūt definire ad fidei necessitatē, et substā-
tiam pertinere. Vna tantum, inquirunt, est fide-
lium Ecclesie, extra eandem nemo ullo pacto
saluari

Cōcil La-
teranēsis
sententia
de propo-
sitis sen-
tentijs.

saluari potest, in qua ipse Iesus Christus, Sacerdos & oblatio est: cuius corpus & sanguis in sacramento altaris, sub panis & vini speciebus verè continentur, cum panis in corpus, & vinum in sanguinem per diuinam virtutem transsubstantentur. Quæ definitio in Concilijs œcumenicis posterioribus, Constantiensi, Basiliensi, Florentino, & postremò Tridentino, manifestè & incunctanter repetita est. Quare studium illud pacificandæ Ecclesiæ, & faciendæ concordia, nõ modò inane, sed & perniciosum religioni existimandum est, quo quicquid extra fidem in Christum Ecclesiæ caput in quæstionem venit, extra fidei necessitatem & substantiam esse asseritur, & ad opiniones ac sententias rejicitur: in quibus cuius citra hæreseos periculum cum pace liberè dissentire ab alijs liceat.

Quod sicut modò in vna specie quæstionum, qua sunt de sacratissimo altaris mysterio, luculenter ostensum est: ita & in quæstionibus alijs innumeris, ad pietatè & religionem pertinentibus, demonstrare non foret difficile, si temporis præsentis ratio sineret. Nam si hæseses, quas scriptores Ecclesiastici, & præsertim Philastrius, Epiphanius, & Augustinus, iam inde ab exordio Ecclesiæ studiose collegerunt, recensere libeat, plerasque sententias hæreseos notatas
 (qua

Ostenditur falsitas propositæ sententiæ ex vanis definitionibus Ecclesiæ.

Oratio de officio pij viri

- (que tamen ad Christum ecclesie caput minime
 pertinet) clarissime cernere licebit. An Taciani,
 siue Eucratite, qui nuptias danabant, atque eas, pa-
 res omnino fornicationibus, alijsque corruptioni-
 bus faciebant, nec in suorum numerum recipiebant
 coniugio utentem, siue marem, siue feminam,
 nec vescabantur carnibus, sed eas abominaban-
 tur, circa Christi capitis Ecclesie mysteria er-
 rabant? Quid Cataphruges, siue Montanista,
 qui secundas nuptias pro fornicationibus habent?
 Quid Cathari, qui & ipsi secundas nuptias non
 admittunt, poenitentiam denegant, Nouatum
 sectantes, unde etiam Nouatiani appellantur?
 Quid Apostolici, qui se isto nomine arrogantis-
 sime vocauerunt, eo quod in suam communi-
 nem non reciperent utentes coniugibus, & res
 proprias possidentes? Quid Originiani, qui multa
 de purgatione & liberatione, ac rursus post
 longum tempus, ad priora mala reuolutione ra-
 tionalis vniuersa creaturae, vanissima impietate
 fabulati sunt? Quid Aquarii, qui aquam offerunt
 in poculo Sacramenti, non illud quod omnis Ec-
 clesia? Quid Donatista, qui cum Ecclesia catho-
 lica vniuersa placuisset, nec in ipsis haeretici,
 baptisma commune rescindere, audebant re-
 baptizare Catholicos?
 Quid Iouinianista, qui omnia peccata (sicut
 Stoici
- Taciani siue Eucratite.**
- Cataphruges.**
- Cathari.**
- Nouatiani.**
- Apostolici.**
- Originiani.**
- Aquarii.**
- Donatista.**
- Iouinianista.**

Stoici Philosophi) paria esse dicebant: nec posse peccare hominem, lauacro regenerationis semel accepto: nec aliquid prodesse ieiunia, vel à cibis aliquibus abstinentiam? Qui virginitatem sanctimonialium, & continentiam sexus virilis in sanctis eligentibus cælibem vitam, coniugiorum castorum meritis adæquabant. Qui non propter aliquod apud Deum maius meritum, in regno vite perpetue comparandum, sectandam continentiam: sed propter presentem necessitatem, ne homo conjugales patiatur molestias, docebant? Quid Heluidiani, qui Mariæ virginitati contradicunt?

Heluidiani,
ni,
Pelagiani

Quid denique Pelagiani, negantes paruulos secundum Adam carnaliter natos, contagium mortis antiquæ sua natiuitate contrahere: ipsum quoque Adam, etiamsi non peccasset, fuisse corpore moriturum: neq. mortuum esse merito culpe, sed conditione naturæ? Quid queso? An isti omnes, quos orbis catholicus constanter & perpetuò hæreseos condemnauit, impiam, & scripturis sacris dissentaneã de Christo Ecclesie capite doctrinam tradiderunt cum Cerdonianis, cum Marcianistis, cum Sabellianis, Paulianis siue Samosatensis, cū Photinianis, Manichæis, Arrianis, cum Macedonianis, Apollinaristis, qui de Christi, vel diuina, vel humana

Oratio de officio pij viri

humana natura, impia deliria, proprio spiritu
commenti sunt?

Iam si quis de Christo capite piam & scriptu-
ris sacris consentaneam doctrinam professus, de
Christi corpore Ecclesia falsas & scripturis dis-
sentaneas sententias, animose & pertinaciter
teneat & defendat, ut verbi gratia: Ecclesiam,
cui promissus est spiritus sanctus, & Christi con-
tinua presentia usque ad consummationem secu-
lorum, esse certum hominum, electorum tantum
& predestinatorum: aduersus quem porta inferi
non preualebunt: aut Ecclesiam, quae est col-
umna & stabilimentum veritatis, non esse
multitudinem hominum, hominibus conspicua-
m, & certam: denique Ecclesiam Catholicam
nullum dogma recipere, ac fide tenere extranea
quae in scriptis Prophetis & Apostolicis dis-
sertè expressa sunt: an sic de Ecclesia Christi sen-
tiens, Catholicus habendus erit, & ab haeresi
nota & labe vindicandus, propter rectam fi-
dem, quam de Christo capite habet?

August.
quæst. 11.
super
Mathæ.

Longè alia tradita est doctrina ab eruditis-
simo Augustino, cum plerisque alijs in locis, tum
praesertim in quaestione undecima super Mathe-
um: Qui falsa, inquit, de Deo credit, vel de qua-
uis parte doctrinae, quae ad fidei pertinet adifi-
cationem, ita ut non quarentis cunctatione
temperet

temperatus sit, sed inconcussè credentis, nec omnino scientis, opinione atque errore discordans, hereticus est: & foris est animo, quamuis corporaliter intus esse videatur. Ex quo paucis interpositis colligit, eos qui credunt, & inconcussè tenent, Deum ijs etiam qui in magna iniquitate usque in finem vitæ perseuerant, tantum quia Ecclesiæ unitatem non sincera dilectione, sed magis pœnarum timore, tenuerunt, veniam daturum, inter hereticos numerandos esse. Quem errorem ad Christum Ecclesiæ caput non pertinere, luce meridiana clarius est. Rursus contra

Aug. contra Don.
libro 4

Donatistas, agens de errore eorum qui animosè contendebant rebaptizandos eos, qui ab hereticis baptizati ad ecclesiam Catholicã veniebant: Qui, inquit, manifestata sibi doctrina catholica fidei resistere maluerit, & illud quod tenebat elegerit, hunc hereticum dico. Et de ciuitate Dei: Qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid prauumque sapiunt ac sentiunt, (non de capite tantum Christo) sed omnino in Ecclesia Christi morbidum quiduis sapiunt ac sentiunt, si correpti, ut rectum, sanumq; sapiant, resistunt contumaciter, heretici sunt.

De ciuit.
Dei li. 18.

Postremò in libro de hæresibus: Audent etiã, inquit, Donatista rebaptizare Catholicos, ubi se amplius hereticos esse firmarunt, cum Ecclesiæ uni-

Aug. lib.
de hæresi.

Oratio de officio pij viri

*sia uniuersa Catholica placuerit, nec in ipsi
haereticis baptismum commune rescindere. Et*

Lib. 2. con
tra Cresco
nium

*libro secundo contra Cresconium: In eo, in-
quit, vos haeretici estis, quod eos qui nobis-
cum habent unum baptismum, tamen rebapti-
zatis.*

*Ex quibus perspicue discimus, non eam tan-
tum doctrinam ad fidem pertinere, quae circa
Christum caput Ecclesiae versatur: sed eam
omnem, quae ad fidei Catholicae & religionis a-
dificationem & pietatem spectare non dubi-
tatur.*

Vincen.
Lirinen.
contra pro
fanas hae-
reseon
nouatio-
nes.

*Vnde erete & erudite scripsit Vincentius Li-
rinensis in libro illo eruditissimo contra prophas
nas omnium haeseon nouitates: Vim ratio-
nemque nominis Catholici omnia uniuersali-
ter comprehendere, quae quidem ad Christiana
religionis pietatem & adificationem pertinere
dignoscuntur.*

*Sed quid ad hanc rem confirmandam diti-
us verba profundimus, quando videmus se-
ctarios ipsos humanam & plausibilem istorum
magistrorum sententiam non probare, imopa-
lam reijcere, & improbare, dum sibi mutuo ha-
reseos notam audacter & confidenter inuicem
& exprobrant, non propter sententias diuersas,
quae ad Christum caput Ecclesiae, sed quae ad
sacramen*

Sacramentorum rationem & administratio-
nem diuersam pertinent. Testatur ipse Ioannes
Calvinus, cum graui aduersus Westphalum Ioa-
chimum stomacho & indignatione, in vltima
ad eũ admonitione, permittere sibi passim West-
phalum illum (qui se Germanum Lutheranum,
non degenerem Confessionistã profitetur) vt fi-
deies Christi ministros, Calvinistas videlicet, si
Dijs placet, & Sacramentarios, quia ab ipso in
sententiã de reali & corporali presentia corpo-
ris Christi in sacramento dissentiuunt: hereticos,
impios & blasphemos vocitet: contraque illos
tanquam hereticos quã acerrimè pugnandum
esse contendat.

Calvinus
in vltima
admonia
tione ad
West-
phalum;

Cũ igitur ipsi sectarij sese mutuo propter
impios errores, qui ad Christi capitis mysteria
non pertinent, à vera Christi Ecclesia separare
non dubitant, vanus & irritus eorum labor est,
qui studio quodam pacificandi dissidentes Ec-
clesias nouam rationem excogitant, qua omnes
in Ecclesia Christi esse deputentur, qui veram
& sinceram de Christo capite doctrinam firmi-
ter retinentes, depositis mutuis odijs & insecta-
tionibus pacem inter se conseruant.

Ceterum quibusnam rationibus suã sententiã
statuere conantur hi duces & magistri, & por-
tus tràquilli, si Dijs placet, cõmõstratores, in quo
feruente

Solutio
obiectio
nis.

Oratio de officio pij viri

feruente astu contentionum & questionum de religionis doctrina tutò conquiescere liceat, iam paucis audiamus.

Ratio 1. Scriptum est, inquiunt: Prope est verbum in ore tuo, & in corde tuo, hoc est, verbum fidei Rom. 10. quod predicamus: quia si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & in corde tuo credideris, quòd Deus illum suscitauit à mortuis, saluus eris. Itē: In hoc cognoscetur spiritus Dei. Omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est: & omnis spiritus qui soluit Iesum, ex Deo non est: & omnis qui credit quòd Iesus est Christus, ex Deo natus est. Paulus quoque testatur, fundamentum Ecclesie esse Iesum Christum: Secundum gratiam Dei, inquit, quae data est mihi, vt sapiens architectus, fundamentum posui, alius autem superadificat. Fundamentum aliud nemo potest ponere, prater id quod positum est, quod est Christus Iesus.

Responso Respondemus. Ex istis scripturarum testimonijs perperam intellectis, iam olim non heretici modò, erroris sui patrociniū desumpserunt: verum etiam mali catholici, inanē salutis spem, per solam fidem in Christum sibi promiserunt.

De verb. Apost. sermo. 33. Videmus, inquit Augustinus, multas hereses confiteri Christum in carnem venisse, & tamen eos non possumus dicere esse ex Deo.

Atque

Atq; de Arrianis quidem, de Eunomianis, Sabelianis, Photinianis, & Macedonijs, facile, inquit, fuerit conuincere, quòd non confiteantur Iesum Christum in carne venisse. Nã hi omnes non hoc de Christi persona sentiunt, quod habet Catholica doctrina: Verum de Donatistis & Pelagianis, inquit, difficilior est questio, qui hoc consentunt, quod Catholici, vnigenitum filium, aequalem Patri, eiusdem substantiæ, æterno coæternum, in carnem venisse: Sed dicendum est, inquit, eis: Verbis quidem confitemini, Christum in carne venisse, sed factis negatis. Aliquis enim negat factis: non omnis qui negat, verbo negat. Audi Apostolum:

Ad Titũ
prim. cã.

Omnia munda mundis, immundis autem & infidelibus nihil est mundum, sed polluta sunt eorum mens & conscientia. Consentunt se nosse Deum, sed factis negant. Dum enim superbiunt, & schismata faciunt, factis negant Christum in carnem venisse: vnitatem quippe amat Christus, & propter eam commendandam in carnem venit, quam illi diuidunt.

Pelagianista quoque videtur quidem confiteri, Christum in carne venisse, sed ipse quoque discussus inuenitur negare. Christus enim in carne venit, qua similitudo esset carnis peccati, non autem caro peccati.

X
verba

Oratio de officio pij viri

verba sunt : *Misit Deus filium suum in similitudinem carnis peccati, non in similitudinem carnis, quasi caro eius non esset caro, sed in similitudinem carnis peccati, quia caro erat, sed peccati caro non erat. Iste autem Pelagius, carnem omnis infantis, carni Christi conatur æquare, & quod carni Christi proprium est, alijs commune facit. Et si ad hunc modum haereses reliquas discutiamus, comperiemus, inquit doctissimus Augustinus, quòd omnes haeretici negant Christum in carne venisse, quia vel hoc de persona Iesu Christi, eiusque carne sentiunt, quod Catholica fides damnat: Vel si lingua aut verborum strepitu hoc consentunt, quod Catholicum est, factis tamen & opere negant. Sic sanè qui in quavis parte doctrina, qua ad fidei vel pietatis adificationem pertinet, suum proprium sensum, Catholica Ecclesie sensui & consensui anteponit, aut contra Ecclesie sensum & consensum suo iudicio innixus, negat ad fidei substantiam & necessitatem & adificationem pertinere, quod ad eam pertinere communis Ecclesie sensus astruit: conuincitur factis negare Christum in carnem venisse, cum unitatem, propter quam commendandam Christus venit in carnem, per superbiam proprii sensus scindat & diuidat.*

Porro

Porro quod dicit *Apostolus*: Si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, hoc est, si profitearis voce perfectum incarnationis mysterium, agnoscendo & diuinitatem & humanitatem in verbo incarnato: hoc est, si confitearis Iesum, verum hominem & verum Deum, & in corde tuo credideris, quod Deus illū suscitauit à mortuis, saluus eris: non ita accipiendum est, quasi sufficiat ad salutem, voce & ore confiteri verbi incarnati arcanum, quod corde creditur, nec sit opus factis quoque & opere id confiteri: sed id docere intelligendus est *Apostolus*, quod ad salutem non sufficiat, corde credere mysterium incarnati verbi, mortis eius, resurrectionis & glorificationis: sed necessarium sit fidem rectam corde conceptam, intrepida charitate coram alijs testari.

Postremo non qualemlibet fidem commendasse existimandus est *Apostolus*, quando dixit: Si in corde tuo credideris, quod Deus Iesum suscitauit à mortuis, sed eam que per dilectionem operatur. Quod multis locis eruditè & prolixè ostendit *Augustinus*: Hoc, inquit, est credere, quod Iesus est Christus, quodq; Pater suscitauit eum à mortuis: credere quomodo Christiani credunt, qui non solum

Aug. in
canon.
Ioan.
Episto.

X y nomine

Oratio de officio pij viri

nomine Christiani sunt, sed factis & vita non quomodo credunt Dæmones, nam & dæmones credunt, & contremiscunt. Fides enim Christiani cum dilectione est, dæmonis autem sine dilectione. Quin profecto, si ad speciem tantum Paulina sententia attendis, Schismaticus Donatista, cum nullam de Christo falsam & impiam habeat sententiam, & veram in Christum fidem ore quoque profiteatur, ad Ecclesiam, tanquam eius membrum pertinere conuincetur: imò & salutis spem non correcto schismate habere. De pacis enim vinculo cum reliquo corpore conseruando nihil disertè exprimit Apostoli sententia.

Aduerte
Lector.

Secunda
obiectione.
Aug. de
vnitate
eccl. ca. 4.

Iterum obijcitur Augustini doctrina in libro de vnitate Ecclesia, capite quarto: Totus Christus caput & corpus est, quicumque de ipso capite ab scripturis sacris dissentiunt, non sunt in Ecclesia. Et rursus: Quicumque de ipso capite scripturis sacris consentiunt, sed vnitati Ecclesia non communicant, non sunt in Ecclesia: quia de Christi corpore, quod est Ecclesia, ab ipsius Christi testificatione dissentiunt. Ex qua doctrina consequi ipsis videtur, quòd hi demum sunt extra Ecclesiam, qui de Christo capite à scripturis sanctis dissentiunt, vel Ecclesie vnitati non communicant.

Respon-

Responsum verissimam esse venerabilis patris Augustini doctrinam, tam eos qui de Christo capite à scripturis sacris dissentiunt, quam eos qui Ecclesie unitati non communicant, non esse in Ecclesia, neque esse Ecclesie membra: sed non continuo ex eo consequens esse, uniuersos qui de Christo capite scripturis consentiunt, & cū reliquis pacis vinculum seruant, etiamsi in alijs quibuslibet sententijs, ad Christum caput non pertinentibus, ab alijs dissentiant, esse in Ecclesia. Fieri enim potest, vt propter opiniones, sententijs, quæ ad fidei adificationem pertinere in Ecclesia catholica dijudicantur, contrarias, & pertinaciter ac animosè defensas contra sensum & consensum Ecclesie, ab Ecclesia sint separati. Quin si rectè & exactè res æstimetur, non sunt iudicandi unitati Ecclesie communicare, & vinculum pacis cum ea seruare, qui sententijs vel ab Ecclesia definitis, & concordie Ecclesie consensu receptis superbè & animosè proprias opiniones anteponunt.

Tertiò valde urgent sententiam Augustini in Epistola quadragesima octaua ad Vincentium Donatistam, in qua laudat beati Cypriani & collegarum eius moderationem, qua Episcopos quosdam (qui mæchis pacem dandam esse negabant, & pœnitentie locum in totum contra

Responso

Tertia
obiectio.Aug. epi.
48. ad Vin-
cen. Do-
natistam.

Oratio de officio pij viri

adulteria clauderant) intra unitatis tamen
retia tolerauerunt, propterea quod à coepisco-
porum suorum Collegio, qui pœnitentibus ad-
ulteris rectè pacem dabant, non recesserunt,
sed vinculum pacis cum illis retinuerunt: nec
Ecclesia catholica unitatem, vel duritia, vel
censuræ suæ pertinaci obstinatione ruperunt:
cum tamen tam impia, tam immanis & cru-
delis (ut inquit diuus Augustinus) sententia
verissima sententiæ contradiceret, pœnitenti-
bus adulteris pacem dandam esse. Ex quo
consequi videtur, quod qui se ab Ecclesia com-
munionem non separat, pacis & concordia vin-
culum cum ea retinens, non sit censendus ab
Ecclesia separatus, etiamsi fortè in impio aliquo
errore, & etiam sacris scripturis manifestissi-
mè contrario versetur. Vnde & illud dili-
genter considerandum aiunt, quod legitur apud
eundem beatum Augustinum, de vnico baptis-
mo contra Epistolam Petiliani: Cum Step-
hanus Romanus Pontifex non solum non rebaptis-
zaret hæreticos, verum etiam hoc facientes,
vel ut fieret decernentes, excommunicandos
censuisset, Cyprianum tamen contrarium & fa-
cientem & decernentem, propter unitatis pa-
cem, in Ecclesia permansisse.

Aug. de
vnico ba-
ptismo,
cōtra Pe-
til. ca. 14.

Responſio

Respondemus, nos sanctissimi & doctissimi
patris

patris Augustini doctrinam, æquitate & moderatione Christiana temperatam amplecti & venerari, qua docet, ne propter sententias quidē, quæ sunt fidei & scripturis sacris contrariæ, illico ab Ecclesia separandum aut præcidendū quem libet errantem, nisi manifestata a ipsi prius doctrina catholicæ fidei, resistere adhuc animosa pertinacia maluerit, & illud potius tenere quod semel elegerit, quā veritati manifestata acquiescere: At verò eum, qui vel notissimis & apertissimis scripturarum testimonijs contradicit, nec in aliqua diuinarum scripturarum obscuritate fallitur, aut qui quod in ipsa totius orbis unitate discussum, consideratum atque firmatum est, recipere recusat, incunctanter & confidenter hæreticum pronuntiat, & ab ecclesia separatum, libro secundo contra Parmenianum: De ijs, inquit, qui ab ecclesiæ unitate separati sunt, nulla iam questio est, quin iam habeant, & dare possint, hoc enim in ipsa totius orbis unitate discussum, consideratū, perfectū atque firmatum est. In eo ergo vos Donatista, inquit, hæretici estis, quod eos qui nobiscum habent unum baptisma, rebaptizatis. Et in libro de hæresibus: Audent, inquit, Donatista rebaptizare Catholicos, ubi se amplius hæreticos esse firmarunt, cum Ecclesiæ uniuersæ

Lib. 2. c. 89
tra Parm.
cap. 13.

Aug. lib.
de hære.

Oratio de officio pij viri

capite 18. *Catholica placuerit, nec in ipsis hereticis baptisma commune rescindere: Et de baptismo contra Donatistas, libro primo. Restat ut hoc de baptismo extra Ecclesiam accepto, pie credamus, quod iam vniuersa ecclesia à sacrilegio (schismatis remota, custodit. In quatenus aliud alij, & aliud alij salua pace sentirent, donec vniuersali Concilio vnum aliquid eliquatum, sincerumque placuisset, humana infirmitatis errorem cooperiret charitas unitatis, nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere, nisi vniuersa Ecclesia concordissima auctoritate firmati.*

Vides duo docere Augustinum. In questionibus obscuris, errorem etiam qui Catholica fidei aduersatur, humana infirmitati, salua quidem pace, adscribendum, donec vniuersa ecclesia concordia auctoritate veritas est patefacta: Postea verò quàm in legitimo ecclesia Concilio veritas satis manifestata, ab ecclesia communione separatum, & hereticum censendum esse, quisquis veritati ad fidei adificationem pertinenti iam manifestata, suo proprio sensu resistit & contradicit.

Id quoque diligenter considerandum est, quòd Nouati illa doctrina, pœnitentibus lapsis non esse pacem dandam, auctore Eusebio Casariensi

rienti libro 6. historia Ecclesiastica damnata Lib. 6.
 sit sub Cornelio Pontifice, beati Cypriani cõtem- cap. 34.
 poraneo, in concilio Roma coacto, centum &
 quinquaginta Episcoporum, & totidem presby-
 terorum, & multò plurium diaconorum. Ex
 quo intelligere licet, antecessores illos Cypriani,
 duros & crudeles, (ut ait Augustinus) episco-
 pos, nondum habuisse manifestè definitam Eccle-
 sia sententiam de pace danda lapsis, & præser-
 tim adulteris pœnitentibus: sed ea de re que-
 stiones per homines arrogantes, Montanum,
 & postea Nouatum, in Ecclesia motas & agita-
 tas fuisse. Quas postquam Fabianus & Corne-
 lius definitione manifesta sustulerunt, tanquã
 heretici ab ecclesia communionem amputati sunt,
 qui in sua obstinatione perstiterunt. Heretica
 est, inquit Cyprianus in illa epistola, in qua suo-
 rum antecessorum durã illã cõsurã cõmemorat, in-
 stitutio & inefficax, & vana traditio, hortari
 ad satisfactionis pœnitentiam, & subtrahere
 de satisfactione medicinam. Idem olim vsue-
 nisse, in questione illa, (an qui in Ecclesia bap-
 tizantur Christi lauacro, nec ab ea vllò schismate
 vel heresi praciduntur, si in grauibus sceleribus
 vsque ad ultimũ diem persenerent, propter fi-
 dem constanter retentam salui sint futuri, sed
 per ignem), videre licet apud eundem Augu-
 stinum

Oratio de officio pij viri

stinum in Enchiridio de fide & operibus, questione undecima super Matthaum: denique in libro 21. de ciuitate Dei, ac plerisque alijs locis.

Animaduertendū est & illud vigilāter, beatum patrem Augustinum, antecessores illos Cypriani, qui pacem dandam mæchis non putauerunt, & in totum pœnitentia locum contra adulteria clauserunt, impietatis, & immanis atq; obstinati erroris palam reos facere, eò quòd veritati manifesta, quam Ecclesia tenebat, dura crudelitate contradicebant: propter quam, cùm ad littus perducta sagena esset, à iustis essent separandi. Cōsidera diligenter quod dicit obstinati erroris, qui error heresim denotare solet. Vnde quod dicit, Cyprianum obstinati erroris Episcopos intra retia Ecclesia tolerasse, quo sensu approbet, intelligi potest: nempe quo alicubi hereticos in magna domo, nempe Ecclesia, esse interpretatur.

Porro quod adducitur de Stephano, non solū nō rebaptizante eos qui ab hereticis baptizati erāt, sed etiā excōmunicāte eos qui vel id facerent, vel ut ab alijs fieret decernerent, Cyprianū tamen contrarium & facientem & decernentem in unitate pacis permansisse, ipse Augustinus satis diligenter tractauit & discussit.

Lib. 1. cōtra Don. cap. 8.

Fuit

Fuit, inquit, de baptismo dubitatio, & qui di-
 uersa ab eo senserunt, in unitate manserunt: Sed
 ea dubitatio, procedente tempore, sublata est, &
 questionis veritas eliquata & declarata per
 plenarium totius orbis concilium: post Cypriani
 quidem passionem, sed antequam nos nati esse-
 mus. In ea igitur questione cum aliud alij, aliud
 alij salua pace sentirent, donec vniuersali conci-
 lio vnum aliquid eliquatum, syncerumq; placuis-
 set, humana infirmitatis errorem cooperiebat
 charitas unitatis, sicut scriptum est: Charitas
 cooperit multitudinem peccatorum.

Hoc igitur est quod docet Augustinus: Si
 quis in questione aliqua obscura, pacis vinculo
 saluo, ab alijs dissentiens erret, inter hæreticos
 haudquaquam censendus, donec post multam
 disputationem, inquisitionem, & collationem,
 ad plenarij concilij manifestam decisionem que-
 stio foret perducta.

Quod autem Papa Stephanus, ante plenarij
 Concilij luculetã definitionẽ, rebaptizãtes, aut id
 fieri decernentes, excommunicandos censuit,
 ad eos potissimum videtur referendũ, apud quos
 inuiolata semper custodita fuerat cõsuetudo Ec-
 clesie, de non rebaptizandis ijs qui ab hæreticis
 semel baptizati ad Ecclesiam ab hæresi venie-
 bant, vt apud Romanos. Per Africam autem
 consue-

Lib. 1, cõ.
 tra Dona-
 tist. ca. 18.

Oratio de officio pij viri

consuetudo ea per Agripinum Cypriani antecessorem labefactata erat, & in disputationem adducta, & tandem contra nouitatem per Agripinum introductam, auctoritate plenarij Concilij defensa & stabilita.

Quid de hac Stephani sanctione senserit doctissimus ille Dionysius Alexandrinus, praesertim quatenus ad Oriētis Episcopos dirigebatur, videre licet ex epistola Dionysij ad Stephanum Romanum Episcopum: & eiusdem epistola ad Xistum Pontificem Stephani successorem: quarum epistolarum mentionem facit Eusebius hystoriae ecclesiasticae libro . 6. capitibus primis.

Postremo obijcitur & illud, quod Gregorius Theologus in suis in Iulianum inuectiuis, Constantium Imperatorem, quamuis Arrianismo fauentem, adeò non censuerit ab Ecclesia precipitatum fuisse, tanquam haeticum, ut potius pietatis nomine mirifice eum laudet, ac post mortē in caelesti quoque regno eum collocet, eo quod in eum errorem, non malitia & prauitate, sed simplicitate quadam, ac leuitate, & astutis purpuratorum suorum consilijs impulsus fuerit.

Respondemus: Cum Constantij error manifeste pertineat ad impiam de Christo doctrinā, perspicuum est, quod à Christi corpore eum omnino amputauerit peruersa doctrina, nisi pur-

purpuratorum suorum callidis consilijs, qui specie quadam pietatis, & prætectu pacis inter dissidentes Ecclesias componenda, de Nicani Concilij sententia, iterum (ut ait Zozomenus) quaestiones mouebant, non autem malitia, aut animi prauitate, in errore patefacta veritati contrarium pertractus credatur: Lib. 4. hie
storiae tri
part.

Verùm de Constantij Augusti errore non satis scriptores ecclesiastici inter se consentire videntur.

Nicephorus quidē libro ecclesiasticae suae historiae. 9. & 10. secutus, ut ipsi videtur, magni theologi Gregorij sententiam, scribit Constantium non parum, quòd aliquid de paterna fidei professione mutauerit, pœnituisse, & quamuis facilitate ingenij, & illecebris Episcoporum, in quorum potestate fuit, seductus sit, ut homouision verbum, ex fidei symbolo, sub vnionis conjunctionisq; omnium prætectu tolleret, sinceram tamen dictionis eius sententiam esse professum: semper enim eum credidisse Deum, verbum, germanum patris filium, ante secula, ex patre genitum, & manifestum semper eorum qui creaturam illum ausi fuissent vocare, hostem extitisse. Quòd igitur dolorem aliquem Catholicis attulit, non per contemptum eorum, vel cum contumelia, vel ut Arrianus gratificaretur, factum

Oratio de officio pij viri

Et unum esse: sed ut omnes unum essent, & idē sentirent, nec ita sectis atque dissidijs dissecti atque disuncti essent. Itaque Constantium visum esse propter quādā contra catholicos purpuratorum instigatione durius facta Arrianizare magis quā Arrianismo consensisse.

Verum Nicephoro aduersantur probatissimi pleriq; oēs ecclesiastica historiae scriptores, qui eū grauis incōstantia & leuitatis accusant, quōd Nicæna synodi, sub patre Constantino Magno tanta sollicitudine nuper celebrata, decretis contradicere, eaq; immutare purpuratorum suorū consilijs fuerit ausus.

De Gregorio autem Theologo, qui cū reliquis orationibus illum ut cunq; saltē perstrinxerit, in Inuectiuis suis magnificis eum exornauit laudibus: respondēt ardore quōdā aduersus impiū illū religionis desertorē Iulianū, incitātū id fecisse, eoq; ardore ita immutatū Theologum illum, ut amicus, beneuolusq; Constantio Imperatori, Iuliani perfidiam execranti, prorsus factus sit, et nō malitia, sed pietatis quōdā pretextu suorū purpuratorū cōsilijs deceptū res catholicorū aliquātū perturbasse crediderit: eūq; sancti Theologi morē fuisse, ut grauisimas etiā noxas ijs penitus condonaret, qui eas ignorātia & lapsū aliquo temerario, nō malitia commississent.

Sane

Sanè quid de Cōstatio Augusto senserit strenuus ille Arrianismi oppugnator, quiq; Arrianizantes & Arrianismū propugnātes nō potuit non habere cognitos, Diuus Hilarius, satis constat ex scriptis eius cōtra Constantiū, in quibus & Arrianismū eius & tyrannidē contra defensores Nicena fidei palam & liberè insectatur.

Hactenus satis demonstratū existimo ab ijs scriptoribus & magistris, qui docēt eos demum reperisse portū salutis fidū, in quo feruente contentionum aestu, securè conquiescant: qui retinētēs fundamentum religionis breuissimo illo fidei symbolo comprehensum, capiti Christo per rectam & firmam de ipso fidem coniunguntur, & per pacis vinculum reliquo Ecclesie corpori connectuntur, etiamsi in ijs quæ ad fundamentū hoc religionis non pertinent, ab alijs discrepent, adeò non esse salutis securum portum ostensum pietatis studiosis, ut potius eos incautos in scopulos impeerint, aut in undosam voraginem precipitarint. Sed de refutatione obiectionum satis dictum est.

Id igitur vnū nunc superest, ut nos ipsi firmā & securam arcem ostendamus, ad quam in quaui ecclesie tempestate, tanquam ad asylum, pietatis studiosus tuò confugiat. Scripsit ante annos circiter mille ducentos, tempore
vide-

Oratio de officio pij viri

Vincētij
Lyrinēsis
saluber-
sima do-
ctrina.

videlicet Theodosii Imperatoris, Vincentius Lyrinensis librum aduersus prophanas omnium hereseon nouationes, in quo eruditè admodum & grauitè certam rationem demonstrat, qua sine magna difficultate noxios quosque exurgentium hereticorum errores deprehendere, & tanquam in secura quadam statione constitutus vitare possit salutis suæ studiosus. Sa-pe, inquit, magno studio, & summa attentio-ne perquirens, à quàmplurimis sanctitate & doctrina præstantibus viris, quonam modo possem, certa quadam via, catholice fidei veritatem ab heretica prauitatis falsitate discernere, huiusmodi semper resposum ab omnibus ferè retuli, quòd siue ego, siue quispiam alius vellet exurgentium hereticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare. & in fide sana, sanus integèrque permanere, duplici modo in primis munire fidem suam, Domino adiuuante deberet. Primò scilicet diuina legis authoritate, tum deinde Ecclesie catholice traditione.

Quamuis enim perfectus scripturarum canon ad vniuersa sibi solus satis superq̄, sufficiens sit: quia tamen scripturam sacram pro sui altitudine, non vno eodemque sensu, vniuersi accipiunt, sed eiusdem eloquia aliter atque aliter, alius atque alius interpretatur, vt pene quot homi-

homines sunt, tot illinc sententia erui posse vi-
 rantur. Ideo multum necesse est, ut propheti-
 ca & Apostolica interpretationis linea secun-
 dum ecclesiastici & catholici sensus intelligen-
 tiam & traditionem, ceu normā ac regulā, diri-
 gatur. In ipsa item catholica Ecclesia, hoc est, in
 ipsius catholica Ecclesia sensu, intelligentia &
 traditione curandum est, ut id teneamus, quod
 ubiq, quod semper, quod ab omnibus creditum
 est (hoc est etenim verè proprièque catholicum,
 quod ipsa vis nominis, ratioq, declarat. qua om-
 nia vniuersaliter comprehendit) quod ita demū
 fit, si sequamur vniuersitatem, antiquitatem, cō-
 sensionem: sequemur autem vniuersitatem hoc
 modo, si hanc vnam esse veram fidem fateamur,
 quam tota per orbem terrarum confitetur Ecc-
 lesia. Antiquitatem verò, si ab his sensibus
 nullatenus recedamus, quos sanctos maiores, et
 patres nostros celebrasse manifestum est. Con-
 sensionem quoque itidem, si in ipsa antiquitate
 siue vetustate omnium vel penè omnium, sa-
 cerdotum pariter & magistrorum definitiones
 sententiāsque sectemur. Sed quid faciet Chri-
 stianus catholicus, si se aliqua Ecclesia particu-
 la ab vniuersalis fidèi communionè præciderit?
 Quid sanè? nisi ut pestifero corruptoque mem-
 bro sanitatem vniuersi reliqui corporis antepo-

Id tenen-
 dū quod
 semper,
 quod vs-
 bique,
 quod ab
 omnibus
 creditum
 est.

Seq uēda
 vn iuersa-
 lis antis
 quitas.

Cōsensio.

X nat?

Oratio de officio pij viri

nat? Quid si nouella aliqua contagio non iā por-
tiunculam tantum, sed totam pariter ecclesiam
commaculare conetur? tunc item prouidebit, ut
antiquitati inhereat, que prorsus iam non po-
test ab vlla prauitatis fraude seduci. Quid si in
ipsa vetustate, duorum aut trium hominum,
vel certè ciuitatis vnius, aut etiam prouincia
alicuius error deprehendatur? tunc omnino cu-
rabit, ut paucorum temeritati vel inscitie pra-
ponat que sunt vniuersaliter, antiquitus, vni-
uersalis Concilij decreta. Quòd si tale aliquid

Quid fa-
ciendum
catholico
quando
decretis
concilio-
rū deñi-
uitur.

emergat, vbi nihil eiusmodi reperiat? tunc
operam dabit, ut collatas inter se maiorum
consulat, interrogét que sententias, eorum dum-
taxat, qui diuersis licet temporibus & locis,
in vnius tamen Ecclesiæ catholice communitate
ne permanentes, magistri probabiles extite-
runt: & quicquid non vnus aut duo tantum,
sed omnes pariter vno eodem consensu, aper-
tè, frequenter, & perseueranter tenuisse, scri-
psisse, docuisse cognouerit, id sibi quoque in-
telligat absque vlla dubitatione credendum.

Quem beatorum patrum & magistrorum san-
ctum, catholicumq; consensum ne quis sibi te-
merè contemnendum fortè arbitraretur, ait
in priore ad Corinthios epistola Apostolus:

1. Cor. 12.

Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesiis,
primum

primùm Apostolos, quorum ipse unus erat: secundo Prophetas, qualem in Actibus Apostolorum legimus Agabum: tertio doctores, qui tractatores nunc appellantur: quos idem Apostolus interdum Prophetas nuncupat, eò quòd per eos Prophetarum mysteria populis aperiatur. Quos in Ecclesia Dei diuinitus per tempora & loca dispensatos quisquis in sensu catholici dogmatis vnum aliquid in sensu sentientes cõtempserit, non hominem contemnit, sed Deum. His, adiuvante Domino, fideliter, sobriè & sollicitè obseruatis, non fuerit admodum difficile, noxios quosque exurgentium hæreticorum deprehendere & deuitare errores.

Qua cum ita sint, is demum (inquit Lyrinensis) est verus & germanus catholicus, qui veritatem Dei, qui Ecclesiam, qui Christi corpus diligit, qui diuina religioni, qui catholicae fidei nihil præponit, non hominis cuiusquam auctoritatè, nõ amorè, non ingenium, non eloquentiam, non philosophiam: sed hæc cuncta despiciens, & in fide fixus & stabilis permanens, quicquid vniuersaliter, & antiquitus Ecclesiam catholicam agnouisse cognouerit, id solùm sibi tenendum, credendumq; decernit. Quicquid verò ab aliquo deinceps vno, aut vna aliqua etiã particula Ecclesie præter omnes, vel contra omnes nouum et inauditum

Verus &
& germanus
catholicus
quis.

Oratio de officio pij viri

subinduci senserit, id non ad religionem, sed ad
tentionem potius intelligat pertinere. In ijs
enim duobus penitus inhaerere debere, quicuq;
haeretici esse nolint. Primum si quid esset anti-
quitus, ab omnibus Ecclesia catholica sacerdoti-
bus, vniuersalis concilij auctoritate decretum:
Deinde si qua noua exurgeret quaestio, vbi id
minimè reperiretur, recurrendum ad sanctorū
patrum sententias, eorū dūtaxat, qui suis quiq;
tēporibus & locis, in vnitae cōmunionis & fi-
dei permanētes, magistri probabiles extitissent:
& quicquid vno sensu atque consensu tenuisse
inuenirentur, id verum & catholicum absque
ullo scrupulo iudicaretur.

Hunc beatorum patrum & magistrorum
sanctum, catholicūque consensum sacer ille
spiritus Christi Ecclesiam in consummationem
vsque seculorum gubernans, & in omnem ve-
ritatem inducens, in scripturis tam prophetica
quàm Apostolicis crebro nobis commendauit.
Hierem. 6: super vos, & videte, & interrogate de se-
mitis antiquis, quae sit via bona: & am-
bulate in ea, & inuenietis refrigerium ani-
mabus vestris. Et Iob capite octauo. Interroga
generationem pristinam, & diligenter inue-
stiga patrū memoriam. Hesterni quippe sumus,
& igno-

& ignoramus, quoniam sicut umbra, dies nostri sunt super terram. Et ipsi docebunt te, loquentur tibi, & de corde suo proferent tibi eloquia Dei. Et Ecclesiastici sexto: In multitudine Presbyterorum prudentium sta, & sapientia illorū ex corde coniungere, ut omnem narrationem Dei possis audire, & proverbia laudis non effugiant te. Et iterum: Ne despicias narrationem Presbyterorum sapientium, & in proverbijs eorum conuersare. ab ipsis enim disces sapientiam & doctrinam intellectus. Non te pratereat narratio eorum. Ipsi enim didicerunt à Patribus suis, quoniam ab ipsis disces intellectum.

Eccle. 6.

Postremò Paulus ad suum Timotheum scribens: Seductores, inquit, proficient in peius errantes, & in errorē mittentes: At tu hos deuita, & permane in ijs qua didicisti, & credita sunt tibi, sciens à quo didicisti.

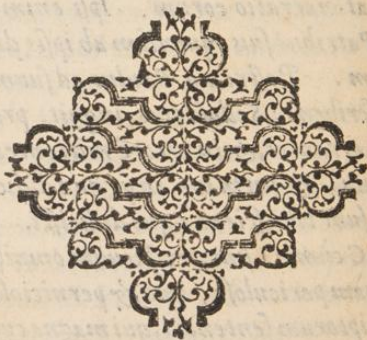
2. Tim. 5.

HÆC cum ita sint, perspicuum omnibus opinor, quàm periculosa, imo & perniciosa sit eorum scriptorum sententia, qui magna cum fiducia, & experientia (ut aiunt) duce & magistra profitentur, eos securum salutis portum tenere, ac censendos germanos Catholicos, qui capitales illos religionis articulos, breui Apostolorum symbolo contentos, quiq; ad Christum Ecclesia caput potissimum spectant, indubitata fi-

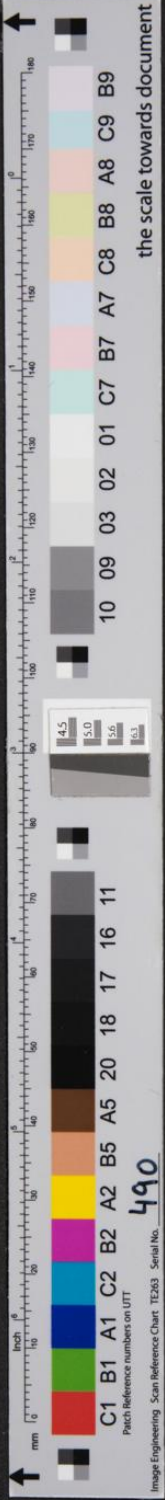
Oratio de officio p̄ij viri

de credunt. Et de alia quavis parte religio-
nis, tanquam ad fidei & religionis substantiam
& necessitatem non pertinere, sed tantum ad
fidei integritatem, & sibi & alijs liberam
permittunt sententiam & opinionem, si
modo pacis vinculum cum reliquo
ecclesia corpore conser-
uare studeant.

FINIS.

...pij viii
...religionem ignoramus
...t pertinet
...re debent
...si quid
...ia Dei.
...adine Presb
...noritate
...tia illorū ex
...tionem De
...on effugiant
...arrationem
...ouerbijs eor
...sapientiam &
...etereat na
...unt à Patrib
...electum.
...heum scriber
...peius erran
...os deuita, &
...redita sunt t
...H A E C cū
...or, quā pe
...um scriptorū
...ia, & experi
...rositentur, e
...c censendos
...es illos relig
...um symbolo
...lesia caput pe

the scale towards document

